T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YILÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HÜSEYİN AKYÜZ'ÜN HİKÂYE VE ROMANLARI ÜZERİNE TEMATİK BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Mihriban ERDEM

DANIŞMAN
Doç. Dr. Tahir ZORKUL

VAN-2022

KABUL VE ONAY SAYFASI

<table>
<tr><td colspan="2">.Mihriban ERDEM tarafından hazırlanan“ HÜSEYİN AKYÜZ’ÜN HİKÂYE ve ROMANLARI ÜZERİNE TEMATİK BİR İNCELEME ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.</td></tr>
<tr><td>Danışman: Doç. Dr. Tahir ZORKUL
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</td><td>...……</td></tr>
<tr><td>Başkan : Doç. Dr. Tahir ZORKUL
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</td><td>……...</td></tr>
<tr><td>Üye : Prof. Dr. A. Mecit CANATAK
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</td><td>……...</td></tr>
<tr><td>Üye : Dr. Öğr. Üye. Dinçer Öztürk
Tıbbi Hizmetler ve Teknikle Bölümü, Iğdır Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</td><td>……...</td></tr>
<tr><td>Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI
Anabilim Dalı, Üniversite Adı
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</td><td>……...</td></tr>
<tr><td>Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI
Anabilim Dalı, Üniversite Adı
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</td><td>……...</td></tr>
<tr><td>Tez Savunma Tarihi:</td><td>23/ 06/ 2022</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum.
…….
Prof. Dr. Bekir KOÇLAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü</td></tr>
</table>

ETİK BEYAN SAYFASI

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;**

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

(İmza)

Mihriban ERDEM

Yüksek Lisans Tezi

Mihriban ERDEM

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Haziran, 2022

HÜSEYİN AKYÜZ'ÜN HİKÂYE VE ROMANLARI ÜZERİNE TEMATİK BİR İNCELEME

ÖZET

Hüseyin Akyüz, Türk edebiyatının önemli hikâye ve roman yazarlarından biridir. Toplumcu yazarlar arasında daha çok İşçi edebiyatı alanında eserleri bulunmaktadır. Yazarın içinde bulunduğu topluma karşı duyduğu sorumluluk ve kendisinin de işçi kökenli oluşu onda böyle bir duyarlılık meydana getirmiştir. Böylece yazdıklarında daha çok işçilere, onların sömürülen emeklerine, yaşadıkları zorluklara değinmeye çalışmıştır. Onun bireysel temalara eğildiği eserleri de mevcuttur fakat toplumsal meselelere daha sık yer vermiştir. Dolayısıyla tüm bunların ışığında söz konusu bu çalışmada yazarın hikâye ve romanları tematik açıdan ele alınıp incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler **:** Hüseyin Akyüz, Hikâye, Roman, Tematik İnceleme, İşçi

Sayfa Sayısı **:** ix +161

Tez Danışmanı **:** Doç. Dr. Tahir ZORKUL

Master Thesis

Mihriban ERDEM

VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCİAL SCIENCES
June, 2022

A THEMATİC REVİEW ON THE STORİES AND NOVELS OF HÜSEYİN AKYÜZ

ABSTRACT

Hüseyin Akyüz is one of the most important story and novelist authors of Turkish literature. Among the social writers, he has mostly works in the field of labor literature. The author's responsibility towards the society he was in and his working-class origin created such a sensitivity in him. Thus, in his writings, he tried to address the workers, their exploited labors, the difficulties they experienced. There are also works in which he focuses on individual themes, but he has more often included social issues. Therefore, in the light of all this, the stories and novels of the author are discussed and examined from a thematic point of view.

Key Words **:** Hüseyin Akyüz, Story, Novel, Thematic Review, Worker İssues

Quantity of Page **:** ix +161

Supervisor **:** Tahir ZORKUL

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
İÇİNDEKİLER ..... **v**
KISALTMALAR DİZİNİ ..... **viii**
ÖN SÖZ ..... **ix**
GİRİŞ **1**
1.BÖLÜM:HÜSEYİN AKYÜZ'ÜN HAYATI, SANAT ANLAYIŞI VE ESERLERİ **3**
1.1.Hayatı **3**
1.2. Sanat Anlayışı **4**
1.3. Eserleri **5**
1.3.1.Hikâyeleri **5**
1.3.2. Romanları **6**
2. BÖLÜM: İŞÇİ EDEBİYATI **7**
2.1. Dünya Edebiyatında İşçi Edebiyatı **7**
2.2.Türk Edebiyatında İşçi Edebiyatı **8**
3. BÖLÜM:TEMALAR **10**
3.1. Bireysel Temalar **10**
3.1.1. Mutsuzluk **10**
3.1.2 Yalnızlık **20**
3.1.3. Umut **28**
3.1.4. Bunalım **35**
3.1.5. Korku **40**
3.1.6. Çaresizlik **45**
3.1.7. Huzur **50**
3.1.8. Hayal **53**
3.1.9. Ölüm Korkusu **57**
3.1.10. Özlem **60**
3.1.11. Fedakârlık **63**
3.1.12. Hayal Kırıklığı **65**
3.1.13. Kaçış **67**
3.1.14. Sevgi **69**
3.1.15. Onur **71**
3.1.16. Özgürlük **73**
3.1.17. İlgisizlik **74**

3.1.18. Aşk / Karşılıksız Aşk 75
3.1.19. Vicdan Azabı 79
3.1.20. Kıskançlık 80
3.1.21. Kırgınlık 81
3.1.22. Öfke 82
3.1.23. Değersizlik 83
3.1.24. Egoizm 84
3.1.25. İnatçılık 85
3.1.26. İhanet 86
3.1.27. Sabır 87
3.1.28. Merhamet 87
3.1.29. Böbürlenme 88
3.1.30. Karamsarlık 89
3.1.31. Dostluk 90
3.1.32. Tutsaklık 90
3.2. Sosyal Temalar 91
3.2.1. Yoksulluk 91
3.2.2. Emekçilerin Yaşamı 102
3.2.3. Yabancılaşma 114
3.2.4. İşçi Emeklilerinin Durumu 118
3.2.5. Gelecek Kaygısı 122
3.2.6. Gurbet 124
3.2.7. Ezen-Ezilen Çatışması 128
3.2.8. Acı 130
3.2.9. Kapitalizm 132
3.2.10. Sosyalizm 134
3.2.11. Kuşak Çatışması 136
3.2.12. Yardımlaşma 138
3.2.13. Kadına Yönelik Şiddet 139
3.2.14. Bâtıl İnanışlar 140
3.2.15. Siyasi Baskı 142
3.2.16. Kimsesizlik 145
3.2.17. Ölüm 147
3.2.18. Ötekileştirme 148
3.2.19. Namus 149
3.2.20. Emek 150
3.2.21. Sanayileşme 150
3.2.22. Zengin-Fakir Çatışması 151

3.2.23. Kader **152**
SONUÇ **154**
KAYNAKÇA **157**
ÖZ GEÇMİŞ
TEZ ORİJİNALLİK RAPORU

KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
Bil.	Bilim
c.	Cilt
Derg.	Dergi
Doç.	Doçent
Dr.	Doktor
ETÜ	Erzurum Teknik Üniversitesi
KTÜ	Karadeniz Teknik Üniversitesi
s.	Sayfa
Sos.	Sosyal
Vb.	Ve benzeri
Vs.	Vesaire

ÖN SÖZ

İşçilerin yaşadıkları zorlukların edebi eserlere konu olmasıyla birlikte İşçi edebiyatı denilen bir ideoloji meydana gelmiştir.Türk edebiyatında da birçok yazarın eserlerini bu çerçevede şekillendirdiğini görmek mümkündür.

Toplumcu Gerçekçi bir çizgide yazan Hüseyin Akyüz de bu yazarlardan birisidir. Yazdıklarında özellikle işçileri, onların sorunlarını dile getirmiştir. Hikâye, roman ve öykü üzerine kuramsal yazıları mevcuttur. Hüseyin Akyüz'ün hikâye ve romanlarını konu alan bu çalışma; giriş, birinci bölüm, ikinci bölüm, üçüncü bölüm, sonuç ve kaynakçadan oluşmaktadır.

Bu Çalışmayı yaparken çok kıymetli bilgilerini, tecrübelerini benimle paylaşarak beni yalnız bırakmayan, her zaman hoşgörülü davranarak benden manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sayın hocam Doç. Dr. Tahir Zorkul'a, eksik kitapları bulmamda yardımcı olan çok değerli yazar Hüseyin Akyüz Bey'e, sabır ve hoşgörüleriyle tez sürecim boyunca yanımda olan aileme ve beni her daim cesaretlendiren, motive eden değerli kardeşim Şehriban Erdem'e teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Bu çalışmada Hüseyin Akyüz'ün hayatı, eserleri, İşçi edebiyatındaki konumu ve yazdığı roman ve öyküleri tematik açıdan incelenmiş olup Türk edebiyatındaki yeri ve önemine değinilmiştir.

Hüseyin Akyüz'ün edebiyat dünyasında tanınıp ön plana çıkmasını sağlayan eserleri çocuk öyküleri ve işçi sorunları ile ilgili yazdığı öykülerdir. Özellikle *Sevgiyle Anımsamak* adlı eseri çocuklara dair öykülerin bulunduğu ve ödül alan ilk eseri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine işçi sorunlarını ele aldığı *Beyaz Güvercin, Samuray Fırtınası* ve *Yağmurda Kuş Sesleri* adlı eserleri de ödüle layık bulunmuş ve yazarın daha çok tanınmasına kaynaklık etmiştir. Yazar daha sonra yazdığı bazı eserlerinde bireysel sorunlara yer vermiş olsa da yine tek tük öyküsünde işçi sorunlarına da değinmeyi ihmal etmemiştir. Ayrıca öykü dışında kaleme aldığı iki romanda da az da olsa emekçi halkın yaşamından kesitler görmek mümkündür. Yazar kendisi de işçi kökenli olduğu için yazdıklarında işçilerin hayatını, yaşadıkları sıkıntıları gerçekçi bir üslupla dile getirmiştir.

Dolayısıyla tüm bu bilgilerin ışığında çalışmamızın amacı edebiyat dünyasında öyküleri ve romanlarıyla yer edinmiş olan Hüseyin Akyüz'ün romanlarını ve öykülerini tematik açıdan incelemek, İşçi edebiyatındaki konumunu ortaya koymak ve bu eserlere yorumlar getirmektir. Bununla birlikte yazarın ve onun yazdığı roman ve öykülerinin daha iyi tanıtılması çalışmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Böyle bir çalışma yapmamızın en büyük nedeni Akyüz'ün eserleri üzerine sistematik bir çalışmanın olmamasıdır. Sadece M. Sadık Aslankara, Tuncay Özgün, Cem Kemal, Ersin İzgi, Mahir Öztan, Önder Güneş, Tuncer Uçarol ve İbrahim Akyürek tarafından yazılan birkaç blog yazısı mevcuttur.[1] Fakat bunlar Akyüz'ün bütün eserlerini kapsamayan yazılardır.

Üç bölümden oluşan çalışmaya ilk olarak Hüseyin Akyüz'ün hayatı ve eserlerine dair bilgi verilerek başlanmıştır. İkinci bölümde ise Dünya ve Türk edebiyatında önemli bir hareket olarak kabul edilen "İşçi edebiyatı" nın ne olduğu

[1] https://huseyinakyuz.blogspot.com/

üzerinde durulmuştur. Söz konusu edebiyat, işçi olan yazarların ve işçi sınıfından yana destek çıkan yazarların ürettiği eserler olarak tanımlanabilir. İlk ortaya çıkışı ise işçi sınıfının doğuşu ile başlar. Bu sınıfın doğuşu ise Sanayi Devrimi'yle başlamıştır. İşçi romanları ilk olarak Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Buna Zola'nın Germinal adlı eseri örnek olarak gösterilebilir. Söz konusu eserde maden işçilerinin yaşam koşullarına değinilmiştir. Böyle bir romanın Türkiye'de ortaya çıkması için ise uzun bir süre beklemek gerekecektir. Dolayısıyla ilk defa Dünya edebiyatında ortaya çıkan bu hareket birçok yazarın eserlerine konu olmuştur. Böylece hızla yayılan İşçi edebiyatı sonunda Türk edebiyatında da yerini bulmuştur. Birçok araştırmacı Mahmut Yesari'nin Çulluk adlı eserini ilk işçi romanı olarak kabul etmiştir. Yesari, bu eserinde tütün fabrikası ile matbaada çalışan işçilerin çalışma koşullarını anlatmıştır[2]. Böylece Türk edebiyatında da kendine yer bulan İşçi edebiyatı birçok yazarın eserinde de yer bulmuştur.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde ise söz konusu kitaplar tematik açıdan tek tek irdelenmiştir. Söz konusu yazarın yedi hikâye kitabına dâhil olan çocuk kitapları da tematik açıdan incelenmiştir. Yedi hikâye kitabından iki tanesini çocuk hikâyeleri oluşturmaktadır. Tüm bunları kapsayan ayrıntılı bir tematik inceleme yapılmıştır.

[2] https://www.insanokur.org/turkiye-isci-romanlari-bir-derleme-ve-degerlendirme-diyar-saracoglu/

1.BÖLÜM:HÜSEYİN AKYÜZ'ÜN HAYATI, SANAT ANLAYIŞI VE ESERLERİ

1.1.Hayatı

Hüseyin Akyüz, 1950 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Babası küçük bir esnaf annesi ise ev hanımıdır. Beş çocuklu bir ailenin en büyük çocuğudur. Çocukluğu ve ilk gençliği İstanbul'un bir gecekondu semti olan Zeytinburnu'nda geçmiştir. İlkokulu ve ortaokulu burada okuyan Akyüz daha sonra Sultanahmet Meslek Lisesi Elektrik bölümünden mezun olmuştur. Askerlik dönüşü Unilever Bakırköy Fabrikasına elektrik teknisyeni olarak girmiştir. Aralıksız on beş yıl çalıştığı bu fabrikada DİSK'e bağlı Gıda-iş sendikasının bir üyesi olarak sendikal çalışmalarda çeşitli görevler yapmıştır. 1980 öncesi yıllarda fabrikada çalışan bütün DİSK üyesi arkadaşlarıyla kanunsuz grev yapmaktan altı ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. 1987 yılında fabrikanın Tekirdağ'ın Çorlu ilçesine taşınmasıyla birlikte ailesiyle Çorlu'da yaşamaya başlamıştır ve bu yeni fabrikada çalışmaya devam etmiştir. 2000 yılında bu fabrikada Elektrik Atölyesi ve Hidrojen Üretim Tesisi Ustabaşılığı yaparken emekli olmuştur. Bu tarihten sonra 2000-2005 yılları arasında Unilever'de danışman olarak göreve devam etmiştir. Koç grubuna ait BOS Şirketi'nin fabrikanın hidrojen tesisini Unilever'den satın almasından sonra da bu tesislerin yöneticisi olarak önce BOS daha sonra da Alman Linde Gaz AŞ. Personeli olarak çalışmaya devam etmiştir. Kasım 2011'de bu iş yerindeki kırk senelik çalışma yaşamına son vermiştir. İki çocuğu ve eşiyle birlikte Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde yaşamaktadır. [3]

[3] https://huseyinakyuz.blogspot.com/

1.2. Sanat Anlayışı

Akyüz, yazı hayatına ilk olarak ortaokula giderken yazmış olduğu bir şiirle başlamıştır. Daha sonra çocuk dergilerinde başka şiirleri ve kısa öyküleri yer almıştır. O yıllarda yayınlanmaya başlayan Pardon Mizah dergisi adlı derginin düzenlediği mizah öyküsü yarışmasında Akyüz'ün "Yanlışlık" adlı öyküsü finale kalıp dergide yayınlanmıştır. Belli düzeydeki ilk öyküsü odur. Bu olay yazma eylemini iyice benimsemesine neden olmuştur. Sürekli yazmaya başlamıştır. Elle yazıp temize geçtiği öykülerini, şiirlerini Varlık, Yeditepe gibi dergilere göndermiştir. Ama bu yazılar dergide yayınlanmamıştır. Lise sıralarında *Yaşam Kovgunları* adlı bir de roman yazmıştır fakat bu da yayınlanmamıştır. Ancak yetmişli yıllardan sonra dergilerde ismi görünmeye başlamıştır. Gösteri, Varlık, Dönemeç, Yeni Olgu, Oluşum, Düşün, Yaba-Öykü, Adam-Öykü, Milliyet Çocuk, Güney gibi dergilerde öyküleri, şiirleri ve öykü üstüne yazdığı kuramsal yazıları yer almıştır. 1979 yılında Kültür Bakanlığı'nın açtığı çocuk yapıtları yarışmasında *Sevgiyle Anımsamak* adlı eseri başarı ödülü almıştır. Daha sonra işçi dünyasından sesler getiren öykülerini topladığı *Beyaz Güvercin* adlı yapıtı 1982 Akademi Kitapevi Öykü Birincilik Ödülü almıştır. Edebiyat dünyasında bir yazar olarak adının geçmesi bu öykü kitabıyla olmuştur. Daha sonra işçileri ve öteki emekçileri anlattığı *Samuray Fırtınası*1991 yılında Seyhan Belediyesi 3. Kültür Şenliği bünyesinde düzenlenen Orhan Kemal Öykü Ödülü'nü kazanmıştır. Bundan sonraki yıllarda *Denizkızı ve Çocuk*, *Bütün Düşlerin Akşamı*, *Yağmurda Kuş Sesleri* adlı öykü kitapları ve bunun yanı sıra *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanları yayınlanmıştır.[4]

[4] https://huseyinakyuz.blogspot.com/

1.3. Eserleri

1.3.1.Hikâyeleri

Beyaz Güvercin

Sekiz öyküden oluşan kitabın ilk basımı 1983 yılında Varlık Yayınları tarafından yapılmıştır. Öykü, 1982 Akademi Kitabevi Öykü Birincilik Ödülü almıştır. Söz Konusu kitapta yer alan öykülerde kenar mahalle insanlarının yaşamlarından, işçi ve emekçi kesimden insanların sıkıntılarından söz edilmektedir.

Samuray Fırtınası

Sekiz öyküden oluşan kitabın ilk basımı 1993 yılında Ufuk Matbaası tarafından yapılmıştır. Öykü, 1991 Orhan Kemal Öykü Ödülü'ne layık görülmüştür. Söz konusu kitapta yer alan öykülerde yine işçiler ve öteki emekçiler anlatılmıştır.

Bütün Düşlerin Akşamı

Yedi öyküden oluşan kitabın ilk basımı 1998 yılında Uzak Kitaplar tarafından gerçekleştirilmiştir. Söz konusu kitapta yer alan öykülerde sıradan insanların iç dünyaları anlatılmıştır. Yazar bu kitabında toplumun daha farklı kesimlerinden yeni kahramanlar ortaya çıkarmıştır.

Denizkızı Ve Çocuk

Yedi öyküden oluşan kitabın ilk basımı 1998 yılında Uzak Kitaplar tarafından yapılmıştır. Söz konusu öyküler çocuk öyküleridir.

Yağmurda Kuş Sesleri

Sekiz öyküden oluşan kitabın ilk basımı 2012 yılında Uzak Kitaplar tarafından yapılmıştır. Öykü, 2012 Abdullah Baştürk İşçi Edebiyatı Ödülü ve 2012 Naim Tirali Öykü Ödülü almıştır. Kitapta yer alan öykülerde dar gelirli işçi ailelerinin yaşadıkları anlatılmıştır.

Sevgiyle Anımsamak

Yedi öyküden oluşan kitabın ilk basımı 2013 yılında Uzak Kitaplar tarafından yapılmıştır. Öykü 1979 Kültür Bakanlığı Öykü Başarı Ödülü almıştır. Söz konusu öyküler çocuk öyküleridir. Bir öykü hariç diğer öyküler *Denizkızı ve Çocuk* adlı öyküde yer alan öykülerle aynıdır.

Karanlık Dağda Bir Yol

On öyküden oluşan kitabın ilk basımı 2019 yılında Cinius Yayınları tarafından yapılmıştır. Söz konusu öykülerde insan ruhunun derinliklerine gizemli bir yolculuk yapılmıştır. Onların şaşırtıcı yaşam serüvenlerinden ilginç kesitler sunulmuştur.

1.3.2. Romanları

Yusuf'un Defteri

Söz konusu romanın ilk basımı 2010 yılında Kavim Yayıncılık tarafından yapılmıştır. Romanda Dördüncü Murat döneminde Haliçli bir balıkçının kimsesiz kalan ikizleri Hasan ve Yusuf'un bir de Rum kızı olan Heleni'nin maceraları anlatılmıştır.

Yengeç Hayalleri

Söz konusu romanın ilk basımı 2019 yılında Cinius Yayınları tarafından yapılmıştır. Romanda devlet zorbalığının mutlu aile yaşamlarını yıktığı iki kardeşin çırpınışları anlatılmaktadır.

2. BÖLÜM: İŞÇİ EDEBİYATI

Türk edebiyatında geçmişten bu yana birçok topluluk meydana gelmiştir. Bunlar; Beş Hececiler, Yedi Meşaleciler, Garipçiler, İkinci yeniciler, Hisarcılar vs. olarak sıralanabilir. Hiç şüphesiz meydana çıkan bu toplulukların her birinin savunduğu ideoloji de tıpkı isimleri gibi farklılık göstermektedir. Nasıl ki İkinci Yeniciler için imge önemliyse Garipçiler için de süssüz, yalın, bir anlatım önemli olmuştur. Bir zincirin halkası gibi sıralanan bu topluluklar kadar gündeme gelmemiş olsa da İşçi Edebiyatı'nın da son derece önemli bir hareket olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz. Emeğin sömürüldüğü, haksızlıkların olduğu, işçilerin güvencelerinin olmadığı bir ortamda elbette ki böyle bir ideolojinin doğması abes olmayacaktır. Dolayısıyla bu ideolojiyi daha iyi anlayabilmemiz için öncelikle bu kavramın neyi ifade ettiğini bilmemiz gerekmektedir.

Söz konusu kavramın tanımına baktığımızda işçi sınıfını destekleyen yazarların ve işçi yazarların ürettiği eserler olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz. Sanayi Devrimi'yle birlikte ortaya çıkan bu sınıfın yaşadığı sorunlar yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. Bu da işçi edebiyatının doğmasına zemin hazırlamıştır.

2.1. Dünya Edebiyatında İşçi Edebiyatı

Edebiyatın çalışma olgusunu en çok vurgulayan sanat dalı olduğunu söylemek mümkündür. Roman, öykü, şiir hemen her türdeki edebi eserlerde sosyal yaşamın ve çalışma olgusunun izleri vardır. Dolayısıyla edebi anlamda işçi sınıfının çıkardığı ilk esere baktığımızda bunun Friedrich Engells ve Karl Marx tarafından yazılan *Komünist Manifesto* adlı eser olduğunu söyleyebiliriz. Söz konusu eserde kapitalist burjuvazi ve işçi sınıfı arasındaki sınıf mücadelelerine değinilmiştir.[5] 19. Yüzyılın sonunda işçiler dünyanın birçok ülkesinde hem siyasal hem de sendikal örgütlenmelerini sürdürmüşlerdir. Sınıfsal çatışmaların meydana geldiği dönemde şair ve yazarlar çoğunlukla ezilenlerin tarafını tutmuşlar ve bunu eserlerinde başarılı bir şekilde işlemişlerdir.[6] Dickens'ın bazı romanları çalışma yaşamını yansıtan ilk eserler

[5] https://www.insanokur.org/sinifi-ve-direnisi-anlatmak-mediha-gobenli/

[6] https://www.insanokur.org/sinifi-ve-direnisi-anlatmak-mediha-gobenli/

arasındadır. Örneğin onun *Zor Zamanlar* adlı eseri işçi sınıfının karşı karşıya kaldığı çalışma ve yaşama koşullarını anlatmaktadır. Zola'da ise 19. yy'da yaşanan gerilimler ve mücadeleleri bulmak mümkündür. Gorki'nin eserlerinde ise Çarlık Rusya'sının sosyal yaşamına ve çalışma hayatına ilişkin yansımalar vardır. 19. yy'da yine aralarında Herman Melville'in de bulunduğu birçok yazarın romanlarında çalışma sorunları yer bulmuştur. 20. yy'dan itibaren Upton Sinclair, Jack London gibi yazarlar "sosyal protest" roman olarak adlandırdıkları türden eserler vermeye başlamışlardır. Yine çalışma yaşamına eserlerinde yer veren bir diğer isminse John Steinbeck olduğunu söyleyebiliriz. Onun *Gazap Üzümleri* adlı eserinde tarım işçilerinin içinde bulunduğu olumsuz çalışma koşulları *Bitmeyen Kavga* adlı eserinde ise 1929 krizi sonrasında sefalete ve işsizliğe sürüklenen elma toplama işçilerinin örgütlenme çabaları anlatılmaktadır. (Makal, 2008: 18-19).

2.2.Türk Edebiyatında İşçi Edebiyatı

Türk edebiyatına ait birçok eserde çalışma yaşamlarına dair izler görmek mümkündür. Bu eserlerin bazıları Osmanlı dönemine kadar uzanmaktadır. Örneğin Refik Halit'in 1909 yılında yazdığı *Hakkı Sükût* isimli öyküsü Bursa'da bir ipek fabrikasında yaşanılanları anlatmaktadır. Koruyucu önlemlerin olmadığı bu ortamda işçilerin verdiği yaşam mücadelesi üzerinde durulmuştur. Peşi sıra gerçekleşen genç kız işçi ölümlerini öykünün kahramanı olan Hasip Efendi'den öğrenmek mümkündür. Yine cumhuriyet döneminde çalışma koşullarına yer veren ilk eserlerden biri de Mahmut Yesari'nin *Çulluk* adlı eseridir. Söz konusu eserde fabrika işçilerinin gündelik yaşamından izler vardır. Kadın işçilerin yoğun olduğu Cibali tütün fabrikası ile Cağaloğlu'ndaki bir matbaa özelinde ücretli emeğe dair sorunlar anlatılmaktadır. Reşat Enis tarafından yazılan *Afrodit Buhurdanında Bir Kadın* adlı romanda da yine söz konusu çalışma yaşamını görmek mümkündür. Dokuma fabrikasındaki ve maden ocağındaki çalışma koşullarına bir de bu esnada meydana gelen iş kazalarına yer verilmiştir. Bunu izleyen dönemlerde sanayileşme çabaları ile birlikte işçiler nicelik olarak artmıştır. İşçi-işveren ilişkileri ve çalışma yaşamı eserlerde yerini almaya başlamıştır. 1940'lı 1950'li yıllardan itibaren söz konusu temayı Orhan Kemal'in, Necati Cumalı'nın romanlarında Aziz Nesin'in, Sait Faik'in hikâyelerinde Nâzım Hikmet'in, Rıfat Ilgaz'ın şiirlerinde görmek mümkündür. (Makal, 2008: 22-23).

Özellikle Orhan Kemal'in çalışma hayatını ele alan romanlarının büyük bir bölümü İşçi edebiyatı açısından son derece önemlidir. Çünkü o, Türk halkının köylü çokluktan işçi çokluka dönüşümünü edebiyatının kaynağı seçen tek ve biriik edebiytçıydı. Orhan Kemal, bizim hayatımız ve büyük bir yazarımızdı. Orhan Kemal'e selam olsun. (Bingül, 2014: 192).

Örneğin onun *Bereketli Topraklar* üzerinde adlı romanında Çukurova'ya inen üç yoksul köylünün hayatına değinilmiştir. Girdikleri tüm işlerde acımsızca sömürülen, kente geldiklerinde horlanan, alay edilen biri dışında ayakta kalmayı beceremeyen köylüler kadar ekonomik hayat da iyi gözlemlenmiştir. Tarımsal alandaki değişimler ve makineleşmeye dair vurgular söz konusudur. Yazarın *Vukuat Var*, *Hanımın Çiftliği*, *Ekicinin Oğulları*, *Kanlı Topraklar* adlı romanlarında da aynı temaya yer verilmiştir. Adana çevresindeki toprak ve fabrika işçilerinin hayatlarına değinilmiştir. (Süalp, Güneş, 2011).

Cemile adlı romanında işçilerin çalışma koşullarını şu şekilde görmek mümkündür:

> *Her bankoda "öncü" ve "arkacı" denilen işçiler çalışır. Islak betonun üzerinde yalın ayak veya takunyalarla çalışan kız, oğlan, genç, ihtiyar, kadın, erkek işçiler… Bilhassa çocuklar… Dokuz, on yaşlarında gözleri uyku dolu, renksiz şeylerdir ki iş kanununa uysun diye annelerinin, teyze, hala, dayı yahut da tamamıyla yabancı bir büyük insandan parayla satın alınmış nüfus kağıtlarıyla işe girmişlerdir*. (Kemal, 1952: 23-24).

Yine söz konusu işçi sorunlarını Fakir Baykurt, Yaşar Kemal, Samim Kocagöz, Cevat Şakir gibi yazarların eserlerinde de görmek mümkündür. *İnce Memed* ezilen yoksul köylülerin, ağaya karşı çıkan ırgatların, yaşadıklarını anlatmaktadır. Daha sonra ise işçi sorunları Mahmut Seyda'nın *Yanartaş*, Erol Toy'un *Gözbağı*, Hakkı Özkan'ın *Grevden Sonra*, Nejat Elibol'un *Direnen Haliç*, İrfan Yalçın'ın *Ölümün Ağzı*, Latife Tekin'in *Berci Kristin Çöp Masalları*, Muzaffer Oruçoğlu'nun *Grizu*, Reşat Enis'in *Sarı İt* adlı eserlerinde işlenmeye devam etmiştir. Yine aynı şeyi Hüseyin Akyüz'ün eserleri için de söylemek mümkündür. Onun *Beyaz Güvercin*, *Samuray Fırtınası* ve *Yağmurda Kuş Sesleri* adlı öykü kitaplarında da böyle bir durum

söz konusudur. Hatta geriye kalan eserlerinde de tek tük bu işçi sorunlarının izlerini görmek mümkündür.[7]

Fakat daha sonra bu denli gelişmiş bir edebiyat sonraki süreçlerde büyük bir hezimete uğramıştır. Çünkü işçi mücadelesinin olmadığı yerde edebiyatının gelişmesi de mümkün olmamıştır. 20. Yüzyılda Batı Avrupa ülkeleri kendi kütüphanelerini, derneklerini kurmuşlardır. Fakat Türkiye'de bu 1960 yıllarında gerçekleşebilmiştir. Daha sonra on sene aralıklarla gerçekleşen darbelerden ötürü önü kesilip engellenmiştir.[8]

3. BÖLÜM:TEMALAR

3.1. Bireysel Temalar

3.1.1. Mutsuzluk

Kişinin kendini huzursuz hissetmesi olayına mutsuzluk denir. Böyle bir durumda sürekli üzüntü vardır. Yaşama sevincinden eser kalmamıştır. Birey etrafa karşı da son derece ilgisizdir. Bu durum onun içinde kopan fırtınaların bir habercisidir. Akyüz'ün bazı eserlerinde de böyle bir durumla karşılaşmak mümkündür.

Mutsuzluk temasını yazarın *Beyaz Güvercin*'de *Yalnızlıkta Bir Kadın*, *Bir Sonbahar Günü*, *Cankurtaran, Beyaz Güvercin, Köle, Yangın Samuray Fırtınası'*nda *Kış Duyguları, Uzun Trenler, Cici Baba, Ses, Samuray Fırtınası, Kelebeği Kurtarmak, Yaşlı Adam, Güvercin ve Genç Kız Bütün Düşlerin Akşamı'*nda *Bütün Düşlerin Akşamı, Uzakta Bir Zaman, İçimizdeki Uzaklar, Kalbimdeki Palyaço, Fotoğrafçının Gülümse Dediği An, Yasak Deniz, Denizkızı ve Çocuk'*ta *Denizkızı ve Çocuk, Ağlıyor Ağacım Duymuyorlar Yağmurda Kuş Sesleri'*nde *Buz İçinde Ateş Gördüm Karanlık Dağda Bir Yol'*da *Karanlık Dağda Bir Yol, Nar Ağacı Mektupları, Alman Generalin Kızı, Filmin Son Yazdığı Sahne, Gazeteci Çocuğun Ölümü, Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar, Hayalimdeki Gibi Söyle, Yüksek Duvarların Rüzgârı* adlı öykülerinde görmek

[7] https://www.yenisafak.com/hayat/isci-ve-yoksul-edebi-kahramanlarimiz-660871

[8] https://www.insanokur.org/turkiye-isci-romanlari-bir-derleme-ve-degerlendirme-diyar-saracoglu/

mümkündür. Yazar, *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarında da bu temaya yer vermiştir.

Yalnızlıkta Bir Kadın adlı öyküde mutsuzluk teması, ölen adamın karısı ve annesi üzerinden verilmiştir. Söz konusu adamın ölümü üzerine her iki kadın da mutluluk kavramını unutmuştur. Yaptıkları tek şey ise birbirlerine mutsuzluklarını belli etmemeye çalışmaktır.

> *O nasıl benim yüzümdeki köklü değişikliği tanıyabiliyorsa ben de ondaki yalnızlığı ve acıyı görmezlikten gelemiyorum. Kendimizi birbirimize mutlu gösteremesek de hiç olmazsa mutsuzluğumuzu belli etmemeye çalışıyoruz*. (s. 10-11)

Yazarın mutsuzluk temasını ele aldığı bir diğer öyküsü de *Bir Sonbahar Günü* adlı öyküdür. Erol Usta'nın emekli olduktan sonraki sıkıcı ve mutsuz hayatı okuyuculara aktarılmaktadır. Onun için yaşam artık oldukça boğucudur. Uğraşacak bir işinin olmaması ve tekdüze giden bir yaşama mahkûm olması mutsuzluğu da beraberinde getirmiştir.

> *Uykulu gözleri odanın alacalığına alışana kadar günlerdir, aylardır yüreğini bir kurt gibi kemiren çürüten sıkıntıyı anımsadı yeniden. Derin bir oflamayla birlikte, uzun süre nefessiz kalmışçasına soluklandı. Kurumuş dudaklarını diliyle ıslatıp, yutkunmaya çalıştı*.(s. 13)

Mutsuzluk *Cankurtaran* adlı öyküde de işlenmiştir. Şiddet gören, sevmediği biriyle sözlendirilen, doğru düzgün uyku uyuyamayan, ölümüne sabun fabrikasında çalışan Ayşe Kız, mutsuz bir hayat yaşamaktadır. Zavallı kız gece gündüz bu fabrikada çalışmaktan kendine doğru düzgün vakit ayıramamıştır.

> *Gececiydi. Solgun bir çiçek gibi geldi işe o gece. Uykuya kanamamış gözlerinde hiç gizlemek istemediği bir üzüntü karaltısı vardı*.(s. 34)

Mutsuzluğun hüküm sürdüğü bir diğer öykü ise *Beyaz Güvercin*'dir. Burada Demir Usta artık çalışamadığı için ailesine yetemediği için kısacası ekonomik yetersizlikten dolayı mutsuz biridir. Yine aynı şekilde mutsuz olan bir diğer kişi de okula gitmek isteyen fakat yoksulluktan dolayı gönderilmeyip bir marangozun yanına çırak verilen Enver'dir. Aslında öykünün genel tablosuna baktığımızda mutsuzluğun asıl kaynağının ekonomik yoksunluk olduğu aşikârdır. Yine sevmediği biriyle evlendirilen ve son derece mutsuz olan Birgül'ün de mutsuzluğuna neden olan

ekonomik sorunlardır. Çünkü Demir Usta, sırf bir dükkân açma umuduyla kızını manifaturacı Necati'yle evlendirmiştir.

> *Hep suskun, sessiz, başı öne eğikti Birgül'ün. Öyle anları oluyordu ki üstünden dağlar, trenler, denizler, gemiler geçse kıpırdayamayacak. Boğazına kadar hırslanıyor ama ağlamıyordu. Kesseler kanı akmayacak gibi. Öyle anları oluyordu ki biri gelip dokunsa içini çeke çeke saatlerce ağlayacak. Gözlerini uzakta bir durağan noktaya diker, sanki orada bambaşka bir dünyada yaşardı.*(s. 58)

Köle adlı öyküde fabrika işçisi, içinde bulunduğu durumdan son derece mutsuzdur. Bir an önce içinde bulunduğu tutsaklıktan, mutsuzluktan kurtulmak ister. Dışarıya kendini bir atsa ruhunu saran sıkıntıdan ve mutsuzluktan kurtulacağına inanmaktadır. Bunun için dört gözle işinin bitmesini beklemektedir.

> *Saatler ilerledikçe bir sıkıntı basar. Oturduğum yerden kalkmak geçer içimden. Kalkıp tornavidayı fırlatıp atmak elimden ve kapıya doğru deli gibi koşmak. Kurtulmak bu sıkıntıdan*.(s. 87)

Yangın adlı öyküde de yine ekmeklerinden olacaklar korkusuyla mutsuz olan işçiler söz konusudur. Bunlardan biri de Rüstem Dayı'dır. Tam altı yılını iplik fabrikasında çalışmaya veren Rüstem Dayı, işten atılacağı için son derece mutsuzdur.

> *Bir sigara içmese delirecekti sanki şimdi. Yemek zamanına da çok vardı daha. Ağır ağır dumanı tütecek bir sigaradan bir nefes alsa içini bunaltan sıkıntı, bir balon gibi sönüverecekti sanki o an. Öyle sanıyordu*.(s. 95)

Kış Duyguları adlı öyküde en bariz mutsuzluk Aysel üzerinden verilmiştir. Çünkü babasının fabrikada çalışması içine dert olmuştur. Eve yorgun argın gelen babasının durumuna son derece üzülmektedir. Söz konusu öyküde çaresizliğinden ötürü elinden bir şey gelmeyen Aysel'in ablasıyla olan konuşmasından ne kadar mutsuz olduğunu anlamak mümkündür. Çünkü bunu her fırsatta dile getirmektedir.

> *Çok acıyorum ona be abla! dedi sonra bakışlarını dumandan ayırmadan. O toz yiyip bitiriyor onu fabrikadaki halini hiç görmedin sen. Değil sakalı bıyığı gözlerinin rengi bile kayboluyor sarı tozun içinde. Sırtındaki iş elbisesinin mavi renginiyse hiç seçemezsin. Hele tozun kurutup çatlattığı o solgun dudakları… Çok acıyorum ona*. (s. 8)

Akyüz, *Uzun Trenler* adlı öyküsünde de diğer öykülerinde olduğu gibi mutsuz olan fakat bir nebze dahi içlerinde umut kırıntısı taşıyıp avunmaya çalışan insanları

anlatmıştır. Kenan'ın ablası içinde bulunduğu durumdan son derece mutsuzdur. Çünkü o evini geçindirmek için fabrikada ölesiye çalışmaktadır. Buna mecbur kalmıştır.

> *-Ulan, çalışmaksa çalışmak… Canımız çıkıyor fabrikada be!... Yine de ağız tadıyla bir çay bile içemeyiz!...Ya çayı kalmamıştır ya şekeri. En çok buna kızardı. Fabrikadan aldığı ücretin ev masrafına bile yetmeyip, bu yüzden mutfakta hep bir şeylerin eksik olmasına… Bahçede sıkıntılı sıkıntılı dolaşır, çevrede ışığı yanan bir ev arardı.* (s.19)

Yine Kenan da ablasının mutsuzluğunu, evlenmeyişini kendisine bağlayarak mutsuz bir dünyaya kapı aralamıştır.

> *-Benim yüzümden işte!... derdi. Hep bu bir boka yaramaz bacaklarımın suçu…*(s.20)

Nevzat'sa babasının onu fabrikada işe sokması fikri karşısında pek de mutlu sayılmamaktadır. Çünkü fabrikada çalışma düşüncesi dahi onu korkutmaya yetmektedir.

Cici Baba öyküsünde cici baba fikrine sıcak bakmayan iki kardeşin mutsuzluğunu görmek mümkündür. Annelerini başka biriyle paylaşıyor olma fikri son derece ürkütücü olsa da iki kardeşin elinden bir şey gelmez. Tüm bu yaşanılanların birer rüyadan ibaret olmasını isteyen kardeşler için böyle bir durum söz konusu dahi olmaz. Ne yazık ki kadın çaresizliğinden ötürü evlenmek zorunda kalır. Böylece çocuklar hayatlarının şokunu yaşarlar.

> *Durup annesinin yüzüne baktı. Gece boyu yüreğinin çektiği acıları düşünüp yeniden baktı. Annesinin gözlerinin içindeki mutlu parıltıyı gördü. Vuruldu yüreği birden, bir tüfeğin saçmalarıyla delik deşik olmuşçasına kanadı. Her şeyin bir düş olmasını ne kadar çok isterdi. Oysa annesinin gözlerindeki bu parıltılar yaşanmış bir anın düş olmayacağını ne güzel anlatıyordu*. (s. 33)

Ses adlı öyküde korkudan arkadaşına yardım edemeyen ve arkadaşı ölen Yusuf'un mutsuzluğu öykü boyunca devam etmektedir. Çünkü vicdan terazisi Yusuf'un yakasını bir türlü bırakmamıştır. O attık cehennem azabını içinde taşımaktadır. Arkadaşını yarı yolda bıraktığı için kendisini son derece suçlu hissetmektedir. Bu da onu gittikçe içinden çıkamayacağı bir mutsuzluğa sürüklemiştir.

Yok, kadın yok, cehennem değildi o. Cehennem şimdi burada içimde… Öyle bir suç işlemenin cezası bu cehennem. Ah bu utançla yaşamak zorunda olmak… Gözlerimin kör olması bir avuntu şimdi. İnsanların yüzüme suçlamalar dolu bir tiksintiyle baktıklarını görememek biraz olsun hafifletiyor acımı…(s. 42)

Samuray Fırtınası'nda ezilen, sömürülen, her an işini kaybetme korkusuyla yaşayan işçilerin, mutsuz yaşantılarından bir kesit sunulmuştur. Şüphesiz işçilerin en büyük korkuları bir gün o kadar emek verdikleri işlerinden atılma ihtimalidir.

Ellisinden sonra işsiz kalıvermek düşüncesi de hep fırsat kollayan sinsi bir düşman gibi gelip vurmuştu sırtından. Geriye dönüp, başı önde kapıya doğru yürüdü.(s. 54)

Kelebeği Kurtarmak adlı öyküde de diğer öykülerde olduğu gibi mutsuz olan fakat mutlu görünmeye çalışan insanların yaşamları anlatılmaktadır. Özellikle, Pervin, ne yaşarsa yaşasın hem kendisine hem de çevresine mutluluk saçan birisidir.

Bizim küfürler savurarak adımladığımız pisliklerin arasından bir kelebek gibi sanki kanat çırparcasına geçerdi. Gözleri günışığında zeytin taneleriymişçesine parlar, omuzlarına dökülen siyah saçları tel tel uçuşuyordu yüreklerimize. (s. 55)

Yaşlı Adam, Güvercin ve Genç Kız adlı öyküde Turgut Bey, gelini ve oğluyla yaşayan fakat kendine ait bir dünyası olan kalabalıklar içindeki bir yalnızdır. Turgut Bey, her ne kadar içinde bulunduğu konumdan son derece mutsuz olsa da bunu etrafına hissettirmemektedir. Hep içine atmaktadır.

Turgut Bey'in o kat kat olmuş göz kapaklarına gün ışığı çöker, zorlamalarla uyanırdı. Bir uykunun derinliklerinden mi yoksa ölümcül bir yorgunluğun içinden mi gelirdi anlayamazdı. Her gecenin bitiminde kendisi değil yıpranmış, bıkmış bedeni artık uyanmayı istemiyordu. (s. 77)

Bütün Düşlerin Akşamı adlı öyküde çocukluktan yetişkinliğine kadar huzursuz, bunalımlı mutsuz bir reklam yazarı karşımıza çıkmaktadır. Kendi olamamış ve kendisinin bir hiç olduğunu düşünen bir adamın mutsuz yaşantısı gözler önüne serilmiştir.

Ben bir hiçim baba. Ona böyle diyemezdim. Asıl o zaman ikimiz de içinden bir daha çıkamayacağımız karanlık bir duygunun çukuruna düşerdik. Onun için de kendim için de bunu yapmamalıydım. Bu yüzden dilimin ucuna kadar gelen sözleri yutup sustum.(s. 41)

Uzakta Bir Zaman adlı öyküde sesini duyurmaya çalışan fakat bunu bir türlü beceremeyen bir yazar söz konusudur. Edebiyat camiasından beklediği ilgiyi görememiştir. O kadar eseri olmasına rağmen kendisi dahi bir yazar olduğunu kabullenmeye ve bunu dillendirmeye cesaret edemeyecek duruma gelmiştir. Tüm bunlar yazarın görmüş olduğu rüyası aracılığıyla okuyuculara aktarılmaktadır.

> *Bu kadar emeğe karşın kendimi hiçbir zaman bir yazar olarak duyamamış yazar olduğumu bir kez olsun yüksek sesle söylemeye cesaret bile edememiştim. Bunun ülkemdeki bütün yazarların ortak bir sorunu olduğunu biliyordum ama bu durum yine de benim cesaretimi kırıyor, İstediğim nitelikte yapıtlar üretmemi bile engelliyordu. Oysa şimdi bu adamın söylediklerine nasıl şaşırmazdım ki nasıl sevinmezdim ki!...* (s. 50)

İçimizdeki Uzaklar adlı öyküde bunalımlı bir hayatı olan mutsuz bir adamın yaşadıkları anlatılmaktadır. Karısından da ayrılmış olan adam, oldukça kötü bir durumdadır. Yaşadığı kentte onu hayatta tutan hiçbir şeyin olmaması sahip olduğu bunalımı ve mutsuzluğu daha da arttırmaktadır. Adam, sürekli bir kaçış hali içindedir.

> *Gökyüzünde bulutlar her gün biraz daha çoğalıyor o sonsuz görünümlü mavilikler gittikçe azalıyor, deniz kabarıp sesli dalgalarla kıyıya saldırıyordu ve bu korkutuyordu beni. Geri dönmek zorunda mı kalacaktım? Belki de gidecek başka bir yer arayacaktım daha uzağa, kimden uzağa neden veya nereden uzağa!...* (s. 66)

Kalbimdeki Palyaço adlı öyküde cesaret edemediği için sevdiği kıza açılamayan dayının, mutsuz geçen hayatı anlatılmıştır. Aşk biraz da cesur olmayı gerektirmektedir. Bunu yapamayan dayı karşılıksız sevmenin verdiği acıyla yanıp tutuşmuştur. Hayatı alt üst olmuştur. O artık insanları eğlendiren komik palyaço değil aşk acısıyla kıvranan mutsuz bir palyaçodur.

> *Dayım hep karmaşık duygular içinde oldu. Bir yandan çaresizliği bir yanda içinde yanan ateş… Bunlara bir de Mehmet abinin kışkırtmaları ekleniyordu. O çocuk başımla olanları değerlendirmem ve dayımın iç dünyası üstüne bazı yargılara varmam benim için çok zordu. Sessiz bir seyirciydim; oyuna katılmazdım ve dayım için elimden bir şey gelmezdi.* (s. 88)

Fotoğrafçının Gülümse Dediği An adlı öyküde içinde bulunduğu durumdan mutsuz olan kahramandan bahsedilmektedir. Ayrıca kahramanın mutsuz olduğu konulardan biri de iştir. Çünkü işini hiç sevmemektedir. Onunkisi sadece bir mecburiyettir. Çalışmak onun için eziyetlerin en büyüğüdür.

İşimi sevmiyorum, hiçbir zaman da sevmedim. Bütün kendimi bırakmışlığıma karşın yine de içimdeki sıkıntı saatler geçtikçe büyür. Sonra nabız atışlarım hızlanır. Sonra bir sıcaklık dalgası ayak parmaklarımdan yukarıya doğru yayılmaya başlar. Sonra elim ayağım titrer. Sonra tere batarım. (s. 93)

Yasak Deniz adlı öyküde yaşlı bir kadın olan İlker hanımın kocası öldükten sonra oğlunu da kaybetmesi onda derin yaralar açmıştır. Bundan dolayı mutsuz bir hayat sürmektedir. İlker Hanım'ın durumu da *Yalnızlıkta Bir Kadın* adlı öyküde yer alan annenin durumuna benzemektedir. Çünkü ikisi de oğlunu kaybetmiştir. Hayatlar farklı olsa da acılar ortaktır.

Yaptığım için yeniden özür dileyip odadan dışarıya çıkarken, üzüntüden iyice küçülen gözlerini bana dikip dalgın dalgın baktı bir süre, sonra olur dinlenirim der gibilerden kafasını hafifçe salladı. (s. 112)

Dünyadaki en kötü şeylerden biri de hiç şüphesiz bir çocuğun mutsuzluğuna sebep olmaktır. *Denizkızı ve Çocuk* adlı öyküde de hayalleri elinden alınan bir çocuğun mutsuzluğu anlatılmaktadır. Sırf bu hayale kavuşmak için birçok fedakârlık yapan çocuk bunun elinden alınmasıyla çok değerli bir şeyinin çalınmış olduğu hissine kapılmıştır.

Kimse anlamaz korkma, dedi şişman kadın. Bizim müşterilerimiz hep çocuk, onların akılları ermez pek böyle şeylere. Selim, orada konuşulanları daha fazla dinleyemedi. Geriye dönüp çadırdan dışarıya çıktı. Gördüklerine ve duyduklarına bir türlü inanmak istemiyordu. Kendini kandırılmış ve çok değerli şeyi çalınmış gibi hissediyordu. Bu üzüntüyle eve doğru yürüdü. (s. 29)

Ağlıyor Ağacım Duymuyorlar adlı öyküde yıllar geçmesine rağmen badem ağacını unutmayan çocuğun, her kesilen ağaçta onu hatırlaması ve bundan duyduğu mutsuzluk bir tema olarak öyküde işlenmiştir. Aslında çocuğun bu denli mutsuz olmasının sebebi badem ağacını çok fazla sahiplenmiş olmasından ileri gelmektedir. Aradan yıllar geçmesine rağmen badem ağacını unutmamıştır.

Şimdi aradan yıllar geçti. Ama ne zaman bahçeli bir evin yıkıldığını görsem hemen yüreğimde fırtınalar esmeye başlar. Toprağı kazan makinelerin ağzında acıyla kıvranan güzelim ağaçları içim burkularak seyreder, kendi badem ağacımı anımsarım. ' Beni kesmeyin' diye yalvarır ama sesini hiç kimse duymaz. (s. 38)

Buz İçinde Ateş Gördüm adlı öyküde mutsuzluk temi bir aile üzerinden verilmiştir. Bir yanda üvey babanın hakaretlerine, baskıcı tutumuna, şiddetine maruz kalan anlatıcı ve anlatıcının yengesiyle ağabeyinin yaşamı bir yandan da çocukları bu kadar eziyet çekerken elinden hiçbir şey gelmeyen çaresiz bir annenin mutsuz yaşamı okuyucuya aktarılmıştır. Bu durum buz içinde ateşin görüldüğünü doğrular niteliktedir.

> *Benim kadar olmasa da arada sırada annemin yanakları bu tokatlardan payına düşeni alıyordu. Annem çoğu zaman hiç sesini çıkartmıyor, kimi gözlerinden iki damla yaş boşanıyor, kimi de bir suçlu gibi başını önüne eğiveriyordu.* (s. 68)

Karanlık Dağda Bir Yol adlı öyküde aile içinde gördüğü psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalan psikolojik rahatsızlığı olan küçük kızın, mutsuz hayatına dair izlenimleri görmek mümkündür. Kıza hiç değer verilmemiş ve sürekli dışlanmıştır. Zavallı çocuk sevgi ve mutluluğun ne olduğundan bile habersizdir.

> *Bir kadın kıza seslendi o sırada. Yakından bir yerden geliyordu ses, kızgınca, gözdağı verici bir tonu vardı. Ürktü kız, olduğu yerde sıçrayıp sese yanıt verip vermeme konusunda bir kararsızlık geçirdi, sonra bakışları kırıldı. O öfkeli sesi yeniden duyunca da hızlı adımlarla oradan uzaklaştı.* (s. 15)

Akyüz, *Nar Ağacı Mektupları* adlı öyküsünde mutsuz insanların yaşamlarından kesitler sunmuştur. Oğlu gurbette olan bir anne, hain olarak ilan edilen başka bir ülkeye sığınmacı olarak gitmek zorunda kalan Güney Bey ve iş için geçici bir süre gittiği o şehirde sıkı bir dostu olan Güney Bey'i kaybeden anlatıcı, sürdürdükleri mutsuz yaşamlarıyla ön plana çıkmaktadırlar.

> *Bir hain olarak suçlanmaktan mı, memleket hasretinden mi, yalnızlıktan mı yoksa buraların bize çok karamsar gelen havasından mı neden bilinmez sağlığı bozulmaya başlamış o da bu bahaneyle bir türlü sevemediği Oslo'nun kalabalığından uzaklaşıp daha sakin gördüğü yakınlardaki bu küçük şehre taşınmış.* (s. 25)

Alman Generalin Kızı adlı öyküde kocasının ölümünden sonra elinde avucunda hiçbir şey kalmayan ve eşe dosta avuç açmak zorunda kalan fakat bundan da zararlı çıkan bir kadın ve kızının mutsuz geçen hayatları anlatılmaktadır. Adam öldükten sonra kadın ve kızı çok zorlu bir süreçten geçmiştir. Mutsuzluk yakalarını bırakmamıştır.

Annem bir banka oturdu, çevresine bakmaktan, tanıdık bir yüzle karşılaşmaktan korkuyormuş gibi bakılarını denizin küçük dalgalarına dikmişti. Yıllarca önce bir aşkın sarhoşluğu içinde babamın peşine takılıp giderken başının üstünde yıldız parıltıları olduğunu söylerdi, yaşamı sıfırlanmış bir kadındı şimdi. (s. 36)

Filmin Son Yazdığı Sahne adlı öyküde de mutsuzluk, üzerinde durulması gereken bir diğer önemli temadır. Burada anlatılan adam, sıkıcı ve boğucu bir şekilde geçirdiği hayatını çok anlamsız görmektedir. Hatta hayatının boş geçmesini eşine bağlamaktadır. Çünkü karısıyla son derece mutsuz bir evlilik sürdürmektedirler. Adamın mutsuzluğunun bir diğer göstergesi de bu zamana kadar hiçbir hayallini gerçekleştirememiş olmasıdır. Ayrıca etrafında onu anlayan tek bir tane dahi dostu olmamıştır.

Bir kadını elde etmekle hayatın kendisine de hükmedebileceğimi sanmış, boynuma atılan kemendin, ağzıma vurulan gemin, sırtıma bağlanan eyerin ayrıntısında bile olmamıştım, Ne büyük bir yanılsamaydı. Hayat, sonunda karşı cinsten birine zorluyordu insanı ama gerçekte hiçbir şey yoluna girmiyordu. (s. 53)

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde mutsuzluğun bir aile üzerinde meydana getirdiği çöküş anlatılmaktadır. Kumara başladıktan sonra ailesine kötü davranan bir baba ve bunun bedelini ödeyen sabırlı Seher ve çocuk Ersin… Tabi bir de Ersin'in annesini mutlu etmek için yaptığı tüm çabaların boşuna gitmesi… Çünkü Seher'in halen kocasını unutamaması ve bundan duyduğu mutsuzluk da işin bir diğer boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Annesi Seher teyze, orta boylu, kumral saçlı, zarif bir kadındı. Ersin, bir ara onun için 'Eskiden gözlerinin içi hep gülerdi, neşeli bir kuş gibiydi'demişti, ben yüzüne baktığımda sözü edilen o mutluluğa ait tek bir iz bile görmedim. Oğlu sarılıp öptüğünde gözlerinin içine düşen ışıltılar da kış güneşi parlaklığı gibi birden kaybolup giderdi. (s. 63)

Bunalımın olduğu her yerde hiç şüphesiz mutsuzluk da vardır. *Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar* adlı öyküde de mutsuzluk kaçınılmaz bir son haline gelmiştir. İşçiler gurbette olduklarından, çok çalışıp yılgın olduklarından şantiyede çalışan adam, yalnızlığından kuledeki ihtiyar, inadından ve tutunamamış olmaktan dolayı mutsuzdur.

İş kurarım, evlenirim falan diyordum, bunun için çaba da gösterdim ya bekâr odalarında sıkıntı çeken bir gurbetçiden başka bir şey olamadım. (s. 76)

Bir yerde sevip de sevdiğine kavuşamamış birileri varsa orada mutsuzluk kaçınılmaz bir sondur. *Hayalimdeki Gibi Söyle* adlı öyküde de böyle bir durum söz konusudur. Aşk acısı çeken adamın mutsuz yaşamına değinilmiştir.

Yaşımın kırkı bulduğu, açlarımın neredeyse yarısının aklaştığı, kaşlarımın düştüğü ve yüreğimin acılarının ancak kabuk tuttuğu yıldı. (s. 81)

Yüksek Duvarların Rüzgârı adlı öyküde mutsuzluk temi, mutsuz bir yaşam sürmüş olan cezaevi müdürünün üzerinden verilmiştir. Aile şefkati içinde büyümemiş olan adam, büyük bir karamsarlık içine girmiştir. Bu da onun mutsuzluğunun ardındaki en büyük sebeptir.

Yıllarca önce babalığının seni yatılı bir okula verdiğinde de böyle olmuş, korku ve endişeyle kapısından girdiğin o yatılı okulda daha ilk gece bütün çocukluk yıllarında olduğunun tersi yatağının içinde kıvranıp durmamış, beklemediğin bir sakinlikle uyumuştun. (s. 107)

Yusuf'un Defteri adlı romanda acının verdiği mutsuzluk üzerinde durulur. Bu mutsuzluk ilk olarak Yusuf ile Hasan adındaki ikizlerin anne ve babasını kaybetmesiyle başlar. Daha sonra evlatlık verilen bu kardeşler bir de ayrılıkla başlayan bir mutsuzluğa şahit olurlar. Hasan, Heleni'yi sevmenin bedelini paşanın adamları tarafından başına aldığı kılıç darbesiyle geçmişini unutarak canıyla öder. Yusuf ise kardeşine kavuşma ve hekim olma umuduyla çıktığı yolda birçok badire atlatır. Kendisine sahip çıkan tüccarı kaybeder. Defterin sırrını çözmek için Latince'yi bir İncil'den öğrenmeye çalışırken Hristiyanlık dinini öğrenmeye çalıştığı gerekçesiyle tımar sahibinin işkencelerine maruz kalır. Hekim olma yolunda giderken ve aradığı aşkı bulmuşken eşkıya baskınına maruz kalınca hem bunlardan olacağını hem de kardeşini bir daha göremeyeceğini düşünerek derin bir acıya ve mutsuzluğa gark olur.

Acımasızca kamçılanmış bir at gibi koşup durmuştu Yusuf. Bütün benliğini acı verici duyguların sardığını hissederek koşmuştu. Toprak yoldaki taşlara takılıp tökezlemiş, dizi, kolu yaralanmış ama kalkıp yine koşmuştu. Yol kenarındaki çalılıklara yuvarlanmış, eline yüzüne çalı parçalarının sivri uçları dikenler batmış, kalkıp yine koşmuştu. (s. 61)

Yine Heleni de bu mutsuzluğu iliklerine kadar hissedenlerden biridir. O da çok sevdiği Hasan'dan ayrı kalmış ve hiç istemediği halde sarayda paşanın cariyesi olmuştur.

Yengeç Hayalleri adlı romanda mutluluk, Tekin'in geçmiş yaşamından ve hayallerinden ibarettir. Sonrası için aynı şeyleri söylemek mümkün değildir. Siyasi baskının sebep olduğu geçim sıkıntısı ailenin dağılmasına sebep olmuştur. Ayrıca iki kardeşin özellikle de Kerim'in büyük umutlarla geldikleri bu yeni şehirde mutsuzluk, adeta yakalarına yapışıp kalmıştır. Rahat yüzü görmemişlerdir.

> *İnsanı korkutan kalabalıkları var bu şehrin, ne zaman baksam ürküyorum. Sevemedim, alışamadım. Biraz bunalsam, ne işim var ulan benim buralarda, diye hayıflanmadan hatta Kerim'in aklına uyup geldiğim için kendime kızmadan edemiyordum. Zaten geldiğimiz ilk günden bu yana hep geriye dönme isteği içinde oldum, bunun sancılarıyla kıvranıp rahat yüzü görmedim.* (s. 56)

3.1.2 Yalnızlık

Bireyin içinde duyduğu boşluk hissi yalnızlık olarak tanımlanabilir. Yalnızlık duygusu iki boyutlu bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan birincisi yalnız olmak bir diğeri de yalnızlığı seven biri olmaktır. Kimine göre yalnız biri olmak mutsuzluk ve acıya kapı aralamaktır. Kimine göre ise yalnızlık rahat ve huzurun sembolüdür. Kısacası yalnızlık herkes için farklı bir anlam ifade etmektedir. Örneğin Cemal Süreya, *Eşdeğeriyle Yan* adlı şiirinde yalnızlığın tanımını yokluk üzerinden vermiştir.

> *Yalnızlığı soruyorlar, yalnızlık,*
> *Bir ovanın düz oluşu gibi bir şey.*
> *Hiçbir şeyim yok akıp giden sokaktan başka.*
> *Keşke yalnız bunun için sevseydim seni* (Süreya, 1995: 242).

Bu şekilde çok boyutlu olan yalnızlık temi, birçok yazar ve şairin eserlerine konu olmuştur. Bu yazarlardan biri de Hüseyin Akyüz'dür. Onun eserlerinde de yalnızlık, acı ve mutsuzluğun, huzursuzluğun sembolü olarak işlenmiştir.

Söz konusu temayı ele alan öykülerin, *Beyaz Güvercin*'de *Yalnızlıkta Bir Kadın, Bir Sonbahar Günü, Beyaz Güvercin, Çaydanlık Samuray Fırtınası'*nda *Cici Baba, Yaşlı Adam Güvercin ve Genç Kız Bütün Düşlerin Akşamı'*nda *Bütün Düşlerin*

*Akşamı, İçimizdeki Uzaklar, Fotoğrafçının Gülümse Dediği An, Yasak Deniz, Gramofon, Yağmurda Kuş Sesleri'*nde *Usta ile Zehra, Ah Be Niko Karanlık Dağda Bir Yol'da Karanlık Dağda Bir Yol, Nar Ağacı Mektupları, Alman Generalin Kızı, Filmin Son Yazdığı Sahne, Gazeteci Çocuğun Ölümü, Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar, Hayalimdeki Gibi Söyle, Yüksek Duvarların Rüzgârı* olduğu söylenebilir. *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarda da bu temaya yer verilmiştir.

Yalnızlıkta Bir Kadın adlı öyküde adından da anlaşılacağı üzere kocasının ölümünden sonra iyice yalnız kalan ve kafasının içindekilerle avunmaya çalışan fakat bunu bir türlü başaramayan yalnız bir kadının dramı anlatılmaktadır. Kadının bu durumu bize adeta Türk Sanat Müziği'nin usta isimlerinden olan Yaşar Güvenir'in 'Çaresizim Çaresiz' bestesini anımsatmaktadır.

Nasıl inansam bilmem
Bu uzun ayrılığa
Nasıl katlansam bilmem
Bir ömür yokluğuna
Artık güneş doğar mı?
Çiçekler açar mı bilmem
Bakıyor görmüyorum
Çaresizim çaresiz[9]

Çaresizliğin sebebiyet verdiği yalnızlık teması kadın anlatıcı üzerinden okuyuculara aktarılmıştır. Kadın, kocasının ölümünden sonra iyice boşluğa düşmüştür. Hiçbir şeyin farkında değildir. Yalnızlığa mahkûm olmak onun yüreğinde büyük bir yara açmıştır. Bu duyguyu o kadar yuğun yaşamıştır ki etrafında olup bitenlere kayıtsız kalmıştır. Doğan güneşin bile farkında değildir.

> *Dışarda bir güneşin olup olmadığını bile anımsamıyorum şimdi. Belki de durmadan bir o yana bir bu yana gezinen bulutlarla kaplıydı gökyüzü. İnsanlar var mıydı dışarıda, onu da bilmiyorum. Her şey bir yalnızlığın ardına gizlenmişti sanki. Ya da acı, kara bir bez gibi yaşamın tümünü sarıp, örtmüştü.* (s. 5-6)

[9] https://www.salihbora.com/eserlerimiz/sarkilarimiz/n-sarki/nasil-inansam-bilmem-bu-uzun-ayri

Bir Sonbahar Günü adlı öyküde emekliye ayrılan Erol Usta'nın bu süreçte yetersizlik duygusuna kapılması sonucu içine düştüğü yalnızlık bu öyküde işlenen diğer temalardan biridir. Emekliye ayrılan bireylerin bu duruma alışma süreci oldukça zorlu geçmektedir. Çünkü evde boş boş oturup beklemek fikri onlar için son derece ürkütücü bir durumdur. Aynı durum Erol Usta için de geçerlidir. O, kalabalığın içinde bir nebze dahi olsa yalnızlığını unutmaktadır.

> *Evde boş oturup, sıkıntıdan patlamaktansa gidip satıcılarla ağız kavgaları yapmak bile değişik bir olay oluyordu ona. İnsan kalabalıkları arasında yalnızlığını biraz olsun unutup, avunuyordu.* (s. 16)

Beyaz Güvercin adlı öyküde hâkim olan yalnızlık teması Demir Usta'nın oğlu Enver üzerinden verilmiştir. O adeta kalabalıklar içindeki bir yalnızdır. Tek yaptığı şey çatı katında beslediği yaralı güvercindir. Çünkü kendini en iyi hissettiği yer orasıdır. İnsanlardan oldukça uzak durmak ona daha iyi gelmektedir.

> *Yürüdü, sazlıkları geçti. İnsanlardan uzak olmak istiyordu. Yukarıya, toprağın topak topak kuruduğu tarlalara doğru yürüdü. Gölden ve insan seslerinden uzaklaşınca durdu.*(s. 63)

Çaydanlık adlı öyküde yine Sarı Mehmet'in yalnızlığına vurgu yapılmıştır. O da diğer emekliler gibi kendini yalnız hisseder hatta evde sıkıntıdan patlamaktansa çöp yığınlarını karıştırmayı yeğler. Bazen buradan topladığı hurdaları hurdacıya satar ve aldığı parayı da emekli aylığının üstüne koyar. Gözleri sürekli anılarını anlatacağı birilerini arar.

> *Bir de konuşmayı çok sever Sarı Mehmet. Yanına konuşabileceği birisi gelmeye görsün, oradan buradan anlatır da anlatır. Yaşamının çoğunu fabrika köşelerinde geçirmiştir ya sözü döndürür dolaştırır işçilik günlerinin anılarına getirir.*(s. 74)

Cici Baba adlı öyküde abisinin de durumu hazmedemeyip evi terk etmesiyle iyice yalnızlaşan Cemil'in yaşadıkları anlatılmaktadır. Her iki kardeş de bu cici baba fikrine sıcak bakmamışlardır. Abi çareyi evden gitmekte bulmuştur. Bu durumda henüz yaşı ufak olan Cemil, içi yana yana durumu kabullenmek zorunda kalmıştır. Abisinin gidişi de onu derinden yaralamıştır. Öyküdeki yalnızlık bu defa küçük bir çocuğun üzerinden verilmiştir.

Güneş göz kamaştıracak kadar parlaktı ve sıcaktı. Hep özlenen sevgileri anımsatıyordu. Ağaçları geçince durdu. Annesi sesini duyamazdı artık. Gözyaşlarının kirpiklerinden aşağıya yuvarlanmaması için derin bir soluk aldı. Sonra yüzünü güneşe verip avazı çıktığı kadar bağıra bağıra koşmaya başladı yeşil çimenlerde. (s. 35)

Yaşlı Adam Güvercin ve Genç Kız adlı öyküde Turgut Bey, gelini ve oğluyla yaşayan fakat kendine ait bir dünyası olan kalabalıklar içindeki bir yalnızdır. Bu durum her ne kadar hoşuna gitmese de içinde bulunduğu bu sevgisiz ortama ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Çünkü durumu kabullenmekten başka bir çare kalmamıştır. Arkadaşlarının aramamalarına dahi artık üzülmemektedir. Çünkü artık kendine ait küçük bir dünyanın içinde yaşamayı tercih etmiştir.

Hep oğluyla gelini konuşur, o dinler görünürdü. Söyleşilere ortak edilmiyordu artık. Birkaç gereksiz soru, birkaç da yarım yamalak yanıt Eli ayağı tutan arkadaşlarının aramalarına da boş veriyordu. Önceleri olukça üzülmüştü ya alışmıştı sonra, aldırmıyordu bütün bu olanlara. (s. 86)

Bütün Düşlerin Akşamı adlı öyküde yalnız bir çocukluk geçirmiş olan reklam yazarı adamın hayatı anlatılmaktadır. Fakat onu en çok korkutan şey annesini kaybettikten sonra şimdi bir de babasını kaybedecek olmanın verdiği ihtimaldir. Babasını da kaybederse artık iyice yalnızlaşacağının farkındadır. Çünkü hayata tutunmak için geriye kalan son dalı babasıdır. Dolayısıyla onu da kaybetmek kendisi için acıların en büyüğü olacaktır.

Onun her an ölüvereceği düşüncesini bir türlü kafamın içinden atamıyordum. Yirmi yıldır böyle bir duyguyu yaşamamıştım. Gerçekte onun için mi korkuyordum yoksa kaygılarım kendim için miydi?.. Ne çapraşık bir soruydu bu tanım… Annemden sonra onun da yok oluşu… İşte o zaman mı gerçek bir tutunamamışlık, gerçek bir yenilmişlik duygusu… Her şey kaçınılmaz bir son gibi. (s. 29)

İçimizdeki Uzaklar adlı öyküde söz konusu kahraman, kendisini son derece yalnız hissetmektedir. Tek tek kaybedilen arkadaşlıklardan sonra karısının da onu terk etmesiyle bu durum onun için gittikçe daha zor bir hâl almıştır. Yaşamdan zevk alamaz hale gelmiştir. Yaşadığı bu duruma şehrin kayıtsız kalması onu son derece öfkelendirmiştir. Kendince yaşadığı durumu bu şekilde izah etmiştir.

Bir bir kaybedilen arkadaşlıklardan ve dostluklardan sonra aşk da yaşamımı terk etmişti. Bütün bunların üstüne bu sevgili kentin ihanet

derecesindeki aldırmazlığını içime sindiremezdim. Bu kentte olmadıktan sonra, geriye ne kalıyordu ki?... (s. 58)

Fotoğrafçının Gülümse Dediği An adlı öyküde de yalnızlık hâkim bir tema olarak işlenmiştir. Öyküde yer alan kahraman, son derece yalnızdır ve bundan büyük bir üzüntü duymaktadır. Onu uzun zamandır arayan bir arkadaşının olmaması son derece acı vericidir. Adam, artık birisinin onu arayacağına dair olan umudunu da kaybetmiştir.

Bir telefon, bir çağrı… Bir dostla bir kafede buluşmak, birlikte çay içmek, belki çıkıp sokaklarda dolaşmak, bir parkta oturmak, söyleşmek, dertleşmek, güzel bir şeylerden söz etmek. Böyle bir olasılığın umudunu da artık içimde taşımıyorum. Hiç olmazsa, bu pencereden denizi görebilseydim, belki canım bu kadar sıkılmazdı. (s. 93)

Yasak Deniz adlı öyküde umudunu yitirmeyen ve oğlunun ölümünü bir türlü kabullenemeyen yaşlı bir kadının yalnızlığını bir nebze dahi unutmak için evini pansiyona çevirmesi ve böylece az da olsa mutlu görünmesi anlatılmaktadır. Kadın pansiyon işine para için girmemiştir. Onun tek derdi etrafında oğlunu anlatacağı insanların olmasıdır.

Kendimi içinde artık iyice yalnız hissetmeye başladığım bu kocaman evi pansiyona çevirdim. Para kazanmak için yapmadım bu işi. Çevremde insanlar olsun istedim. Oğlumu anlattığımda dinleyecek insanlar… (s. 112)

Gramofon adlı öyküde Zeynel Usta'nın mutsuzluk ve yalnızlıkla geçen hayatı anlatılmaktadır. Eskiden varlıklı ve saygı gören bir adam olan Zeynel, Usta hem arazilerin azalması hem de teknolojide meydana gelen gelişmeler nedeniyle mesleğini yapamayacak duruma gelmiştir. Böylece sahip olduğu her şeyi kaybeden adam iyice yalnızlaşmıştır. Karısı dahi kendisini terk edip gitmiştir.

Sanatının bir gün böylesine para etmeyeceğini hiç düşünmediği için oturduğu evden başka ne bir mülk edinmişti ne de tarla, bahçe sahibi olmuştu. Parasız pulsuz kaldı. Bu yüzden birkaç yıl önce son karısı da onu bırakıp gitti. (s. 120)

Usta İle Zehra adlı öyküde Zehra, yalnız kalınca geneleve düşmüştür. Yalnızlığın yakasına yapıştığı bir diğer isimse dökümhanede çalışan gençtir. Onun da geneleve kadar gelmesinin asıl nedeni içine düştüğü yalnızlık duygusudur. Çünkü o çalıştığı dökümhanede nem kokusunu dahi yalnızlığıyla özdeşleştiren biri konumuna

gelmiştir. Yaşı otuza gelmesine rağmen halen evlenmemiş olan genç, oldukça çekingen biridir. Dolayısıyla bu da onun daha çok yalnızlaşmasına ve yolunun geneleve kadar düşmesine neden olmuştur.

> *Bu kez gün boyu dökümhanenin nem ve cüruf kokan havasının üzerine dayanılması çok zor yalnızlığını hatırlardı. Yaşı otuza gelmişti ama evlenememişti. Kısmet, diyerek sabretmekle artık avunamıyordu. Çekingenliğinden mi, cinsellik çocukluğundan beri hep ayıp bir olgu gibi yüreğine kazındığı için mi kadınlara yakınlaşamazdı, onlara tek bir çift laf bile edemezdi, bu yüzden birkaç rastlantının dışında hiçbir yabancı kadınla elini tutacak kadar bile yakın olmamıştı.* (s. 45)

Ah Be Niko adlı öyküde anlatıcı konumundaki adam, Niko'nun ansızın ortadan kaybolmasından sonra o sıkıntılı iş yerinde tek dostunun bu yaşlı adam olduğunu fark etmiştir. Bunun farkına varınca da eski sıkıcı ve boğucu günlerine geri dönmüştür. Artık eskisinden bile daha çok yalnız hissetmektedir.

> *Sıkıcı ve karamsar günler geçirmeye başladım. Eski bir hanın dördüncü katındaki yaşamımın o yaşlı adama bu kadar bağlanmış olarak sürdüğünün hiç ayrıntısında olmamıştım.* (s. 93)

Gurbetin en dayanılmaz zorluklarından biri özlemse, diğeri de yalnızlıktır. Daha doğrusu yalnız hissetmektir. Hiç şüphesiz yazar da "Karanlık Dağda Bir Yol" adlı öyküsünde yalnızlık temasına vurgu yapmaktadır. Görevini yapmak için telefon dahi çekmeyen dağ köyüne gelen bir öğretmenin yalnızlığı bu öykü etrafında şekillendirilerek okuyuculara aktarılmıştır.

> *Öğrencilik yıllarında başının çaresine bakmaya alışmış olsa da yaşamında ilk kez böyle elektriksiz, televizyonsuz, kalorifersiz, cep telefonu çekmeyen bir yerde yaşamak zorunda kalıyordu.* (s. 10)

Tabi yazar öyküde sadece öğretmenin yalnızlığı üzerinde durmamıştır. Yalnızlığı dibine kadar yaşayan bir diğer isimse psikolojik rahatsızlığı olan küçük kızdır. Bunca yıl kimse tarafından anlaşılmamış ve herkes tarafından dışlanmıştır.

> *Annem de öyle diyor Gece yalnız kaldığımda bana neler oluyor bilmiyor; anlatıyorum, o da ötekiler gibi gülüp geçiyor.* (s. 14)

Nar Ağacı Mektupları adlı öyküde yalnızlık aslında her iki karakterin de içinde bulunduğu bir durumdur. Güney Bey, yaşamının büyük bir bölümünü gurbette yalnız geçirmiştir. Öykünün anlatıcısı ise iki yıl için geldiği bu şehirde Güney Bey ölünce

epey yalnız kalmıştır. Söz konusu öyküde de yine gurbetin yalnızlaştırdığı bireyler üzerinde durulmuştur. Şüphesiz gurbetin en acı yanı da budur.

> *Caddeye sıralanmış dükkânlar arasındaki kitap, gazete, dergi yanında film ve müzik CD'leri satan bir markete girer, ortadaki stantlara dizilmiş dergilere, gazetelere, kitaplara göz atarak bir süre oyalanır, sonra elinde Avrupa baskısı bir İstanbul Gazetesi ile çıkıp caddede biraz yürür, çok geçmez insan kalabalıkları ya da şehrin öteki gürültüleri rahatsız etmiş gibi ara bir sokağa sapıverir.* (s. 23)

Alman Generalin Kızı adlı öyküde kocasının ölümü sonrası kızıyla bir başına kalan annenin hayatın acımasızlığına karşı ayakta durmaya çalışması anlatılmaktadır. Yalnızlık onlar için ne kadar zor olsa da bunun üstesinden gelmeye çalışmışlardır.

> *Annemin yüreğinde unutulamayan derin bir aşk duygusu benim içimde doyamadığım bir baba sevgisiydi bize kalanlar.* (s. 35)

Filmin Son Yazdığı Sahne adlı öyküde anlatıcı son derece yalnız bir hayat sürmektedir. Her ne kadar evliyse de ne karısıyla arası iyi olmuş ne de etrafında dost olarak görebileceği bir kimsesi olmuştur. Bu durum da onu kalabalıklar içindeki bir yalnız konumuna getirmiştir. Anlatıcının arabasıyla olan dertleşmesi bu durumu kanıtlar niteliktedir.

> *Çevremdeki birçok kimseden daha dosttu aslında, daha cana yakındı. En azından içten pazarlıklı değildi, yalancılığı, tepeden bakmayı, küçük düşürmeyi bilmezdi. Kimi zaman dert arkadaşı da olurdu.* (s. 56)

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde yalnızlık temi Ersin ve öykünün anlatıcısı üzerinden verilmiştir. İkisinin arkadaş olması da bu yalnızlıktan kaynaklanmaktadır. Özellikle Ersin'in içine kapanık biri oluğunu ve anlatıcıdan başka arkadaşının olmadığını bizzat anlatıcının kendisinden duymak mümkündür.

> *Ersin'le çabuk dost olmuştuk. Durgun ve sesiz görünen oysa huzursuzluğun hiç eksik olmadığı ruhlarımız birbirine çok benzerdi, belki de bundan. İnsanlarla zor ilişki kuran bir tipti; yeni yetme gençlerin zaman öldürdüğü yerlere takılmaz, ortalıkta da pek görünmezdi. Zaten mahallede benden başka arkadaşı da olmadı.* (s. 63)

Gurbetin en acı yanlarından biri de insanı olabildiğinden daha fazla yalnızlaştırmasıdır. *Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar* adlı öyküde böyle bir durum söz konusudur. Öykünün kahramanı olan adam son derece yalnızdır. Özellikle de geceleri

bu duygu kendini daha da yoğun bir şekilde göstermektedir. Yine saat kulesindeki ihtiyar için de aynı şeyleri söylemek mümkündür. O da son derece yalnızdır. İkisinin dostluğu da daha doğrusu yarım kalan dostluğu da içine düştükleri yalnızlıktan dolayıdır.

> *Her gece yeni bir yalnızlık ayini için oteldeki adamın penceresi önüne oturduğumda artık bu huysuz ihtiyarın hayali de yanımda oluyor, çekişmemizi burada da sürdürmek ister bir inatla tepemde dikiliyordu.* (s. 77)

Hayalimdeki Gibi Söyle adlı öyküde yalnızlık teması sevdiği kıza kavuşamayan satış danışmanının kırk yaşına gelmiş olmasına rağmen halen yalnız yaşaması üzerinden verilmiştir. Adam içinde bulunduğu üzücü durumun farkındadır ve bu durum tekrardan yaşamış olduğu olayları hatırlamasına neden olmaktadır.

> *Bir satış elemanı olarak sonu gelmez yollarda direksiyon sallarken bir dağ başında durup güneşin batışını, kırmızı ışıklarla renklenmiş bulutları, kuş cıvıltıları içindeki ağaç dallarını hüzünle seyrettiğimde kendi hayatımın hesaplanamaz muhasebesini yapmadan edemiyordum.* (s. 81)

Yüksek Duvarların Rüzgârı bir cezaevi müdürünün çocukluğunda yatılı bir okula verilmesinden kaynaklı içine düştüğü ve bundan zor da olsa kurtulmak için çabaladığı yalnızlığı dile getirilmiştir.

> *Bu arada, geride bıraktığın hayatında iki çift sözü esirgediğin az sayıdaki dostlarına kısa da olsa mektuplar yazmaya başlamış, ölsen aşkını söyleyemeyeceğin kadını da aralarına katmaya cesaret edebilmiştin*. (s. 117)

Yusuf'un Defteri adlı romanda henüz küçük yaşta kimsesiz kalan Yusuf ile Hasan'ın evlatlık verildikten sonraki yaşamlarında da yine bu kimsesizlik duygusundan kurtulamamış olmaları ve içine düştükleri yalnızlık olgusu üzerinde durulmuştur. İki kardeş babaları ölünce bir de birbirlerinden ayrılmak zorunda kalmışlardır. Çünkü ikisi farklı ailelere evlatlık olarak gitmiştir.

> *Başını kaldırıp sanki Allah'ı arar gibi alaca karanlıktaki gökyüzüne baktı. Yol gösterecek, iyi bir işaret sayabileceği tek bir yıldız bile parlamıyordu yukarılarda. Dünyanın en yalnız en mutsuz insanıydı şu anda..* (s. 62)

Yusuf'un içine düştüğü bu derin yalnızlık duygusunu bu satırlarda görmek mümkündür. Yalnızlık duygusunu derinden hisseden bir diğer isim ise Heleni'dir. Hayatta sahip olduğu tek kişi olan babaannesi de paşanın adamları tarafından

öldürülünce cariye olarak götürüldüğü sarayda iyice yalnızlaşmıştır. Yalnızlıktan kıvranan bir diğer isimse Holifira'nın papaz olan amcası Meletis'tir.

> *Bu köye papaz atandığından bu yana çok yalnızdı. Akşamları birkaç geveze köylüden başkası uğramazdı evine. Çoğu zaman içini anlatılmaz bir sıkıntı basardı; şöminenin başında İncil'den dualar okuyup durması bir işe yaramaz, kalkar pencereden dışarıya bakıp köyden birilerinin kendisini ziyaret etmesi için Allah'a yalvarır, çoğu zaman da birkaç bardak şarap içip mutsuz bir yürekle erkenden yatardı.*(s. 99)

Yengeç Hayalleri adlı romanda iki kardeşin memleketlerini bırakmak zorunda kalmaları ve gittikleri yeni şehirde içine düştükleri yalnızlık anlatılmaktadır. Bu durum özellikle Tekin üzerinden verilmiştir. Çünkü Kerim hayallerini gerçekleştirmek için bu şehri bir umut kaynağı olarak görse de Tekin amaçsız bir şekilde buraya sürüklenmiştir. Onun kendisi için hiçbir planı yoktur. Hep başkaları tarafından yönlendirilmiştir. Yine bu şehre gitme kararı da annesi ve Kerim tarafından verilmiştir. O da mecburen bu karara boyun eğmek zorunda kalmıştır. Kim bilir belki de içine düştüğü bu yalnızlıktan dolayı sürekli hayallerine sığınmak zorunda kalmıştır. Özellikle Kerim' in gitmesiyle bu durum daha da ileri bir seviyeye taşınmıştır.

> *Bir dostum olsaydı da, şimdi benim hatrımı sormaya gelseydi! diye hayıflanıyorum birden. Oysa bu şehirde ne gelip benim kapımı çalacak birisi vardı ne de ben gidip dostum diye birine sarılabilirdim. Acınacak bir durumdu.* (s. 102)

3.1.3. Umut

Umut, bizi ayakta tutan en önemli olgulardan biridir. Çünkü nefes aldığımız sürece bir umudumuzun olduğunu bilmek hayata karşı daha güvenli olmamızı sağlar. Amaçlarımıza ulaşmak için bize motivasyon kaynağı olur. Böylelikle daha güçlü hissetmemizi ve eksikliklerimizi gidermemizi sağlayarak mutlu bir hayata kapı aralar.

Kişi rahatsız olduğu durumu değiştirmek için umut eder. Böylece umut edenler için imkânsız diye bir şey yoktur (Dağlı, Arslan, 2020: 1). Kısacası önce her şeyin başı sağlık sonra ise umuttur diyebiliriz. Bu denli önemli bir olgu olan umudu Akyüz'ün bazı eserlerinde de görmek mümkündür.

Umut teması onun *Beyaz Güvercin*'de *Yalnızlıkta Bir Kadın, Bir Sonbahar Günü, Uçan Balonlar, Cankurtaran, Beyaz Güvercin, Çaydanlık, Köle, Yangın*

*Samuray Fırtınası'*nda *Kış Duyguları, UzunTrenler, Gül Kafesi, Yaşlı Adam, Güvercin ve Genç Kız Bütün Düşlerin Akşamı'*nda *Uzakta Bir Zaman, İçimizdeki Uzaklar, Fotoğrafçının Gülümse Dediği An, Yasak Deniz Denizkızı ve Çocuk*'ta *Dünyanın en Güzel Çiçeği Yağmurda Kuş Sesleri'nde Eski Zaman Yaraları Karanlık Dağda Bir Yol'*da *Karanlık Dağda Bir Yol, Alman Generalin Kızı, Yüksek Duvarların Rüzgârı* adlı öykülerinde işlenmiştir. *Yusuf'un Defteri* adlı romanda da bu temaya yer verilmiştir.

Yalnızlıkta Bir Kadın adlı öyküde umut kırıntısı güçlü bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Kocasının ölümünden sonra ayakta durmaya çalışan zor da olsa acısını bastırıp hayatına devam etmeye çalışan bir kadının hayatı anlatılmaktadır. Kadının açılan her kapıda, duyduğu her seste kocasını araması umudunun ne kadar büyük olduğunun bir göstergesidir.

> *Aşağıda bir kapının açılışı. Ağır ağır çıkıyorsun basamaklarını merdivenin. Bir bekçi düdüğü ötüyor arka sokaklarda. Hızla geçen bir otomobilin çirkin gürültüsü dolduruyor sokağı. Bir öksürük sesi… Kapanan kapının ardından koridorda yürüyorsun, yatak odasına doğru. Ayağına giydiğin terliklerin kilimlere sürtünüşünü duyar gibi oluyorum.*(s. 12)

Bir Sonbahar Günü adlı öyküde işlenen temalardan biri de umuttur. Erol Usta, her ne kadar sıkıntılı, tedirgin yaşam altında ezilen birisi olsa da neşesini asla kaybetmemiştir. Yaşam sevincini yitirmemeye, çevre edinmeye, arkadaş kazanmaya çalışmıştır.

> *Yaşadığını hissediyordu bankanın önüne sıralanmış emekli işçilerin arasına girdiği zaman. Yeni insanlar tanımış, yeni arkadaşlar edinmişti orada. Sabah bankanın önüne geldiğinde ilk işi kalabalığın içinde tanıdık birilerini aramak olurdu.* (s. 16)

Yazarın *Uçan Balonlar* adlı öyküsünde de ne olursa olsun ne yaşanırsa yaşansın hayatın bütün acımasız yanlarına rağmen umut kırıntısından vazgeçmeyen kahramanları görmekteyiz. Zor şartlar altında çalışan fabrika işçileri, Yusuf Bey tarafından tekmelenen işçiler, baloncu, emekliler, Metin bir şekilde tutunmaya çalışmaktadır.

Takıldı kaldı gözleri balonlara. Düşünüyordu ve düşündükçe içindeki sıkıntı çözülüyor, göz yuvalarındaki ıslaklıklarda hafiften hafiften bir sevinç duygusu ışımaya başlıyordu şimdi.(s. 30)

Akyüz'ün *Cankurtaran* adlı öyküsünde de umuda olan inanç, varlığını korumuştur. Babasının bütün dövmelerine aldırmayan kolunu iş kazasında yitirdiği an bile sevdiği gence kaçmaya kararlı olan Ayşe Kız, umudunu hiçbir zaman kaybetmemiştir. Söz konusu öyküde çok güçlü bir kadın profili çizilmiştir.

Yavaş yavaş incitmemeye çalışarak sürdü tekerlekli sedyeyi hastabakıcı. Saçlarını okşayan kızla göz göze geldiler bir an. Ayşe Kız, yüzünün çizgilerinin şekil değiştirdiğini, hafiften gülümsediğini sandı.
-Kaçacağım abla, bak görürsün nasıl kaçacağım o çocuğa!... (s. 37)

Akyüz'ün *Beyaz Güvercin* adlı öyküsünde de diğer öykülerde olduğu gibi umut arayışı hiç bitmez, hep devam eder. Demir Usta'nın dükkân açma umudu, Birgül'ün sevdiği adama kavuşacağı günün umudu, Enver'in yaralı güvercini iyileştirip onun tekrar uçacağına olan umudu hiç bitmez.

Enver, şimdi hiç soluk almadan seyrediyordu onu. Ağaçların tepe dallarından da yükseklerde uçan güvercine bakarken garip bir duygu doğdu içinde birden. (s. 72)

Çaydanlık adlı öyküde yine Sarı Mehmet de yazarın diğer karakterleri gibi umutsuzluğa düşmez. Anılarıyla avunmaya çalışır. Çünkü ne yaşarsa yaşasın bir umut kırıntısının var olduğunun bilincindedir.

Uzun boyuyla seçilir hemen kadınlarla çocukların arasında. Bir zamanlar temel taşlarını sırtında taşıdığı yağ fabrikasında geçen günlerini anımsayarak, karıştırır durur tozu toprağı… (s. 82)

Yazarın *Köle* adlı öyküsünde de diğer öykülerde olduğu gibi insanlar ne kadar zor bir yaşam sürseler de bunu etrafındaki bireylere yansıtmamaya çalışırlar.Acılarını asla dışa vurmazlar. Söz konusu bu insanların mutluluk arayışı sürekli devam eder. Çünkü onlar umuda olan inançlarını asla kaybetmezler.

Gazetelerin sayfalarını ise didik didik ederim okurken. Ne aradığımı bilmeden en küçük duyurulara kadar gözden geçiririm. Sanki bir gün gazetenin bir köşesinde öyle bir haber okuyacağım ki, tüm yaşantım kökünden değişip, sonsuz mutluluklar içinde olacağım.(s. 88)

Akyüz'ün *Yangın* adlı öyküsünde de umudun her zaman olduğuna dair bir izlenim söz konusudur. Çünkü işten çıkarılanlar listesinde adını gören Rüstem Dayı'nın önce bir umutsuzluğa düşmesi fakat ustabaşı ile konuştuktan sonra o umutsuzluğun yerini umuda bırakması bunu kanıtlar niteliktedir.

> *-Hele sen işinin başına dön bir kere şimdi, ben oraya girer, bir yoklarım ortalığı. Mehmet Usta'nın bu sözleri bir umut ışığı gibi parladı birden Rüstem Dayı'nın gözlerinin içinde.* (s. 93)

Kış Duyguları adlı öyküde babasının durumuna çok üzülen Aysel'in bir gün ona yardım edeceği umuduyla ayakta kalma çabası anlatılmaktadır. Aysel, her fırsatta bir iş bulacağını dile getirmekte ve buna olan umudunu asla yitirmemektedir. Ona göre kendisi de bir işin ucundan tutarsa babasının omuzundan büyük bir yük kalkacaktır. Bunun için ne olursa olsun hedefinden vazgeçmeyecektir.

> *Bir süre düşüncelere dalmasının ardından yunus balıklarına doğru olanca gücüyle bağırdı:*
> *-İş istiyoruuuum!... İş istiyoruuuum…*
> *Gülüşerek yürüdüler. Aysel, bir iş bulup çalışmanın yaşamını nasıl etkileyeceğini düşünüyordu.*(s. 12)

Yazarın *Uzun Trenler* adlı öyküsünde bu defa umut eden fakat umutları elinden alınan insanlar anlatılmıştır. Bunlardan birisi Nevzat'ın kaçak işçi olarak gittiği Fransa'dan getireceği tekerlekli sandalye umuduyla yaşayan Kenan, bir diğeri de gecekondu mahallesinden kurtulacağını ve güzel bir iş bulacağını düşünen Nevzat'tır. İş bulma bahanesiyle kandırılan Nevzat'ın umutları elinden alınınca Kenan da umutlarına veda etmek zorunda kalmıştır. Kenan her ay mektup göndermesine rağmen Nevzat üç yıl sonra ancak bir mektup gönderebilmiştir. Umudu elinden alınan Kenan'ın adeta yaşamı da elinden alınmıştır.

> *Birden hastalanıverdi işte. Yemeden içmeden kesilip, cansız, bir pelte parçası gibi koltuğa yığılır oldu. Doktor moktor para etmedi. Bir postacıyı gördüğünde biraz canlandırdı. Postacı sana mektup yok der, inandıramazdı. Çantadaki bütün mektupları ortaya döktürür, hepsinin üzerlerini tek tek okur, kendisine mektup olmadığına inandıktan sonra ancak postacının yakasını bırakırdı… Son günlerinde sana çok küfür etti. Zavallı, gücü yetmez, biraz dinlenir sonra yeniden bildiği bütün küfürleri sesi çıktığınca bağırarak söylemeye çalışırdı. Öyle de öldü. Küfürlerden biri boğazına takılmış da boğuluvermiş gibi…*(s. 26)

Gül Kafesi adlı öyküde kızını bulacağına dair umudunu hiçbir zaman kaybetmeyen bir baba anlatılmıştır. Adam her ne kadar aklını yitirmiş olsa da kızını aramaktan bir saniye geri durmamıştır. Kızını kadın tüccarlarına kaptıran adam her yeri karış karış aramak için yola koyulmuştur.

> *-Gördün mü yoksa benim kızı?*
> *-Ne kızı be bunak! dedi kadın. Sigaradan derin bir nefes çekip, dumanını yaşlı adamın üstüne üfledi. Senin kızın mızın yok artık buralarda.* (s. 75)

Yaşlı Adam, Güvercin ve Genç Kız adlı öyküde Turgut Bey'in tek umudu balkondan izlediği güvercin ve genç kızdır. Çünkü yalnızlığını bir nebze dahi olsa onlarla unutmaktadır. En azından etrafındaki ilgisiz insanlardan biraz uzaklaşmış olmak kendine ait bir dünya kurmak yaşlı adamın tekrardan yaşamı sevmesine vesile olmuştur.

> *Artık sabahları daha erken uyanıyor, o ölümcül yorgunluktan kolayca sıyrılıyordu. Yatağını yapıp, kendini hemen balkona atıyordu.* (s. 85)

Uzakta Bir Zaman adlı öyküde de yazar her ne kadar bunalımlı, mutsuz bir hayat geçirmiş olsa da umuda dair inancı hiç bitmemiştir. Öykünün sonunda bu açıkça anlatılmaktadır. Yazar gördüğü düşten uyanınca sadece düşün güzel olan, umut veren yanlarını hatırlamaya çalışmıştır.

> *Karım ve oğlum birbirlerine sarılmış uyuyorlardı yatakta. Yavaşça uzandım yanlarına. Gözlerimi perdelerin ardındaki Gün ışığına dikip düşü anımsamadan edemedim. Düşteki güzel duyguları yakalamanın pek de güç olmadığını düşünüyordum.* (s. 56)

İçimizdeki Uzaklar adlı öyküde kahraman, her ne kadar bunalımlı da olsa yine de içindeki umut kırıntısını kaybetmemiştir. Yaşadığı olaylar karşısında sürekli bir kaçış hali içindedir. Fakat gittiği her yerde umudunu diri tutmayı başarmış biridir. Her ne kadar korksa da bunu yapmayı becermiştir. Söz konusu öyküde umut da işlenen bir diğer tema olarak karşımıza çıkmaktadır.

> *Gelecek ilk otobüse binecektim. Nereye gittiği hiç önemli değildi. Evet, korkuyordum ve bu korkumdan kaçıyordum, ama yine de yüreğimin sesini dinlediğimde bütün korkularıma karşın içimde iyimser bir parıltı yakalayabiliyordum. Başka bir denizin kıyısında başka kentler, başka koylar ve orada yaşayan başka insanlar elbette vardı.* (s. 68)

Fotoğrafçının Gülümse Dediği An adlı öyküde yeniden yaşama dönmenin tek yolunun fotoğrafçıya gidip gözlerinin içinin güldüğü bir fotoğraf çektirmek olduğunu düşünen kahramanın bu son umudu anlatılmaktadır.

> *-Şu eski fotoğraf dedim. Bu fotoğrafta sanki gizli bir kapı var. Fotoğrafın içine girebilsem hani, o gizli kapıyı bulup açsam, kendimi bambaşka bir yaşamın içinde buluverecek gibiyim.*(s. 99)

Yasak Deniz adlı öyküde gemi kaptanı olan oğlunu bekleyen yaşlı bir kadının dramı anlatılmaktadır. Evini bir pansiyon olarak işleten yaşlı kadının oğlu denizde fırtınaya tutularak batan gemisiyle birlikte ölmüştür. Fakat kadın bunu bir türlü kabullenememiştir. Çevresindekilere de oğlunun ölümünden yıllarca bahsetmemiştir. Özellikle pansiyonunda kalanlara oğlunun gemici maceralarını abartarak anlatmakta, eski mektuplarını yeni gelmiş gibi okumaktadır. Kısacası bu öyküde umudunu hiçbir zaman yitirmeyen bir anne anlatılmıştır.

> *-Umarım sır tutmasını biliyorsundur! diye fısıldadı kulağıma ve bir yanıt vermemi beklemeden salondan çıktı. Az sonra geriye döndüğünde elinde bir mektup vardı. Mektubu görünce elimde olmadan kaptanın denizde kaybolduğunu bildiren satırlar aklıma geldi. Olanaksızdım; susacaktım ve bu masum oyuna göz yumacaktım. İlker Hanım, bana güvenmenin rahatlığıyla yerine oturup, gözlüklerini takarken salondakiler susmuş, gözlerini onun elindeki mektuba dikmişlerdi.* (s. 114)

Dünyanın En Güzel Çiçeği adlı öyküde ne olursa olsun her zaman bir umut kırıntısının var olduğunun altı çizilmiştir. Uğruna birçok ülke gezdiği çiçeği bulamayan Selim Bey, tam umudunu keseceği esnada onun yeni yaptığı bahçede yeşerdiğini görmüştür.

> *Oysa gördüğü gerçekti. Bunu anladığında heyecandan avazı çıktığı kadar bağırarak karısını uyandırmaya koşarken uğruna her şeyini yitirip bulamadığı o çiçek yapraklarında güneşin yedi rengini titreterek bahçenin ortasında bir gelin gibi süzülüyordu.* (s. 46)

Eski Zaman Yaraları adlı öyküde gurbete giden babasının bir gün çıkıp gelmesini büyük bir umutla bekleyen küçük bir çocuğun dünyası anlatılmaktadır. Çocuk, her gün hava kararana kadar bıkmadan usanmadan babasının gelmesini beklemektedir.

Günler haftalar sürdü bu, koca bir yaz geçti. Her akşam hava kararıp, sokak lambasının ışığı başıma vuruncaya kadar yorgun bir adamın yokuşu çıkıp, evimize gelmesini bekledim. Annem seslenmelerinin para etmeyeceğini bilir susardı. (s. 22)

Akyüz'ün *Karanlık Dağda Bir Yol* adlı öyküsünde yaşadığı onca olumsuzluklara rağmen, sabreden ve bir gün kurtulacağına dair umudunu kaybetmeyen küçük kızın bu uğurda verdiği çaba anlatılmaktadır. Kızın tek bir çaresi vardır o da umutlarına sıkı sıkı sarılmaktır.

Orası, babamın beni ayaklarımdan bağlamaya gücü yetmeyecek kadar büyüdüğümde yaşayacağım güzel bir yer. Dağa tırmanan bir yoldan gidiliyor, yalnızca ben biliyorum. Hiç duvar yok, kilit yok, ayak bağlamak için kalın ipler yok. (s. 16)

Alman Generalin Kızı adlı öyküde de ne yaşanırsa yaşansın umudunu kaybetmeyen bir anne ve kızın dramı anlatılmıştır. Her ne kadar kötü bir başlangıç yapmış olsalar bile daha iyi günlere kavuşacaklarından oldukça umutludurlar.

Sonrasında hayat daha iyi olacaktı, bunu hissediyordum. Böyle bir umudun sevinciyle geri dönüp baktığımda, sanki yıllar sonra açığa çıkmış gizli bir cehennemin alevleri evin üzerinden gökyüzüne uzanıyordu. (s. 49)

Yüksek Duvarların Rüzgârı adlı öyküde bir idam mahkûmunun karamsar olan cezaevi müdürüne umut olması üzerinde durulmuştur. Cezaevi müdürü adeta bu mahkûmla yaptığı sohbetler sonucunda yaşama sevincini tekrardan elde etmiştir.

Belki bu kez belleğinden bir şeyler dökülür, onların arasında artık sonsuza kadar sana geri dönmeyeceğini sandığın kimi anıları yakalar, onların sıcaklığında gönlümün dengesi bir parça yerine gelebilirdi. Umudun buydu. (s. 110)

Yusuf'un Defteri adlı romanda işlenen bir diğer tema umuttur. Yusuf Filitz'in kendisine verdiği defterin sırrını çözünce hayatının kurtulacağını umut etmiştir. Hem defterin sırrını çözmek hem de kardeşine kavuşmak için yola çıkmıştır. Yusuf'un yaşadığı tüm zorluklara sabretmesinin en büyük nedeni kaybetmediği inancıdır. Kendisine verilen defterin sırrını çözdüğünde hayatının daha iyiye gideceğini düşünmektedir.

Bu hazineyi bulduğu zaman bütün kötü kaderinin değişeceğini kendine tekrarlayıp duruyor, içindeki umudu daha da ateşlemek için Filitz'in defterini

sakladığı yerden çıkartıp masaya koyuyor ve her sayfasını sanki ezberlercesine yeniden yeniden gözden geçiriyor, içindeki şekilleri ve yazıları ezberlercesine hafızasına kazıyordu. (s. 103)

3.1.4. Bunalım

Birdenbire ortaya çıkan buhrana bunalım denir. Bu ruh haline sahip kişiler, kötü bir şey olacağına kendilerini inandırdıklarından mutsuz bir yaşama da kapı aralarlar. Bu ruh hali onları zihinsel, bedensel, duygusal yönden etkiler. Onları karamsar, ümitsiz, yalnız ve mutsuz bireylere dönüştürür. Yaşamdan zevk alamaz hale getirir.

Şüphesiz bunalımın olduğu yerde yabancılaşmanın olması da kaçınılmazdır. Çünkü bu iki olgu karşılıklı etkileşim içindedir. Bunalım yabancılaşmayı meydana getirebilir ya da yabancılaşma bunalıma yol açabilir. Bunalımın birçok çeşidi mevcuttur. Örneğin ekonomik, toplumsal, ahlaki, psikolojik vb. (Kiraz, 2015: 134-135). Bunalımın edebiyatımıza girmesi varoluşçuluk akımıyla gerçekleşmiştir. Bu akımda "öz" kavramını irdeleyen sanatçılar, toplumsal meselelerden çok bireyin iç dünyasını anlatmayı hedeflemişlerdir. Böylece karamsarlık, sıkıntı, bunalım, yabancılaşma, kaçış gibi temaları sıkça işlemişlerdir. Bu temaların görülmesiyle birlikte bunalım edebiyatı meydana gelmiştir (Gümüş, 2016:13). Akyüz'ün bazı eserlerinde de böyle bir olgudan bahsetmek mümkündür. Onun bazı eserlerinde bunalımlı, huzursuz tipler karşımıza çıkmaktadır.

Söz konusu temayı *Bütün Düşlerin Akşamı*'nda *Bütün Düşlerin Akşamı, Uzakta Bir Zaman, İçimizdeki Uzaklar, Kalbimdeki Palyaço, Fotoğrafçının Gülümse Dediği An, Gramofon Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Filmin Son Yazdığı Sahne, Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar, Hayalimdeki Gibi Söyle, Bacanak Rüyası, Şehre Karanlık Çökünce* adlı öykülerde görmek mümkündür. *Yengeç Hayalleri* adlı romanda da bu temaya yer verilmiştir.

Bütün Düşlerin Akşamı adlı öyküde etrafındaki her şeyden, siyasi baskılardan bunalan ve tüm bunlardan uzaklaşmak için Ege'deki küçük bir köye yerleşen bir adam ve babasından beklediği ilgiyi, sevgiyi görmeyen bunalımlı çocukluk geçiren genç bir reklam yazarının kırgınlıklarla geçen hayatı anlatılmaktadır. Zaten baskının olduğu her

yerde bunalım kaçınılmaz bir sondur. Tarih profesörü olan adamın maruz kaldığı bunalımdan kurtulmak için çareyi kaçmakta bulması da bundan kaynaklanmaktadır.

> -*Sonra bir telefon görüşmesi her şeyi değiştiriverdi. Zamanlaması mükemmel bir telefondu. Suna… Hadi gel diyordu… Biraz cesaret hadi diyordu… Hiç aklımdan çıkmıyordu ki zaten; o küçücük balıkçı köyü, çam ve günnük ağacı kaplı tepeler, sıra sıra zeytin ağaçları, mavi bir deniz ve mavi bir gökyüzü…*(s. 31)

Uzakta Bir Zaman adlı öyküde bir türlü kendini ispatlayamamış, sesini duyuramamış bir yazarın, bunalımlı hayatı gözler önüne serilmiştir. Öyküde, edebiyat dünyasından beklediği ilgiyi görmemiş bu yazar rüyasında kendi cenaze törenine katıldığını görmüştür. Söz konusu yazarın görmüş olduğu bu korkulu rüya öykü boyunca değişik bir yorumla dramatize edilmiştir.

> *Sanki diz boyu karla kaplı bir dağ başında kapısı penceresi kırık bir kulübedeyim ve içeriye soğuk bir rüzgâr esiyordu. Rüzgâr, yalnızca bedenime çarpmakla kalmıyor, bütün acımasızlığıyla yüreğimin derinliklerine dalıyor, orada korkudan birbirlerine sarılmış düşlerimin, geçmişte kalmış mutluluklarımın, sevgilerimin, aşklarımın üstüne kırbacını şaklatıyordu.* (s. 55)

İçimizdeki Uzaklar adlı öyküde karısından ayrılmış, yalnız yaşayan ve bunalım içinde olan genç bir adamın hayatı anlatılmaktadır. Sürekli böyle bir bunalım halinde olan adam intihar etmeye karar verir ancak boynuna geçirdiği ipi son anda çözerek bulduğu ilk otobüsle Ege'nin bir kıyı kasabasına kaçar. Burada da tanıştığı bir kadınla gönül ilişkisi yaşayan bu adam az da olsa kendini iyi hissetmeye başlasa da kadının gitmesiyle tekrar eski bunalımlı hayatına geri döner ve gidebileceği başka bir yer düşünür. Adamın bunalımlı bir ruh halinde olduğunun sinyali öykünün ilk cümlesinden itibaren verilmeye başlanmıştır.

> *Ömrümün neredeyse bütün yıllarını yaşadığım bu kentte bir kış geçirmek bana hiç bu kadar zor gelmemişti. Ajansların bültenlerinde çoğu gün ilk sıralarda verilen hava kirliliği haberlerinin ardından heyecanla okunan semtlerin kirlilik ölçüm sonuçları benim ruhumun da ölçüm sonuçlarıydı sanki. Hava kirliliğinden toplu ölümlerin olabileceğinin söylendiği bir kentte bu durumla özdeşleşmiş bir ruhla yaşıyor olmak bana acı veriyordu. Asıl korkunç olanı bu kentte yaşamaya değer hiçbir şeyin kalmamış olduğu düşüncesinin kafama iyice yerleşmiş olmasıydı.* (s. 57)

Kalbimdeki Palyaço adlı öyküde bireyin içine düştüğü karşılıksız aşkın doğurduğu bunalım anlatılmaktadır. Söz konusu bunalım palyaçoluk yapan dayı üzerinden verilmiştir. Aşkına karşılık bulamayan dayı, için artık hiçbir şey eskisi gibi olmamıştır. Hayattan artık eskisi gibi hiçbir tat alamayan adamın mesleğini dahi yapamayacak bir konuma gelmesi oldukça üzücüdür. Çünkü o bu bunalımlı ruh halinden bir nebze dahi kurtulmayı içki kadehlerinde ararken mesleğini de tehlikeye atmıştır.

> *Onun için yaşam durmuştu, hatta geriye sayıyordu. Tercüme bürosundaki işine de gitmiyordu. İşin en kötüsü Palyaço Ve Çocuk oyununda kendini ne denli zorlasa da artık eski usta oyunculuğunu gösteremiyordu ya oyuna geç geliyor ya da geceden kalma sarhoşluğunu üstünden atamadığı için ortalıkta uyuşuk uyuşuk dolaşıyor, sendeliyor, oyunun sözlerini unutup, saçma sapan laflar ediyordu.* (s. 86)

Fotoğrafçının Gülümse Dediği An adlı öyküde söz konusu kahraman, bunalımlı bir ruh haline sahiptir. Yaşamdan hiçbir tat alamaz hale gelmiştir. Yardım aldığı psikolog da onun bu durumuna bir çözüm bulamamıştır. Bir gün sokakta yürürken bir fotoğrafçının vitrine koyduğu fotoğraflar dikkatini çekmiştir. Söz konusu fotoğraflarda gülümseyen insanların gözlerindeki sevinç parıltıları onu geçmişteki mutlu günlerine götürmüştür. Bu olaydan sonra öykünün kahramanı içinde bulunduğu ruh halinden kurtulmanın yolunu fotoğrafçıya gidip gözlerinin içinin güldüğü bir fotoğraf çekmekte bulmuştur.

> *Sis!... Sisten başka hiçbir şey görünmüyor dışarda. Bir sabah kalktığımda başıma gelebilecek en berbat olay bu. Bir sise karşı çıkılabilir mi?... Doktorum karşı çıkmalısın diyor. Yaşamı, altında ezildiğin büyük bir silindir gibi görmekten vazgeçmelisin. Kalp elektronlarında bir şey görünmüyor ama yaşama isteğin, hırsın, enerjin sıfır. Kalp çarpıntıların, göğüsteki ağrıların nefes darlığın hep bundan… Karşı çıkmalısın, değişmelisin ve artık yaşamayı öğrenmelisin.* (s. 91)

Gramofon adlı öyküde yaşı altmışı geçmiş bir demirci ustası olan Zeynel Usta'dan bahsedilmektedir. Bu adam, kıyıları göl kenarında bir kasabada yaşamaktadır. Yağmalanıp, beton yığınına dönüşmüş bir kasabada yaşamaktadır. Bir zamanlar varlıklı olan ve saygı gören bir adam olan demirci, hem çevredeki ekili arazilerin azalması, hem de teknolojinin ilerlemesi nedeniyle mesleğini yapamaz

olmuş, fakirleşmiş ve giderek sahip olduğu her şeyi kaybetmiştir. Öyküde de Zeynel Usta'nın bunalımlı hayatı anlatılmaktadır.

Zeynel Usta, ertesi gün de çekiç sesleriyle ortalığı ortalığı inletti. Ne usanmaz ne yorulmaz ne inatçıydı. Bazen bir sigara içimi duruyor, sonra çekici eskisinden daha hızlı vuruyordu. Bu davranışı yıllardır yüreğinde biriktirdiği duygularının bir tepkisi miydi, yoksa günlerdir göremediği kadından öç almak mı istiyordu, bunu anlayamıyordum." (s. 125)

Filmin Son Yazdığı Sahne adlı öyküde hiçbir zaman istediği gibi yaşayamamış, hayallerini gerçekleştirememiş, etrafında güvenebileceği bir dostu dahi olmayan hatta evliliğinde bile huzuru yakalayamamış olan bir adamın bunalımlı hayatı konu edinilmiştir. Öykünün kahramanı hayata karşı tutunamamış biridir. Zaten sahip olduğu tüm şeyleri de bundan ötürü kaybetmiştir. Bu da onun bunalım duygusunu en üst seviyede yaşamasına neden olmuştur.

> *Alışkanlıkla telefonu kulağıma götürüyordum ki vazgeçtim. Aslında o niye işe gitmediğimin hesabını sorduğunda gizli kalmış bir öç alma isteğiyle 'Canın cehenneme! diye bağırmayı çok isterdim ama öğretmenine yalan söylemeyi beceremeyen çaylak bir öğrenci gibi her şeyi söyleyeceğimden dağın ismini bile vereceğimden, onun da peşimden yetişip beni geri çevireceğinden korktum.* (s.54)

Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar adlı öyküde de bunalım yine kaçınılmaz bir son olmuştur. Gurbette çalışan şantiye işçisinin içine düştüğü yalnızlık ve karamsarlık onu bunalımlı bir ruh haline sevk ederken, saat kulesindeki ihtiyar da yine inadından ve yalnızlığından dolayı bu bunalıma gark olmuştur.

> *Sıkıntı ve karamsarlık çevredeki dağları saran sisi aratmaz bir arsızlıkla içine çöktüğünde şehrin sokaklarından bir medet umardım.* (s. 70)

Burada adamın içine düştüğü bunalımdan çıkmak için aradığı çareye tanık olmaktayız. Adam öyle yalnız ve karamsardır ki şehrin sokaklarından medet ummaktadır.

Hayalimdeki Gibi Söyle adlı öyküde bunalım, sevdiği kıza kavuşamamış olan satış danışmanı adam, üzerinden verilmiştir. Yıllarca içine gömdüğü aşkla yaşamaya

alışmaya çalışmıştır. Adamın bunalımlı ruh halini öykünün giriş kısmında dahi hissetmek mümkündür.

> *Kanadındaki iyleşme bilmez kırık yüzünden uçamaz olmuş bir serçe gibiydim, yıllarca zıplaya sıçraya geçen bir hayat yaşadım.* (s. 81)

Bacanak Rüyası adlı öyküde karısı tarafından terk edilmiş geçmişte bazı haksızlıklara uğramış ve yaşamak için sayılı günleri kalan bacanağın bunalımlı yaşamından bir kesit sunulmuştur. İnsanın sayılı günlerinin kaldığını bilmesi son derece üzücü bir durumdur. Dolayısıyla son derece zorlu bir hayatı olan öykünün kahramanı üzerine bir de sayılı günlerinin kaldığını öğrenince iyice çıkmaza girmiştir.

> *Ne zaman böyle yapsa gider salaş bir meyhanenin en dip masasına çöker bir büyük rakının dibini görmeden rahatlamazdı. Bu da bir şey değil ona bir de ilkokuldaki öğretmenin haksız yere kulağını çekmesinden başlayıp çıraklığından askerliğine, çoluk çocuğunun terk etmesinden 'Kendi hayatımın kölesi oldum işte!' demesine kadar her şeyi hiçbir şey unutmadan anlatmasını dinlemek vardı.* (s. 94)

Şehre Karanlık Çökünce adlı öyküde bunalım teması oğlu gibi gördüğü çırağının emanetine ihanet eden Cafer üzerinden verilmiştir. Cafer, her ne kadar içindeki bu kötü sesi susturmaya çalışsa da beceremememiştir. Gittikçe daha çok derin bir bunalıma gark olmuştur ve bu bunalım onun çok büyük bir hata yapmasına neden olmuştur.

> *O yasak düşünce işte bir zaman geliyor amansız bir sıkıntı oluyor, dükkânın görünmez delisi gibi saklandığı yerden çıkıp üzerine çullanıyor, iri elleriyle olanca gücüyle boğazını sıkıyordu. Bütün öğle sonrası yine o deliyle boğuşmuş başa çıkmayacağını anlayınca da dükkânın kapısını kilitleyip, kepengi indirmişti.* (s. 99)

Yengeç Hayalleri adlı romanda siyasi baskının mutlu aile yaşantısını yıkması ve iki kardeşin çırpınışları anlatılmaktadır. Askeri darbeden dolayı Kerim ve Tekin'in öğretmen babaları suçsuz yere hapis cezasına çarptırılır. Hep birlikte dede, babaanne, torun şeklinde yaşayan bu mutlu ailenin yaşamı bir anda kâbusa dönüşür. Cezası biten baba, çıkınca işsiz kalır. Daha sonra kendisine bulunan işte emekli olana kadar dayanır fakat bu maaş da ailesini geçindirmeye yetmez. Kerim ve Tekin'in babaanneleri ölür. Dedeleri de çok kalmadan vefat eder. Anne ve babalarıyla bir başına kalan çocuklar, babalarını da kalp krizinden yitirince evin bakımı onlara kalır. Kerim'in aklı fikri ünlü

bir gitarist olmaktadır. İstanbul'a bu hayalinin peşinde giderken kardeşi Tekin'i de kendiyle götürür. Fakat bir gün ansızın ortadan kaybolur. Bu durum Tekin'i üzer. İşinden ayrılmak zorunda kalmış olan Tekin, abisinin gitmesiyle adeta boşluğa düşer. Tek avuntusu evlerinin önünde olan badem ağacının altında çektirdikleri mutlu aile fotoğrafıdır. Buna bakarak hayaller kurar. Daha sonra karakola götürülür ve abisinin bir suça karıştığını öğrenir. Söz konusu suç, handa çalışan terzinin öldürülmesi ve yapılan soygundur. Bir iki gün polislerin abisinin yerini öğrenmek için hırpaladıkları Tekin, burada da bunalımlı bir ruh haline sahip olur. Çıktıktan sonra Edirne'ye annesine gitmeye karar verir. Annesi babalarının yakın arkadaşı olan bir öğretmenle sevgili olmuştur ve evi satılığa çıkarmıştır. Ayrıca adamın annesiyle konuştuklarını duyan Tekin, bu evde istenmediğini öğrenir. Burada da bir iç çöküntü yaşayan Tekin, İstanbul'a gitmeye karar verirken Kerim'le karşılaşır. Kerim tüm olanları ona anlatır. Terzi kazayla ölmüştür. Fakat paraları şeytana uyup kendi çalmıştır. Arkadaşı onu yurt dışına kaçak gönderecektir. Tüm bunları konuşan iki kardeş geçmişi de yâd ederler. Kerim, gidince biraz parayı Tekin'e de verir. Tekin istemese de zorla almak zorunda kalır. Ayrıca Kerim, ona eve gidip hakkını aramasını da ister. Tekin de oraya gidince evin çoktan satıldığını öğrenir. Şaşkın ve üzgün bir biçimde hayatındaki her şeyi artık kaybettiğini sanan Tekin, bütün hayallerinin ve mutlu geçmişinin simgesi olarak gördüğü badem ağacını yakmasına neden olan bir bunalım yaşar.

> *Sonra ilkyaz gelince, bir bayram günü belki bütün aile bu badem ağacının altına toplanıp bir fotoğrafçının makinası önünde yeni bir fotoğraf için gülümseyerek dururlardı… Birilerinin gelip hayatımızı çalmasına izin veremem! Diye bağırdım, birden içim öfke dolmuştu. O an bana başka biri konuşuyormuş gibi geldi, kendi sesimin berbatlığından ürkmüş gibi geri çekildim. Sonra birden elimdeki ispirto şişesinin içindekini yukarıdan aşağıya ağacın gövdesine boşaltıp çakmağı çaktım. Birden parladı ispirto, hemen tutuşan ağaç kabuğunun tuhaf kokusu sardı çevremi. Beklenmedik mavi bir alev yükseldi sonra, ürktüm, şişe elimden kaydı, ağacın toprağı çevresine dizilmiş tuğlalardan birinin üstüne düşüp parçalandı. Şişenin tuğlaya çarparken çıkardığı ses beynimde yankılandı, dipsiz bir kuyunun karanlığına düşmüşüm de can havliyle bağırıyormuşum gibi geldi bana.* (s. 189)

3.1.5. Korku

Korku, her insanda bulunan bir duygudur. Hemen hemen herkesin hayatının belli bir döneminde başa çıkmaya çalıştığı korkuları olmuştur. Belirsizlik durumunda ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla içimizi daraltan irade ve mantıkla kontrol edilemeyen

korku duygusunu, yakın bir tehdit hissi olarak tanımlamamız mümkündür. Bu duygu aslında kendi düşüncelerimizin bir ürünüdür. İçinde tehlike unsurunu barındırdığı için korku reaksiyonu şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bunun boyutu herkes için farklılık arz etmektedir. Ancak çoğu kişi bunun kendi düşüncesinin sonucu olarak ortaya çıktığını bilmediğinden dolayı çözüm yoluna gitmeden korkularını kriz boyutuna taşımaktadır. Bu da onları tedirginlik ve kaygı dolu bir yaşama sürüklemektedir.[10] Hüseyin Akyüz'ün korku temasına yer verdiği eserlerinde korkuya kapılan kahramanlar tedirgin, kaygılı ve son derece evhamlı tiplerdir.

Akyüz, söz konusu temaya *Samuray Fırtınası'*nda *Ses, Kelebeği Kurtarmak Bütün Düşlerin Akşamı'nda İçimizdeki Uzaklar, Kalbimdeki Palyaço, Fotoğrafçının Gülümse Dediği An Deniz Kızı ve Çocuk'*ta *Ağlıyor Ağacım Duymuyorlar Yağmurda Kuş Sesleri*'nde *Demir Paralar Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Karanlık Dağda Bir Yol, Filmin Son Yazdığı Sahne, Gazeteci Çocuğun Ölümü, Şehre Karanlık Çökünce* adlı öykülerinde yer vermiştir. *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarda da bu temaya yer verilmiştir.

Ses adlı öyküde Yusuf adlı işçinin korkuları anlatılmaktadır. Can korkusuna düşen Yusuf, olduğu yerde kalmış arkadaşını kurtaramamıştır. Fakat bu korku daha sonra onda kabuk bağlamayan bir yaraya dönmüştür. Yusuf'un ölen arkadaşının inlemeleri yardım çığlıkları hiçbir zaman kulaklarından gitmemiştir.

> *Birden bağırdı. O gür sesi fabrikanın demir yüreğini parçalarcasına çevremde yankılandı… Yerimden kalkıp, aşağıya inen merdivenin demir basamaklarını deli gibi atladım. Alt katta karanlık her yanımı sarıvermişti. Yüreğimi ürperten bir korku da… Çakılıp kalmıştım olduğum yere…* (s. 40)

Samuray Fırtınası adlı öyküde robot teknolojisinin gelişmesiyle birlikte işsiz kalma korkusu çeken işçiler anlatılmıştır. İşçiler için en zor şeylerden birisi de bir gün işlerini kaybedecek olma korkusudur. Yani güvencesi olmayan bir hayata mahkûm olmaktır. Fakat ne kadar emek verirlerse versinler bir gün bu olayın başlarına

[10] http://www.noronpsikiyatri.com/psikiyatri/korku-nedir/

geleceğinin farkındadırlar. Söz konusu öyküde de bu korkunun izlerini görmek mümkündür. Fabrikanın ustası bir sabah robot üretime geçmiştir. İşçilerin korktuğu başlarına gelmiştir.

> *Hepsinin gözlerinin içinde hep aynı sorunun yanıtını aradı. Ama onlar söylemeye, ağız açmaya korkuyor gibiydiler. Çatlatmayın insanı yahu!... diye çıkıştı birden onlara. Sonra yakasından tutup silkelercesine gözlerinin içine baktı en yakınındakinin.*
>
> *-Makineleri niye çalıştırmadınız bu sabah?*
> *-Robot üretime geçti usta!... dedi onun yanındaki…* (s. 46-47)

Kelebeği Kurtarmak adlı öyküde işini kaybetme korkusu içinde olan işçilerin Pervin'e yardım etmemesi, duruma sessiz kalmaları da öyküyü oluşturan bir diğer temadır. İşini kaybetme korkusu işçilerin egoist bir kişilik kazanmalarına neden olmuştur. Daha doğrusu buna mecbur bırakılmışlardır. Kimsenin Pervin'e yardım etmemesi bu durumun birer kanıtıdır.

> *-Boş ver! Deli olma be, bize ne elin kızından. Bırak ne yaparsa yapsın… Başımı çevirip İrfan Usta'nın yüzüne baktım. Sözleri başka, gözbebeklerinin ve dudaklarının hafifçe titreşmesinin anlamı başkaydı.* (s. 65)

İçimizdeki Uzaklar adlı öyküde dikkat çeken bir diğer tema da söz konusu karakter üzerinden verilen korku temasıdır. İçinde bulunduğu durum onu son derece korkutmaktadır. Özellikle de korkuları ve tedirginlikleri geceleri bir düş olarak ortaya çıkmaktadır. Adam Ulrike'nin gelip kendisini kurtarmasını beklemektedir.

> *Korkularım ve tedirginliğim gecelerime taşınıyor, dar ve karanlık kent sokakları düşlerime giriyordu. Yağmurlar yağıyordu ve sokaklar çamurlu su birikintileriyle doluyordu. Bir şeylerden korkuyla kaçarken bir su birikintisinin içine giriveriyordum.* (s. 67)

Kalbimdeki Palyaço adlı öyküde korkakça yaşamanın insana neler kaybettirdiğinin portresi dayı, üzerinden çizilmiştir. Sırf korkularından dolayı sevdiği kıza açılamamış ve onu başkasına kaptırmıştır.

> *Yaşamdan sakın korkma saldır ve istediğini al onun elinden. Korkuların yaşamaya hakkı yok!...* (s. 88)

Fotoğrafçının Gülümse Dediği An adlı öyküde reddedilmekten korkan ve bundan dolayı sevdiği kıza açılamayan kahramanın pişmanlıkla geçen hayatı

anlatılmaktadır. Aslında sevdiği kız da kendisine karşı boş değildir fakat o bir adım atmadığı için kızı başkasına kaptırmıştır. Kızın da kendisine karşı boş olmadığını öğrenince büyük bir üzüntü ve pişmanlık duymuştur. Fakat artık elinden hiçbir şey gelmemektedir. Çünkü kız evlilik hazırlığı içindedir hatta kendisini de düğününe davet etmiştir.

> *Beni düğününe çağırıyordu. Telefondaki sesinde bana karşı bir kırgınlık sezmiştim. 'Her şey ikimiz için de bambaşka olabilirdi…' dedi bir ara. Sesindeki kırıklık ve bu sözler kafama takıldı kaldı. Belki de sevgimi ona söylemeye cesaret edemeyişime, böylelikle kendi duygularının da gizli kalmasına neden olmama sitem ediyordu. Böyle bir sanıya varmam beni büsbütün üzmüş, içimden hiçbir zaman atamayacağım bir suçluluk ve pişmanlık duygusu yaratmıştı.* (s. 97)

Ağlıyor Ağacım Duymuyorlar adlı öyküde bir gece evde tek başına kalmış olan çocuğun duyduğu korku da işlenen bir diğer tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk kendisini korkutan şeyin nedenini bilmemektedir. Yaptığı tek şey odanın karanlığına şaşkınlıkla bakmak olmuştur.

> *Odamın karanlığına şaşkın şaşkın bakarken, beni korkutup uyandıran şeyin ne olduğunu bilemiyordum. Belki rüzgârın bir evin çatısından yere yuvarladığı bir teneke parçasının tangırtısıydı, belki de duymaya alışık olmadığım değişik bir sesti.* (s. 32)

Demir Paralar adlı öyküde korku temi küçük bir çocuk üzerinden verilmiştir. Ayyaş babasının kendisine içki almak için verdiği paraları kaybeden çocuğun dayak yememek için o soğukta düşen paraları araması içinde duyduğu korkunun bir yansımasıdır. Çocuk parayı bulamazsa başına geleceklerinin farkındadır tüm çabası da bundan kaynaklanmaktadır.

> *Annesi evlere gündeliğe gidiyor, babası ise bildim bileli işsiz dolaşan, dünyada adam olmayacak bir ayyaş. Adım gibi biliyorum ki çocuğu bu havada açık bakkal bulmaya göndermiştir. Zavallı çocuğun yerlerde aradığı da onun eline tutuşturduğu şarap parası olmalı. Bulamazsa, vay çocuğun başına geleceklere bu gece!* (s. 82)

Karanlık Dağda Bir Yol adlı öyküde korkuyu iki şekilde görmek mümkündür. Bunlardan birincisi psikolojik rahatsızlığı olan kızın gördüğü halüsinasyon karşısında duyduğu korku; bir diğeri de batıl inanışlardan dolayı ailesi başta olmak üzere köylülerin kızdan yana duydukları korku olarak söylenebilir.

Oysa gece olduğunda o haydut sakallı adamlar oradan içeriye kolayca giriveriyorlar. Bir seferinde odanın içinde kargalar uçuşmaya başladı, ben saklanacak korunacak bir yer aranırken kara bir yorgan gibi üzerimi kaplayıp, keskin gagalarıyla didiklemedikleri bir yerimi bırakmadılar. Ah ne korkunç bir geceydi! (16)

Filmin Son Yazdığı Sahne adlı öyküde anlatıcımızın hayatında belki de ilk defa cesurca hayalinin peşinden gitmesi fakat yaptığı kazayla bu cesurca davranışın tekrardan yerini korkuya bırakması anlatılmaktadır.

Elimi çekinerek uzatıp boynuna, damarının olduğu yere değdirdim, hemen de çektim, nabzının atıp atmadığını anlayamamıştım. Korkmuştum, yeniden denemedim. (s. 57)

Burada kaza yapan anlatıcının diğer araçtaki adamın yaşayıp yaşamadığını kontrol etmesi ve bundan duyduğu korku anlatılmaktadır. Korku, anlatıcının yakasından çıkmayan bir kan lekesi gibi kalmaya devam etmiştir.

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde korku temi Ersin üzerinden verilmiştir. O, bir gün babasının onları bulacağından ve annesinin de onunla gitmesinden korkmaktadır. Onun bu korkusu öykü boyunca devam eder en sonunda da korktuğu başına gelir.

Tek düşünesi kendisini bırakıp gitmesinden korkuyormuş gibi dizinin dibinden ayrılmak istemediği annesiydi. Evlerinde olduğum zamanlar, durmadan annesine sarılışlarını, yanağına öpücükler kondurmalarını tebessümle seyrederdim. (s. 63)

Şehre Karanlık Çökünce adlı öyküde korku temi İdris'in askere gittiği için Cafer'e emanet olarak bıraktığı Ceylan gelin üzerinden verilmiştir. Ceylan gelin dışarıya dahi çıkmaya korkuyordur. İdris gittiğinden beridir şehre karşı büyük bir korku beslemektedir.

İdris gittiğinden bu yana şehirden korkar olmuştu; İlk gün bir cesaret çıkmış, yatağında uyur bıraktığı bebeğine bir şeyler olacak endişesiyle sütünü, ekmeğini alamadan geriye koşturmuştu. (s. 103)

Yusuf'un Defteri adlı romanda halkın baskılar sonucu duyduğu korku, Heleni'nin istemediği halde saraya ilk getirildiği zamanlarda duyduğu korku, Yusuf'un tımar beyinin öfkesi karşısında duyduğu korku yine eşkıya baskınına

uğrayınca Yusuf'un kardeşini bir daha göremeyeceği düşüncesi karşısında duyduğu korku da romanda işlenen bir diğer temadır.

> *Bu öfke ona birkaç yıl önce bir gece yarısı bir insanın can havliyle bağrışlarına ailece uyanmalarını hatırlatmıştır. Korku ve heyecanla pencereden dışarıya bakmışlar ve birkaç kolluk görevlisinin içkili yakaladıkları bir adamı sokak ortasında inlete yalvarta sopalarla dövmelerini görmüşlerdi. Kolluk görevlileri sonra adamı orada iri bir çınar ağacının dalına asıp gitmişlerdi.* (s. 117)

Yengeç Hayalleri adlı romanda gecenin bir yarısı kendisine haber vermeden çekip giden ağabeyi için endişelenen Tekin'in yaşadıkları anlatılmaktadır. Tekin birden ortadan kaybolan abisinin canına kıymasından korkmaktadır. Hatta gözlerinin önüne hemen bir gazete haberi gelir. Haberde intihar etmeye çalışan bir genç vardır. Bu gencin Kerim olabileceği ihtimali Tekin'in büyük bir tereddüt yaşamasına neden olur.

> *Bir gazete haberi gözlerimin önüne geldi. İlk sayfanın neredeyse yarısını kaplayan fotoğrafta genç bir adam Boğaz Köprüsü'nün korkuluklarından aşağıya atlamaya çalışıyor, birkaç üniformalı polis de onu vazgeçirmek için dil döküp duruyorlardı. Çok geçmedi o genç adam Kerim oldu.* (s. 62)

3.1.6. Çaresizlik

Çaresizlik, bireyin artık elinden bir şey gelmeyeceği korkusuna kapılmasıdır. Ansızın ortaya çıkan bu duygu sadece yaşanır anlatılamaz. Bu duyguyu tadan insanlar kendilerini son derece huzursuz, mutsuz ve yalnız hissederler. Hayat artık onlar için içinden çıkılmaz bir hâl alır. Akyüz'ün bazı eserlerinde de çaresizlik, içinden çıkılamaz bir vaziyete dönüşmüştür. Kahramanlar çaresiz kaldıkları için her türlü yola başvurmak zorunda kalmışlar çoğu kez gururlarını hiçe saymışlardır.

Akyüz'ün söz konusu temaya yer verdiği öyküleri *Samuray Fırtınası'*nda *Kış Duyguları, Uzun Trenler, Cici Baba, Ses, Samuray Fırtınası, Kelebeği Kurtarmak, Gül Kafesi, Yaşlı Adam, Güvercin ve Genç Kız*, *Denizkızı Ve Çocuk*'ta *Ağlıyor Ağacım Duymuyorlar Yağmurda Kuş Sesleri'*nde *Buz İçinde Ateş Gördüm Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Alman Generalin Kızı, Bacanak Rüyası* olarak söylenebilir. *Yengeç Hayalleri* adlı romanda da bu temaya değinilmiştir.

Kış Duyguları adlı öyküde çaresizlik vurgusu Necmi Usta ve fabrika çalışanları üzerinden verilmiştir. Onlar geçimlerini sağlamak için canları pahasına dahi olsa çimento fabrikasında çalışmak zorundadırlar. Yine Necmi Usta'nın kızı Aysel, babasına yardımcı olamadığı için kendisini çaresiz hissetmektedir.

> *Liseyi bitirmiş bir genç kızdı ama diploması onu babasının eline bakmaktan kurtaramıyordu. Kendini böyle ot gibi yaşıyor hissetmekten usanmıştı artık.* (s. 10)

Çaresizlik kavramını diğer öykülerde olduğu gibi *Uzun Trenler* adlı öyküde de görmek mümkündür. Nevzat, hayal kırıklığıyla yaşadığı memleketine geri dönerek hiç istemediği fabrikaya işçi olmuştur. Omuzunda koca bir kambur gibi taşıdığı vicdan azabıyla hiç istemediği bir konumda kendini bulan Nevzat, büyük bir pişmanlık duygusu içine girmiştir. Fakat durumu kabullenmekten başka çare yoktur.

> *-Tamam baba, demiştim yılgınlıkla. Zaten pek karşı koyacak durumda değildim. Fabrikaya gireceğim ama bir şartla: bu evden taşınıp, arka mahallede bir yere gideceğiz.* (s. 27)

Cici Baba adlı öyküde yine çaresizliğinden ötürü mahallenin kömürcüsüyle evlenmek zorunda kalan dul ve iki çocuklu bir kadının yaşadıkları anlatılmaktadır. Aynı çaresizlik çocuklar için de geçerlidir. Onlar da bu evlilikten hiç memnun olmamışlardır. Hatta büyük çocuk içinde bulunduğu çaresizlikten ötürü evi terk etmiştir.

> *-Ben o adama baba demem işte! Diye bağırdı Cemil de.*
> *Günlerdir yüreğini ezen, beynini kurt gibi kemiren duyguları bir öfkeye dökülmüştü şimdi.* (s. 30)

Ses adlı öyküde duyduğu korkudan dolayı çaresiz kalan Yusuf, arkadaşı için hiçbir şey yapamamıştır. Öyküde işlenen bir diğer çaresizlik durumu ise Yusuf'un ölen arkadaşı üzerinden verilmiştir. Yine bu adam da karısı tarafından terk edilen ve hayatını girmiş olduğu bir fabrikada çalışarak idame ettirmeye çalışan ve bundan başka da bir şansının olmadığını düşünen biridir. Çaresizlik olgusu öykü boyunca devam etmektedir.

> *Bağırıyordu. Sesi arkalardan bir yerden yükselip, tüm fabrikayı temelinden sarsıyordu sanki… Gitmek, ona koşmak, beni çağıran sesine ulaşmayı çok istedim inan. Ama ah o karanlık, ah o korku… Yüreğim ne denli gitmek isteğiyle yanıyorsa, ayaklarım bundan da güçlü bir istekle yerdeki ıslak*

betona gömülüyordu sanki… O an orada bir ömür geçti ah! Korku dolu, karanlık dolu, acı haykırmalarla dolu bir ömür… (s. 40)

Samuray Fırtınası adlı öyküde ekmek kavgasının derdine düşen çaresiz işçilerin dramına dikkat çekilmiştir. İşçiler dünyanın yükünü omuzunda taşıyan bireyler konumundadırlar. Özellikle de fabrika işçileri… Evlerine bir lokma ekmek götürebilmek için çaresiz gün boyu canları çıkana kadar durup dinlenmeden çalışmaktadırlar. Söz konusu öyküde işçilerin yaşam kavgası gözler önüne serilmiştir.

Ekmek kapısı bilirlerdi zaten. Yüzüne kızgın talaş atan torna, gözlerini küçülten kaynak makinesi ve parmaklarını çapak çapak yırtan zımpara taşı bile… Hepsi çoluk çocuktan önce gelirdi… Tam on sekiz senedir çalışıyordu bu fabrikada aynı boyun eğişle. (s. 53)

Kelebeği Kurtarmak adlı öyküde de Pervin'in de diğerleri gibi çalışmaktan başka çaresi yoktur. Çaresiz kendisine verilen tüm işleri yapmaktadır. Temizlikten, cam süslemesine Kadar her şeyi… Çünkü hayata karşı dimdik durmak için buna ihtiyacı vardır. Bu yüzden sabreder ve kendisine ne iş verilirse verilsin layığıyla yerine getirmeye çalışır.

O kadar çalışma heveslisiydi ki Nubar'ın temizlik için istediklerini çabucak yapıp, öteki kızlara yardıma koşuyordu. Fakat yıkamaktan boya karıştırmaya, desen örneği çizmekten boyanmış bardakları karton kutulara doldurmaya kadar her şeyi daha önce bu gibi atölyelerde çalışmışçasına bir ustalıkla yapmaya çalışıyordu. (s. 58)

Gül Kafesi adlı öyküde her yerde kızını arayan en sonunda da aklını yitiren bir babanın evlat hasretiyle yanıp tutuşması gözler önüne serilmiştir. Kızını kadın tüccarlarına kaptıran adam onu aramaktan bir saniye bile vazgeçmez. Çaresiz bir şekilde her yerde onu aramaya başlayıp durur. Akli dengesini yitiren adam kızının bir yerlere televizyon izlemeye gittiğini düşünmektedir.

Yaşlı adam gülleri gördü. Aldı, kokladı. Onları yeniden vazonun içine koyarken anımsadığı bir şeylere gülümseyiverdi.
-Deli kız! dedi kendi duyabileceği bir sesle. Kim bilir nereye televizyon seyretmeye gitmiştir yine!... (s. 76)

Yaşlı Adam, Güvercin ve Genç Kız adlı öyküde emekli Turgut Bey kendisini gelini ve oğluna yük olarak görür. Bundan dolayı büyük bir üzüntü ve çaresizlik duyar. Aslında Turgut Bey içinde bulunduğu bu durumdan pek de haksız sayılmamaktadır. Çünkü gelini ve oğlu yaşlı adamı istemediklerini ona hissettirmişlerdir.

Geçen kışı hiç dışarıya çıkmadan, geliniyle aynı odada geçirmek zorunda kalınca anlamıştı istenilmeyen biri olduğunu. Gelinin gülümsemesiz yüzlerle çevresinde dolanmalarında, oğlunun akşamları iş dönüşü gösterdiği yakınlıklarda, nasılsın baba demelerinde artık sevgi yoktu. (s. 78)

Ağlıyor Ağacım Duymuyorlar adlı öyküde çok sevdiği badem ağacının kesilmesi karşısında elinden hiçbir şey gelmeyen bir çocuğun üzüntüsü dile getirilmiştir. Çocuk için bu badem ağacı sıradan bir ağaç değildir. Onu o kadar benimsemiştir ki resmen arkadaşı olarak görmektedir. Ağaçla konuşma çabası içine girmeye çalışması bu durumun bariz bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Birkaç gün sonra elimden bir şey gelmeyeceğini anlayıp, zor da olsa gerçeği kabullendim. Ama bunu ağacıma nasıl söyleyecektim, işte onu bilmiyordum. Ona nasıl diyebilirdim ki çok paramız olacak diye seni kesip atacaklar. Söyleyemedim de. Bir süre sonra oradan apar topar taşındık. Onu bir daha hiç görmedim. (s. 37)

Buz İçinde Ateş Gördüm adlı öykü bir çocuğun çaresizliğini anlatmaktadır. Söz konusu öyküde dolaptaki el radyosunu merak edip onu kurcalayan daha sonra da bozulmasına sebep olan çocuk, üvey babasının kendisini öldürmesinden korktuğu için evden kaçmak zorunda kalmıştır. Fakat hava çok soğuk olduğu için geri dönmüştür. İşte tam bu esnada olanlar olmuştur. Üvey baba, çocuğun soğuktan ölecek hale gelmesine aldırmadan onu evin karlar içinde kalan bahçesinde bir köşeye bağlamıştır. Çocuğun yengesi bu duruma daha fazla dayanamayıp gizlice onu pencereden eve sokup donmaktan kurtarmıştır.

Yengem ellerimi bağlayan ipi çözünce, ağlayarak boynuna sarıldım. Hemen eliyle ağzımı kapattı. Ses çıkarmamı istemiyordu. Sonra pencereden içeriye soktu beni. Üstümü soyup, pijamalarımı giydirdi. Elleriyle bedenimin her yanını hızlı hızlı ovmaya çalışırken, ah zavallıcık! diyordu. Ah don muşsun sen…Ah bu eller, ah bu ayaklar… (s. 76)

Akyüz'ün *Alman Generalin Kızı* adlı öyküsünde kötü yola girmiş olan bir adamın acımasız bir tombalacı tarafından öldürülmesi ve geride bıraktığı kızı ve karısının çaresizlik içinde geçen hayatları konu edinilmiştir. Söz konusu kadın ve kız tek çareyi adada olan halaya sığınmakta görmüş olsalar da yanılmışlardır. Çünkü adaya gittiklerinde halanın gelininin isteksiz tavırları ve halanın da felçli oluşu işin seyrini değiştirmiştir. Son drece gururlu olan kadın, kızını da alarak tekrar geri dönmeye çalışacakken çocukluk arkadaşıyla karşılaşmıştır. Çocukluk arkadaşı Ayşe ve

Ayşe'nin kocası kendisine hem kalacak bir yer hem de balıkhanede bir iş bulmuşlardır. Kalacak yer olarak bulunan bu harabe şeklindeki evin annesinin hiç hoşuna gitmediğini fark eden kız, işin iç yüzünü öğrenmiştir. Meğerse bu ev eskiden bir general ve kızınınmış. Son derece zengin olan general öldükten sonra hizmetçiler de evde ne var ne yoksa götürmüşlerdir. Generalin kızı Ruth da babasının ölümünü bir türlü kabullenememiştir. Daha sonra kendisini evine hapsetmiştir. İyice her şeyi tükenen Ruth, artık yiyecek bir lokma ekmek dahi bulamamıştır. En son kötü niyetli adamlar yiyecek getirme bahanesiyle onun evine gelmişlerdir. Daha fazla bu utanca dayanamayan Ruth, kendini asmıştır. Ondan sonra da bu ev lanetli olarak anlatılmaya başlanmıştır. Söz konusu evde Ruth'un elinde çamaşır ipiyle dolaşan bir hayalet olduğu söylenmiştir. Daha sonra bu evde yaşlı bir çift kalmış onlar da öldükten sonra kalabalık bir çingene ailesi kalmıştır. Sıkıyönetimin olduğu günlerde ise iki militan genç saklanmıştır. En sonunda da böyle harabe bir şekilde bırakılmıştır. Söz konusu evin hikâyesini öğrenen kızda da bu korku oluşmaya başlamıştır. Hatta öykünün ilerleyen sayfalarında Ruth'un hayaletini dahi gördüğü anlatılmıştır. Daha sonra balıkhane sahibinin kötü niyetinden dolayı annesiyle birlikte oradan ayrılmışlardır. Artık Ayşe ve kocasının da onlara yardım elini uzatmayacağını bildiklerinden onlar da Ruth gibi çaresiz kalmışlardır. Hatta Kadın çöpten yiyecek dahi toplamıştır. Bir gün balıkhanenin sahibi elinde çiçekle kapılarına dayansa da kız, Ruth'un ona kapıyı açmayın diyen hayaletini görmüştür ve annesine bırakmadan kapıyı açarak adamı kovmuştur. Daha sonra eşyalarını alarak annesiyle birlikte hatta kıza göre Ruth'u da alarak gitmişler ve giderken o harabe evi de yakmışlardır. Kısacası bu öyküde de çaresizliğin bir insana neler yaptıracağının panoraması çizilmiştir.

> *Üç kuruş ekmek parası kazanarak bir iş nasıl olsa buluruz diyordu, oysa bütün esnafı dolaşıp kapılarında boyun bükmek ancak onların bakışlarındaki nefreti götürüp üzülmekten başka bir işe yaramadı. Üstelik erkeklerden önce kadınların suratları buruşmuştu. Sonraki günler daha iyi anladık ki suçumuz büyüktü; evli, iki çocuklu adalı bir iş adamına çamur atmıştık. Kızdılar, içerlediler, diş belediler yetmedi erkekleri baştan çıkarma ustalıklarımız konusunda saçma söylentiler uydurdular.* (s. 48)

Bir yerde ölümcül bir hastalık varsa orada çare tükenmiş demektir. *Bacanak Rüyası* adlı öyküde de böyle bir durum söz konusudur. Ölmek için sayılı günü kalan

bir bacanak ve onun için elinden hiçbir şey gelmeyen anlatıcı üzerinden bu durum verilmiştir.

> *O yaşamının son çırpınmaları olduğunu düşünüp her şeyi denemeye kararlı bayıra tırmanmaya başlarken elimden yalnızca susmak geldiğine üzülüp, başımı önüme eğdim.* (s. 97)

Yengeç Hayalleri adlı romanda işlenen bir diğer tema çaresizliktir. Tekin, neredeyse açlıktan ölecek duruma gelince Kerim'in kitaplarını satmıştır. Yine Kerim'i bekleyen Tekin, o gelmeyince çaresiz bir şekilde Edirne'ye dönmek zorunda kalmıştır. Kerim için de durum son derece zordur. İzmir'e gitmek için yolda dinlenmek amacıyla girdiği handa terzi sapık bir travesti çıkınca kendini kurtarmaya çalışan Kerim, terzinin yanlışlıkla makasın ütüne düşüp ölmesine sebep olmuştur. Şeytana uyup paraları da çalan Kerim, hem cinayet hem de soygun suçundan arandığı için geriye kalan yaşamını çaresiz, kaçak bir yolcu olarak geçirmek zorunda kalmıştır.

> *O da iki gün hiç pansiyondan dışarıya adımını atmamış. O arada arkadaşı emniyette tanıdık birilerini bulup ağız aramış, terzi olayıyla ilgili henüz buralara bir bilgi ulaşmamış. Kerim, bunu öğrenip rahatlayınca ancak arada sokağa çıkmaya başlamış. Yine de bütün gününü pansiyondaki odada kitap okumakla, gazete, dergi karıştırmakla geçirip arkadaşının bir şeyler yapmasını bekliyormuş.* (s. 161)

3.1.7. Huzur

Huzur, gönül rahatlığı demektir. Bu olgu da sevgi gibi yaşamımızın önemli bir parçasıdır. Çünkü huzurlu olan bireyler kendilerini güvende hissederler. Tıpkı sevildiklerini bildiklerinde duydukları güven gibi…Huzur olmazsa hayattan zevk almak pek de mümkün olmaz. İşte bu denli önemli bir kavram olan huzuru birçok şair ve yazarın eserlerinde de görmek mümkündür. Bunlardan biri de Hüseyin Akyüz'dür. *Denizkızı ve Çocuk* adlı eserinde yer alan *Gümüş Kanatlı Kuş* adlı öyküsünde bu temaya yer vermiştir. Söz konusu öyküde doğayla iç içe olmanın ve yaşama sevincinin ne kadar büyük bir huzur kaynağı olduğu üzerinde durulmuştur. Bunun en büyük kanıtı ise öyküde yer alan Birgül'dür. Birgül, kayıkçı tamirciliği yapan Orhan Usta'nın on iki yaşındaki kızıdır. Bir gün ansızın hastalanan Birgül için kasabadan doktor getirilir. Doktor ilaçları yazıp basit bir üşütme olduğunu söylemiş olsa da Birgül kış boyunca yataktan çıkmaz ve yatalak bir hasta olur. Baharın gelmesiyle bağlı olduğu yatakta pencereden dışarı bakan Birgül, derin bir huzur duygusuna kapılır. Babasından onu

dışarı götürmesini ister. Kızının isteğini kabul eden Orhan Usta, onu sırtına alarak tepelik bir yere götürür. Orada doğayla iç içe olan özellikle de kanadı gümüş gibi parlayan kuşun güzel ötüşleriyle kendine gelen Birgül'ü gören babası bunu tekrarlar. Birgül sonunda iyileşir. Babası da işine geri döner. Fakat Birgül kendini çok yalnız hissetmekte ve o kuşu özlemektedir. Babası bu duruma üzüldüğünden kuşa bir kafes yapar ve içine koyup kızına getirir. Fakat kuş hiç ötmez. Birkaç gün böyle devam eder. Ayrıca Birgül de eski haline döner. Babası tekrar kızını sırtlayıp tepeliğe götürür. Fakat Birgül'ün gözü hep o kuştadır. Orhan Usta, gidip kuşu kafesten çıkarmayı düşünür tek umuduysa kuşun ölmemesidir. O, kızının ve kuşun birlikte iyileşeceğine inanır.

> *Birgül, bütün bir kışı ilaç kokuları içinde yatakta yatarak geçirmiş, olmanın üzüntüsünü unutturacak kadar güzel duygularla çevresine baktı. Köy, beyaz badanalı evleriyle gözlerinin önündeydi. Daracık sokaklar uzanıp denize iniyordu. Gümüş rengi kumlarıyla kıyı, iskelede balıkçı tekneleri ve masmavi bir deniz oradaydı. Gözlerini yumdu ve denizin kokusunu uzun uzun içine çekti her şey çok güzeldi.*(s.49)

Akyüz'ün bazı öykülerinde bir çeşit gönül rahatlığı olan huzurun varlığı söz konusuyken bazı öykülerinde ise bu olgunun yitirilmesi sonucu huzursuzluk meydana gelmektedir. Bu durumun *Yağmurda Kuş Sesleri'*nde yer alan *Usta ile Zehra, Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Gazeteci Çocuğun Ölümü, Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar, Hayalimdeki Gibi Söyle, Şehre Karanlık Çökünce, Yüksek Duvarların Rüzgârı* adlı öykülerde ortaya çıktığı görülmektedir. *Yengeç Hayalleri* adlı romanda da aynı durum söz konusudur.

Usta ile Zehra adlı öyküde Zehra'nın mutsuz ve huzursuzluk dolu hayatı anlatılmaktadır. Onun böyle hissetmesinin sebebi içine düştüğü bataklıktır. Geneleve düştüğü zaman hayatının en kötü en huzursuz günlerini yaşamıştır. Söz konusu öyküde parçalanmış bir ailenin durumu söz konusudur. Ailenin her bir ferdi oldukça büyük acılar çekmiştir. Fakat payına en büyük acının düştüğü kişi hiç şüphesiz Zehra olmuştur. İçine düştüğü bataklıktan bir türlü kurtulamamıştır. Her daim babasının eve getirdiği çıtır çıtır ekmek kokusuyla özdeşleştirdiği huzurun da bir daha gelmeyeceğini kabullenmek zorunda kalmıştır.

> *Babam o akşam ilk kez elinde dolu bir file ve iki sıcak ekmekle gelmedi eve. Gece hastanede ölüp bizi kaderimizle bir başımıza bırakınca hayatımızda her şey hızla değişti. Ablam sevdiğine kaçtığını sanıp berbat bir adamın elinde*

hayatını zehir etti, annem küçük kardeşimin geleceği için başka biriyle evlenmek zorunda kalıp eziyetler gördü. Ben de buradayım işte. Her şey akıl almaz bir şekilde, sanki acımasız bir el bizi bir uçurumdan aşağıya itivermişçesine her gün her gün daha çıkmaza girdi, daha kötüye gitti. Mutlu duygular ve öteki bütün güzel şeyler o sıcacık çıtır çıtır iki ekmeğin kokusuyla birlikte yaşamımızdan çıktı. (s. 50-51)

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde annesini de alıp gecekondu mahallesine taşınan Ersin'in huzurlu hayatı birdenbire alt üst olmuştur. Çünkü kaçmaya çalıştığı babası tekrardan ortaya çıkmış ve onların izini bulmuştur. Bütün zorluğa annesi için göğüs geren Ersin'in babasının ortaya çıkması büyük bir felaketi de beraberinde getirmiştir.

Ersin'in huzuru kalmamıştı. Babasıyla dövüşebilirdi, bunu kesinlikle yapabilirdi; zaten her şeyi göze almış olacak ki tren istasyonu girişinde tezgâh açan satıcıdan aldığı kemik saplı bir avcı bıçağını yanından ayırmaz olmuştu. (s. 65)

Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar huzursuzluğun Panoraması gibi sunulmuştur. Ne şantiyede çalışan adam, ne işçiler ne de kuledeki ihtiyar içinde bulundukları durumdan memnun değillerdir. Öyküye hakim olan huzursuzluk, eli baltalı bir cellat gibi karşımıza çıkmaktadır. Her satır aralığında bunu duyumsamak mümkündür.

Hiç değilse gecelerim bu karabasandan kurtulsun diye sabah akşam yarım saatlik bir otobüs yolculuğunu göze alıp şantiyedeki uyduruk lojmandan şehir içinde küçük bir otele taşındım. (s. 69)

Hayalimdeki Gibi Söyle adlı öyküde işlenen diğer temalardan biri de huzursuzluktur. Bu huzursuzluğun asıl sebebi satış danışmanının Nihan'ın da onu sevip sevmediği konusunda duyduğu şüphedir. Söz konusu öyküde yoğun bir aşk duygusu yaşayan satış danışmanı adam, içinde bulunduğu durumdan son derece rahatsızdır.

Bir türlü içime sindiremediğim, hayatımın körpe baharını ışıklara boğan o yeşil bakışların ve hüzzam bir şarkıdaki sözlerin benim için olmadığı kuşkusuydu. (s. 81)

Şehre Karanlık Çökünce adlı öyküde çırağının karısına yan gözle bakmamak için çabalasa da bunu beceremeyen Cafer'in iç huzursuzluğu anlatılmaktadır. Cafer, her ne kadar duygularını bastırmaya çalışsa da bunu yapamamıştır. Sıkıntısının çözümünü içmekte arasa da bu da bir fayda vermemiştir. Çünkü aklı fikri çırağının

karısındadır. Ne yaparsa yapsın bu hislerine karşı koyamayan Cafer, en sonunda çırağına ihanet etmiştir. Şeytana uymuş ve çırağının kendisine göz kulak olması için bıraktığı eşine sahip olmaya çalışmıştır.

> *Gidip balıklı havuzun dibinde bir masaya çökmeden, içeriden gelen hüzünlü bir Arabeskin sözleri salkım söğüdün dallarıyla birlikte başının üstüne sarkarken kendi halinde hayalleriyle bir ufağı devirmeden geçmezdi bu sıkıntı.* (s. 99)

Yüksek Duvarların Rüzgârı adlı öyküde geçmişinden bir türlü kurtulamayan cezaevi müdürünün huzursuzluk içinde geçen hayatı anlatılmıştır. Kuşkusuz geçmişin izlerinden kurtulmak o kadar kolay değildir. Böyle olunca cezaevi müdürünün de kurtuluşu olmamıştır. Çünkü geçmiş bir türlü geçmemiş ve yakasını bırakmamıştır. Huzursuzluğun hissedildiği bir diğer olay ise ona bir nebze dahi huzuru getiren Ilgar'ın idam edilecek olmasıdır.

> *Bu kırılıp dökülmüşlükle serseriler gibi ilçenin karanlık sokaklarında dolaştıktan sonra salaş bir köylü mahallesinde kendinden geçinceye kadar içtin. Masanın üzerine yığılıp kalınca karakola haber verdiler.* (s. 118)

Yengeç Hayalleri adlı romanda yaşadığı şeylerin ağırlığı altında ezilen Tekin'in huzursuzluğu anlatılmaktadır. Abisinin kendisine haber vermeden ortadan kaybolmasını daha hazmedememişken bir de polisler tarafından onun yerini bilmekle suçlanan ve gözaltına alınan Tekin, bu durumdan dolayı son derece huzursuzdur. Yine Edirne'ye döndüğünde de annesi ve annesinin sevgilisi tarafından pek de hoş karşılanmayan Tekin, evlerinin satılacak olmasıyla da derin bir iç çöküntüsü yaşamıştır.

> *Huzursuzum. Babamın cenaze törenini anımsadım, indirilip yatırıldığı çukur geldi gözlerimin önüne. İşte şimdi kendimi öyle bir çukurun içine uzanıp yatıvermiş hissediyorum. Ölmüş gibi…Kalbim durmuş, damarlarımdaki akan kan durmuş, sinirlerin hissetmesi durmuş, bellek kendini sıfırlamış, anılar yok, hayaller yok, hiçbir şey yok. Elektrik ampulünün aydınlatmaya yetmediği odadaki loşluk şimdi hayatımdaki her şey… Gözlerimi yumuyorum bir karanlık çıkar karşıma, orada da bir şey yok.*(s. 116)

3.1.8. Hayal

Hayata tutunmak için hayal kurmanın önemi son derece büyüktür. Çünkü kurulan bu hayaller sayesinde bir nebze dahi olsa mutsuzluğumuzu unuturuz. Yaşama

sıkı sıkı bağlanırız. Hayal kurmanın kimseye bir zararının olmadığını, umut olduğunu biliriz. Hayal kurmak hayata fraklı bir açıdan bakmamızı sağlar. Bir çeşit olanı değiştirme arzusu uyandırır. Hedeflerimize ulaşmak için güç verir. Kurulan hayallerin ilk amacı mutluluğu yakalamak, diğer amacı ise bizi bir yerlere ulaştırma isteğidir. Bu denli insanların hayatına yön veren hayaller bazen de sığınılacak bir liman olarak karşımıza çıkar. Akyüz'ün eserlerinde de böyle bir durum söz konusudur. Kahramanlar büyük mutluluklarını kaçıp sığındıkları hayallerine borçludurlar.[11]

Yazarın, *Samuray Fırtınası*'nda *Uzun Trenler, Kelebeği Kurtarmak, Gül Kafesi Denizkızı ve Çocuk*'ta *Denizkızı ve Çocuk Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Filmin Son Yazdığı Sahne* adlı öykülerde hayal temasını işlediğini görürüz. *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarda da bu temaya yer verilmiştir.

Uzun Trenler adlı öyküde vurgu yapılan temalardan biri hayaldir. Öykudeki kahramanların hemen hemen birçoğunun peşinden gitmek istediği bir hayali vardır. Özellikle de Nevzat, Kenan ve onların diğer iki arkadaşı Cemil ve Hasan'ın… Nevzat, büyük bir yolcu gemisinde denizci olmayı, Cemil, bir basımevinin sahibi olmayı, Hasan Amerikan filmlerinde oynayan ünlü bir aktör olmayı, Kenan'sa kimseye muhtaç olmadan rahatça hareket edebileceği tekerlekli bir sandalyeyi hayal etmektedir.

> *-Öyle bir arabam olsa be Nevzat!... Belki o zaman bir iş bile bulabilirim. Elim para tutmaya başlayınca adamdan sayarlar. Sonra hani, kör, topal ne olursa bir kız. Evlenmek için…Olmaz mı be Nevzat, bulunmaz mı bana bir kız ha?...* (s. 23)

Kelebeği Kurtarmak adlı öyküde yine masum hayalleri olan genç bir kıza Pervin'e dikkat çekilmektedir. Pervin, evlerinin duvarına asılı olan bir posterden yola çıkarak içinde mutlu bir ailenin olduğu hayaller kurmaktadır. Hayalinde güzel bir ev ve sevdiği adam vardır.

> *Uykudan yeni uyandım. Gölün, ağaçların ve çiçeklerin nefis kokuları geliyor burnuma. Sevdiğim adam içerde uyuyor daha. Az sonra kalkacak. Önce*

[11] https://fikirdengirisime.com/hayal-kurmanin onemi/#:~:text=Hayal%20kurmak%20bize%20farkl%C4%B1%20pencereler,bizi%20bir%20yerlere%20ula%C5%9Ft%C4%B1rma%20iste%C4%9Fi.&text=%C3%96nemli%20olan%20hayal%20kurmak%20ve,t%C3%BCm%20olanaklar%C4%B1%2C%20%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma%20azmini%20g%C3%B6stermektir.

bahçedeki havuzun başında kahvaltı edeceğiz, sonra el ele tutuşup göle yürüyeceğiz.(s. 69)

Gül Kafesi adlı öyküde hayalleri olan bir genç kızın dramı söz konusudur. Kızın tek hayali artist olup güzel kıyafetler giymektir. Artık yaşadığı hayattan bıkmıştır. Güzel arabalara binmek, saray gibi evlerde yaşamak istemektedir. Fakat tüm bunlar başına bela açmış ve kandırılıp kötü yola düşmüştür.

Artist olmak, rüya gibi yaşamak istermiş. Güzel elbiseler, güzel arabalar, saray gibi evler… Bak kız, bunlar boşa hayal, yiyip yutuverirler seni bu şehirde demişimdir de küsmüştür bana. O gündür bu gündür çalmaz kapımı. (s. 72)

Denizkızı ve Çocuk adlı öyküde küçük bir çocuğun hayallerine kavuşmak için gösterdiği çabalar anlatılmaktadır. Söz konusu öykünün kahramanı Selim, evde kitap okurken dışarıdaki çocuk kalabalığının sesini duyunca merak edip onların arasına karışmıştır. Bir adam elinde bir bezin üstünde denizkızı ve Sinbad'ın yer aldığı bir oyun gösterisine herkesi çağırmaktadır. Adamı ve kalabalığı takip eden Selim, Cuma pazarının olduğu yere kurulu bir çadır görmüştür. Çadırın üstünde denizkızının ve Sinbad'ın resimleri vardır. Adam bu çadırda gösteri düzenlemektedir. Selim de bu gösteriye katılmayı istemektedir. Fakat bilet alacak parası yoktur. Eve geldiğinde babasından istemeyi düşünür fakat babasının işleri iyi gitmediğinden söylemeye çekinir. Annesi ve babaannesinden para İsteyen Selim, onlardan olumsuz bir cevap alınca büyük bir üzüntü duyar. Gerçek bir denizkızını ve Sinbad'ı göreceğine dair düşler görür. Hayaller kurar. Bunu gerçekleştirmek için para bulmak zorundadır. Çocuklara niyet çektirerek oyuncaklarını satmaya çalışır fakat iki kişiden başka niyet çeken olmaz. Üzgün bir şekilde eve dönen Selim, babasının işlerinin tekrar düzelmesiyle kaybettiği mutluluğuna geri döner. Babası bilet için ona para verir. Selim, heyecandan sabahı zor eder. Fakat çadıra gittiğinde işlerin pek de sandığı gibi olmadığını görür.

Orada saatlerce durdu ama tek bir çocuk bile niyet çekmedi. Oradan başka bir sokağa gitti. Daha sonra başka bir sokağa… Akşama kadar kutu elinde sokak sokak dolaştıysa da işler beklediği gibi olmadı. Eve dönerken üzüntülüydü. Çünkü ancak iki kişi parayla niyet çekmişti. Üstelik çocuklar oyuncaklarını diledikleri gibi karıştırmışlar, sesli uzay tabancasını da bozmuşlardı. (s. 25)

Filmin Son Yazdığı Sahne adlı öyküde bu zamana kadar hiçbir hayalini gerçekleştirememiş ve karısıyla da sorunları olan bir adamın, babası genç bir yaşta öldükten sonra kendisinin de ölüm korkusuna kapılması ve hayalini gerçekleştirmek için yola koyulması anlatılmaktadır. Adamın tek hayali sırt çantasını alıp yetmişli yılların hippileri gibi yolculuğa çıkmaktır. Sonunda içinde ukde kalan bu hayalini gerçekleştirmeye karar verir.

> *Aklımın bir karış havada olduğu lise yıllarımda olmayacak çok şey hayal etmiş olsam da en çok yapmak istediğim yetmişli yılların hippileri gibi çantayı sırtıma atıp kendimi yollara vurmaktı. Bunu anımsamış, başımı iki elimin arasına alıp gerçekleştirememiş olmama hayıflanıp durmuştum. Modeli geçmiş bir Ford arabam vardı, onunla alıp başımı gitme hayalleri yapmaya başladım.* (s. 51)

Yusuf'un Defteri adlı romanda hayal teması da önemli bir yere sahiptir. Yusuf, üzerinden verilen bu temayı ilk olarak kardeşinden ayrılmak zorunda kalan Yusuf'un, evlatlık verildiği tüccarın evinde başını yastığa koyduğunda annesini, babasını ve kardeşini hatırlayarak daldığı hayal şeklinde görmek mümkündür.

> *Odaya girerken kendisini öyle yorgun hissediyordu ki sanki başını yastığa koyar koymaz kapanıp gidecekti gözleri ama başına gelenleri düşünmekten, bir babasının hayalini bir anasının hayalini bir Hasan'ın hayalini gözlerinin önüne getirip, durmaktan uyku girmedi gözüne.* (s. 31)

Romandaki belirgin işlevi olan hayallerden biri de Floransalı hekim Filitz'in ölürken en değerli hazinesi olduğunu söylediği defterini Yusuf'a bırakması sonucu Yusuf'un bu hazineyi ele geçirdikten sonra sahip olacağı servet için kurduğu hayallerdir.

> *Yusuf, bir hazineyi bulmak ve zengin olmak üstüne birçok hayal kura kura İzmit'in ilk evleri arasına daldığı zaman ortalık biraz aydınlanmış olsa da girdiği dar sokak oldukça karanlık, sokağa dizili evler henüz derin bir sessizliğin içindeydiler.* (s. 63)

Yine bir diğer hayal olgusunu da Filitz, üzerinden görmek mümkündür. Onun tek hayali gezebildiği kadar yer gezip tedaviler, ilaçlar, hastalıklar hakkında toplayabileceği kadar bilgi toplamaktır. Kısacası bundan sonra kendini bütünüyle mesleğinin sırlarını öğrenmeye adamaktır.

Köy köy kasaba kasaba gezerek Edirne'den İstanbul'a oradan Bursa'ya sonra da Kayseri'ye Antalya'ya daha sonra da Şam'a, Bağdat', Kahire'ye, İskenderiye'ye gitmek istiyordu. Gençliğinin en büyük hayalini geç de olsa gerçekleştirmeye çalışmak kendisini oldukça mutlu edecekti. (s. 51)

Yengeç Hayalleri adlı romanda hiç şüphesiz en önemli temalardan biri de hayaldir. Aslında her şey bir hayalin peşinde sürüklenmekle başlamıştır. Kerim'in ünlü bir gitarist olma hayali hem kendisini hem de Tekin'i yakmıştır. Yine Tekin'in tüm olumsuz duygularından kurtulmak için sığınmaya çalıştığı hayalleri de onu kurtuluşa çıkaramamıştır.

İyi bir rock grubu olmak istiyorlardı. Bu konuda hayalleri de çoktu ama Edirne gibi olanakları çok dar bir şehirde yaşıyor olmak kendilerince en büyük sorundu. (s. 81)

Daha doğrusu romanı hayal bağlamında incelediğimizde hayalini gerçekleştiremeyenler, kısmen gerçekleştirenler ve tamamen gerçekleştirenler şeklinde kategorize etmek daha doğru olacaktır. Kerim ve Tekin gerçekleştiremeyenler grubundadır. Kısmen gerçekleştiren ise Mahmut dedeleridir. Geçim sıkıntısı her ne kadar onu iyi bir esnaf haline getirmiş olsa da hayal ettiği saat tamirciliğinden asla vazgeçmemiştir. Kendi imkânlarıyla evinin arkasına bir ada yapıp bunu saatçi dükkânına çevirmiştir.

Dedem bu, altta kalacak değil ya, hemen o Pazar eve birkaç usta getirip evin arkasına çardağın altından geçilen biriketten bir oda eklettirdi. Ceviz çalışma masasından, cambaz lambasına, saat parçalarını koyacağı küçük kutulardan tamir takımlarına kadar ne gerekiyorsa getirip orayı hayalindeki saatçi dükkânına benzetmeye çalıştı.(s. 28)

Yine hayalini tamamen gerçekleştiren kişi ise anne olmuştur. O evi satıp İstanbul'a yerleşme hayalini kocasıyla gerçekleştirememiş olsa da bunu yeni sevgilisiyle yapmıştır.

3.1.9. Ölüm Korkusu

Kişinin hayati faaliyetlerinin sona ermesiyle meydana gelen olguya ölüm denir. Hayatta kalma güdüsüyle yaşayan insanlar bir gün ölümü tadacaklarını bildiklerinden büyük bir korku içine girerler. Farklı yaş grubuna sahip olan bireylerin ölüm karşısında duydukları korku değişkenlik göstermektedir. Örneğin yaşlı insanlar içinde bulundukları durumdan dolayı bazen ölümü bir kurtuluş yolu olarak gördüklerinden

bu durumu tersine çevirebilmektedirler. Gençler ise ölümün kendileri için geç gelmesini istemektedirler. Ölüm korkusunu üçe ayırmak mümkündür. Birincisi kişinin ölüm esnasında nasıl can vereceğine dayalı olarak meydana gelen korku, İkincisi ardında bıraktığı kişilere ne olacağı korkusu, üçüncüsü ise varlığının son bulmasından kaynaklı meydana gelen patolojik bir durum olarak meydana gelen korkudur.[12] Akyüz'ün söz konusu eserlerinden bazılarında da bu duyguyu iliklerimize kadar hissetmek mümkündür.

Söz konusu temaya yer verdiği öyküler *Bütün Düşler'in Akşamı*'nda *Bütün Düşlerin Akşamı, Uzakta Bir Zaman, İçimizdeki Uzaklar Denizkızı ve Çocuk'*ta *Gümüş Kanatlı Kuş Yağmurda Kuş Sesleri*'nde *Buz İçinde Ateş Gördüm Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Filmin Son Yazdığı Sahne* olarak söylenebilir. *Yusuf'un Defteri* adlı romanda da bu temaya değinilmiştir.

Bütün Düşlerin Akşamı adlı öyküde babası ölüm döşeğinde olduğu için çağrılan reklam yazarı bir adamın ölüm karşısında duyduğu korku anlatılmaktadır. Babasının öleceğinden korktuğu için aradaki kırgınlığı yok etmeye gelen adam bunun için elinden geleni yapmaya çalışmıştır. Bu da 'Sevdiklerimizin değerini kaybettikten sonra anlarız.' Sözünü doğrular niteliktedir.

> *O an yüreğimin derinliklerinden gelen, genzimi acı sesimi kendim bile tanıyamadım. Bir ölüm odasına, ölmekte olan bir adamın son saniyelerine mi gelmiştim yoksa!... Bu düşünceyle yaralandım birden. Yirmi yıllık küskünlüğüm eriyip aktı içimden, kurtuldum bu duygudan, hafifledim.* (s. 9)

Uzakta Bir Zaman adlı öyküde tutunmaya çalışan bir yazarın rüyada kendi cenazesine katıldığını görmesi ve ölüm korkusunun dört bir yanını sarması anlatılmaktadır. Adamın gördüğü rüya o kadar gerçekçidir ki bir an gerçekten öldüğünü sanmıştır. Bu da büyük bir paniğe kapılmasına neden olmuştur.

> *Hangi insanın yüreği ve ruhu böyle bir şakayı kaldırabilirdi ki… Ya doğruysa?... Ama bu bir haksızlıktı. Yani bu bir oyun, bir şaka değilse, yani*

[12] https://dunyadanismanlikmerkezi.com/olum-korkusu/

ben gerçekten öldüysem… Bu yaşamım boyu uğradığım en büyük haksızlıktı doğrusu. Yani yaşamım böyle ansızın bitiverdi mi ?... (s. 55)

İçimizdeki Uzaklar adlı öyküde söz konusu kahraman, her ne kadar içinde bulunduğu bunalımlı ruh halinden kurtulmak için intihar etmeyi bir kaçış yolu olarak görse de bunu tam yapmaya niyetlendiğinde ölüm korkusu baş göstermiştir. Çünkü insan ancak ölümle burun buruna geldiğinde yaşamın değerini anlamaktadır. Söz konusu öyküde de böyle bir durum söz konusudur. Adam, son anda canına kıymaktan vazgeçmiştir.

Gelirken mahalle bakkalından aldığım çamaşır ipini çıkartıp ucuna ilmek yaptım. Sonra en uygun yer olduğunu düşünüp onu salondaki avizenin asıldığı kancaya bağladım. İpin altına bir sandalye yerleştirip üstüne çıktım ve ilmeği boynuma geçirdim. Yapmam gereken son bir hareket vardı, sandalyeyi yere devirmek. Ama bunu yapamadım. (s. 59)

Gümüş Kanatlı Kuş adlı öyküde ölüm korkusu temi, Orhan Usta üzerinden verilmiştir. Daha önce karısını kaybeden adam şimdi de kızına bir şey olacak korkusuyla yanıp tutuşmaktadır. Öyle ki kızı hastalanınca onun iyileşmesi için elinden gelen her şeyi yapmaya çalışmıştır.

Orhan Usta, günden güne zayıflayan kızına baktıkça büyük üzüntüye kapılıyor, onun da karısı gibi ölmesinden korktuğu için bir an olsun başından ayrılmıyordu. (s. 48)

Buz İçinde Ateş Gördüm adlı öyküde üvey babasının kendisini öldüreceğinden korkan anlatıcı çocuk, dikkat çekmektedir. Hatta çocuğun evden kaçması da bu korkudan kaynaklanmaktadır. Yanlışlıkla bozduğu el radyosunun bedelini Arap Mustafa elbette ona ödetecektir. Ne kadar kaçıp kurtulmaya çalışsa da mecburiyet onu geri getirecektir.

Ölüm sözünden yaşamıma ilk kez o zaman korkmuştum. Ben sessizce evden dışarıya çıkarken, annem elinde tuttuğu radyoya o denli korkulu bir bakışla bakıyordu ki gidişimi görmedi. Sokağa çıkıp, birkaç sokak boyu yürüdüm. Durduğumda buralardan kaçıp gitmeye, bir daha eve hiç dönmemeye iyice kararlıydım. (s. 72)

Filmin Son Yazdığı Sahne adlı öyküde aslında her şey ölüm korkusu üzerinden şekillenmiştir. Çünkü öyküde yer alan anlatıcı, babasını genç yaşta kaybedince her an ölecekmiş gibi gerçekleştiremediği hayallerinin peşine düşmeye başlamıştır.

> *Yaşımın otuz beş olduğu gün hayatımı boşa geçirdiğimi, bundan sonrasının da farksız olmayacağını düşünüp üzüntüye kapıldım. Babam elli dört yaşında kalp krizinden ölmüştü, benim ondan daha çok yaşayacağımı kimse söyleyemezdi.* (s. 51)

Yusuf'un Defteri adlı romanda ölüm korkusu da işlenen bir diğer temadır. Bu korku içkiyi, tütünü yasaklayan dördüncü Murad'ın tahtını ve devletini düşündüğü için uyguladığı acımasız bir yönetim biçiminin insanların içine yaydığı ölüm korkusu üzerinden verilmiştir. Yazar bu ölüm korkusunun bütün bir ülkeyi sis gibi sardığını anlatarak romanına başlamıştır. O dönemde yaşayan insanların sabah kalktıklarında gördükleri ilk şey evlerinin önündeki sokaklarda ağaçlara asılan cesetlerdir. Gün boyu bu korku içinde yaşayan insanlar bir gün kendilerinin de başına böyle bir şey gelecek telaşıyla daha akşam karanlığı çökmeden evlerine kapanırlar. Yine bir gece balıkçı Salih'in de rüyasında çocuklarının asıldığını görmesi onun da içine ölüm korkusunu düşürür.

> *Ölüm ve sonsuz korkuydu dünyaya fermanı. En önde intikam alması gerekenler sonra saray entrikacıları ardından rüşvetçiler, adaletsiz kadılar, beceriksiz vezirler, eşkıyalar, kabadayılar, afyonkeşler, tütün içenler, içki içenler… Kafasındaki liste hiç eksilmemiş, aksine gün ve gün giderek çoğalmıştı. Hesapsızca, hiçbir zaman arkası avunmayacak, hesabı sorulmayacak, çetelesi tutulmayacak, binlerce, yüz binlerce, kimi korkulu yüreklerin dediği gibi gökteki yıldızlar kadar çok insan canı alacak bir kıyım…* (s. 14)

3.1.10. Özlem

Özlem, hiç olmadık bir anda ortaya çıkar. Kişi gidip görmek ister ama gidemez, göremez. Fakat tüm bunlara rağmen yine de ister. Gözleri uzaklara dalar ve içine bir hüzün çöker. Çaresizliğin en ağır hâlini yaşar. Bu da onda kapanması zor bir yara olarak kalmaya devam eder. Ta ki arzuladığı beklediği şeye kavuşana kadar…

Dolayısıyla insanda bu denli bir burukluk bırakan bu kavramın kelime anlamı ise bir kimseyi veya bir şeyi görme, ona kavuşmayı arzu etme olarak tanımlanabilir. Kişi kendisi için önemli olan değerleri özler. Bu değerler maddi ve manevi nitelik taşıyabilir. Kısacası özlem, gidenlerin kalanları hissetmesidir (Yaşar, 2016:11).

Akyüz'ün bazı eserlerinde de böyle bir durum söz konusudur. Özlem temasının yer aldığı öyküleri *Denizkızı ve Çocuk*'ta *Dede ve Torun Yağmurda Kuş Sesleri*'nde

Eski Zaman Yaraları Karanlık Dağda Bir Yol'da *Karanlık Dağda Bir Yol, Nar Ağacı Mektupları, Şehre Karanlık Çökünce* şeklinde sıralayabiliriz. Ayrıca yazar, *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarında bu temaya değinmiştir.

Hiç şüphesiz en büyük özlemlerden biri de gurbete gidenlerin ardından duyulan özlemdir. Hele bir de bunu yaşayan bir çocuksa işin rengi daha da değişir. Çünkü çocuklar özellikle de erkek çocuklar babalarını sürekli yanlarında görmek isterler. Çünkü onları kendilerine rol model olarak görmektedirler. Babaların yokluğu çocuklar için çekilmezdir. *Dede ve Torun* adlı öyküde özlem temini küçük bir çocuk üzerinden görmek mümkündür. Onun küçücük yüreği gurbete giden babasının özlemiyle yanıp tutuşmaktadır.

> *Konuk, Oktay'a bakıp gülümsedi çocuğu çok çekingen bulmuş, onun çekingenliğini yenmesine yardımcı olmak istemişti ama Oktay'ın durgunluğu çekingenliğinden değildi. Gözleri onu bir anlığına aldatmış ve içerideki konuğu babası sanmıştır. Birden öylesine heyecanlanmıştı ki neredeyse koşturup atlayacaktı adamın boynuna.* (s. 64)

Kuşkusuz Akyüz'ün bu öykü üzerinden dillendirdiği baba özlemi bize Nebih Nafile'nin *Bir Annenin Feryadı* adlı şiirini hatırlatmaktadır.

Para İstemiyorum
Oyuncak da istemiyorum
Ben, ben seni istiyorum baba!
Annemin ağlayışlarına uyanıyorum
Her sabah her an
Gel artık baba
Gel artık
Adımı değiştir
Adım sevgi olsun, sevinç olsun (Nafile, 2013: 75).

Gurbetin olduğu her yerde hiç şüphesiz özlem duygusu kaçınılmaz olur. *Eski Zaman Yaraları* adlı öyküde de böyle bir durum söz konusudur. Gurbete giden bir baba ve onun yolunu gözleyen karısı ve çocuğunun özlem dolu yaşamları anlatılmaktadır.

> *Bir ara bir dam gördüm, yokuş yukarı çıkıyordu. Baba! diye bağırarak koşturup bacaklarına sarıldım. Evine giden yorgun bir işçiydi; önce şaşırdı, ne yapacağını bilmedi, sonra gülümsedi, başımı hafifçe okşayıp yoluna devam etti.* (s. 21)

Karanlık Dağda Bir Yol adlı öyküde bunu bariz bir şekilde görmek mümkündür. Yeni atandığı bir köy okulunda görev yapan öğretmenin ailesine daha

doğrusu geçmişte yaşadıklarına duyduğu özlem anlatılmaktadır. Annesinin bir bardak çayın yanında verdiği üzümlü keki dahi özlemiştir.

> *Bir bardak sıcacık çay yanında annesinin bir parça üzümlü keki örneğin, ya da çocukluğunda mahalle bakkalının eline tutuşturduğu iki şeker, en çok da yüzler ve sesler.* (s. 10)

Nar Ağacı Mektupları adlı öyküde özlem yoğun bir şekilde dile getirilmiştir. Bir taraftan oğlu gurbette olan bir annenin oğluna duyduğu özlem, bir taraftan bu annenin oğlu olan Güney Bey'in annesine ve memleketine karşı duyduğu özlem, bir taraftan da anlatıcının ailesine ve arkadaşlarına karşı duyduğu özlem dile getirilmiştir.

> *Yıllarca özlemini çektiği oğlu ölmüş yaşlı bir annenin yüzüne bakmak zorunda kalacak olmam beni ürkütüyordu.* (s. 32)

Şehre Karanlık Çökünce adlı öyküde özlem, asker yolu gözleyen ceylan gelin üzerinden verilmiştir. Eşinin geleceği günü dört gözle beklemektedir. Bu öyküde de diğer öykülerde olduğu gibi bir gurbet ve bir özlem söz konusudur.

> *Araya sıcaklığını özlediği İdris giriyor. 'Şu çocuğun askerliği bir bitse de bu sefillikten kurtulsak, diye içinden geçirip, hüzünleniyordu.* (s. 103)

Yusuf'un Defteri adlı romanda kimsesiz kalan ve evlatlık verilen kardeşlerin birbirlerine karşı, anne ve babalarına karşı duydukları özlem dile getirilmiştir. Tabi bu özlem kavramını birbirinden ayrılmak zorunda kalan daha doğrusu ayrı bırakılan Hasan ve Heleni üzerinden de görmek mümkündür.

> *Bir tek üzüntüsü vardı o da Hasan'dan ayrılmış olması ve onu çok özlemiş olmasıydı. Bu yüzden Hasan'ı birden dükkân kapısında dikilmiş kendine bakar görünce çok şaşırıp hemen kardeşine sarılıp ağlamaya başladı.* (s. 40)

Burada kardeşi Hasan ile hasret gideren Yusuf'un durumu söz konusudur.

Yengeç Hayalleri adlı romanda Tekin'in geçmişteki mutlu hayatına dair olan özlemi, iki yıl gibi uzun bir süre annesinden ayrı kaldığı için ona karşı özlemi, yine geldikleri şehirde Kerim'le ayrılmak zorunda kaldığı için Kerim'e olan özlemi üzerinde durulmuştur.

-Hayrola oğlum, böyle gece vakti?
-Merak edecek bir şey yok anne, seni özledim sadece?
-Geç otur bakalım.(s. 142)

3.1.11. Fedakârlık

Kişinin herhangi bir çıkarı olmadan sevdiği, değer verdiği her şeyi, gerektiği durumlarda feda etmesi olayına fedakârlık denir. Fedakârlık, insanların hayatında son derece önemli bir yere sahiptir. Bu duygunun ilk başladığı ve öğrenildiği yer ailedir. Çünkü anne ve babanın evlatları için yaptığı fedakârlıklar herkes tarafından bilinmektedir. Genel anlamda baktığımızda fedakârlığın herkes için farklı bir boyutta olduğunu görürüz. Çünkü herkes sahip olduğu değer ve imkânlara göre fedakârlık yapabilir. Akyüz'ün bu temayı ele aldığı eserlerinde de böyle bir durum söz konusudur.

Bu temaya yer verdiği öykülerin *Bütün Düşlerin Akşamı*'nda *Kalbimdeki Palyaço Denizkızı ve Çocuk'*ta *Sevgiyle Anımsamak, Gümüş Kanatlı Kuş, Ana Yüreği Yağmurda Kuş Sesleri*'nde *Geyik Desenli Kilim Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Karanlık Dağda Bir Yol* olduğunu söylemek mümkündür.

Sevgiyle Anımsamak adlı öykü hayatını çocuklara fedakârlık yapmaya adamış bir adamın öyküsüdür. Sabri Usta, belki de hayatı boyunca kimseden görmediği fedakârlığı bu çocuklardan esirgememiştir. Onlar için elinden ne gelirse yapmaya çalışmıştır. Hatta bir defasında ihtiyaç sahibi çocuklara bir sürü defter ve kalem almışlığı dahi vardır.

Bir sabah bir baktım, elinde bir sürü defter, kalem…Hepsini kucağıma doldurdu.
-Bunlar ne olacak usta?
-Al bunları, defter kalem alacak parası olmayan çocuklara dağıt.(s. 12-13)

Kalbimdeki Palyaço adlı öyküde fedakâr bir dayı ve fedakâr yeğen karşımıza çıkmaktadır. Öyküde annesi öldükten sonra Fransa'da çalışan babasının, dayısına bıraktığı bir çocuğun yıllar sonra çok sevdiği dayısının anılarının izlerini bulmak için geldiği İstanbul'da dayısı gibi iyi bir palyaço olmaya karar verişi anlatılmaktadır.

Beni Paris'ten buraya getiren düşüncemi mutlaka gerçekleştirmeliydim. Bunu hem dayımın anısına hem de kendi iç dünyamın

dinginliği için yapmalıydım. Yaşamımı bir palyaço olarak sürdürme kararımı cesaretle uygulamalıydım. (s. 89)

Gümüş Kanatlı Kuş adlı öyküde fedakâr bir babanın hasta olan kızı için yaptıkları anlatılmaktadır. Bir an olsun bile kızının başından ayrılmayan onu koşulsuz seven Orhan Usta, tüm babalara örnek teşkil edecek mahiyettedir. Yeri geldiğinde kızını sırtlanıp köyün ardındaki tepeye kadar çıkarmıştır.

Orhan Usta, daha çok hastalanmasından korksa da kızını kıramadı. İyice giydirdiği kızını sırtlanıp köyün ardındaki tepeye çıkardı. Orada eski bir kalenin kalıntıları vardı. Çevre çeşit çeşit ağaçlarla doluydu. İri bir çınar ağacının dibine minder koyup kızını oraya oturttu. (s. 49)

Ana Yüreği adlı öyküde işlenen bir diğer tema da fedakârlıktır. Bekir'in yavru geyiği sahiplenmesi ve onun için yaptıkları, yine fedakâr anne geyiğin yavrusundan vazgeçmeyip gelip onu alması, tüm bunlar öyküde işlenen fedakârlığın ne derece önemli olduğunun bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bekir, günlerce tam bir masal havasında yaşadı. Günün ilk ışıklarıyla uyanıyor. Akşamları yorgunluktan uyuyup kalıncaya kadar hep geyik yavrusuyla birlikte oluyordu. Onu yedirip içiriyor, tüylerini temizliyor her gittiği yere götürüyordu. (s. 60)

Geyik Desenli Kilim adlı öyküde İstanbul'a göç eden bir ailenin yaşam savaşı ve bu yaşam savaşı esnasında fedakârlığından ödün vermeyen bir anne anlatılmaktadır. Duvar ustası baba ölünce çocuklara bakmak anneye düşmüştür. Fedakâr anne, kilim tezgâhında kilimler, yolluklar, dokuyarak çocuklarını büyütmeye çalışmıştır. Hatta sağlığı bozulana kadar yapmıştır bunu. Kızını evlendirmiştir. Oğluna ise biriktirdiği paralarla torna atölyesi açmıştır. Kendilerine yeni bir ev alan ve mutlu bir hayat süren bu ailenin mutluluğu ülkeye gelen ekonomik krizle son bulmuştur. Oğlunu içine girdiği umutsuzluktan kurtaran yine bu anne olmuştur. Kalp yetmezliğine aldırmadan gece gündüz çalışarak dokuduğu kilimler oğlunu borçtan kurtarsa da kendisinin sonunu getirmiştir.

O hep yerinden çıkacakmış gibi atan kalbi de aynı sakinlik içindeydi. Başörtüsünün altından dışarıya taşan ak saçlarını okşadım. Kanı çekilmiş elini avuçlarıma alıp öptüm. Sonra uyandırmaktan korkar gibi odadan sessizce dışarıya çıkıp, kapısını çektim. Bu hayat onu çok yormuştu, artık dinlenebilirdi. (s. 41)

Karanlık Dağda Bir Yol adlı öyküde üzerinde durulması gereken temalardan biri de fedakârlıktır. Yeni atanan bir öğretmenin öğrenciler için hatta köydeki diğer insanlar için yaptığı iyilikler bunu kanıtlar niteliktedir. Maddi durumu iyi olmayan öğrenciler için defter, kalem gibi gereçler almıştır. Okula gönderilmeyen kız çocukları için köydeki muhtarla irtibata geçmiştir. Gelen kimse olmasa da öğretmen sonuçta üzerine düşen görevi yapmıştır.

> *Okulun ilk günü bir heves önlük giydirilmiş, çantası alınmış olanlar da vardı, eline bir kalem, defter bile tutuşturulmamışlar da. Sonradan kendini düzeltenler olsa da kimileri için ilçeden kendi parasıyla defter, kalem getirip dağıtmak zorunda kalmıştı. Köyde okula gönderilmeyen birkaç kız çocuğu olduğunu duymuştu, gidip konuştuğu muhtar ilgileneceğini söylemiş olsa da bir gelen olmamıştı. Bu kız onlardan biriydi belki de.* (s. 11)

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde henüz on beş yaşındayken evini geçindirmek zorunda kalan fedakâr Ersin'in annesi için yaptıkları anlatılmaktadır. Ersin'in omuzundaki aslında çok büyük bir yüktür. Ama o tüm bu zorluklara annesi için katlanmaktadır. Sabah daha gün doğmadan kalkıp erkenden işinin başına gitmektedir. Aldığı gazeteleri satmak için çabucak yola koyulan zavallı fedakâr Ersin'in hazin sonu oldukça üzücüdür. Ersin her ne kadar annesini babasından korumaya çalışsa da bunu başaramamıştır. Zavallı çocuk bunun bedelini canıyla ödemiştir.

> *Sabah gün doğmadan kalkar, annesini uyandırmaktan korkarak kedi sessizliğinde sokağa çıkıp sıkı bir yürüyüşle istasyona gider sabah treninin gelmesini beklerdi. Az sonra güneşin ilk ışıklarının arasından çıkan trenin en arkadaki kompartımanından atılırcasına peron betonuna bırakılan gazete tomarını alır, hemen orada sayıp ayırdıktan sonra onları koltuğunun altındaki kartonun arasına yerleştirip mahalleye dönerdi.*(s. 62)

3.1.12. Hayal Kırıklığı

Çok istediğimiz bir şeyin olmaması karşısında duyduğumuz üzüntü hayal kırıklığını ifade etmektedir. Kuşkusuz hepimiz istediğimiz şeyler için mücadele ederiz. Bunlara ulaşamayınca da hayal kırıklığına uğramamız kaçınılmaz olur. Böyle olunca da umudumuz, hayallerimiz yerle bir olur. Aslında hayal kırıklığı geçici bir durumdur. Fakat bunun etkisi bazı insanlarda daha fazla sürer. Bu da onlarda depresyon etkisine sebebiyet verebilir. Akyüz'ün bu temayı ele alan eserlerinde de hayalleri olan ve bu

hayallerin gerçekleşmemesi sonucu kahramanların içine düştükleri hayal kırıklıkları anlatılmaktadır.

Söz konusu temayı ele alan öykülerin *Samuray Fırtınası*'nda *Kelebeği Kurtarmak, Yaşlı Adam, Güvercin ve Genç Kız Denizkızı ve Çocuk'ta Denizkızı ve Çocuk Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Alman Generalin Kızı* olduğunu söylemek mümkündür. Yazar, *Yengeç Hayalleri* adlı romanında da bu temaya yer vermiştir.

Kelebeği Kurtarmak adlı öyküde arkadaşlarından beklediği yardımı göremeyen Pervin'in içinde bulunduğu hayal kırıklığı anlatılmaktadır. Pervin kendisinin de onlardan biri olduğunu düşünmüştür. Zaten onun içini acıtan en büyük şeylerden biri de budur. İşçilerin hiçbiri ona yardım etmemiştir. Sitemi bundan kaynaklanmaktadır. Orada bulunan herkese kırılmış olmakta haklıdır.

> -*Yuh olsun size! dedi. Gözlerinde birer damla yaş belirmişti. Ötekileri o an fark edemiyordum ama benim yüzümdeki sevinç donup kalmıştı birden. 'İçinizden biri sanmıştım kendimi,' diye sürdürdü sözlerini. Sesi gittikçe kırılıyor, gözyaşları çoğalıyordu. 'Bir arkadaşınız bir kardeşiniz gibi. Ama insan arkadaşına, kardeşine sahip çıkar, olan biteni karşıdan seyretmez böyle sizin gibi! ...* (s. 66)

Yaşlı Adam, Güvercin ve Genç Kız adlı öyküde tek umudu güvercin ve genç kız olan Turgut Bey'in öykünün sonunda bu umudunun yerini hayal kırıklığına bıraktığını görmek mümkündür. O kendisi için oldukça değerli olan kızın gidişiyle adeta büyük bir üzüntü içine girmiştir. Hatta güvercini yakalamak için pusuda bekleyen kediyi dahi unutmuştur.

> *Genç kız başı önünde, küçük ayaklarını yerde sürüyerek geçtiği sokağı, Turgut Bey onun bir daha buralara hiç gelmeyeceğini iyi biliyordu. Bu yüzden dokunsalar ağlayacak denli bir üzgünlükle arkasından baktı kaldı. Güvercini ve pusuya yatmış kediyi unutmuştu.* (s. 87)

Denizkızı ve Çocuk adlı öyküde bir yanda bir çocuğun hayalleri, diğer yanda onun hayalleriyle para kazanan insanlar anlatılmaktadır. Öykünün sonunda Selim adlı çocuğun bin bir güçlükle ulaşmaya çalıştığı hayallerinden geriye sadece kırıklıklar kalmıştır.

> *Çadırın üstündeki denizkızı resimlerini, Kaptan Sinbad'ı, deniz canavarlarını seyretti bir süre. Onlar artık onun için yalnızca birer yapma*

resimdi. Gerçek bir denizkızıysa ancak ve ancak bir çocuğun temiz yüreğinde var olabilirdi. (s. 29)

Alman Generalin Kızı adlı öyküde kocası ölen bir kadının kızıyla birlikte yaşadığı birçok hayal kırklıkları anlatılmıştır. İlk hayal kırıklığını da kalacak yer olarak gördüğü halanın evinde yaşamıştır. Hala artık felçlidir ve gelini de onları geldiğine pişman eden bir suratla karşılarına çıkmıştır. Diğer bir hayal kırıklığı ise iş yerinden kovulmasıyla ortaya çıkmıştır.

Yanına durup, iskelenin betonuna çakılmış paslı balıkçılara bağlı balıkçı teknelerine bakarak yaşadığımız bu hayal kırıklığının içimizi epeyi bir zaman acıtacak olmasını düşünmeden edemedim. (s.37)

Hayal kurmak, hayalini gerçekleştirmek için çabalamak güzeldir. Fakat istediğimiz hayaller bazen gerçekleşmeyebilir. Bu durumda da hayal kırıklığının pençesine düşmek kaçınılmaz olur. *Yengeç Hayalleri* adlı romanda da böyle bir durum söz konusudur. Hayalleri olan ve bu hayalleri uğruna savaşan insanların içine düştükleri mutsuzluk dile getirilmiştir. Kerim'in uğruna kardeşini dahi bırakıp gittiği gitaristlik hayali hüsranla sonuçlanmıştır. Yine Tekin'in de hayallerinin ve mutlu geçmişinin simgesi olan badem ağacını yakması da yaşanan kırıklığın ne denli büyük olduğunu gözler önüne sermektedir.

Yalnızca İstanbul'a gitmenin yanlışlığını değil, belki de müzik yapmak üstüne kurduğu bütün hayallerinin boşluğunu kabul etmiş bir vurgu sezmiştim bu sözlerinde. Yine de o yapması gerekeni yapmıştı, böyle hayaller peşinde koştuğu için kendini mutlu hissetmiş bile olabilirdi oysa ben yalnızca bir kurbandım. (s. 169)

3.1.13. Kaçış

Kısa bir süreliğine de olsa bir çeşit kurtulma yöntemidir. Genel olarak insanlar içinde bulundukları sıkıntılardan, sorunlardan, mutsuzluktan dolayı bu yönteme sığınırlar. Fakat geçmiş, yakayı bırakmadığı için pek de etkili bir yöntem olduğu söylenemez. Özetle insanlar bazen içinde bulundukları durumdan memnun kalmazlar bu da onların o an yaşadıkları ortamı terk etmelerine neden olur. Böylece hiç bitmeyecekmiş gibi başlayan bir kaçış hâli ortaya çıkar. Edebiyatımızda da birçok şair ve yazarın gerçeklerden uzaklaşıp kurgusal bir dünyaya sığındıklarını görürüz (Kayıhan, 2017: 75). Akyüz'ün kahramanları da bulundukları ortamdan ve yaşamdan

memnun olmadıkları için kaçış psikolojisi içine girmişlerdir. Kaçış temini ele aldığı öyküleri *Bütün Düşlerin Akşamı*'nda *İçimizdeki Uzaklar Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Filmin Son Yazdığı Sahne, Gazeteci Çocuğun Ölümü, Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar* olarak söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra yazar, *Yengeç Hayalleri* adlı romanda da bu temaya yer vermiştir.

Her şeyden uzakta küçük bir kasabaya kaçıp yerleşme fikri birçok insan için ortak bir mevzudur. Geçmişten bugüne bu hep var olagelen bir olgu olmuştur. İnsanlar bu küçük ve şirin kasabaları sığınacak birer liman olarak görmektedirler. Söz konusu *İçimizdeki Uzaklar* adlı öyküde de kahraman, içinde bulunduğu durumdan kurtuluş yolunu kaçmakta bulmaya çalışmıştır. Yaşadığı şehri terk ederek küçük bir balıkçı köyüne sığınmıştır.

> *Köy, yıllarca önce bıraktığım gibiydi. Küçük bir koy, zeytin ve mandalina bahçeleri, kapı ve pencereleri mavi boyalı beyaz badanalı evler, evlerin bahçelerinde nar ve badem ağaçları, kıyıda balıkçı tekneleri ve deniz…* (s. 61)

Filmin Son Yazdığı Sahne adlı öyküde bunalımlı bir hayatı olan adamın her şeyi geride bırakıp tek arkadaşı olarak gördüğü dağa olan yolculuğu anlatılmıştır. Adam tek kurtuluş yolunun gidip buralardan uzaklaşmakta olduğunu düşünmektedir. Nitekim öyle de yapmıştır. Hayaliyle yanıp tutuştuğu dağa gitmek için yola koyulmuştur.

> *O gezi dergisindeki bir fotoğraftan anımsadığım gölün durgun yüzeyinde artık iyice alçalmaya başlamış güneşin, güçsüz ışıkları turuncuya karışmış kırmızı bir renkle parlıyordu. Bu gizemli görüntüyü seyrederken uzaktan dağı da gördüm. Hem keyfim yerine geldi, hem de heyecanlandım.* (s. 53)

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde de yine diğer öykülerde olduğu gibi kaçış bir kurtuluş olarak görülmektedir. Ersin, annesini de alarak babasının onları bulamayacağını düşündüğü bir gecekondu mahallesine taşınmıştır. Tek dileği babasının bir gün gelip de onları bulmamasıdır. Bir daha babasının annesini üzmemesi için elinden geleni yapacağına yemin eder. Zaten babasının annesini dövmesi üzerine kaçış planını devreye sokmak zorunda kalmıştır. Apar topar söz konusu gecekonduya taşınmalarının nedeni de budur.

Öfkeyle yakasına yapıştığı babası kamyonuna atlayıp, yeniden uzun bir yola çıkarken yediği tokatlarla yüzü gözü kızarmış bir durumda sessizce ağlayan annesine sarılıp babasının onu böyle üzmesine bir daha izin vermeyeceğine yemin eder. Ertesi sabah erkenden ortalığa düşüp bulduğu kamyonete evdeki eşyaları yükleyip, annesiyle birlikte babasının kendilerini kolayca bulamayacağını düşündükleri bizim mahalleye gelirler. (s. 64)

Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar adlı öyküde de yine kaçış, kurtuluş için bir çözüm yolu olarak görülmektedir. İhtiyar adam birkaç gün önce esnaflarla vedalaşıp gitmiştir. Fakat inatçı ihtiyarın anlatıcı konumundaki adama bir elveda demeden kaçıp gitmesi oldukça düşündürücüdür.

İhtiyarın birkaç gün önce meydandaki birkaç esnafla helalleşip gittiğini söyledi. Nedeni nedir, şimdi nerededir bilen yok. Geriye dönmeyeceğini söylemiş olmalı ki belediye kuleye bakacak başka birini arıyormuş. (s. 79)

3.1.14. Sevgi

Hayatımıza renk katan, anlam katan en güzel duygulardan biridir. Herkesin sevmeye ve sevilmeye ihtiyacı vardır. Sevgi bir insana verilebilecek en güzel hediyedir. Dolayısıyla sevginin insan yaşamında çok önemli bir yere sahip olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Çünkü bize verilen bu güzel nimet sayesinde dostluklar, arkadaşlıklar kurarız. Bu duygu bize çok şey kazandırır. Örneğin bir mesleği sevdiğimiz için yapmak isteriz. Bir kitabı sevdiğimiz için okumak… Yine bir insanı sevdiğimiz için değer veririz. Tüm bunlar sevginin yaşamımızın ne kadar da ayrılmaz bir parçası olduğunu kanıtlar niteliktedir. Sevgi adeta tüm yaraları iyileştiren sihirli bir değenek görevi görmektedir. Acıları unutturur, hayal kurmayı, umut etmeyi öğretir. Nerede varsa oraya canlılık, hareketlilik ve heyecan getirir. Yardımlaşma, kaynaşma, paylaşma ve en önemlisi de bulaşma eğilimidir. Çünkü sevmek ve sevilmek kişiden kişiye bulaşır.[13] Böylece sevginin tüm insanlar tarafından benimsenmesi gereken, insanların birbirlerine güven duymalarını sağlayan, hayattan zevk almalarını sağlayan muazzam ve eşsiz bir değer olduğunu söylememiz mümkündür (Yıldız, 2011: 208). Akyüz'ün bu temaya yer verdiği eserlerinde de sevginin önemini görmek

[13] http://www.divanyoludergisi.com/sevginin-onemi/

mümkündür. Bu temaya yer verdiği öyküleri *Denizkızı ve Çocuk*'ta *Sevgiyle Anımsamak, Ağlıyor Ağacım Duymuyorlar, Dünyanın En Güzel Çiçeği* ve *Ana Yüreği* olarak söylenebilir.

Sevgiyle Anımsamak adlı öyküde birbirlerine sevgiyle bağlı olan Sabri Usta ve çocukların yaşadıkları anlatılmaktadır. Çocuklar büyüyüp koca adam olduklarında dahi Sabri Usta'yı unutmamışlardır. Onu hep sevgiyle anımsamışlardır. Çünkü Sabri Usta onlar için birçok fedakârlık yapmış ve onları koşulsuz sevmiştir. Çocuklar da kendilerine bu denli değer veren Sabri Usta'yı unutmamışlardır. Hepsinin ona bir vefa borcu vardır.

> *O günden sonra onu bir daha hiç görmedim. Ama onu hiçbir zaman da unutmadım. Başarılı bir öğrenci oldum ve üniversiteyi bitirdim. Şimdi bir şirkette yöneticiyim. Benim gibi üniversiteyi bitirmiş ve hepsi önemli görevlerde çalışan eski mahalle arkadaşlarımla bazen bir araya gelip onu sevgiyle anıyoruz.* (s. 17)

Ağlıyor Ağacım Duymuyorlar adlı öyküde bir çocuğun kendisiyle yaşıt olan badem ağacına duyduğu sevgi anlatılmaktadır. Aile geleneklerine göre her yeni doğan çocuk için bir ağaç dikildiğinden onun payına da badem ağacı düşmüştür. Bu badem ağacı zamanla çocuğun içini döktüğü bir dert ortağı olmuştur. Ağacına kimsenin zarar vermemesi için elinden geleni yapmaya çalışan çocuk büyük bir sevgiyle bağlı olduğu bu ağacın kesileceğini öğrenince derin bir üzüntü duymuştur. Çaresiz bir şekilde ağacın kesilmesine göz yummak zorunda kalmıştır.

> *O benim sevgili ağacımdı artık. Dert ortağımdı; her derdimi ona rahatlıkla anlatabiliyordum. Bir insan gibi konuşarak bana yanıt veremiyordu, ama beni can kulağı ile dinliyordu. Çok da duyguluydu. Benim üzülmemle üzülüyor, ağlamamla ağlıyor, sevinmemle seviniyordu.* (s. 34)

Dünyanın En Güzel Çiçeği adlı öyküde Selim Bey'in aşırı derecede olan sevgisi üzerinde durulmuştur. Onun bu sevgisi ailesinden bile önce gelmektedir. Mecnun nasıl ki Leyla için diyar diyar gezmişse o da düşünde gördüğü çiçek için diyar diyar gezmiştir. Çiçeklere aşırı derecede bir düşkünlüğü olan bu adam bazen kendi çiçek bahçesinde uyuya dahi kalmıştır.

> *Selim Bey, her an görmeliydi çiçeklerini. Bu yüzden çalışma odasının kocaman pencereleri bahçeye bakardı. Odasında biraz biraz boş kalsa, hemen*

pencereye gider, bahçeyi seyrederdi. Gece yarıları bile yatağından kalkıp bahçede gezinirdi. Kimi yaz geceleri çiçeklerin arasında uyuyup kaldığı bile olurdu.(s. 39)

Ana Yüreği adlı öyküde işlenen sevgi temini Bekir'in yavru geyiğe olan sevgisi, Zeynel Dede'nin torununa olan sevgisi ve anne geyiğin yavrusuna olan sevgisi şeklinde ifade etmek mümkündür. Sevgi herkeste bulunan çok önemli ve özel bir değerdir. Söz konusu öyküde de bu değerin ne kadar önemli ve özel olduğu üzerinde durulmuştur.

Akşam olunca annesine yalvar yakar olup geyik yavrusunu da evin içine aldı. Hayvan da çocuğa alışmaya başlamıştı. Okşandıkça, sevildiğini anladıkça daha sokulgan, daha cana yakın oluyordu. Saatler ilerleyip günün heyecanıyla çok yorulmuş olan Bekir, yatağında uyuyup kalınca o da onun yatağının kenarına kıvrılıp yatıverdi. (s. 59)

3.1.15. Onur

Onur, şeref ve haysiyet sahibi olmaktır. Kişinin kendisine olan saygısını korumasıdır ve asla yapılan haksızlığa boyun eğmemektir yani kısacası kendini alçaltmamaktır. Şüphesiz Kant'ın bu konudaki görüşleri son derece önemlidir. Ona göre kişinin onurlu olması için iradesini ahlak yasasına uygun olarak kullanması gerekir. Çünkü ahlak yasasının en önemli özelliği evrenselleştirilebilir olmasıdır (Beysan,2008:104). Şüphesiz sosyal, felsefi, hukuki, teolojik boyutları olan onur kavramının son derece kapsamlı olduğunu söyleyebiliriz (Arslan, 2015: 169). Akyüz'ün söz konusu bazı eserlerinde de bu temayla karşılaşmak mümkündür. Onun kahramanları açlıktan öleceğini dahi bilseler onurundan asla taviz vermeyecek olan kişilerdir. Onur temasına *Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Alman Generalin Kızı* ve *Gazeteci Çocuğun Ölümü* adlı öykülerde rastlamak mümkündür. Yazar, *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarında da bu temaya değinmiştir.

Alman Generalin Kızı adlı öyküde her ne kadar çaresizliğinden dolayı eşe dosta avuç açmak zorunda kalan bir kadından bahsedilmişse de bu kadının asla onurundan taviz vermediğinin üzerinde durulmuştur. Onur, bu öyküde ön plana çıkan bir diğer önemli olgudur. Kadın zorlu geçen hayat karşısında takınmış olduğu dik tavrını sürdürmekten asla vazgeçmemiştir. Öyküde oldukça güçlü bir kadın profili çizilmiştir.

Halamın gelini niye adaya geldiğimizi sormak bir yana bir hoş geldin sözüyle birer bardak çayı bile çok görünce annem sessizce evden çıktı. Yokuş aşağıya birkaç adım yürüyüp adanın üstünde pamuk yığınları gibi duran bulutlara göz dikip ağladı. Sonra kendisini hemen toparladı, birilerinin görmesinden korkar gibi yanaklarındaki yaşları elinin tersiyle silip yeniden yürüdü. (s. 37)

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde işlenen bir diğer önemli tema onurdur. Burada onuru incinen ve bir daha da asla toparlanamayacak olan henüz on beş yaşında hayatın yükünü omuzlamak zorunda olan Ersin'in dik ve kararlı duruşu anlatılmaktadır. Babası geri dönüp karısını ikna etmiş olsa da Ersin durumu kabullenememiştir. Ersin'in bu onurlu tavrının altında yatan en önemli sebep annesine yapılan haksızlığa tahammül edememesidir. Babasını affetmemiş pek de affedecek birine benzemiyordur.

Ersin, gülümseyerek kendisine doğru gelen babasını görmezden gelip evin bahçe kapısından içeriye girdi. Az sonra da bir köşeye sakladığı dal parçası elinde sokağa çıktı. Cavit işte bunu beklememişti. Oğlunun gözlerindeki öfkeyi ve kararlığı görüp ürktü. (s. 66)

Yusuf'un Defteri adlı romanda onur teması evlatlık verildiği evde sığıntı gibi yaşamak istemeyen Hasan üzerinden verilmiştir. Burada kalıp kiremitçinin karısının rencide edici sözlerine maruz kalacağına babası gibi fakir ama onurlu bir balıkçı olmayı tercih etmiştir. Kendisi hakkında yapılan konuşmalara daha fazla dayanamayıp orayı derhal terk etmiştir.

-Kendimizi zor besliyoruz, bir de adam getirdin başımıza be Yorgo!
-Sus be kadın duyacak şimdi çocuk!
-Duyarsa duysun baştan düşünseydin!
Kadın sinirli sinirli daha bir şeyler söylendi, ama bunları duymak istemiyordu artık. (s.34.)

Yengeç Hayalleri adlı romanda açlıktan öleceğini dahi bilse onurundan taviz vermeyen Tekin'e yer verilmiştir. O, artık patronun azarlamalarına dayanamayarak emlak ofisindeki işinden ayrılmıştır. Çünkü yaşadıkları artık canına tak etmiştir. Daha fazla kendisine yapılan bu haksızlığı kabullenemeyen Tekin işi bırakmıştır. Fakat bırakırken de patrona iyi bir ders vermiştir. Yine Edirne'ye döndüğü zaman annesi ve annesinin sevgilisinin kendi aralarında onun hakkında yaptıkları konuşmaya şahit olmuş oradan da ayrılmak zorunda kalmıştır.

İçindeki bütün öfkeyi sonuna kadar boşaltmaya niyetliydi anlaşılan ama benim bu kez buna katlanmaya niyetim yoktu. Elimdeki ıslak paspası dükkânın rastgele bir köşesine fırlatıp askılıktaki montumu aldım. Dışarıya çıkmadan önce de ağzına kadar deterjanlı su dolu paspas kovasına bir tekme atıp devirdim. Adam, öylesine kendinden geçmişçesine bağırıyordu ki benim ortalığı berbat ederek bir daha oraya dönmemek üzere çıkıp gidişimin ayrıntısında bile olmadı. (s. 12)

3.1.16. Özgürlük

Özgürlüğün olduğu her yerde mutluluk vardır. Bunun tam tersi ise acıya eş değerdir. Çünkü ne zaman özgürlük azalırsa o zaman acı artar. Bu olgu bütün canlılar için geçerlidir. Örneğin hapsedilmiş bir hayvanı gözlemlediğimizde onun ne kadar gergin ve kaygılı olduğunu acı çektiğini görebiliriz. Aynısını insanlar için de söylemek mümkündür. Tek fark insanın içinde bulunduğu kafes ve ellerine bağlanan zincirlerin görünmez oluşudur. Özgürlüğünü yitiren bir insan dışarıdan komut alan bir robottan farksızdır. İşte bu yüzden insanlar özgür olmak için ellerinden gelen her şeyi yapmaktadırlar[14]. Akyüz'ün özgürlük temasını ele aldığı eserlerinde de özgürlük arayışı içinde olan kahramanlar ön plana çıkmaktadır. Söz konusu temayı ele alan öyküler *Denizkızı ve Çocuk'*ta *Gümüş Kanatlı Kuş Yağmurda Kuş Sesleri*'nde *Ah Be Niko Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Filmin Son Yazdığı Sahne* olarak söylenebilir.

Gümüş Kanatlı Kuş adlı öyküde özgürlük temi hem kuş hem de Birgül üzerinden verilmiştir. Kuş özgür olduğu ortamdan koparılıp kafese konunca bir daha ötmemiştir. Yine aynı şekilde Birgül'ün hasta olduğu dönem babası onu dışarı çıkarınca bu onda olumlu sonuç yaratmış ve hızla iyileşmiştir. Burada özgür olmanın ne kadar önemli olduğu üzerinde durulmuştur. Durumu fark eden Orhan Usta, üzerine düşen görevi yapmıştır.

Kuş, kafesin içinde çok bitkin durumdaydı, ama ölmemişti. Orhan Usta, buna çok sevindi. Onu avucunun içine alıp öpe seve tepeye getirdi ve kızının göğsü üstüne koydu. Sonra başka bir ağacın altına oturup çevresine baktı. Güneş öylesine parlaktı ki doğa öylesine yaşam doluydu ki onların sağlıklarına

[14] http://www.feniksdergi.org/ozgurluk-nedir/

kavuşacaklarına ve eski neşeli günlerine geri döneceklerine şimdi yürekten inanıyordu.(s. 54)

Ah Be Niko adlı öyküde özgürlüğüne son derece düşkün olan bir anlatıcıyla karşılaşmak mümkündür. Söz konusu anlatıcının girdiği birçok işten ayrılmasının asıl nedeni kafasındaki özgürlük düşüncesinden ileri gelmektedir. O hemen hemen girdiği bütün işlerden kaçarcasına uzaklaşmıştır. Özgürlüğe dair takıntısı vardır. Hatta bunu kendisi itiraf etmiştir.

Girdiğim işlerin kiminden ilk günü, kiminden haftasında, kiminden de daha ayını doldurmadan arkama bakmadan kaçarcasına ayrılmıştım. Her bırakışımın kendime göre haklı nedenleri elbette vardı ama asıl sorunun bir türlü kafamın içinden söküp atamadığım özgürlük takıntım olduğunu da biliyordum. (s. 84)

Filmin Son Yazdığı Sahne adlı öyküde her şeyi geride bırakıp her ne kadar geç olmuş olsa da hayalinin peşinden özgürce giden anlatıcının hayatı anlatılmaktadır. İçinde bulunduğu iç âleminin esaretinden kurtulmak için arabasına atlayıp bir gezi dergisinin sayfalarında kamp için gördüğü dağın yolunu tutmuştur.

Hey zavallı insanoğlu? dedim. Bu sesleniş kendimeydi. Belli ki içimde az da olsa bir şüphe vardı. Bakalım bu cesareti gösterebilecek misin yoksa senin dağlara tırmanmak isteğin özgürlük deliliğinden başka bir şey değil mi? (s. 54)

3.1.17. İlgisizlik

İlgisizlik, bireyin kayıtsız kalması durumudur. Böyle bir duyguya maruz kalan kişiler daima acı çeker. Kişiye verilebilecek en büyük cezalardan biri de ilgisizliktir. Eşler arası boşanmaların, huzursuzluğun, çocukların içine düştükleri çıkmazların en büyük nedenlerinden birisini oluşturan ilgisizliğin psikoloji üzerinde bıraktığı hasar da son derece yıpratıcıdır. Akyüz'ün bazı öykülerinde de bu temaya yer verdiğini görürüz. Söz konusu öyküler *Bütün Düşlerin Akşamı*'nda *Bütün Düşlerin Akşamı Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Karanlık Dağda Bir Yol, Yüksek Duvarların Rüzgârı* olarak söylenebilir.

Bütün Düşlerin Akşamı adlı öyküde yeterince ilgi görmemiş bir çocuğun, bocalayışını, hayat karşısındaki acizliğini, üzüntülerini, mutsuzluğunu ve içine düştüğü bunaltılı ruh halini görmek mümkündür. Onun tek isteği babasının bir kere

dahi olsa çalışma odasından çıkıp ona sarılması onunla oyun oynamasıdır. Fakat çalışma odasının kapısı önünde beklediğiyle kalmıştır. Büyümüş koskoca bir delikanlı olmuştur. Fakat çocukluğunda yaşadığı bu günler onun içinde hep bir ukde olarak kalmıştır.

> *Daha sonra onun yüzünü ancak yemekte görebilirdim. Kısa cümlelerle konuşur, az gülerdi. Kapanıp kaldığı o küçücük çalışma odasının kapısında yaralı bir kuş gibi çırpınıp dururdum. Odadan çıksın, beni kollarına alsın, öpüp okşasın ve yorulup kollarında uyuyuncaya kadar benimle oynasın isterdim. Ama o bunu hiç yapmazdı. Bu istek yaşım ilerledikçe içimde bir özleme dönüşüp, bir eksiklik yeri durdurulamaz bir boşluk oldu.* (s.14)

İlgisizliğin bireylerin yaşamında derin yaralar açtığı aşikârdır. *Karanlık Dağda Bir Yol* adlı öyküde de psikolojik sorunları olan küçük kızın belki de ihtiyacı olan tek şey birazcık ilgidir. O, ilgisiz ve sevgisiz bir evde büyümüştür. Bunu ilk fark eden de köyün öğretmeni olmuştur.

> *Yüzüne baktı kız. Anlaşılmış olmasına çok sevinmiş olmalıydı, az önce üzüntüyle dolan gözlerinin içinde şimdi ışıltılar vardı. Bu kızı mutlu etmenin çok da zor olmadığını düşündü, belki de, bütün beklediği biraz sevgiydi*. (s. 16)

Yüksek Duvarların Rüzgârı adlı öyküde ilgisizlik, babası sürekli içki içen, annesi başkasıyla evlenen daha sonra üvey babası tarafından yatılı okula verilen bu okulu bitirip cezaevi müdürü olan adam üzerinden verilmiştir. Bu ilgisizlik onda büyük yaralar açmıştır. Ama yine de sabrından ödün vermemiştir. Tüm yaşanılanlara rağmen her zaman dimdik durmayı başarabilmiştir.

> *Bir akşam yemeğinde babanın küfürleri bir tüfeğin saçmaları gibi ortalığa dağılırken annenin evi terk ettiğini sonra yaşamına bir üvey babanın girdiğini, sen onu hiç sevmezken annenin iyi yaşamak uğruna bir dediğini iki etmediğini, onun seni götürüp yatılı bir okulun dört duvarı arasına bırakışına bile ses çıkarmadığını da anlatamazdın* (s.116)

3.1.18. Aşk / Karşılıksız Aşk

Aşk üzerinde durulması gereken en önemli meselelerden biridir. Herkes için farklı bir anlam ifade etmektedir. Çünkü herkes onu kendi kalıbına göre şekillendirmeye çalışmıştır. Bu da aşkın çok boyutlu olmasının bir göstergesidir. Örneğin birine karşı duyulan aşk, kitap aşkı, aile aşkı vs. daha birçok şeyi saymak mümkündür. Zaten duyguları olmayan biri düşünülemez. Çünkü bu duygular

yaradılışın birer ayrıcalığıdır. Aşk bu duygular arasında en güçlü olandır (Bulut, 2021: 410). Dolayısıyla aşk en değerli sevgilerden biridir. Muhtevasında muhakkak bir arzu barındırmaktadır. Bazıları aşk ile sevgiyi aynı kefeye koymaktadır. Fakat bunlar birbirinden farklı şeylerdir. Bir anda âşık olunur fakat sevgi zamanla olan bir şeydir. Âşık olunmadan da sevilebilir. Aşk kişide özgür bir şekilde sevebilme duygusunu meydana getirir. Karşılıksız ve koşulsuzdur. Aynı zamanda ruhsal bir ihtiyaçtan ibarettir.[15] Bu denli önemli etkilere sahip olan aşkı Akyüz'ün kaleme aldığı bazı eserlerinde de görmek mümkündür. Örneğin *Yağmurda Kuş Sesleri* adlı kitabında yer alan *Ah Be Niko* adlı öyküde bu temayı görmek mümkündür.Yine yazar, *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarında bu temaya yer vermiştir.

Ah Be Niko adlı öyküde Niko'nun aniden ortadan kaybolmasının asıl nedeni aşktır. O, ilerlemiş yaşına aldırmadan yeni bir aşka yelken açmıştır ve evlilik hazırlığı içindedir. Bu da aşkın yaşının olmadığını bir kez daha kanıtlar niteliktedir. Niko, anlatıcıya yaşamış olduğu bu güzel duygularından söz etmiştir.

> *Bilet alıp vapura bininceye kadar hep o kadını konuştuk. Ada sokaklarında sarmaş dolaş gezmelerinden birlikte balık tutmaya gitmelerinden, kumsalda kurdukları rakı sofralarından, yıldızları seyrederek şarkılar söylediklerinden söz etti.* (s. 94-95)

Yusuf'un Defteri adlı romanda tüm olayların yanında aşk da ihmal edilmemiştir. O da bir diğer tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Hasan'ın ve Heleni'nin birbirine olan aşkları, Yusuf ile Gülbade'nin birbirine olan aşkları, romanda işlenen bir diğer tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat Hasan ile Heleni'nin aşkları daha ön plana çıkmıştır.

> *Başını gökyüzüne kaldırdığında maviliklerdeki en beyaz bulut onun yüzüydü, ağ attığı denizin derinliklerinden balık yerine onun gülücükleri çıkıyordu, dalları yeşillenip meyve vermeye başlayan ağaçların dallarında hep onun biraz dudakları vardı, bahçelerdeki kır çiçekleri arasına hep onun menekşe gözleri serpiştirilmişti.* (s. 84)

Yengeç Hayalleri adlı romanda lise yıllarındayken bir kaçamak yaşadığı pastaneci kızı yıllar sonra memleketine dönünce gören Tekin, onun evlendiğini

[15] https://www.neoldu.com/ask-nedir-9635h.htm

öğrenmiştir. Aslı, artık evli ve çocuklu bir kadındır. Tekin bu durum karşısında üzülse de yapacak bir şey yoktur. Fakat o zamanlar şimdiki aklında olsa Aslı'dan öyle kolay kolay vazgeçemeyeceğinin bilincindedir.

> *Abisine yakalandığımız o berbat günden bu yana Aslı'yla hiç yüz yüze gelmemiştik. Neredeyse üç yıldan fazla bir zaman oluyordu. Çocukluk duyguları mı ilk gençlik deneyimsizliği mi nedir bilmiyorum ama şimdiki aklım olsa sanırım ondan öyle kolayca vazgeçmezdim*. (s. 140)**.**

Bu denli yoğun bir şekilde yaşanan aşk duygusu Akyüz'ün bazı eserlerinde bireye acı vermektedir. Dolayısıyla aşk bireyin beklemediği bir anda başına gelen bir olgudur. Bulunan aşkın yitirilmesi veya karşılık bulamaması sonucu aşk acısı ortaya çıkmaktadır. Bu da kişinin kendini huzursuz ve kötü hissetmesine sebep olmaktadır. Kimileri bu aşk acısını bir şekilde unuturken kimileri sonsuza kadar bir yara olarak içlerinde taşımaktadır.

Uzmanlara göre bu acı fiziksel acıyla aynıdır. Bunun sonucunda depresyona giren bireylerde verem ortaya çıkabilir. Edebiyatta bu tema sıkça işlenmiştir (Uğurlu, 2020: 62). Akyüz'de işin hastalık boyutuna kadar gitmesi yoktur fakat onun karakterleri de içinde bulundukları ruh hallerinde dolayı bir hastadan farksızdır. Dolayısıyla yazarın *Karanlık Dağda Bir Yol*'da yer alan *Hayalimdeki Gibi Söyle* öyküsünde aşk acısına yer verilmiştir.

Hayalimdeki Gibi Söyle adlı öyküde satış danışmanı olan bir adamın sevdiği kızı unutamamış olması ve bunun karşısında duyduğu acı anlatılmaktadır. Söz konusu öyküdeki adamın sevdiği komşu kızı Nihan, ailesi ile birlikte o mahalleden taşınmak zorunda kalmıştır. Nedeni ise Nihan'ın babasının siyasi bir partiye katıldıktan sonra durumunu düzeltmesi, içinde yaşadıkları o yoksul mahalleye köşk gibi bir ev yaptırması, kızına piyano hocası tutmasının mahalleli tarafından sürekli eleştirilmesidir. Çünkü mahallelinin çalıştığı fabrikada grev başlaması üstüne bir de içine düştükleri yoksulluk böyle bir tepki vermelerine neden olmuştur. Onlar ekmeğinin peşinde koşarlarken Nihan ve ailesinin bu zevk içinde geçen hayatını hazmedememişlerdir. Nihan'ın babası da olaylara dayanamayıp ailesiyle başka bir yere taşınmıştır. Bu olay satış danışmanı adamın yüreğinde derin yaralar açmıştır. Adamın ona dair hatırladığı Nihan'ın yeşil gözleri ve kendisine bakıp gülümserken

seslendirdiği bir şarkı sözünden ibaret kalmıştır. Sevdasını içine gömen adam yıllar sonra iş için gittiği bir şehirde kardan dolayı mahsur kalınca oradaki otele yerleşmek zorunda kalmış ve kafa dağıtmak için bir gazinoya girmiştir. Ne olduysa orada olmuştur. Sahnede şarkı söyleyen yeşil gözlü kızı Nihan'a benzetmiştir. Kızla konuşan ve ona tüm bunları anlatan adam her ne kadar oraya gitmek istemese de ayakları sanki onu oraya götürmüştür. Yine bir gün dayanamayıp oraya gitmiş ve kızın Nihan'ın söylediği şarkıyı söylemesi üzerine içinde derin bir acı hissetmiştir. Yollar her ne kadar tehlikeli olsa da daha fazla buna dayanamayıp geri dönmek için yola koyulmuştur.

> *İşte, hayatımın bana en güzel hediyesi buydu. Az önce bana gülümseyen o yeşil gözlerinden yansıyan akşam güneşi yaşamın bütün güzel duygularını bir kelebeğin ipeksi kanatlarındaki eşsiz renkler gibi yüreğime akıtır, billur sesi on yedi yaşımın taze dallarında binlerce bahar çiçeği patlatırdı.* (s. 88)

Burada Nihan'a karşı duyduğu aşkla içi içine sığmayan bir adamdan söz etmek mümkündür. Fakat daha sonra bu duyguyu bastırmak zorunda kalan adamın içine düştüğü vahim durum öykünün sonunda verilmiştir. Bu büyük aşk yerini büyük bir yaraya bırakmıştır.

> *Otel görevlisi ve birkaç müşteri gecenin bu vakti yola çıkmamam için yalvar yakar oldular. Söyledikleri umurumda olmadı, direksiyona geçip, kendimi yola vurdum, karlı yollardaki tehlikeler bana şimdikinden daha fazla ne acı yaşatabilirdi ki?* (s. 92)

Hissedilen duygunun karşılık bulamaması olayına karşılıksız aşk denir. Tek taraflı olan bu deneyim âşık olan kişi için üzüntüden başka bir şey değildir. Bu türden bir duyguya kapılan insanlar kederli, kaygılı, huzursuz bir ruh haline bürünürler. Hatta bazen utanma duygusu içine dahi girebilirler. Karşılıksız aşk da diğer bazı şeyler gibi insandan insana farklılık gösterebilir. Kimi insan acı çeker kimisi mutlu olur kimisi de âşık olduğu için çektiği acılara değdiğini düşünür. Dolayısıyla Hüseyin Akyüz'ün bazı eserlerinde aşkın yanı sıra duygusuna karşılık alamayanlar da olmuştur. Bu durumu onun *Bütün Düşlerin Akşamı*'nda yer alan *Kalbimdeki Palyaço* ve *Fotoğrafçının Gülümse Dediği* An adlı öyküde görmek mümkündür. *Yusuf'un Defteri* adlı romanda da söz konusu temaya yer verilmiştir.

Kalbimdeki Palyaço adlı öyküde karşılıksız aşk temi çocuğun dayısı üzerinden verilmiştir. Dayı, sevdiği kıza bir türlü açılamamıştır ve kız da başka birini sevmiş

onunla gitmiştir. Bu da dayının felaketi olmuştur. Kendini içkiye vermiş ve en sonunda çok iyi yapacağı tiyatrocu mesleği zedelenmiştir.

> *Ama yapamadı, Helin'i unutamadı. Benim düşündüğümün aksine onu unutmak için kendini tiyatroya vereceğine içkiye takılıp kaldı. Sanki derin bir bataklığın ütündeydi ve kıpırdandıkça aşağıya doğru batıyordu.* (s. 85)

Fotoğrafçının Gülümse Dediği An adlı öyküde belki de karşılıklı olabilecek bir aşkın korkulardan dolayı karşılıksız bir şekilde son bulması anlatılmaktadır. Adam cesaret edemediği için sevdiği kızdan olmuştur. O arkadaşlığının da bozulmasından korktuğu için geri planda durmuştur. Fakat sevdiğini söyleyememiş olmanın verdiği acıyı ömür boyu yaşayacağının da farkındadır.

> *Ona aşkımı söylemekle temiz bir duygunun lekeleneceğini, bundan da öte bu arkadaşlık duygusunun arkasına sığınıp gerçek isteklerimi saklayarak onu kandırmış olacağımı düşündüm hep. Sustum ve sevgimi içime gömdüm.* (s. 97)

Yusuf'un Defteri adlı romanda işlenen temalardan biri de karşılıksız aşktır. Holifira, üzerinden verilmiştir. Holifira'nın eşi yasaklara uymadığı için asılmıştır. Genç yaşında dul kalan Holifira, annesiyle yaşamaktadır. Tüccarın öldüğü gün Yusuf, yollara düşmüş ve yorgunluktan onların evlerinin önündeki kuyunun yanına düşmüştür. Yusuf'u bulan Holifira ve annesi ona yardımcı olmuşlardır. Holifira zamanla ona aşık olmuştur. Çünkü onu ölen eşine benzetmiştir. Fakat duyguları karşılıklı değildir. Çünkü Yusuf, Holifira gibi hissetmemektedir.

> *Oysa bir zamanlar ne kadar neşeli bir kadındı; güzellik ve sevinç saçıyorsun çevrene derdi ona hep akrabaları. Yusuf'u da sevmişti. Yeni yetme bir delikanlı da olsa, onu Tanrı'nın bir hediyesi olarak görüp, mutluluğun bahçelerinde açan bir çiçek kadar yakınında olduğunu sanmıştı.* (s. 80)

3.1.19. Vicdan Azabı

Vicdan Azabı, kişinin duyduğu pişmanlık duygusudur. İç huzursuzluk olarak meydana gelir. Taşıması çok ağır bir yüktür. Çünkü onun sesini bastırmak o kadar da kolay bir şey değildir. Cehennem azabı gibi insanın içini kavurup durur. Bu nedenle böylesi bir azabı azıcık dahi olsa dindirmenin tek yolu helallik almaktır. Akyüz'ün bazı eserlerinde de bu azabı çeken karakterler bulunmaktadır. *Samuray Fırtınası'*nda *Uzun Trenler* ve *Ses* adlı öykülerde bu durumu dile getirmiştir.

Uzun Trenler adlı öyküde vicdan azabı Nevzat karakteriyle gündeme getirilmiştir. Nevzat, Kenan'a verdiği tekerlekli sandalye sözünü tutamamıştır ve geriye döndüğünde artık hiçbir şey eskisi gibi olmamıştır.

> *Her gece, ne zaman bir tren geçse, demir tekerleklerin korkunç gürültüsü yüreğimi parçalayıp, uykumu bana işkence ediyor, desem zaten anlamazdı.* (s. 27)

Ses adlı öyküde arkadaşına yardım edemeyen ve bunun için hep kendini suçlayan hatta arkadaşının inlemelerini sürekli kulağında duyan Yusuf'un çektiği vicdan azabı anlatılmaktadır. O ne yaparsa yapsın bu olayın etkisinden çıkamamıştır. Çünkü vicdan azabı çekmek o kadar zordur ki onun sesini bastırmak sanıldığı kadar kolay bir durum değildir. Yusuf'un artık ömrünün sonuna kadar çekeceği bir vicdan azabının olduğunu bilmesi kendisini oldukça ürkütmektedir. Özellikle de arkadaşının son sesi kulağından hiç gitmemiştir.

> *-O korkunç patlamanın alevleri ortalığı gündüz gibi aydınlatınca ancak görebilmiştim yüzünü. Bir andı. Göz göze gelişimiz, acı bir gülümsemeyle bakışı ve haykırmalarının bir dosta ulaştığını görmenin sevinci bir andı. Onu görmemle birlikte yüreğimdeki korku duygusu da uçup gidivermişti ama artık çok geçti. Parlayışı gibi sönüşü de çabucak olmuştu alevlerin. Karanlık o alevleri de yutuvermişti sanki. Işığın yerini korkunç bir sıcaklık almıştı sonra. Korkunç bir sıcaklık… Ah cehennem başka nasıl olur ki?...* (s. 41)

3.1.20. Kıskançlık

Kıskançlık bir kişinin sahip olduğu bir şeyi başkasına kaptırması sonucu duyduğu hissi ifade eder. Geçmiş zamanlardan bu yana var ola gelen bu duygu neredeyse az ya da çok tüm bireylerde mevcuttur. Doğuştan olmayan ve sonradan öğrenilen bu olgu öz güven eksikliği ve yetersizlik duygusundan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bu yetersizlik duygusu da bireylerin kendilerini mutsuz, yalnız ve çaresiz görmelerine sebebiyet vermektedir. Böyle olunca da ilişkiler bozulmaya başlamakta ve kişi kendini daha berbat hissetmektedir[16]. Bu denli yıkıcı bir etkiye sahip olan

[16] http://apelasyon.com/Yazi/684-kiskanclik

kıskançlığı Akyüz'ün bazı öykülerinde görmek mümkündür. Söz konusu öyküler *Samuray Fırtınası*'nda *Cici Baba* ve *Kelebeği Kurtarmak* adlı öykülerdir.

Cici Baba adlı öyküde kıskançlık temi on yaşındaki Cemil üzerinden verilmiştir. Annesini başkasıyla paylaşma fikri kendisinin canını oldukça sıkmıştır. Artık annesinin sıcaklığına sığınamayacak kadar büyümüş olması onun iyice üzülmesine neden olmuştur. Bundan dolayı cici babasına oldukça öfkelidir.

> *Delice kıskanıyordu annesini o adamdan. Kendisi artık annesinin sıcaklığına sığınamazdı yorganın altına girip başını karnının üstüne koyamazdı, yüzünü gözünü öpemez, saçlarını okşayamazdı. Büyümüştü, annesinin değişiyle kazık kadar adam olmuştu.* (s. 33)

Kelebeği Kurtarmak adlı öyküde kıskançlık temi Pervin'e âşık olan adam üzerinden verilmiştir. Adam, Pervin'i Kuyumcu Necati'den kıskanmaktadır. Necati'nin Pervin'e ilgi göstermesi onu çileden çıkarmıştır. Gidip Necati'yi olanca gücüyle dövmek ve hıncını ondan çıkarmak istemiştir.

> *Hızlı solumalarla yumruklarımı sıktım. İçimden delice bir şeyler yapmak geçiyordu. Kuyumcu atölyesinin kapısını bir tekmeyle açmak Pervin'i kolundan tutup dışarıya çıkarmak ve Necati'yle tüm hıncımı alana kadar boğuşmak gibi…* (s. 65)

3.1.21. Kırgınlık

Bu hayatta başımıza gelebilecek en acı olaylardan biri de sevdiğimiz insanlara kırılmaktır. Gönül kırgınlığı acı bir lokmaya benzer ve bir düğüm misali boğazda takılı kalır. O an kelimeler kifayetsizdir. Sığınılabilecek bir kapı yoktur.

Dolayısıyla kişinin sevdiği birinden duyduğu kötü bir söz veya beklemediği bir davranıştan ötürü hissettiği üzüntünün adıdır kırgınlık. Kırgın olan kişi bu duygusunu içine attığından birçok şeyi söyleyemez ve susmayı tavır olarak takınır. Bu da onun içinde türlü türlü fırtınalar kopmasına ve büyük bir acıyla cebelleşmesine neden olur.[17] Akyüz'ün bazı eserlerinde de böyle bir durum söz konusudur. Bu temaya

[17] http://kentgazetesi.biz/gonul-kirginligi/

yer verdiği öyküleri *Bütün Düşlerin Akşamı*'nda *Bütün Düşlerin Akşamı Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar* olarak söylenebilir.

Bütün Düşlerin Akşamı adlı öyküde babasından beklediği ilgiyi göremeyerek büyüyen ve babası tarafından sevgiye muhtaç bırakılan bir çocuğun yıllarca dinmek bilmeyen iç kırgınlığına şahit olmaktayız. Öykünün sonunda bu kırgınlığın bir nebze dahi geçmiş olması hem kahramanın hem de okuyucunun yüreğine su serpmiştir. Öykünün kahramanı babasından uçurtma istemiştir. Ne kadar büyümüş olursa olsun bu durum umurunda değildir. Babası da oğlunu kırmamış ve dediği gibi bir uçurtma yapmıştır. Adam çocukluğundan beridir böyle bir ilgiye ihtiyaç duymaktadır.

> *Hemen montumun cebinden kâğıt parçasıyla bir makara ipliği çıkartıp önüne koydum.*
> *-Hadi dedim.*
> *-Bunlar ne? dedi şaşkın şaşkın önündeki kâğıtla ipliğe bakarak.*
> *-Yine yap, dedim. Yine bir şeytan uçurtması yap.*
> *-Delisin sen!*
> *-Deliyim işte! dedim ağlamaklı bir sesle.*(s. 40)

Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar adlı öyküde kırgınlık açık kalan bir yara misali verilmiştir. Onca sohbetten sonra kendisine bir elvedayı dahi çok gören adamın yarası kabuk tutamayacak kadar derin bir hâl almıştır. Çünkü o en azından bu kadarını hak ettiğini düşünmektedir.

> *Hayatının bu son deminde son bir kez daha şansını denemek istemiş olabilirdi, onu anlamam çok zor değildi, bana kuru bir veda sözünü bile çok görüşüne takıldım. İçimde derinden bir üzüntü duymamak elimde değildi.* (s. 80)

3.1.22. Öfke

Yaşamın parçası olan duygulardan birinin öfke olduğu söylenebilir. Bu durum son derece doğaldır. Fakat bu duygu başkasına zarar verecek boyuttaysa kontrol altına alınmalıdır. Aksi takdirde olumsuz sonuçlar meydana gelebilir. Günlük yaşamda çok etkin bir yere sahip olan öfkenin nedenleri arasında ise Dünya'nın içinde bulunduğu zorlu yaşam koşulları, sosyal güvencelerin yetersiz oluşu, ekonomik koşulların bireyleri zorlaması gibi nedenler sayılabilir (Soykan, 2003: 20). Akyüz'ün bazı eserlerinde de öfkenin izine rastlamak mümkündür. Bu tema *Karanlık Dağda Bir*

*Yol'*da *Gazeteci Çocuğun Ölümü* adlı öyküde işlenmiştir. Yine *Yusuf'un Defteri* adlı romanda bu temaya yer verilmiştir.

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde Ersin'in içinde bulunduğu öfke patlaması anlatılmaktadır. O, babasının annesine çektirdiklerine daha fazla dayanamamış annesini de alıp gitmiştir. Fakat tekrardan ortaya çıkan baba Ersin'in öfkesini tekrardan kamçılamıştır.

> *Öfkesinin çileden çıkardığı Ersin, koşturup yetişmiş, elindeki sopayla kamyonun farlarından birini parçalamıştı bile. Seher teyze koşup daha fazlasını önledi.* (s. 66)

Yusuf'un Defteri adlı romanda Hasan'ın kötüye giden kaderi karşısında duyduğu öfke dile getirilmiştir. Henüz çocuk yaşta kimsesiz kalan Hasan'ın yakasını aksilikler bir türlü bırakmamıştır. O da tüm suçu kaderde görmektedir. Hatta kader kanlı, canlı bir insan olsa Hasan, ondan hıncını alıncaya kadar onunla boğuşmayı göze alacağını dile getirmiştir.

> *Ah kader! dedi içinden Hasan. 'Eğer sen dev yapılı bir pehlivan olsaydın ya da gözünü kan bürümüş bir sokak kabadayısı, hiç korkmadan üstüne atılıp sana olan bütün hıncımı çıkartıncaya, bütün öfkemi boşaltıncaya kadar boğuşurdum seninle.* (s. 32)

Öfkesine yenik düşen bir diğer isimse tımar beyi Ali Tarık'tır. Yusuf'un din değiştirdiğini zannederek öfkeden adeta deliye dönmüştür. Hemen falakayı hazırlatıp Yusuf'u anlamadan dinlemeden dövmeye başlamıştır. Zavallı Yusuf bir yanlış anlaşılmadan dolayı hayatında hiç yemediği kadar dayak yemiştir.

> *Latince ha! diye bağırdı Ali Tarık Bey ikinci değneği daha acımasızca, daha öfkeli vururken. Yusuf'un ilk vuruşu sessizce kabul etmesini, inilti bile çıkarmamasını bir karşı koyma gibi algılamış, bu onu öfkeden çıldırtmıştı iyice.* (s. 116)

3.1.23. Değersizlik

Değersizlik, kişinin kendini çok kötü hissetmesine sebep olan bir duygudur. Bu duygunun kökeni çocukluk yaşantısına dayanmaktadır. Çünkü daha çocuk yaştayken aradığı değeri bulamayan birinden, büyüdüğü zaman da bu değeri başkasına göstermesi beklenemez. Bu duyguyu yaşayanlar diğer insanları ya kendinden üstün görür ya da aşağı. Eşiti yoktur. Durum böyle olunca da karşıdaki kişiyi küçümsemek

kaçınılmaz olur. Bu da beraberinde acıyı, mutsuzluğu ve huzursuzluğu getirir (Geçtan, 2016: 76-85). Akyüz'ün bu temayı işlediği eserlerinde de böyle bir durum söz konusudur. Bu temayı ele alan öykülerin *Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Gazeteci Çocuğun Ölümü* ve *Yüksek Duvarların Rüzgârı* olduğunu söyleyebiliriz.

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde Ersin'i sahiplenen, benimseyen mahallelinin bu davranışları pek de uzun sürmemiştir. Ersin öldükten sonra yerine geçen gazeteci onu çoktan unutturmuştur bile… Bu da mahallelinin Ersin'e gösterdiği değerin daha doğrusu değersizliğin bir göstergesidir.

> *Mahalleli için yaşamın keyfi kaçmıştı ama bu çok sürmedi. Yeni bir gazeteci çocuk ortaya çıkınca eskisi çabucak unutuldu.* (s. 68)

Yüksek Duvarların Rüzgârı adlı öyküde işlenen bir diğer tema da değersizliktir. Cezaevi müdürünün çocukluğuna baktığımızda kimse tarafından ilgi görmediğini, sevilmediğini, önemsenmediğini değersizleştirildiğini görmek mümkündür.

> *Neyi anlatacaktın ki? Çocukluğunda doğru dürüst yazı yazmayı bile beceremeyen, hep kulağı çekilen bir ilkokul öğrencisi olduğunu mu yoksa işsiz ve sarhoş bir babanın oğlu olduğunu mu?* (s. 116)

3.1.24. Egoizm

Kişinin kendi menfaatini ön planda tutması olayına egoizm denir. Fransızca kökenli olan bu kavramın kelime anlamı bencil demektir. Bu tür kişiler ukala, kibirli ve kendini beğenmiş kişilerdir. Kendilerinin hep en iyisini hak ettiklerini düşünürler ve hatalarını kabullenemezler. Benmerkezci bir özelliğe sahiptirler. Kendilerinden başka kimseyi düşünmezler. Böyle olduğu için de yalnızlığa mahkûm olurlar.

Dolayısıyla bencillik, güçlü olandan zayıfa doğru yani egemen sınıftan ezilen sınıfa doğru yayılan bir özelliğe sahiptir (Önal, 2018: 218). Akyüz'ün bazı eserlerinde de bu türden bir temaya rastlamak mümkündür. *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarda bu temaya değinilmiştir.

Yusuf'un Defteri adlı romanda egoizm olgusunu Papaz Meletis ve paşanın adamı Arnavut Pala üzerinden görmek mümkündür. Papaz Meletis, biraz da kaybolan itibarını kazanmak için Yusuf'a Latince öğretmeye çalışmıştır. Tüm bu Latince derslerini İncil'den vermeye çalışmıştır. Çünkü amacı Yusuf'u İnançlı birer Hristiyan

yapıp tekrardan saygınlık kazanmaktır. Arnavut Pala için de aynı şeyleri söylemek mümkündür. Onun da tek amacı gözünden düştüğü paşanın gözüne tekrardan girmek ve eski saygınlığını bu şekilde tekrardan elde etmektir. Bunun için her türlü kötü yola başvurmuştur. Heleni'nin rızası olmadığı halde sırf paşa beğendi diye onu zorla götürmüş saraya cariye yapmıştır. Bununla da kalmamış karşı koyan Anika Teyzeyi öldürtmüş Hasan'ı da kılıçla yaralamış ve Haliç'in sularına atmıştır. Arnavut Pala için egoizmin vücut bulmuş hali demek mümkündür.

> *Arnavut Pala Heleni'yi ne yapıp edip konağa götürmeyi kafasına koymuştu. Birkaç gece sonra yanına iki adamını alıp kilisenin bahçesindeki kulübeyi bastı. Anika Teyze hep kuşkulu uyuduğu için kapının gıcırtıyla açılışını hemen duymuş ve yastığının altında sakladığı bıçağı kaptığı gibi kalkmıştı ayağa, ama güçlü bir elin bıçağı elinden almasına engel olamamış, sonra boğazını olanca gücüyle sıkan iri iki elin kıskacında oracıkta can vermişti.* (s. 111)

Yengeç Hayalleri adlı romanda çocukların annesi son derece bencildir. Resmen kendi hayallerini gerçekleştirmek için çocuklarından bile vazgeçmiştir. Onca yıllık çocuklarını bu uğurda harcamıştır.

> *Çocukların işe karışırsa söylediklerin hayal olur!*
> *Tamam, yarın konuşurum oğlumla, durumu anlayınca çeker gider zaten!* (s. 146)

3.1.25. İnatçılık

İnatçılık, daha çok değişimi ve değişmeyi sevmeyen insanlarda mevcut bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü bu tür insanlar içinde bulundukları konumlarını korumaya çalışırlar. Başkalarının fikirlerini benimsemek istemezler. Hep kendilerinin haklı olduğunu savunurlar. Hatalı olduklarını bir türlü sindiremezler. Çünkü son derece benmerkezcidirler. İşte tüm bunlardan dolayı bu kişiler inatçı kimseler olarak bilinmektedirler. [18] Akyüz'ün *Karanlık Dağda Bir Yol* adlı kitabında bulunan *Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar* adlı öyküsünde de inatçılık temine değinilmiştir.

[18] http://blog.milliyet.com.tr/inatcilik--nereye-kadar-/Blok/?BlokNo=296023

Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar öyküsünde ele alınan bir diğer tema inatçılıktır. Öykünün adından anlaşılacağı üzere bu inatçılık yaşlı bir adam üzerinden verilmiştir. Adamın inatçı oluşu çocukluğundan bellidir. Çünkü o, babasına gitmek için kendisine engel olan dayısına kafa tutmuştur. Yine saat kulesinde tanıştığı şantiye işçisiyle arası bozulunca onu korumuş şantiye işçisi her ne kadar onun inadından vazgeçip kendisini çağıracağı günü beklese de bu gerçekleşmemiştir. Çünkü ihtiyar bu inadından vazgeçmemiştir.

> *Koşulları ne kadar berbat olursa olsun gündüzleri şantiyede zaman geçirmek kolaydı,, oysa akşamları bu unutulmuş şehrin sokaklarına adım attığımda her şey zorlaşıyor, kafasına naylon torba geçirilip boğulmaya bırakılmış bir adam endişesi içinde gözlerimi kuleye dikip, onun birden bir iyilik meleği olup, inadından vazgeçmesini bekliyordum.* (s. 78)

3.1.26. İhanet

İhanet, sadakatsiz olma durumudur. Başkalarının güvenini boşa çıkartıp onları sırtından vurmaktır. İhanetin hiçbir şekli hoş karşılanmaz. Çünkü bu davranışta bulunan kişiler toplumun gözünde değersiz ve güvenilmez bir konuma düşerler. Bu da onlar için taşıması son derece ağır bir yük haline gelir.

İhanet duygusunun toplumdaki ahlaki bozulmalar sonucunda ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Kısacası ahlaki değerlerle ters düşen bu olgu son derece kötüdür. Kur'an'ın asla tasvip etmediği bir davranış biçimidir (Gümüşsoy, 2009: 86). Akyüz, *Karanlık Dağda Bir Yol* adlı esrinde yer alan *Şehre Karanlık Çökünce* adlı öyküsünde bu temaya yer vermiştir.

Şehre Karanlık Çökünce adlı öyküde ihanet baskın bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu öyküde Cafer'in çırağı bebeğini ve karısını ona emanet etmiştir. Onlara sahip çıkan Cafer bir gün şeytana uymuş ve çırağının karısına yan gözle bakmıştır. Öyküde Cafer'in, oğlu gibi gördüğü çırağı İdris'e olan ihaneti anlatmaktadır.

> *Onun iyilik ışıklarıyla dolu sandığı gözlerinin içini şimdi daha endişe vericiydi. Birden bileğinden yakalayınca aklı da bedeni de çözüldü zaten, hiçbir yanının gücü kalmayıp elindeki tepsiyi aşağıya salıverdi.* (s. 103)

3.1.27. Sabır

Sabır bir tür vazgeçmeme sanatıdır. Ne olursa olsun yaşanılan hiçbir zorluk karşısında boyun bükmemektir. Yeri geldiğinde acıya, mutsuzluğa katlanabilmektir. Bu kavram özellikle zor durumlar için kullanılan bir olgudur. Düşmanın esareti altında kalmayıp gayret göstermek, gerekli tedbirleri almak, onurlu olmak adına çaba göstermek ve direnmektir (Kahraman, 2018: 88). Dolayısıyla sonu selamet olan sabır son derece önemli bir olgudur. Çünkü zorluklara göğüs geren insanlar bunun mükâfatını elbet bir gün alırlar. Sabrın içinde inanç, huzur ve sevgi vardır. Yaşadıkça öğrenilen bir tutumdur. Bu nedenle fazla üstelememek lazım çünkü çok az insanda bulunmaktadır.[19] Sabır olgusu da Akyüz'ün işlediği bir diğer tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu temaya *Yusuf'un Defteri* adlı romanında yer vermiştir.

Yusuf'un Defteri adlı romanda sabır olgusu Yusuf üzerinden verilmiştir. Yoluna çıkan tüm zorluklara rağmen sabreden Yusuf, sonunda sabrının mükâfatını almıştır. Evlatlık verildiği tüccarla ve yanlarına aldıkları hekim Filitz'le Bursa'ya mal götürürken eşkıya baskınına uğrayan daha sonra defterin sırrını çözmek için Latince öğrenmek zorunda kalınca yollara düşen, bir hekime yamak olduktan sonra kaderi kendisine gülmüş olan Yusuf'un yeteneği ve sabrı sonunda iyi bir hekim olması ve aşkı da bulması anlatılmaktadır.

> *Biri darüşşifa başhekimine yazılmış mektup, diğeri ise Yusuf'un Fatih Darüşşifası'nda hekimlik yapabileceğine dair ruhsattı. Yusuf bir ağacın altına oturup uzun uzun seyretti bu parşömenleri, üzerindeki yazıları tekrar tekrar okudukça sevinç doldu içi.* (s. 221)

3.1.28. Merhamet

Merhamet, koruyup kollamak, şefkat göstermek, acımak ve acıtmamaktır. Bir yerde merhamet varsa orada zulümden söz edilemez. Merhamet duygusu bireyin kendisine olan saygısını, özgüvenini arttırır ve daha mutlu hissetmesini sağlar. Dolayısıyla mutluluğun anahtarının merhamet olduğu söylenebilir.

[19] https://indigodergisi.com/2012/01/sabir-en-zor-sanattir/

Din ve kültürle de yakından ilişkili olan merhamet kavramının en bariz örneği dilenciler üzerinden verilebilir. Çünkü onlar merhamet günleri olan Cuma günleri, bayram günleri daha çok ortalıkta görünürler. Çünkü en çok bu günlerde kimsesizlere, ihtiyacı olanlara yardım edilir (Dalgalı, 2019: 7). Akyüz'ün bazı eserlerinde de merhamet temine vurgu yaptığını söylemek mümkündür. *Denizkızı ve Çocuk* adlı kitabında *Ana Yüreği* adlı öyküsünde bu temaya yer verdiği söylenebilir.

Ana Yüreği adlı öyküde avcı olan dedesiyle birlikte ava giden Bekir'in merhamet dolu sıcacık dünyası anlatılmaktadır. Söz konusu öyküde Zeynel Dede, tam anne geyiği öldürecekken geyik hızla ortadan kaybolur. O da yavru geyiği vurmaya çalışır. Fakat torunu Bekir, buna izin vermez. Zeynel Dede de torununu böyle mutlu görünce geyiğe zarar vermez ve Bekir'e isterse alıp evinde bakabileceğini söyler. Bekir, geyiği eve getirir ve her şeyiyle ilgilenir. Onu iyice sahiplenmiştir artık. Fakat bir gün acı bir böğürmeyle uyanır. Anne geyik yavrusunu almak için onların evlerine kadar gelmiştir. Zeynel Dede, tabancasını alıp onu öldürmek için yola koyulsa da Bekir'in yalvaran bakışları karşısında vazgeçer. Yılların katılaştırdığı avcı yüreği de böylece yumuşar. Bekir de sevinç içinde yavru geyiği annesine verir. Yavrusunu alan anne geyik oradan uzaklaşır. Bekir'se sevinç içinde onları izler.

> *Zeynel Dede, torununun acı bir sesle bağırmasıyla, hiç düşünmeden bıçağını hayvanın boğazından çekti. Bekir, yaklaştı, yavru geyiğe daha yakından bakıp, onun kahverengi tüylerini okşadı. Hayvan da bir sığınak bulmuşçasına başını hemen çocuğun ellerine doğru uzatıvermişti.* (s. 58)

3.1.29. Böbürlenme

Böbürlenme, üstünlük taslama eylemidir. Bu kavram kibir ile aynı manaya gelmektedir. Bu özelliği kendisinde barındıran insanlar başkalarının düşüncelerini, davranışlarını, hatta giyimlerini dahi beğenmezler. Kendilerini değerli olarak görürler. Kendilerini sürekli överken karşısındakileri ise hor görürler. Dolayısıyla bu durum İslam ahlakına uymaz. Çünkü dinimiz insanları tevazu sahibi olmaya davet eder. Sonuç olarak bu kötü huya sahip olan bireyler bundan kurtulmalıdır. Akyüz'ün *Denizkızı ve Çocuk* adlı kitabında yer alan *Dünyanın En Güzel Çiçeği* adlı öyküsünde de bu temayı görmek mümkündür.

Dünyanın En Güzel Çiçeği adlı öyküde bahçesinde dünyanın birçok ülkesinden getirdiği çiçekleri yetiştiren ve bununla böbürlenen Selim Bey anlatılmaktadır. Onun bu çiçek tutkusunu bilen çiçek yetiştiricileri bin bir zorlukla yetiştirdikleri çiçekleri satmak için ona getirirler. Fakat o bunların hiçbirini beğenmez ve her fırsatta kendi bahçesinin güzelliğiyle böbürlenip durur. Durum böyle olunca da zavallı çiçek yetiştiricileri elleri boş bir şekilde geldikleri yerlere geri dönerler.

> *Kentin çevresindeki kasabalardan, hatta uzak dağ köylerinden çiçek yetiştiricisi köylüler onun çiçek tutkusunu ve varsıllığını duyup ellerinde sepet sepet çiçeklerle kapısına gelirler, Çiçekleri belki beğenilir de satın alınır diye umutla bekleşirlerdi. Selim Bey, onların uzun emekler sonucu yetiştirdiklerini beğenmez, kendi bahçesindeki çiçeklerin güzelliklerini böbürlenerek anlatıp, onları bir güzel azarlardı.* (s. 40)

3.1.30. Karamsarlık

Kötümser olma durumudur. Karamsar olan insanların geleceğe dair umutları yoktur. Endişe ve korku duyarlar. Sürekli mutsuzdurlar ve acı çekerler. Toplumda aktif rol almaktan çekinirler. Bu durum bireyleri hem ruhsal hem de fiziksel açıdan etkilemektedir (Durmuş, 2018: 5). Tüm bunlardan hareketle Akyüz'ün üzerinde durduğu bir diğer temanın ise karamsarlık oluğunu söylemek mümkündür. Bu temaya *Karanlık Dağda Bir Yol* adlı eserinde yer alan *Yüksek Duvarların Rüzgârı* adlı öyküsünde yer vermiştir. Söz konusu öyküde karamsarlık temi bir cezaevi müdürü üzerinden verilmiştir. Fakat oraya gelen idama mahkûm edilen Ilgar sayesinde işin seyri değişmiştir. Bu karamsarlık duygusu yerini olumlu düşüncelere bırakmıştır. Öyküde yer alan cezaevi müdürü henüz çocukken babası sürekli içki içen annesi ise evden kaçıp başka biriyle evlenen ve kendisi de üvey babası tarafından yatılı okula gönderilmiş biridir. Yaşadığı tüm bu olaylar onu büyük bir karamsarlığın içine itmiştir. Okulunu bitirip cezaevi müdürü olan bu adam Ilgar adlı mahkûmla tanışınca hayatı değişmiştir. Ilgar'ın bir idam mahkûmu olmasına rağmen bu denli, umut dolu oluşu onu derinden etkilemiştir. Ilgar, büyük cezaevinde yangın çıktığı zaman oraya gelmiş bir mahkûmdur. Ilgar'la adeta dost olan ve onun ölümünü bizzat kendi gözüyle görmek istemeyen cezaevi müdürü diğer cezaevi müdürüyle konuşup onu oraya aldırmıştır. Öykü ise cezaevi müdürünün Ilgar'la vedalaşmaya bile gidemeyecek kadar üzgün olması fakat yine de tam gidecekken arabanın hareket etmesiyle sona ermiştir.

Çocukluk günlerinin özgürlüğü kısa sürmüş, bütün öteki her şey gibi bu duygular da senin karamsar ruhunun karanlığına gömülmüştü. (s. 110)

3.1.31. Dostluk

Dostluk, bireylerin arasındaki samimiyete ve sevgiye dayanan bir tür bağdır. Başka bir söylemle dostluk, iyi anlaşan insanların birbirine karşı iyi ve kötü günlerinde destek ve yardımcı olmalarıdır (Çelik, 2008: 31). İnsanlar arasında birlik ve dayanışmayı sağlayan bu olguyu birçok sanatçımız eserinde kullanmıştır. Kuşkusuz bunlardan biri de Hüseyin Akyüz'dür. O, *Yağmurda Kuş Sesleri*'nde yer alan *Ah Be Niko* adlı öyküsünde dostluk temasına yer vermiştir. Söz konusu öyküde girdiği işlerden hemen çıkan çalışmayı sevmeyen bir adamın son çalıştığı yerde tutunmaya başlamasının asıl nedeni alttaki çiçekçinin bir çalışanı olan Niko'yla kurduğu dostluktur. Fakat bir gün Niko ansızın ortadan kaybolunca adam, onun öldüğünü düşünür. Hatta işten dahi ayrılmaya karar verir. Yüreğinin iyice çöktüğü günlerde Niko, ansızın karşısına çıkıverir. Yaşlı adam âşık olduğunu ve evlilik hazırlığı içinde olduğunu söyler.

Köprü üzerinden aşağıya olta sallandıranlara daldığım bir ara yanımda çok tanıdık bir karaltı belirip, elini dostça omuzuma koyuverdi. Yüzüne baktığımda o an bir hayal gördüğümü ya da akşam karaltısının beni kandırdığını düşünmeden edemedim. Boynuna sarılıp yanaklarına arka arkaya öpücükler kondururken bile inanmakta zorlanıyordum.

-Niko! Sen misin gerçekten?
-Benim yerimde benden başka kim olabilir ki kuzum? dedi kollarımdan kendini güçlükle kurtararak. (s. 93)

3.1.32. Tutsaklık

Fabrikaların işçilerin tutsak alındığı mekânlar olduğunu söylemek mümkündür. Bu tutsaklık öyle vahimdir ki işçiler yasal yükümlülüklerini yerine getirseler bile her an suçlu konumuna düşebilmektedir. [20]Akyüz'ün *Beyaz Güvercin* adlı eserinde yer alan *Köle* adlı öyküde de böyle bir durum söz konusudur. Söz konusu öyküde adından da anlaşılacağı üzere bir tutsaklık söz konusudur. Fabrika işçisi,

[20] https://www.evrensel.net/yazi/81155/calisma-yasaminin-iki-yuzu-ve-isciler

kendisini ve arkadaşlarını bir köle gibi gördükleri için patronlarına kızgındır. Fakat elinden bir şey gelmez. Çünkü çalışmaya mecburdur. Tedirgindir, bunalımlıdır ve özgürlük arayışı içindedir.

> *Gün doğumunun alacakaranlığında daha başlar tutsaklığım, her sabah yatak odasındaki çalar saat tiz bir sesle acı acı ötmeye başlayınca. Ne denli yatağın sıcaklığı içinden çıkmak istemesem de güçlü bir el çeker alır beni. Aceleyle hazırlanmış bir bardak çayın ağzımı yakmasından ve bir dilim yağlı ekmeğin dilimin altında erimesinden sonra bir bakarım sokaktayım. Her sabah yürümesini yeni öğrenen çocuklar gibi. Sallana sallana adımlarım sokakları. Bir isteksizlik içinde.* (s. 85)

3.2. Sosyal Temalar

3.2.1. Yoksulluk

Yoksulluk, bireyin ihtiyaçlarını karşılayacak gelire sahip olamaması durumudur. Çağımızın en büyük sorunlarından birisi haline gelmiştir. Modernleşme, ekonomi üzerinde büyük bir değişim meydana getirmiştir. Durum böyle olunca da ülkede yoksulluğun baş göstermesi kaçınılmaz olmuştur. Yoksulluğun bu denli hızlı bir şekilde yayılmasının ardındaki en büyük nedene geldiğimizde ise bunun Kapitalizm olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Kapitalizmle birlikte gelirin eşit bir şekilde dağılımı söz konusu değildir. Böylece maddi durumu iyi olan daha iyi, maddi durumu kötü olan ise daha kötü bir konuma gelmiştir.

Karmaşık bir yapısı olan yoksulluk, gelişmekte olan ülkelerin önündeki en büyük engellerden biridir (İbrişim, 2008: 3). Gelir dağılımındaki eşitsizlik, toplumsal dışlama, işsizlik, göç, nüfusun çoğalması gibi unsurların da yoksulluğa neden olmasından ötürü onu ölçmek bir hayli zorlaşmıştır (Yaşar, Taşar, 2019: 120). İşte tam da bu denli önemli bir sorun haline gelen yoksulluk, birçok yazarın eserine konu olmuştur. En fazla işlenen konulardan biri olan yoksulluk, bazı eserlerde açık haliyle bazı eserlerde ise dolaylı olarak işlenmiştir (Kalkay, 2018: 40). Dolayısıyla Hüseyin Akyüz'ün de içinde bulunduğu yaşam koşulları, etrafında birçok işçi kesiminin oluşu onda böyle bir duyarlılık meydana getirmiştir. Eserlerinde söz konusu yoksulluk temini işçi aileleri üzerinden görmek mümkündür. Yine Türk edebiyatına birçok eser kazandıran Orhan Kemal'in de üzerinde durduğu temanın yoksulluk, olduğunu

söylemek mümkündür. Onun kahramanları da tıpkı Akyüz'ünki gibi işçi kesiminden seçilmiştir.

> *Fakirlik, köylünün ortak bir problemi oluşu yanında, köy romancılarının da özellikle ilgilendikleri bir konudur. Birçok yetersizliklerin sonucunda ortaya çıkan fakirlik, bu dönem romanlarında işsizlikle iç içe girmiş bir problem halinde ele alınır. Köylülerin durumlarını bir parça olsun iyileştirebilmek için, son derece güç şartlarda sürdürdükleri çabalara ve fakirliğin, yaşayışları üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekilir. Bu hususlar, Yaşar Kemal'in Ortadirek, Yer Demir Gök Bakır ve Ölmez Otu romanlarında ağırlık kazanırken; Talip Apaydın, Emmioğlu, Ortakçının Oğlu, Define ve Tütün Yorgunu romanlarında; Tahir Kutsi Makal, Kamyon; Abbas Sayar da Yılkı Atı'nda aynı konuyu ele alırlar. Bunlar kadar olmamakla birlikte Kelleci Mehmet'te de fakirliğin, köy insanının yaşayışındaki yıkıcı etkilerine yer verilir.* (Kaplan, 1997: 270-271)

Yaşar Kemal'in *Ortadirek, Yer Demir Gök Bakır, Ölmez Otu*, Talip Apaydın'ın Emmioğlu, *Ortakçının Oğlu, Define, Tütün Yorgunu* adlı eserleri için de aynı durum söz konusudur. Zaten 1960'a kadar olan dönemde hemen hemen tüm romanlarda bu duruma rastlamak mümkündür. Hatta 1960 sonrasında da yine aynı tabloyla karşılaşmak kaçınılmaz olmuştur. Tüm bunların ışığında incelemeye çalıştığımız Hüseyin Akyüz'ün eserlerinde de yoksulluk belirgin bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tema fabrikada çalışan işçiler, kenar mahallede yaşayan insanlar üzerinden verilmiştir. Bu temaya yer verdiği öyküleri *Beyaz Güvercin*'de *Yalnızlıkta Bir Kadın, Bir Sonbahar Günü, Uçan Balonlar, Cankurtaran, Beyaz Güvercin, Çaydanlık, Köle Samuray Fırtınası*'nda *Kış Duyguları, Uzun Trenler, Cici Baba, Samuray Fırtınası, Kelebeği Kurtarmak, Gül Kafesi Bütün Düşlerin Akşamı*'nda *Gramofon Denizkızı ve Çocuk*'ta *Denizkızı ve Çocuk, Ağlıyor Ağacım Duymuyorlar, Dede ve Torun Yağmurda Kuş Sesleri*'nde *Yağmurda Kuş Sesleri, Eski Zaman yaraları, Geyik Desenli Kilim, Usta ile Zehra, Karlı Günün Cinayeti, Buz İçinde Ateş Gördüm, Demir Paralar Karanlık Dağda Bir Yol'*da *Alman Generalin Kızı, Gazeteci Çocuğun Ölümü, Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar, Hayalimdeki Gibi Söyle* olarak söylenebilir. Yazar, *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarında da bu temaya değinmiştir.

Yalnızlıkta Bir Kadın adlı öyküde kenar mahallede yaşayan yoksul bir işçi ailesinin durumuna değinilmiştir. Kadın, kocası öldükten sonra kaynanasıyla birlikte aldığı dul maaşıyla hayatını idame ettirmektedir. Her ne kadar bu parayı almak içinden

gelmese de buna mecburdur. Kadın için bu parayı almak demek kocasının ölümünü kabullenmek demektir. Fakat bundan başka güvencesi olmayan kadın çaresiz gidip parayı almıştır.

> *Sonra orada, masanın üstünde bıraktığım gibi kaldı paralar günlerce. Ne annen, ne de ben onlara dokunmak yürekliliğini bulamadık kendimizde. Gelip geçerken göz ucuyla baktığımız o birkaç kâğıt parçasına el sürmekle senin ölümünü kanıtlamış olacaktık sanki.* (s. 6)

Bir Sonbahar Günü adlı öyküde yıllarca bir fabrikada üç kuruşa çalışan daha sonra da emekli olduktan sonra yine üç aylık emekli maaşıyla geçimini sağlamak zorunda kalan Erol Usta'nın yaşadığı sıkıntılar anlatılmaktadır. Aslında aldığı kıdem tazminatıyla birçok şey yapmayı hayal eden Erol Usta, hiçbir şey yapamamıştır. Çünkü bu parayla borçlarını kapatmış geriye ise sadece aldığı üç kuruş emekli maaşı kalmıştır.

> *Kıdem tazminatı ömrü boyunca bir arada göremediği kadar çok bir paraydı ama hiçbir şey yapamadı onunla. Borçları falan kapatalım, şunu bunu alalım derken bir baktı ki erimiş gitmiş elinden. Kalakala da bir kuru üç aylığa kalmıştı sonunda*. (s. 15)

Uçan Balonlar adlı öyküde de yine ekmeğinin peşinden koşturan işçilerin yoksul yaşamları gözler önüne serilmiştir. Özellikle hava şartlarının kötü gitmesi onların hayatını epey kötü etkilemektedir. Fakat onlar fırtına, yağmur, kar dinlemeden sırf evlerine bir lokma ekmek götürmek için canla başla çalışmaktadırlar. Çünkü başka türlü yoksullukla baş etmek mümkün değildir.

> *Bir de baloncu geldi oturdu çardağın altına. Sokaklardaki ıslaklık hızla kuruyordu ya, onun kasketi ve ceketinin omuzları ıslaktı daha. Pantolonunun dizleri de. İplerini avucunun içinde sıkı sıkı tuttuğu bir sürü balonun üstünde de yağmur taneleri vardı.* (s. 25)

Cankurtaran adlı öyküde de yine sabun fabrikasında çalışan Ayşe Kız ve ailesinin yoksul yaşamı gözler önüne serilmiştir. Söz konusu öyküde geçim derdini üstlenmek Ayşe Kız'a düşmüştür. O da yine diğer öyküdeki işçiler gibi elinden geleni yapmaya çalışmaktadır. Yoksulluğun etkisini bu öyküde de görmek mümkündür.

> *Elleri ise durmadan deviniyordu alışkanlıkla. Makinenin ağzından hızla çıkan sabun paketlerini lastik taşıyıcının sırtından çabucak alıyor, beşer*

beşer karton bir kutunun içine diziyordu. Durmadan akıyordu sabun paketleri ellerine. (s. 35)

Beyaz Güvercin adlı öyküde de Demir Usta ve ailesinin içine düştüğü ekonomik bunalım ve yaşadıkları çaresizlik anlatılmaktadır. Sırf bu yoksulluktan ötürü kızını sevmediği biriyle evlendirmek zorunda kalmıştır. Kendisi de yine ömrünün büyük bir bölümünü fabrikada çalışmakla geçirmiş biridir.

Kendi çocuk günlerinden dökümhanede işçi olarak çalıştığı günlere kadar derin bir uğuldamayla esen bir rüzgâr dolaşıyordu çevresinde. Durup durup yeni baştan gözlerinin önünde canlandırıyordu tüm yaşamını… (s. 68)

Çaydanlık adlı öyküde Sarı Mehmet'in geçmiş yaşamını anımsamasıyla yoksulluk içinde geçen hayatı ve fabrikada çektikleri anlatılmıştır. Yine o da bugünlerine gelene kadar birçok acı çekmiştir. Zaten acı kavramı tüm fabrika işçileri için ortak bir sorundur. Bu sorunun ortak olmasının nedeni ise yoksulluktur.

Kazanın deneneceği gece gececiydim. Saat yirmi üçte iş başı yaptığımda o her geceki koşuşturma yoktu artık kazanın başında. Alaman mühendislerle, teknisyenler ellerindeki ölçü aletleriyle kazanın sağını solunu kurcalayıp, son ayarlarını yapıyorlardı. (s. 78)

Köle adlı öyküde de yine hiç istemediği halde sırf mecbur kaldığı için patronların baskıcı tutumlarına dahi maruz kalmayı göze alan bir işçinin yoksul yaşamı gözler önüne serilmiştir. Söz konusu işçi ne kadar acı çekerse çeksin tıpkı diğerleri gibi bu zorluklara katlanmak zorunda olduğunun farkındadır.

Çıkıp gitmek istedi canı birden Rüstem Dayı'nın Fabrikanın bu boğucu sıkıntısından kurtulmak, kendi evinde olmak istedi. (s. 94)

Kış Duygular adlı öyküde yoksul insanların yaşayışlarına değinilmiştir. Bu insanların hepsi kenar mahallede yaşayan, fabrikada üç kuruşa çalışmak zorunda kalan ve geçimlerini zar zor sağlayan insanlardır. Tek dertleri evlerine bir lokma ekmek götürebilmektir. Öyküde dikkat çeken biri de dalgaların kıyıya attığı plastik şişeleri, tahta parçalarını toplayan yaşlı adamdır. Kızıyla birlikte geçimlerini bu şekilde sağlamaktadır. İyi kötü en azından diğerlerinin fabrikada bir işi vardır. Bu adamın durumu onlarınkinden de vahimdir.

Yaşlı adam, bir elinde iki tahta parçası, diğer elinde yırtık bir çuval taşıyor, dudaklarının arasına kıstırdığı sigarası durmadan uzayan ince bir

dumanla kendi kendine yanıp, külleniyordu. Küçük kızsa elindeki ekmek parçasından ağzına attığı lokmayı dişlerinin arasında çiğneyip duruyor, bir türlü yutamıyordu. (s. 13)

Uzun Trenler adlı öyküde de kenar mahallelerde yaşayan yoksul insanların hayatlarına dikkat çekilmiştir. Söz konusu öykünün başkahramanı Nevzat, artık bu mahalleden de bu yoksulluktan da bıkmıştır. O yoksulluğu salgın bir hastalığa benzetmektedir. Yine yoksulluğun kıskacındaki bir diğer isimse Kenan'ın ablasıdır. Daha on dört yaşındayken başka birisinin kimliğiyle işe girmiştir. Tüm hayatını ayakları tutmayan kardeşine adamıştır. Bir de tüm bunların yanı sıra Kenan'a tekerlekli sandalyeyi alacak paralarının olmaması ve arkadaşları tarafından dört demir tekerlekle yapılan derme çatma bir araba da yoksulluğun ne kadar hat safhada olduğunu kantlar niteliktedir. Yurt dışına giden Nevzat'a mektup yazmak için zarf, kâğıt, pul parasını borç eden Kenan'ın da buna örnek gösterilmesi yerinde olacaktır.

Cemil'in çalıştığı yerden getirdiği dört demir tekerlekle yaptığımız derme çatma araba sorunu çözünce çok sevinmiştik. Arabanın içine attığımız ince bir minderin üstüne Kenan'ı oturtup, bir parça çamaşır ipiyle çeke çeke götürüyorduk. Çok geçmeden mahalleli arabayı sokak taşları üstünde zıplata zıplata ve çocuklar gibi bağrışarak geçişlerimize alışmıştı. (s. 20)

Cici Baba adlı öyküde de gecekondu mahallesinde yaşayan yoksul bir ailenin dramı anlatılmıştır. Anne sırf bu durumdan dolayı mahallenin kömürcüsüyle evlenmek zorunda kalmıştır. Kadın tüm bunlara evlatları için katlanmak zorundadır. Aklına bunu yapmaktan başka bir çare gelmemiştir.

Alışırsınız… Hem başınızda birinin olması iyidir, İşi gücü var adamın. Karnınız doyar, üst baş görürsünüz… Anneniz hep sizin için katlanıyor bunlara…(s. 29)

Samuray Fırtınası adlı öyküde de diğer öykülerde olduğu gibi fabrika işçilerinin yoksullukla boğuştuğu hayatları gözler önüne serilmiştir. İşçiler işlerini kaybetmemek için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Öyle ki Selim Usta, yıllardan beridir ilk defa işine geç kalmıştır.

Fabrika kapısından içeriye koşar adım girdi Selim Usta. Yıllardır ilk kez işe geç kalıyordu. Dördüncü atölyeye geldiğinde koşturmaktan soluk soluğaydı. İçeriye girmeden önce durup dinlendi biraz. (s. 46)

Kelebeği Kurtarmak adlı öyküde de yoksulluğun kıskacında kalmış insanlar anlatılmaktadır. Pervin, iki odalı bir gecekonduda yaşamaktadır. Babasının aylardır işi yoktur. Annesi ise gündeliğe gitmektedir. Kardeşine gelince o da sürekli okuldan kaçmaktadır. Kendisi de yine aynı şekilde evin geçimini sağlamak için çalışmak zorundadır. Zorlu yaşam koşulları bu aile için de geçerlidir. Fakat ne olursa olsun Pervin, bu yaşam mücadelesinden bir an olsun bile vazgeçmemiştir. Ne kadar zorluk çekerse çeksin bunu belli etmemeye çalışmış ve neşeli gülüşünü hiçbir zaman kaybetmemiştir.

> *İki odalı gecekondularını, küçük bahçelerini, duvar boyunca büyüyen kasımpatılarını, çıkrığı bir tren düdüğü gibi öten su kuyusunu, mahallenin bütün erkek kedilerini kapıya toplayan dişi Tekir'i bir masal havası vererek anlatırdı ya aylardır işsiz gezen babasından, ayaklarındaki ağrılı şişlerden bir türlü kurtulamayan, temizliğe gittiği evlerden bu yüzden artık pek çağrılmayan annesinden, durmadan okuldan kaçan erkek kardeşinden söz etmeye sıra gelince, neşeli gülüşünü ne denli bozmamaya çalışsa da biz onun içindeki üzüntüyü anlar, başlarımızı önümüze eğiverirdik.* (s.60)

Gül Kafesi adlı öyküde yaşlı adam ve kızının yoksulluk içinde geçen bir hayatları vardır. Adamın büyük şehre gitmesinin nedeni de iş bulma umudundan kaynaklanmaktadır. Adamın çok çalışmaktan ellerinde nasırlar çıkmıştır. Yine kızını kadın tacirlerine kaptırmasının nedeni de yoksulluktur.

> *Oysa elleri, yaşamı boyunca bir tamirciliği yapabilecek kadar becerikleşmemişlerdi. Avuçlarında yalnızca kaba, ağır, işlerin oluşturabileceği kalın, sarı nasırlar vardı.* (s. 69)

Gramofon adlı öyküde önce varlıklı olan Zeynel Usta'nın daha sonra her şeyini kaybetmesi ve yoksullaşması öyküde verilen temalardan biridir. Zeynel Usta'nın diğer işçi öykülerinde yer alan kahramanlardan ayrılan yönü önceden varlıklı olmasıdır. Diğerleri başından beridir yoksuldur. Zeynel Usta ise sonradan yoksullaşmıştır. Tamircilik yaparak hayatını idame ettirmektedir. Fakat ilçede sanayi çarşısı olduğu için kendisine fazla iş düşmemektedir. Biraz da durumunu toparlayamamasının nedeni bundan kaynaklanmaktadır.

> *Ocağın başında bekleyip durur, köylünün biri saban, pulluk ya da çapa, tırmık getirsin de tamir edeyim diye.*
> *-Getiren oluyor mu peki?*

-Buralarda tarla falan kalmadı ki yukarılarda büyük araziler var, oralarda da makineler çalışıyor, traktör, biçerdöver falan… İlçede sanayi çarşısı varken ona pek iş düşmez. (s. 120)

Sevgiyle Anımsamak adlı öyküde yoksulluk temi Sabri Usta'nın yaşantısı üzerinden verilmiştir. Yoksulluktan dolayı çok istediği halde okulunu bitirememiştir. Henüz küçük yaşta babası tarafından okuldan alınıp demircinin yanına çırak olarak verilmiştir. Daha sonra bütün hayatı çalışmakla geçmiştir. Birçok zorluk çekmiştir. Belki de şimdi bu çocuklar için bu kadar çabalamasının nedeni budur. Çünkü kendisi yoksulluğu yaşayan biri olarak nedenli zor bir durum olduğunun farkındadır.

Çok yoksulduk. Bu yüzden, ilkokulu bitirmeden daha babam beni çırak olarak bir demircinin yanına verdi. Küçücüktüm, miniciktim. Ustam, kocaman bir çekiçle kızgın bir demir parçasını dövmemi istedi ama o kocaman çekici kaldırmaya gücüm yetmezdi, bunun için de ustamdan hep tokat yerdim. (s. 12)

Denizkızı ve Çocuk adlı öyküde de diğer öykülerde olduğu gibi yoksulluk, insanların omuzunda taşımak zorunda kaldıkları koca bir kambur olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyküde bir babanın güçlükle geçindirmeye çalıştığı bir aile ve bu ailenin küçük bir ferdi olan Selim'in hayalleri uğruna yoksulluğa kafa tutuşu ve ona bilet parası dahi veremeyecek duruma gelmiş olan bir anne ve babaannenin çaresizliği anlatılmaktadır.

Ah oğlum baban akşam eve gelirken getirdiği ekmeği bile bakkaldan veresiye alıyor, nasıl ondan çadır parası isteriz. (s. 21)

Apartmanlaşma kültürü geçmişten günümüze süregelen bir olgu olmuştur. Bunun birçok nedeni vardır fakat en büyük nedenlerinden biri de fakirliğin yıldırıcılığıdır. *Ağlıyor Ağacım Duymuyorlar* adlı öyküde de böyle bir durum söz konusudur. Çocuk anlatıcının annesi ve babası kendilerine teklif edilen parayı geri çevirmeyerek evlerinin yıkılıp yerine apartman yapılmasına göz yummuşlardır. Hatta aile geleneklerinin bir parçası olan badem ağacının da kesileceğini bile bile… Bu durum yoksulluğun etkilerinin ne denli büyük olduğunun kanıtıdır.

Devlet kuşu oğlum, devlet kuşu! dedi annem büyük bir coşkuyla. Sonradan öğrendim ki adam inşaatçıymış; boş arsalara evler yapıp satarmış. Bizim evi de yıkıp yerine kocaman bir apartman yapmak istiyormuş. Bu işten elimize bol para geçecekmiş, zengin olacakmışız. (s.36)

Dede ve Torun adlı öyküde de sözü geçen kahraman, gurbetçi bir işçidir. Onu bu duruma sürükleyense yoksulluktur. Çünkü o bundan dolayı okuyamamıştır. Haliyle okuyamadığı için de ömrünü gurbetten gurbete giden bir işçi olarak sürdürmek zorunda kalmıştır. Çünkü aynı şeyleri çocuğunun da yaşamaması için buna mecburdur.

> *Baban sizi anlatır durmadan. En çok da senden söz eder. Senin okuyup büyük adam olmanı istiyor. Benim bu gurbet ellerde çalışmam hep çocuğum için diyor. Kendisi gibi memleketinden çok uzaklarda çalışan bir gurbetçi olmanı istemiyor.* (s. 67)

Yağmurda Kuş Sesleri adlı öyküde gecekondu mahallesinde yaşayan yoksul bir işçi ailesi anlatılmaktadır. Onlar için de durum farksız değildir. İçinde bulundukları geçim sıkıntısından dolayı henüz evlerinin ikinci katını dahi yapamamışlardır. Tekerlekli sandalyeye mahkûm kalan babadan sonra evin geçimini üstlenmek anneye kalmıştır.

> *Burası evin ikinci katı olacaktı, parasızlıktan öylece kaldı. Düz betonun üzerine atılmış eski minderlerin üzerine çökerken bir sokak arkadaki yazlık sinemanın kocaman perdesini çevreleyen renkli ampuller yanıp sönmeye başlıyor.* (s.10)

Eski Zaman Yaraları adlı öyküde yoksulluğun bir ailenin üzerinde meydana getirdiği yıkım üzerinde durulmuştur. Söz konusu aile oldukça zor günler geçirmektedir. Öyküde anlatılan işçi adam ve ailesi borç içindedir. Hatta sırf bu yüzden karısıyla dahi arası açılmıştır. Eski huzurları kalmamıştır.

> *Babamın aylardır işsiz olduğu günlerdeydi. Artık odaya girdiklerinde sinirli konuşmaya, birbirlerini suçlamaya başlamışlardı. Bir gece annemin babama yükselmiş bir sesle, 'Bakkalın, kasabın borcunu ödenmeden bu yatağa girme' dediğini duydum.* (s. 18)

Geyik Desenli Kilim adlı öyküde anlatılan ailenin kendi memleketlerinden ayrılıp başka şehre gitmelerinin nedeni geçim sıkıntısıdır. Duvar ustası olan baba nüfus kalabalıklaşıp eskisi gibi iş bulamadığı için bunu yapma gereği duymuştur. Aile biraz toparlanmaya başlayınca bu sefer de memleketi saran ekonomik kriz baş göstermiştir.

> *Babam gerektiğinde en berbat işte ameleliğe bile razı olsa da getirdiği para bize yetmez, giyimimizden yiyeceğe eksiğimiz bitmezdi. Durumumuza hiç sesini çıkarmadan katlanmaya çalışan annem 'Ben de konu komşuya kilim dokuyayım' deyince babam zoraki 'Olur' dedi.* (s. 28)

Usta ile Zehra adlı öyküde yoksul bir işçi ailesinin hazin sonu anlatılmaktadır. Baba, sigortasız çalıştığı fabrikada iş kazasında ölünce karısı küçük çocuğu için başkasıyla evlenmek zorunda kalmış, bir kızı kaçmış diğeri de geneleve düşmüştür. Burada da diğer öykülerde olduğu gibi yoksulluk bir aileyi daha parçalamıştır.

> *Babam, annem, ablam, kardeşim, ben yere kurulan tahta bir sofranın çevresinde neşe içinde oturup, babamın nasırlı elleriyle kırıp parçalara ayırdığı sıcacık, çıtır çıtır ekmekleri paylaşmamız. O ekmeklerin mis gibi kokusunda yalnızca bu mutluluk duygusu olmazdı; düşler ve hayaller de yeni filizler verirdi.* (s.50)

Karlı Günün Cinayeti adlı öyküde de kemancının karısının geneleve düşmesinin iki nedeni vardır. Bunlardan birisi ve en baskın olanı yoksulluktur. Bir diğeri ise komiserin ona inanmamasıdır. Kadın, her ne kadar oraya kocası hasta olduğu için, yakacak odunları olmadığı için oranın sahibinden borç para almaya gittiğini söylese de kimseyi inandıramamıştır. Yoksulluk, bir ailenin daha dağılmasına sebep olmuştur.

> *Sobada odun bitti, dolapta ne erzak varsa tükendi, cebimizde bir somun ekmek alacak para bile kalmadı. Kız 'İkimiz de ölüp gideceğiz burada,' deyip ağlamaya başladı. Ne desem para etmedi. O akşamüstü giydi mantosunu dikildi başıma, gidip bir yerlerden para bulacakmış. Ne dediysem dinletemedim. Hemen gelirim diye çıktı, bir daha dönmedi.* (s.59)

Buz İçinde Ateş Gördüm adlı öyküdeki aile de geçim sıkıntısı çekmektedir. Askerden dönen abi, zar zor bir iş bulmuştur. Hatta evlendiğinde içine girecek bir evi olmadığı için üvey babasıyla annesi ve kardeşiyle aynı evde yaşamak zorunda kalmıştır.

> *Eskiden de bu odada yatardım. Evlendiklerinde abimle yengemin odası olmuş ben girişteki sedirin üstünde yatmaya başlamıştım.* (s. 70)

Demir Paralar adlı öyküde de yoksul insanların, emekçi işçilerin hayatına değinilmiştir. İyi kötü bir fabrika işinde çalışan işçilerin sızlanması karşısında mısırcının verdiği tepki yoksulluğun ne kadar acı bir şey olduğunu kanıtlar niteliktedir. Mısırcıya göre onların en azından gidebilecekleri bir işleri vardı. Peki ya hiç işi olmayanlara ne demeli? Asıl zor durumda olanlar onlardır.

Çalışacak bir işiniz var ki gidiyorsunuz, dedi Yaşar'a biraz da çıkışırcasına bir ses tonuyla, onun yakınmasını pek haklı bulmamış gibiydi. İşsiz güçsüz olan ne yapsın? Bu havada aç açıkta olanlar? (s. 79)

Alman Generalin Kızı adlı öyküde bir tombalacı tarafından öldürülen ve ardından alacaklılarına olan borcundan başka bir şey kalmayan adamın karısı ve kızının her şeyi hatta içinde yaşadıkları apartman dairesini bile satıp yoksullukla dolu bir hayat sürmeleri anlatılmıştır. Kenara koydukları haftalıklar da bitince kadın, dükkânların dışarıya bıraktığı meyve kasalarını, karton kutuları eve getirmeye başlamıştır. Çünkü soğuklar başlamıştır. Onları daha da zor günler beklemektedir. Söz konusu durumu kadının kızından duymak mümkündür.

Annem artık gece karanlığında çarşıya inip kepenklerini çekmiş dükkânların kapı önlerine bıraktığı meyve kasalarını, karton kutuları, çöp poşetlerini karıştırıp, bulabildiklerini eve getirir olmuştu. Böyle de olsa gün geçiriyorduk, oysa asıl sorunumuz bu değildi, yazın son günleri de geride kalmış, sonbaharın rüzgârlı, yağmurlu günleri başlamıştı. İşsiz güçsüz, sobasız, odunsuz, üstsüz, başsız baş edemezdik gelecek olan kışla. (s. 48)

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde geçimini gazete satarak sağlayan, gecekondu mahallesinde iki göz odalı bir evde yaşayan Ersin ve annesinin hayatı anlatılmaktadır. Yine öykümüzde fabrikada çalışan işçilerin olması, Ersin'in babasının kamyoncu olması yoksulluğun ne türden bir boyutta olduğunu göstermektedir.

Mahallenin yerlisi değillerdi. Oturduğumuz sokağın ucunda aylardır boş duran iki göz odalı, bahçeli gecekonduya bir sabah sessizce kiracı gelmişler, çevredekilerin pek ilgisini çekmeden ana oğul yaşamaya başlamışlardı. (s. 61)

Bir yerde işçi kesiminin varlığından söz ediliyorsa yoksulluk kaçınılmaz olur. Yazarın *Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar* adlı öyküsünde gurbette çalışan yoksul işçilerin hayatlarına değinilmiştir. Yine kulede çalışan ihtiyarın da onlardan aşağı kalır bir yanı yoktur.

Yarı aç yarı tok yaşamama gönlü razı olmayan esnafın yardımıyla kulenin kapısı önünde gazete satmaya başladım. (s. 75)

Hayalimdeki Gibi Söyle adlı öyküde yoksulluk temi, kenar mahallede yaşayan fabrika işçilerinin hayatı üzerinden verilmiştir. Yoksulluk derin bir acı olarak

işlenmiştir. Çünkü satış danışmanı adamın sevdiği kıza kavuşamamasının önündeki engellerden biri de yoksulluktur.

> *Evin yeni durumu mahallenin yoksul görünümüne pek uymamıştı doğrusu; zaten çok geçmeden mahalleli oraya 'Nusret Bey'in köşkü' demeye başladı.* (s. 86)

Yusuf'un Defteri adlı romanda Dördüncü Murad döneminde yaşayan çaresiz ve yoksul insanların hayatlarına değinilmiştir. Bu insanlardan biri de Balıkçı Salih'tir. Geçimini balıkçılıkla sağlamaya çalışmaktadır. Yine kendisi öldükten sonra oğlu Hasan da onun gibi yoksul bir hayat sürmek zorunda kalmıştır. Kardeşi Yusuf'un da durumu hekim olana kadar onlardan farksız değildir. Tabi bir de üvey babası tarafından babaannesiyle sokağa atılan Heleni, vardır. Gidecek bir yerleri olmadığı için kilisenin papazı tarafından bir kulübeye Hasan diğerine de Heleni ve Babaannesi Anika, yerleştirilmiştir.

> *Anika Teyze, o gece yatağında gözlerini kırpmadan kulübenin karanlığına bakıp saatlerce Hasan'ın söylediklerini düşündü. Kendi ailesi yoksul insanlardı, kocasının ailesinin de durumları iyi değildi. Yıllarca kıt kanat geçinirken, kocasının esnaflığa bulaşıp bir dükkân açmasıyla biraz rahat yüzü görmüşler, hiç değilse kızı Raşel yoksulluk görmeden büyümüştü. Daha sonra kaderleri onlara yeniden birçok acı olaylar yaşatıp yine yoksulluğun kollarına atmıştı. Şimdi de torunu yoksul bir balıkçıyla evlenerek belki de yaşamı boyunca yoksul kalacak, hiç karnı doymayacak çocuklar doğuracaktı.* (s. 85)

Yengeç Hayalleri adlı romanda geçim sıkıntısı içinde olan bir ailenin dramı anlatılmaktadır. Aslında romanda ince bir ayrıntı olarak yer alan hayallerin gerçekleşmemesinin önündeki en büyük engel yoksulluktur. Baba, çok sevdiği öğretmenlik mesleğinden olmuş, anne üç kuruş para için terzilik yapmak zorunda kalmış, dede ise esnaflık yapmak zorunda kalmıştır. Yine iki kardeşin umutla geldiği şehirde hiçbir şey istedikleri gibi olmamıştır. Açlıktan ölmemek için abisinin kitaplarını evindeki buzdolabını satmak zorunda kalan bir kardeş ve hayallerine engel olan yoksulluktan ötürü hırsızlık dahi yapacak kadar çaresiz kalan bir ağabey… Tüm bunlar kitapta yer alan yoksulluğun boyutunun ne denli büyük olduğunu kanıtlamaktadır.

> *Gözlerini bana dikti eskici, öylece bir süre beni süzdü, düşüp bayılacağımdan korkmuştu belki de birden elini cebine atıp iki onluğu sadaka*

verir gibi elime tutuşturdu. Hiç ses çıkarmadım. Parayı pantolon cebine sokuşturup onların dolabı alıp gidişlerini sessizce seyrettim. (s. 103)

3.2.2. Emekçilerin Yaşamı

Bireyler hayatını idame ettirebilmek için çalışmaya ihtiyaç duyarlar. Bu çalışma neticesinde gösterilen çabaya emek denir. Bunun mükâfatını almak için durmadan çalışan kişiye de emekçi denir. Edebiyatımızda birçok yazarımızın bu konuyu gündeme getirdiğini görmekteyiz. Yine Dünya edebiyatında da bu konuya değinen birçok yazarımız mevcuttur. Yazarların bu konuya yer vermelerinin en büyük nedeni işçilerin yaşadıkları sorunlardır. Çünkü bir yerde işçilerin olması demek sömürülen emek demek…

Sektörlerin çoğuna bakıldığında birçok işçinin çok ağır şartlar altında çalıştığı aşikârdır. İşin en acı tarafı da aldıkları ücret sadece konut ve gıdaya yetebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında işçilerin, çalıştıklarının karşılığını yeterli bir şekilde alamadıkları ve emeklerinin sömürüldüğü ortadadır. Bu emek sömürüsü de beraberinde psikolojik yıpranmayı ve yabancılaşmayı getirmiştir (Acar, Soydemir, 2017: 64).

Dolayısıyla bu da yazarların dikkatinden kaçmamış ve eserlerine konu olmuştur. Bu yazarlardan birisi de işçi olan ve işçilerin hayatını daha yakından tanıma fırsatı bulan Hüseyin Akyüz'dür. Onun bazı eserlerinde işçi ve işçi emeklisi insanların yaşamına yer verilmiştir. Bu insanlar acımasız hayat şartlarına rağmen var olma mücadelesi veren ve dimdik ayakta durmaya çalışan kahramanlardır.

Söz konusu temanın işlendiği öyküler *Beyaz Güvercin'*de *Yalnızlıkta Bir Kadın, Uçan Balonlar, Cankurtaran, Beyaz Güvercin, Köle, Yangın*, *Samuray Fırtınası*'nda *Kış Duyguları, Uzun Trenler, Cici Baba, Ses, Samuray Fırtınası*, *Kelebeği Kurtarmak, Gül Kafesi Denizkızı ve Çocuk*'ta *Denizkızı ve Çocuk, Dede ve Torun Yağmurda Kuş Sesleri*'nde *Yağmurda Kuş Sesleri, Eski Zaman Yaraları, Geyik Desenli Kilim, Usta İle Zehra, Karlı Günün Cinayeti*, *Buz İçinde Ateş Gördüm, Demir Paralar*, *Ah Be Niko Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Alman Generalin Kızı, Gazeteci Çocuğun Ölümü*, *Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar, Hayalimdeki Gibi Söyle* olarak ifade edilebilir. Bu temayı yazarın *Yusuf'un Defteri* adlı romanında da görmek mümkündür.

Kenar mahalle insanlarının yaşamlarının anlatıldığı *Beyaz Güvercin* adlı eserin ilk öyküsü olan *Yalnızlıkta Bir Kadın* da söz konusu, işçinin yaşamı karısı tarafından anlatılmaktadır. Henüz genç yaşında dul kalan bu kadının kocası, iplik fabrikasında çalışan bir işçidir. Fabrikadaki kazanın patlamasıyla canından olan adam geride hayatının baharındayken yalnız kalan bir kadın ve yüreği evlat acısıyla yanan bir anne bırakmıştır. Bütün bu yaşanılanlar banka sırasında dul maaşı bekleyen ve ismi dahi verilmeyen kadın anlatıcı ağzından anlatılmaktadır. Yine aynı şekilde ölen kocasının da ismi verilmemiştir. Bunun en büyük sebebi adamın bütün işçileri temsil etmesi kadının da dul kalan bütün kadınların sözcülüğünü üstlenmesinden ileri gelmektedir.

> *Annen yoktu evde o gün. Mutfaktaydım. Hem yemeği karıştırıyordum, hem de sokaktaki otomobil gürültüleri arasından iplik fabrikasının düdük sesini duymaya çalışıyordum. Sabah sen işe gittikten sonra bir sıkıntı gelip çöreklenmişti içime. O küçük mutfak daha dar, daha sıkıcı olmaya başlamıştı. Karşı apartmanın penceresinden dışarıya başını uzatan komşu kadın bağırdığında iplik fabrikasının düdüğü ötmemişti daha. Saat on beşi çoktan geçmişti oysa. Yıllardan beri ilk kez ötmüyordu o düdük. Günde üç kez yaşantımıza giren ses yankılanmamışta sokaklarda.* (s. 9)

Emekçi halkın yaşamının anlatıldığı bir diğer öykü de *Uçan Balonlar* dır. Öykünün birçok başkahraman etrafında şekillenmesi ve hepsinin de işçi olması olaya farklı bir boyut kazandırmıştır. Öyküde yağmurlu bir günde işçilerin maruz kaldığı olaylar anlatılmıştır. Bunlardan ilki fabrikaya yetişmek için sabah vardiyasında koşuşturan işçilerdir. Bir diğeri ise Yusuf Bey tarafından un çuvalları ıslanmasın diye tekmeler savrulan işçilerdir.

> *Un çuvallarına pek bir şey olmadı ya işçiler yorgunluktan bittiler. Çıplak bedenlerini İyice yıkayan yağmur, saçlarına ve sırtlarına yapışıp, hamurlaşan unu söküp atamamıştı yine de.* (s. 24)

Yine bir diğer emekçi işçi de baloncudur. Baloncu, tahtaları çürümüş, yüz yıllık bir evin ikinci katında karısı, iki çocuğu ve yaşlı annesi ile birlikte yaşamaktadır. Evde çocuklar oynayıp patlatmasınlar diye balonları hep dışarıda şişirmektedir. Yağmurlu günde balonlarını satmaya çalışırken ayağı kaymış ve elindeki balonlar havaya uçmuştur.

> *Baloncu ise bir süre elinden kaçıp giden balonların havada uçmasını üzüntüyle seyretmiş, sonra olanaksızlığını anlayıp gitmişti.* (s. 28)

Anlatılan bir diğer kişi de Metin'dir. Metin on üç yaşında bir çocuktur. Adeta soluk almadan çalışmaktadır. Zımpara taşında, küçük küçük kesilmiş demir parçalarının çapaklarını almaktadır. Sabahları herkesten önce işe giden kendisine verilen anahtarla atölyeye giren makinelerin, tezgâhların tozlarını alan ağaç saplı bir süpürgeyle içerisini süpüren ve ustası gelmeden işe başlayan biridir. Yine bir gün bu işte çalışırken dışarıdan gelen sesler dikkatini çekmiştir. Çocuklar düşen baloncunun elinden gökyüzüne yükselen balonlar için çığlık atmışlardır. Metin de bu sesi merak ettiği için dışarı bakmak istemiştir. Fakat boyu yetişmediği için kırık dökük bir sandalyenin üstüne çıkarak görebilmiştir.

> *Gözlerini yine açtığında bir baktı ki gökyüzünde bir sürü balon. Garibine gitti balonların böyle sahipsiz, kendi başlarına uçmaları.* (s. 30)

Yazarın *Cankurtaran* adlı öyküsünde bu defa işçi konumunda olan kişi bir sabun fabrikasında çalışan Ayşe kızdır. Ayşe kızın da diğer işçiler gibi omuzunda büyük bir sorumluluk vardır. Çünkü bakmakla yükümlü olduğu anne-babası ve kardeşleri vardır. Fakat hiç rahatlık görmez. Babası tarafından şiddet görür. Sevdiği adama kavuşmasına izin verilmez başkasıyla sözlendirilir. En sonunda da uykusuzluktan yorgunluktan kolunu makineye kaptırır.

> *Uzun, kara saçlarının kıvrık uçları yüzüne, alnına, boynuna yapışmış, bir ter damlası şakaklarında giderek büyüyordu. Arada bir göz kapaklarını aralamaya çalışıyor, sonra kıpırdandıkça artan bir acıyla çivilenip kalıyordu olduğu yere. Hep sağ koluna bakmak istiyordu. Korkusu, acısı, üzüntüsü ve başka tüm duyguları o kan denizi içinde tümleşiyordu.*
> *-Abla, kolum nerde abla!?..* (s. 32)

Beyaz Güvercin adlı öyküde de yine bir fabrika işçisi olan Demir Usta ve ailesinin sıkıntılı hayatı anlatılmaktadır. Demir Usta, dökümhaneye ustabaşı olmak için on beş yılını vermiş, bazı geceler aç ve susuz kalmış hatta bazen de bayramlarda ailesiyle dökümhanenin kapısında bayramlaşmış biridir. Fakat bir gün atölyede çalışırken ayağına erimiş demir dökülmüş ve işinden olmuştur. O zamandan sonra da sigortadan aldığı sakat aylığı ile evini geçindirmeye başlamıştır. Tek hayali bir dükkân açmak olan Demir Usta, kızı Birgül'ü hiç sevmediği Manifaturacı Necati'yle evlendirmiştir. Fakat Necati'nin henüz üç günlük gelin olan Birgül'e şiddet uygulaması Demir Usta'nın Necati'yle atışmasına neden olmuştur. Böylece dükkân hayali hüsranla sonuçlanmıştır. Demir Usta'nın küçük oğlu Enver ise bütün zamanını

yaralı bir güvercini iyileştirmek için harcayan ve okula gitme hayaliyle yanıp tutuşan biridir. Fakat maddi imkânsızlıklar Enver'in okumasına izin vermez ve bir marangozhaneye çırak verilir.

> *Demiryolu boyundaki çimenlere yığılıp kaldı sonunda. Bir adım bile koşacak gücü kalmamıştı artık. Biraz soluklanınca, yeniden koşmadı. Demiryolunu çevreleyen dikenli telin altından karşıya geçti. Sokaklarda ayaklarını sürüyerek yürüdü bir süre. Marangozhaneye geldiğinde ustası kapının önüne çıkarttığı sandalyeye oturmuş çayını içiyordu. Yarı alaylı, yarı kızgınımsı bağırdı Enver'e:*
>
> *-Ooooo, hoşgeldiniz küçük bey!... Yarın da böyle sallana sallana geç gelirsen, ensene tokadı yersin bak!...*
> *İçerisinin tozlu alacalığına girmeden önce başını çevirip gökyüzüne baktı Enver. İri bir yağmur tanesi düştü yüzüne. Giderek daha çok bulutlanan gökyüzünde beyaz bir güvercin yoktu.* (s. 72)

Köle adlı öyküde geçen emekçi işçi, radyo fabrikasında çalışmaktadır. Fakat içinde bulunduğu durumdan hiç memnun değildir. Patronların baskıcı tutumu ve sürekli eziklemeleri canına tak etmiştir. Kendini bir tutsak gibi hissetmektedir. İşe son derece isteksiz giden adamın tek dileği biran önce paydos düdüğünün çalması ve kendini sokağa atmasıdır. Fakat orada da durum farksız değildir. Ağzına kadar insan dolu bir otobüsün içinde sıkış tepiş bir şekilde evine gitmiştir. Bu sefer evde de karısı ve çocukları adamın yakasına yapışmıştır.

> *Bir kenara oturup, bacaklarımı şöyle bir uzatarak geçirdiğim günü düşünecek olurum, yapışır yakama hemen iki çocuk. Baba şöyle oldu, baba böyle oldu… Karım da gelir katılır sonra onlara. Söylene söylene ne varsa döker içinde. Ondan daha dertli bir insan yoktur dünyada.* (s. 88)

Yangın adlı öyküde de fabrika işçisi olan Rüstem Dayı'nın başından geçenler anlatılmıştır. Rüstem Dayı, altı senesini iplik fabrikasına vermiş ve bu zamana kadar ne iş verildiyse gocunmadan yapmıştır. Fakat bir gün fabrikadan bazı işçilerin çıkarılmasına karar verilir ve çıkarılacak olan kişilerin isimleri dışarıya asılır. Bu isimler arasında Rüstem Dayı'nın da ismi vardır. Bu durum karşısında çok üzülen Rüstem Dayı, ustabaşının odasına giderek durumu anlatır. Ustabaşı da kendisinin bir alakası olmadığını ve onlarla konuşacağını söyler. Rüstem Dayı, bir umutla oradan ayrılır. Fakat ister istemez içinde bir sıkıntı baş gösterir. Herkesten gizli içtiği sigarasını alarak iplikhanenin arkasındaki depomsu yere gelir. Bir anlık dalgınlıkla sigarasını yakarken kibrit çöpünü söndürmeden yere attığını fark etmez. Çok

geçmeden bir yangın meydana gelir ve alevler fabrikanın tamamını sarar. Sedyeyle cankurtarana taşınan Rüstem Dayı, ise güçlükle kıpırdatabildiği gözlerini çevresindeki insanlarda gezdirir ve ustabaşının bakışlarını arar.

> *Çok geçmeden mahallede de duyuldu yangın. Önce sokak aralarında misket yuvarlayan, çember döndüren çocuklar gördüler fabrika binalarının ortasından gökyüzüne doğru uzanan koyu dumanı. Oyunu moyunu bırakıp, bağrışarak koşturdular sokak aralarında.* (s. 96)

Kış Duyguları adlı öyküde çimento fabrikasında işçi olan babalarıyla birlikte yaşayan iki yetişkin kızın yaşam üzerine düşünceleri ortaya konulmuştur. Aysel ve Selma, kışın güneşin her yeri ısıttığı bir gün deniz kenarına gitmişlerdir. Aysel, fabrikada çalışan babasının durumuna çok üzülmekte ve bunu her fırsatta dile getirmektedir. Selma ise tek kurtuluşu evlenmekte görmektedir. Aysel'in tek hedefi bir iş bulup babasına destek olmaktır. Bu şekilde birbirlerine dert yanan kardeşlerin dikkatini kıyıya vuran bir adam cesedi çeker. Adamın yanında bir bekçi ve adamın kızı vardır. Kim olduğunu merak eden kardeşlere bekçi, durumu izah eder. Adamın çimento fabrikasında çalışan bir işçi olduğunu ve denize açılan bir kanala düştüğünü söyler. Aysel, birden ağlamaya başlar. Çünkü biran adamı babası zannetmiştir. Akşam eve dönen Necmi Usta da ölen arkadaşı için oldukça üzgündür. Durumu kızlarına anlatan Necmi Usta, Aysel'i öyle görünce kendini duygulanmaktan alıkoyamaz.

> *Necmi Usta, Aysel'in dağınık saçlarına baktı. Yüzünü göremiyordu ama sıcak soluğunu, göğsünün sessizce inip kalkmalarını duyuyordu. Duygulandı birden. Fabrikadan eve getirdiği sıkıntısı bir ağlamaya dönüşecek gibiydi. Bu korkuyla silkinip kurtuldu kızının sarılmasından. Derin bir iç geçirmeyle koltuktan kalkıp, yemek masasına oturdu.*
> *-Hadi gelin buraya. İyice soğuyacak yoksa çorba…* (s. 16)

Uzun Trenler adlı öyküde de yazarın diğer öykülerinde olduğu gibi aynı manzarayı görmek mümkündür. Çünkü burada da fabrika işçileri ve onların yaşamlarından kesitler vardır. Hikâye işçi ablasıyla birlikte gecekondu bir mahallede yaşayan ve belden aşağısı sakat Kenan'la mahalle arkadaşı Nevzat arasındaki duygusal ilişkiyi anlatmaktadır. Kenan'ın bütün umudu, kaçak işçi olarak yurt dışına giden Nevzat'ın getireceği tekerlekli sandalyedir. Fakat işler yolunda gitmez çünkü Nevzat da arkadaşının dayıoğlu tarafından kandırılmıştır. İş bulacağını söyleyen dayıoğlu Nevzat ve arkadaşını bir başına bırakmıştır. Dilini bilmediği insanlar arasında çok zor

zamanlar geçiren ve üç yıl kaldıktan sonra geri dönmek zorunda kalan Nevzat için de hiçbir şey eskisi gibi olmamıştır.

> *Kaçak bir işçi olarak, dillerini anlamadığım insanların arasında bir suçlu gibi yaşamakla geçen çok zor günler bundan sonra gelmişti. Polis tarafından her an yakalanmak korkusuyla, bir iş bulma peşinde kasabadan kasabaya sürüklenirken Kenan'a ancak tek bir mektup yazabilmiştim. Hiç de iyi haberlerle dolu olmayan o mektup onunla kopup giden bağlarımızın belki de son ipiydi.* (s. 26)

Cici Baba adlı öyküde iki çocuk annesi dul bir kadının yoksulluğu yüzünden mahallenin kömürcüsüyle evlenip onu evine iç güveysi almasıyla olay başlar. Kadının çocukları bu durumu bir türlü kabullenemezler. İşte çalışan büyük çocuk evi terk eder. Kardeşi Cemil ise çaresiz bir şekilde yeni babasını kabullenmek zorunda kalır.

> *-Ben bu evde kalmam artık!... dedi abisi sonra. Üzüntülüydü, kırıktı.*
> *-Ben de gelirim seninle!...*
> *-Olmaz diye bağırdı abisi. Sen git cici babanın elini öp.* (s.30)

Akyüz, *Ses* adlı öyküsünde de işçileri ve onların sorunlarını anlatmıştır. Öyküde iş kazasında kör olmuş olan Yusuf adında bir işçinin yaşadıkları anlatılmaktadır. Yusuf, yağmurlu bir gecede tüm bu olanları tekrardan hatırlar ve aynı kazada korkudan yardım edemediği için öldüğüne inandığı arkadaşı için içinde derin bir sızı hisseder.

> *Ses! dedi Yusuf, tüm duyu gücünü yeniden kulaklarında toplayarak.*
> *-Ne sesi?*
> *-Bahçede biri inliyor!...*
> *-Sana öyle geliyor dedi kadın uflayarak. Çıkart artık aklından şu sesi. Ne inleyen var dışarıda ne ölen…*(s. 44)

Samuray Fırtınası adlı öyküde bütün işçilerin ortak bir sorunu olan sanayi üretiminde makineleşme ve işsiz kalınma olgusu gündeme getirilmiştir. Selim Usta, metal parça üretimi yapan bir fabrikada atölyelerden birinde ustabaşıdır. Fabrika küçük bir işyeriyken orada işe girmiş, yıllarca her kötü şartta yılmadan, işini aksatmadan çalışmıştır, daha sonra çalıştığı bu yer büyük bir fabrikaya dönüşmüştür. Çünkü aylardır fabrikada işçilerden gizli bir çalışma yapılmaktadır ve ortalıkta bir robot sözüdür dolaşıp gitmektedir. Bir gün bütün cesaretini toplayan Selim Usta son teknolojiyle donatılmış yeni yapılan üretim bölümüne gider. "Samuray" adı verilen robot makineyle bir karşılaşma yaşar. Müdür açıkça arkadaşlarının işten çıkarılacağını

söyler. Kendisi için belki bir şeyler düşüneceğini söyler fakat müdürünün verdiği bu imalı söz nedense onun yüreğine su serpmez.

> *Üzülme, senin için bir şeyler ayarlarız! dedi müdürü arkasından. O duymadı. Sonsuz bir korkunun karanlığında yürürcesine geçti koridoru. Atölyenin kapısı önünde dikilip kaldığında yirmi çift göz birden saldırdı üstüne. Hiçbir şey söyleyemezdi artık. Koridorun kapısını ardına kadar açıp karanlığı gösterdi onlara. Elindeki kılıçla baş kesmeye gelen dev bir samurayın ayak sesleri açıkça duyuluyordu artık çünkü…* (s.54).

Kelebeği Kurtarmak adlı öyküde de işçi bir kızın öyküsü anlatılmıştır. Pervin, yoksul bir aileden gelen ve çalışmak zorunda olan biridir. Nubar, adında Ermeni bir adamın atölyesinde işe girer. Kendisine önce temizlik işi verilir fakat o sorgulamadan kabul eder. Daha sonra atölyede camlara, seramiklere çiçek resmi çizen kızlara yardım eder. Güzel yaptığı için bu pozisyonda devam eder. Atölyedeki herkesle çok iyi anlaşır. Hatta altı kişilik bir arkadaş grubu dahi vardır. Onlardan birisi Pervin'e karşı bazı hisler beslese de Pervin, onu abisi gibi gördüğü için bunu kabul etmez. Çünkü Pervin, bütün çalışanları kardeşi gibi görmektedir. Fakat daha sonra Kuyumcu Necati, atölye gezdirme bahanesiyle içindeki kötü niyeti belli edince Pervin, kendini tutamaz onun camının atölyesini indirir ve Nubar'ın da işin içinde olduğunu öğrenince istifa eder.

> *Kırılan bir camın şangırtısıyla sıçradık yerimizden. Aradan yarım saat ya geçmişti ya geçmemişti. Ne oluyor diye atölyenin kapısı önüne çıktığımızda Pervin, Kuyumcu Necati'nin kocaman vitrin camını kırdığı ayakkabısını elinde sallayarak avazı çıktığı kadar bağırıyordu:*
> *-Adi heriiiif!... Ulan, iki bardak çayını içtik diye senin kapatman mı olacağım sandın ha?... Biraz yüzüne güldükse seni abi bildiğimizdendi…* (s. 66)

Gül Kafesi adlı öyküde iş bulmak umuduyla büyük bir kente giden yaşlı adamın, çok sevdiği kızını burada kadın tüccarlarına kaptırması ve bundan dolayı aklını yitirmesi konu edinilmiştir. Adam para kazanmanın peşine düşerken kız artist olma hayalleri uğruna pisliğin tekine yakasını kaptırmıştır. Oradan da kadın tüccarların eline düşmüştür.

> *Adam, film yapımcısıyım falan derken ona buna satmaya başlamış kızı. Bu işleri bilirsin, elini verdin mi değil kolunu canını bile kurtaramazsın. Aylardır da ortalıkta yok kız.* (s.76)

Denizkızı ve Çocuk adlı öyküde de Selim'in işçi emekçisi olan babasının durumu söz konusudur. Tıpkı diğer öykülerde olduğu gibi o da fabrikada düşük bir ücretle çalışarak ailesini geçindirmek zorunda kalmış olan biridir. Son zamanlarda işlerin pek iyiye gitmemesi canını epey sıkmıştır. İster istemez bu durum ailesine de yansımıştır.

> *Selim, çadırın önünden istemeyerek ayrılıp koşa koşa eve geldi. Gördüklerini biran önce annesine anlatmak istiyordu. Ama habersiz evden ayrıldığı için annesinden bir güzel azar işitince bu hevesi kursağında kaldı. Babasının çalıştığı iş yerinde bir süredir işler pek yolunda gitmiyordu.* (s. 19)

Dede ve Torun adlı öyküde de söz konusu kahraman, emekçi bir işçidir. O tüm bunlara ailesine iyi bir gelecek sunmak için katlanmaktadır. Özellikle de küçük çocuğunun okuması için elinden ne geliyorsa yapmaya çalışmıştır. Sırf bu yüzden ailesinden uzağa gurbet ellere çalışmaya giden adam her ne kadar ailesini özlese de bu özlemle yaşamaya mecbur kalmıştır.

> *Oktay, konuğun uyarısıyla ayakkabıları bırakıp çantayı aldı eline bu kez ilk elini attığında bir kutu boya kalemi çıkardı içinden. Ardından defterler, yazı kalemleri, cetveller, silgiler, boyama kitapları döküldü ortaya. Bu kez de annesinin boynuna atıldı.* (s. 70)

Yağmurda Kuş Sesleri adlı öyküde bir işçi ailesinin durumu anlatılmaktadır. Söz konusu aile bir gecekonduda yaşamaktadır. Baba, tekerlekli sandalyeye mahkûm kalmış felçli bir işçidir. Anne, ise evin geçimini üstlenmek zorunda kalmıştır. Geceleri çalıştığı fabrikaya giderken kadın olduğunu gizlemek için kocasının kıyafetlerini giymektedir. Öyküde işçi olmanın, özellikle kadın işçi olmanın zorluğu üzerinde durulmuştur.

> *İşe gitme zamanıdır. Gece vardiyası. Babamın felç olmasından sonra işçi sendikası bize sahip çıkmış, anneme fabrikada iş bulmuşlardı. Yatak odasına gidip pantolonunu giyiyor annem, saçlarını arkasından topluyor. Yüzünde kırık bir tebessümle yeniden yanımıza geliyor ve kapının arkasında asılı duran babamın deri ceketini sırtına geçirip, kasketi başına takıyor.* (s. 13-14)

Eski Zaman Yaraları adlı öyküde işsiz kalan emekçi bir adamın yaşam mücadelesi anlatılmaktadır. Söz konusu adamın ilkokula giden bir oğlu vardır. Çocuk için babasının yokluğu artık çekilmez olur. Duyduğu acıyı hafifletmek için babasını

unutmaya karar verir. Fakat bir akşam babası geri döner. Çocuğun sevinci anlatılmazdır. Kısa bir süre kalan babası tekrar gitmek zorunda kalır ama bu kez çocuğun yüreği o kadar yanmaz. Babasının yokluğu, geçim sıkıntısı ona yaşama karşı dik durmak gerektiğini öğretmiştir. Öyküde gurbete çalışmaya gitmek zorunda kalan emekçi bir işçinin ve ailesinin çektiği zorluklar üzerinde durulmuştur.

> *Babam bir gece böyle dikilmekten artık sıkılmışçasına camın önünden ayrılıp duvardaki gaz lambasını yaktı. Benim rahatsız olmamam için isli alevini iyice kıstığı lambaya uzun bir süre düşünerek baktıktan sonra yüklüğün üstünde duran küçük valizi aşağıya indirdi. Büyük odanın kapısını sessizce açıp oradan bir şeyler getirip valize doldurdu. Sonra başucuma gelip bir süre beni seyretti. Elini uzatıp hafifçe saçımı okşadı. Dudaklarını beni uyandırmaktan korkarak yanağıma değdirirken sarıldım birden boynuna.* (s.20)

Geyik Desenli Kilim adlı öyküde duvar ustası bir adamla kilim dokuyan karısının hayatlarını idame edebilmek için verdikleri yaşam savaşı anlatılmaktadır. Baba öldükten sonra evin geçimini sağlamak anneye düşmüştür. Anne sağlığı bozuluncaya kadar bu tezgâhta kilimler dokumuş ve çocukları için her şeyi yapmıştır. Söz konusu öyküde emekçi bir anne ve babanın varlığı söz konusudur.

> *Çatı ve duvar ustasıydı babam. Kendisinin yaptığı ağaçtan küçük bir çanta içinde bir keser, bir mala, bir su terazisi ve uzun ipli bir sakalı vardı; Bütün sermayesi de buydu.* (s.27)

Usta ile Zehra adlı öyküde Zehra'nın babası fabrikada çalışan emekçi bir işçidir. Bunca yıldır çalışmasına rağmen sigortası dahi yapılmamıştır. Adam iş kazasında ölür. O ölünce de ailesi bir daha toplanamayacak şekilde dağılır. Her bir aile üyesi farklı bir yana sürüklenir. Bir diğer işçi de dökümhanede çalışan gençtir. Söz konusu genç de hayatını idame ettirebilmek için dökümhanede çalışmaktadır.

> *Babamın sigortasız çalıştığı atölyede iş kazası olmuş, ağır yaralı hastaneye kaldırmışlar. Annemle ablam koşturup gittiler, ben kardeşimle evde kaldım.* (s. 50)

Karlı Günün Cinayeti adlı öyküde avize atölyesinde ustalık yapan bir adam ve arkadaşının işleri aksamasın diye evlerine gitmemeleri onların işlerini ne kadar önemsediklerinin bir göstergesidir. Çünkü işlerini önemsemek zorundadırlar. Yoksa aksi takdirde işlerini kaybedeceklerdir. Şüphesiz işçilerin en çok korktuğu şeylerden

biri de budur. Dolayısıyla onlar korktuklarının başlarına gelmesini istemedikleri için önceden önlemlerini almışlardır. Ekmeğinin peşinde olan bir diğer işçilerse Kemancı ve darbukacıdır.

> *İki günlüğüne Bursa'ya giden patron da henüz ortalıkta yoktu. Birkaç güne yetişmesi gereken işler kalıp, dükkân hiç yoktan zarara girerse onun çenesinden kurtulamazdık. Ona göre en iyisi gidip pasajda iki kadeh rakı içmek sonra da gelip atölyedeki tüplü sobanın karşısına kıvrılıp yatmaktı.* (s. 53-54)

Buz İçinde Ateş Gördüm adlı öyküde anlatıcının abisi bir dökümhanede çalışmaktadır. Burada küfelerle kömür taşıyan adam haftalığını da olduğu gibi üvey babasına vermektedir. En son bu durum canına tak eder ve gurbet ellere işçi olarak gitmeye karar verir. Çünkü daha fazla bu baskıya dayanamayacağının farkındadır.

> *Abim, tren istasyonunun arkasındaki dökümhanede çalışıyordu. Askerden dönüşünden sonra belki aylarca kendine uygun bir iş aramış, ancak burayı bulabilmişti.* (s. 68)

Demir Paralar adlı öyküde karlı bir havada gece vakti fabrikaya çalışmaya giden iki işçi anlatılmaktadır. İşçiler üşüyünce yolda karşılarına çıkan bir mısırcının ateşinde ısınırlar. Mısırcı da bu kötü hava koşullarına rağmen onlar gibi çalışmaya mecbur kalan biridir. İşçiler ve mısırcı sohbet ederlerken karanlığın içinde bir şeyler arayan küçük çocuk dikkatlerini çeker. Çok geçmeden çocuğun sırrını öğrenirler. Babası tarafından içki almaya gönderilen çocuk paraları düşürdüğünden buzlu su birikintilerinin içinde bu paraları aramaktadır.

> *Oysa rüzgâr tam karşıdan vuruyor, başka geceler bize iki adımlık olan yol şimdi hiç bitmeyecek gibi geliyordu. Arada sırtımı rüzgâra verip çocuklar gibi oyun oynarcasına arka arka yürümeyi deniyordum. O zaman kardan, soğuktan hiç hoşlanmayan Yaşar'ın sürüklenir gibi arkamdan gelişini görüyor, fabrika işçiliğine, gece çalışmasın, fabrikanın işçileri getirip götürecek bir otobüsü olmayışına öfkelenip kendi kendine söylenişini duyuyordum.* (s. 77-78)

Ah Be Niko adlı öyküde çalışmayı sevmeyen bir adamdan söz edilmiştir. Fakat tüm bunlara rağmen adam, hayatını idame etmek için işçi olmaktan vazgeçememiştir. Çünkü buna mecburdur. Ayrıca bu yeni bulduğu yer eski iş yerinden daha kötü olsa da sırf ücreti dolgun olduğu için sabretmiş ve çalışmaya devam etmiştir.

Paraya çok gereksinim duyduğum bir dönemdi, iş yeri olarak daha önce bir gün bile çalışmayıp kaçtıklarımdan çok daha berbat bir yer olsa da dolgun ücreti hatırına dişimi sıkıp hiçbir şeye kafamı takmamaya karar vermiştim. (s. 84-85)

Alman Generalin Kızı adlı öyküde de emekçi halkın yaşamından kesitlere yer verilmiştir. Ayşe'nin kocasının balıkçı olması, yine öyküde anlatılan kadının yani Ayşe'nin çocukluk arkadaşının bir balıkhanede işe girmesi adalı kadınların çoğunun burada çalışması tüm bunların yanı sıra bu insanların balıkhanede yaşadığı sıkıntılar bunu kanıtlar niteliktedir. Balıkhanede çalışmak oldukça zor olsa da insanlar burada çalışmaya mecbur kalmışlardır. Her ne kadar üzerlerine sinen balık kokusundan kurtulamamış olsalar bile bu durum başkasına avuç açmaktan daha iyidir.

O gün neye uğradığımızı şaşırmış olsak da, acımasız hayatın başkaldırı sevmediğini çabuk öğrenmiş gibi gıkımızı çıkarmadan balıkhaneye gidip gelmeye başladık. Akşamları eve girmeden önce bahçedeki kuyunun yosunlu suyuyla onlarca kez yıkasak da o iğrenç balık kokusu ellerimizden çıkmıyor, bizle içeriye giriyor, ekmeğe, çaya, yatağa siniyor, gece uykularımda kafasız, kuyruksuz, balıklar yüzüyor, saçlarımın arasına midye kabukları doluyordu. (s.41)

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde henüz on beşindeyken çalışmak zorunda kalan gazeteci Ersin'in hüzün dolu hayatı anlatılmaktadır. Ersin'in babası Cavit, kamyoncudur. Fakat kumara başlayan, kötü yola giren Cavit, artık eskisi gibi değildir. Etrafındakileri kırıp dökmeye başlamıştır. Hatta bir defasında karısı Seher'e şiddet dahi uygular. Bu olay artık bardağı taşıran son damla olmuştur. Ersin, dayanamaz annesini de alıp babasının onları bulamayacağı bir gecekondu mahallesine taşınır. Kendisi de okuldan ayrılarak gazetecilik yapmaya başlar. Üstünden baya zaman geçer fakat Seher ister istemez yine kocasını özlemektedir. Cavit'in onları bulması da çok sürmez. Bunu öğrenen Ersin öfkelenir ve Cavit'i kovar. Öykü ise Ersin'in meçhul ölümüyle sonlanır. Bir kış günü yüzüstü şekilde bir avcı bıçağıyla sırtından vurulmuş vaziyette bulunur. Geriye ise kamyon tekerleklerinin izleri ve Ersin'in evde olmayan annesinin meçhul gidişi kalmıştır. Cinayet bir sonuca bağlanmaz acaba Ersin kendisi mi bıçağın üstüne düşmüştür, yoksa babası tarafından mı bıçaklanmıştır? Öykü, çözülemeyen bir cinayetle son bulur. Ersin'in gazetelerini de artık başka bir çocuk satmaktadır.

> *Daha ilk soğuklarda, boyuna kısa gelen paltosunu giyip bütün düğmelerini ilikler, kalın bir kaşkolü, boynuna iyice dolar, başına sıkıca oturttuğu yün şapkasının kulaklıklarını aşağıya sarkıtıp uçlarından da çenesinin altına sıkıca bağlardı. Kıştan değil hasta olup yatağa düşmekten, işe çıkamamaktan korkardı.* (s.61)

Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar adlı öyküde gurbette çalışan bir şantiye işçisinin içinde bulunduğu ortamdan biraz olsun uzaklaşmak için gittiği bir otelde kalması ve hayatına dâhil olan saat kulesindeki yaşlı adamla olan fakat olduğundan kısa süren dostluğu anlatılmaktadır. Söz konusu öyküdeki adam, artık içinde bulunduğu işçi barakasından ve gurbet işçilerinin saz çalıp söylediği türkülerden bıkmıştır. En azından geceleri bu durumdan kurtulmak için bir otele yerleşir. Otelin penceresinden gördüğü saat kulesi dikkatini çeker. Bir gece ışıkları sönen kuleyi merak eder ve kulenin olduğu yere gider. Hayatına dâhil olan yaşlı adamla burada tanışır. Adam, ömrünü burada çalışmaya adamış ve turistik hediyeler satan aynı zamanda kuleye bekçilik yapan biridir. Küçük yaşta annesi hastalanınca babası, varını yoğunu her şeyini ortaya koysa da annesi iyileşememiştir. Annesi öldükten sonra babası içkiye bulaşmış en sonunda da bir cinayete dâhil olmuştur. Tutuklanarak idam cezasına çarptırılmıştır. Son bir kez oğlunu görmek istese de dayısı, çocuğun artık hem annesi hem de babası olarak kendini gördüğünden izin vermemiştir. Fakat henüz o zamanlar on beşinde olan bu ihtiyar, dayısının onu odaya kilitlemesine rağmen oradan kaçmış babasını görmeye gitmiştir. Babasının ölümü bu saat kulesinin önünde gerçekleşmiştir. Zavallı çocuk babasına sarılmak istese de buna izin verilmemiştir. O da yorgunluktan uyuya kalmış gözlerini açtığında ise babası çoktan götürülmüştür. Saat kulesindeki bekçi, haline acıyıp yanına almıştır. Önce gazete satarak geçimini sağlamış daha sonra buraya bekçi olmuştur. Birkaç defa hayatını bir düzene sokmak için gurbete gitmiş fakat yine dayanamayıp geri gelmiştir. İşte şantiyede çalışan adamla ihtiyarın dostluğu bu şekilde ihtiyarın sırlarını açığa vurmasıyla ortaya çıkmıştır. Adam artık sık sık kuleye gitmeye başlamıştır. Fakat artık eski muhabbetleri kalmamış adeta aralarına kara kedi girmiştir. Hatta bir gün ihtiyar, adamı kovmuştur. Adam da gitmiş fakat bir gün yine kulenin ışıkları sönünce tekrar geri gelmiştir. Kapının kilitli olduğunu görmüş işin iç yüzünü yoldan geçen polisten öğrenmiştir. Meğerse ihtiyar herkesten helallik alıp gitmiştir. Fakat kendisine bir elvedayı bile çok görmüştür.

Tepede alev topu gibi bir güneş, dışarıda fırın ağzı sıcaklığında bir hava, üzerinde ağaç yok, ot yok, dikenli çalı bile yok kuru bir toprağa yayılmış beton bloklar, devasa vinçler, nereyi bulursa kazan iş makineleri, gürültülü beton karıcılar ve aralarında yorulup bilmeyen karıncalar gibi gidip gelen sarı baretli, bir karış sakallı, yılgın işçiler. (s. 69)

Söz konusu öyküde işçilerin daha doğrusu gurbette çalışan işçilerin yaşadıkları sıkıntılar anlatılmıştır.

Hayalimdeki Gibi Söyle adlı öyküde de yine emekçi halkın yaşamına değinilmiştir. Örneğin öykünün başkahramanı olan satış danışmanının babası, ilaç fabrikasında düşük bir ücret karşılığında çalışmaktadır. Yine mahallelinin çoğu fabrika işçisidir. Öykünün kahramanı da yine bu fabrikada çalışan bir satış danışmanıdır.

Haftalarca sonra bir cumartesi akşamı babam bahçe kapısından içeriye dökülmüş bir suratla girdi. Fabrikada grev başlamış. Ayın sonuydu, maaşını daha almamıştı, bu yüzden canı çok sıkkındı. (s.87)

Yazar *Yusuf'un Defteri* adlı romanında da kahramanlarını sıradan insanlardan seçmiştir. Roman her ne kadar tarihi olsa da padişahlardan, paşalardan, vezirlerden daha çok sıradan halkın hayatı ön plana çıkarılmıştır. Bunlardan biri de emekçi kesimden olan balıkçı Salih'tir. Geçimini balıkçılık yaparak sağlamaya çalışmaktadır. Oğlu Hasan da onun gibi balıkçılık yapmıştır. Yine Ciltçi Mansur, da ciltçilik yaparak hayatını idame ettirmektedir. Hasan'ın diğer oğlu Yusuf da Mansur'un yanında yamak olarak çalışmaktadır.

Sabah erkenden balığa çıkar, Haliç'te kıyıdan kıyıya kürek çeker, bazen denize yelken açar, adalar açıklarına kadar giderdi, iyi balıkçıydı, sepetini doldurmadan dönmezdi kolay kolay. (s.15)

3.2.3. Yabancılaşma

Yabancılaşma, adından da anlaşılacağı üzere kişinin bulunduğu ortamdan kendini soyutlaması olayıdır. İçinde bulunulan duruma, çevresine hatta bazen kendisine bile yabancılaşan bireyler büyük bir tutunamamışlık hissi yaşarlar. Bu da onların son derece mutsuz, yalnız ve huzursuz olmasına iyice boşluğa düşmelerine neden olur. Anlamsızlık, hiçlik, olarak hüküm süren yabancılaşma temi birçok yazar tarafından tema olarak işlenmiştir. Örneğin *Felatun Beyle Rakım Efendi, Araba Sevdası, Şık, Efruz Bey, Yaban, Kiralık Konak, Sodom ve Gomore, Aylak Adam,*

Tutunamayanlar adlı eserler söz konusu temanın işlendiği eserler olarak sayılabilir (Ünaldı, 2011: 41). Yine Peride Celal'in *Aşkın Doğuşu* romanında da böyle bir tabloyla karşılaşmak mümkündür. Söz konusu romanda Aslen İstanbullu olan Yusuf-Melek Hanım çifti, Yusuf Bey'in kasaba hakimliği görevi nedeniyle uzun süre Anadolu'da bulunduklarından İstanbul'a ve orada yaşayan akrabalarına yabancılaşırlarken bir yandan da Anadolulaşırlar. Melek Hanım da zaman içinde eski uğraşlarını unutur ve kasaba halkına benzemeye başlar (Zorkul, 2006: 63). 1980 sonrası dönemde de yine bu temaya yer veren eserlerle karşılaşmak mümkündür. *Çocukluğun Soğuk Geceleri, Üç Beş Kişi, Berci Kristin Çöp Masalları, Gece, Berlin'in Nar Çiçeği, Ağır Roman, Kara Kitap, Ölü Erkek Kuşlar, Bin Hüzünlü Haz, Bit Palas, Apartman Boşluğu* vb. daha birçok eser sayılabilir (Uzunkaya, 2020: 2).

Hiç şüphesiz psikolojik olan ve birçok esere konu olan yabancılaşmayı Akyüz'ün birçok eserinde de görmek mümkündür. Onun kahramanları bazen kendilerine bazen bulundukları çevreye bazen de yaptıkları işe yabancılaşan kişilerdir.

Söz konusu temaya yer verdiği öyküleri *Beyaz Güvercin*'de *Yalnızlıkta Bir Kadın, Cankurtaran, Beyaz Güvercin, Köle Samuray Fırtınası*'nda *Uzun Trenler Bütün Düşlerin Akşamı*'nda *İçimizdeki Uzaklar, Kalbimdeki Palyaço, Fotoğrafçının Gülümse Dediği An Karanlık Dağda Bir* Yol'da *Nar Ağacı Mektupları* olarak söylenebilir. *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarda da bu temaya yer verilmiştir.

Yalnızlıkta Bir Kadın adlı öyküde kendisine ve çevresine yabancılaşan iki kadının dramını görmek mümkündür. İki kadından biri ölen adamın karısı, bir diğeri de annesidir. İkisi de adamın ölümünden sonra hissizleşmişlerdir. Artık hiçbir şey umurlarında değildir deyim yerindeyse kendi kabuklarına çekilmişlerdir. Anne oğlunun ölümünden sonra küçük bir çocuğa benzemiştir. Kadın ise içine düştüğü boşluk hissini anlamlandıramayacak kadar yorgun hissetmektedir.

> *Güneşin parlaklığı vurmuyordu artık sokaklara. Sabah evden çıkarken usumda neler vardı, şimdi nelerle dönüyorum geriye bilmiyorum. Gün boyu sokaklarda başıboş, amaçsız dolaştıktan sonra eve dönmek de ayrı bir eziklik getiriyor yüreğime.* (s. 10)

Cankurtaran, yabancılaşma temasının işlendiği bir diğer öyküdür. Burada Ayşe Kız ve çevresi üzerinden bu olgu gündeme getirilmiştir. Evin geçim derdini omuzlayan Ayşe Kız, öyle yorgundur ki sabahları kalktığında uyur mu uyanık mı belli değildir. Onun için kapıdan giren aile bireyleri yabancılaşmıştır.

> *Kalkar, uyur mu uyanık mı belirsizdir. Evin içi, eşyalar, annesi, kardeşleri ve söylene söylene kapıdan içeriye giren babası yabancılaşmıştır.* (s. 35)

Yine yabancılaşma olgusunu *Beyaz Güvercin* adlı öyküde de görmek mümkündür. Ablası için içinde bulundukları durum için elinden hiçbir şey gelmeyen ve karmaşık duyguları olan Enver, üzerinden bu kavram şekillenmiştir. Artık içinde yattığı oda dahi onun için yabancılaşmıştır. Eşyalar daha doğrusu etrafındaki her şey ve herkes artık birer yabancıdan ibarettir. Enver oldukça zor günler geçirmektedir.

> *Her gece içinde yattığı oda yabancı geliyordu şimdi Enver'e. Bu eşyalar, bu duvarlara yapıştırılmış resimler, bu pencere, bu boyaları silinmiş demir karyola, altına kat kat tıkıştırılmış yer döşeği, bu çiçekleri solmuş perde… Hepsi de daha önce hiç görmediği şeyler gibiydi. Büyük odada bir düğünün yorgunluğu ile mırıldanırcasına konuşan adamla kadını hiç tanımıyordu.* (s. 64)

Yabancılaşmaya vurgu yapılan bir diğer öykü de *Köle* adlı öyküdür. Radyo fabrikasında çalışan bir işçi çalışma koşullarını, üretim sürecini,, ilişkilerini, yabancılaşmasını eleştirel bir gözle değerlendirir. Çünkü işçinin emeği makinenin canlı bir parçası haline gelmiş ve kendisine dışsal bir varlık olarak görünmeye başlamıştır. (Kaya, Serçeoğlu, 2013: 321)

> *Yatak odasının karanlığında makineler çalışmaya başlar birden. Elektrik motorları dönmeye başlar hızla. On tonluk presler kalkıp kalkıp ilerler, demir levhaların üstüne ve radyo parçaları geçmeye başlar önümden.* (s. 88-89)

Uzun Trenler adlı öyküde yine Nevzat'ın dilini, kültürünü bilmediği bir ülkeye olan yabancılaşması gözler önüne serilmiştir. Nevzat dilini bilmediği bu insanlar arasında oldukça zor günler geçirmiştir. Kendini onların arasında adeta bir suçlu gibi hissetmektedir. Kaçak işçi olarak gittiği için içinde sürekli bir yakalanma korkusu vardır. Fakat hiçbir şey onu bu dil meselesi kadar zorlamamıştır.

Kaçak bir işçi olarak, dillerini anlamadığım insanların arasında bir suçlu gibi yaşamakla geçen çok zor günler bundan sonra gelmişti. Polis tarafından her an yakalanmak korkusuyla, bir iş bulma peşinde kasabadan kasabaya sürüklenirken Kenan'a ancak bir mektup yazabilmiştim (s. 26)

İçimizdeki Uzaklar adlı öyküde içinde bulunduğu yalnızlık, mutsuzluk, bunalım anlatıcıyı iyice yabancılaştırmıştır. Artık hayattan zevk alamamış ve iyice hissizleşmiştir. Söz konusu anlatıcıda bir şeyleri yapma ve başarma arzusu yerini isteksizliğe ve bıkkınlığa bırakmıştır. Yaşamında artık kazanılacak bir şeyin olmadığını düşünmektedir.

Artık yapacak hiçbir şeyin kalmamış olması düşüncesi beynimin ve ruhumun bütün işlevlerini kilitlemişti. Bir şeyler yapmak ve başarmak arzusunun yerini müthiş bir isteksizlik ve bıkkınlık duygusu almıştı. Yaşamımda elde edilmeye ve kazanılmaya değecek ne kalmıştı ki zaten?... (s. 58)

Kalbimdeki Palyaço adlı öyküde içine düştüğü bunalımdan ötürü hissizleşen, yabancılaşan dayının durumu anlatılmaktadır. Karşılıksız aşk onu yaşayan bir ölüye çevirmiştir. Artık o denli kendinden vazgeçmiştir ki seyircinin kendisiyle dalga geçmesini bile umursamamaktadır. Palyaço elbiselerini de artık üzerinden çıkarmamaya başlamıştır. Etrafında olup biten her şeye kayıtsızdır.

Dayım kendini o denli koyuvermişti ki seyircinin kendisiyle alay etmesine aldırmıyor, sahnede giydiği palyaço elbisesini gösterisinden sonra üzerinden çıkarmayıp meyhaneye de onunla gidiyor, bazı geceler yatağına bile öyle yatıyordu. (s. 86)

Fotoğrafçının Gülümse Dediği An adlı öyküde bunalımlı bir ruh haline sahip olan adamın çevresine karşı yabancılaşması anlatılmaktadır. Adam hızlıca insanların arsından geçip bir an önce kendini eve atıp koltuğuna yayılma derdindedir. İnsanların kendisine çok acayip baktığı izlenimine kapılmaktadır. Dolayısıyla onların arsından kaçıp gitmek istemesinin nedeni de budur.

Mağazaların kaldırıma vuran ışıklarına basarak hızlı hızlı yürüyorum. Caddedeki insanlar, sanki garip bir yaratık görmüşlercesine bana bakıyorlar. Böyle bir duygu, hiç peşimi bırakmıyor. Bu yüzden bir an önce geçip gitmeliyim bu sokaklarda. (s. 94)

Nar Ağacı Mektupları adlı öyküde gurbette yaşayan Güney Bey'in yalnızlık ve özlemin etkisiyle içinde yaşadığı yabancılaşma duygusunun hastalığıyla birlikte

iyice arttığını görmek mümkündür. Sayılı güleri kalan Güney Bey etrafındaki her şeye, herkese karşı yabancılaşmıştır. Bazı insanlarda ölüme yaklaşmayla birlikte böyle bir durum meydana gelebilir. Güney Bey için de aynı durum söz konusudur.

> *Aslında ne bütün bir kış özlenen güneşin sıcaklığı umrundaydı, ne de göleğin gölgeli sularında oynaşan kuğular, unutulmuş bir belleği yenilemek ister gibi küçük müzik çalarından hep aynı müziği dinliyor, sayfaları buruşmaya başlamış hep aynı kitabı okuyordu.* (s. 27)

Yusuf'un Defteri adlı romanda yabancılaşmanın kıskacında iki isim göze çarpmaktadır. Bunlardan birisi başına kılıç darbesi aldıktan sonra Holifira dışında hiç kimseyi hatırlamayan ve sokaklarda başıboş bir meczup gibi dolaşan Hasan, bir diğeri de paşanın sarayına cariye olması için zorla götürülen Heleni'dir. Burada paşanın zorba tecavüzleriyle hayata küsmüş şehveti ve hırsı tanıyıp artık kendi bedenine dahi yabancılaşacak duruma gelmiştir.

> *Kendisini en çok şaşırtan birden değişmiş başka bir insan olmuş gibi bir duyguya kapılmasıydı. Sanki başka bir bedendi, başka bir ruhtu artık. Ellerini uzatıp bedenini yokluyor, parmak uçlarını kollarında, bacaklarında, yüzünde, saçlarında gezdiriyor, bu yeni bedenini tanımaya çalışıyordu.* (s. 127)

Yengeç Hayalleri adlı romanda iki yıllık bir ayrılıktan sonra evine dönen Tekin'in yabancılık duygusu dile getirilmiştir. Aynı durum Tekin'in annesi için de geçerlidir. İkisi de birbirlerine karşı yabancılaşmışlardır. Tekin bu durum karşısında oldukça üzülmüştür.

> *Oysa o an sokağa baktığımda bende tedirginlik yaratacak bir yanını görememiştim. Yalnızca içime bir yabancılık duygusu çökmüş, Edirne'den ayrılmış olmanın verdiği kırıklık üzüntüye dönüşmeye başlamıştı.* (s. 13)

3.2.4. İşçi Emeklilerinin Durumu

Emeklilik dönemi bireyler için uyum sorununun gündeme geldiği çok zorlu bir süreçtir. Bu dönemle birlikte bireylerde aidiyetsizlik duygusu gelişir. Artık çalışamadıkları için hiçbir işe yaramadıklarını düşündüklerinden son derece mutsuz hissederler ve bu da onları iyice yalnızlaştırır. Son derece monoton bir hayatın içine bodoslama dalan emekliler eski günlerin özlemiyle yanıp tutuşsalar da hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını düşündüklerinden kederlenip dururlar. Bu da onlarda kocaman bir boşluk hissine sebebiyet verir.

Başlı başına uyum sağlanılması gereken bir dönem olan emeklilik, özellikle de erkekler açısından büyük bir sorun teşkil etmektedir. Çünkü erkeklerin hemen hemen bütün yaşamı işinden ibarettir. Bundan ötürü sosyal yaşamla ilgili etkinlikleri oldukça kısıtlıdır. Birey, işi ve eviyle sınırlı bulunan bir çevrede sıkışıp kalmıştır. Dolayısıyla emeklilikle birlikte kendilerini işe yaramaz, yaşamı anlamsız bulan bu bireyler büyük bir huzursuzluk ve depresyon içine girmişlerdir (Can, 1990: 635).

Bu durumu Akyüz'ün bazı eserlerinde de görmek mümkündür. Eserlerinde emekli olan insanların sıradan, huzursuz, monoton ve son derece sıkıcı yaşamlarını anlatmıştır.

Söz konusu temanın işlendiği eserlerine bakacak olursak *Beyaz Güvercin'*de *Yalnızlıkta Bir Kadın, Bir Sonbahar Günü, Uçan Balonlar, Çaydanlık Samuray Fırtınası*'nda *Yaşlı Adam, Güvercin ve Genç Kız Denizkızı ve Çocuk*'ta *Sevgiyle Anımsamak* adlı öykülerde işlenmiştir.

Yalnızlıkta Bir Kadın adlı öyküde emeklilerin durumunu bankaya dul maaşı almak için giden kadın anlatıcının ağzından duymak mümkündür. Söz konusu emekliler bütün yaşamları boyunca çalışmak zorunda kalmışlar en sonunda da emekliye ayrıldıktan sonra üç kuruş maaşla hayatlarını zar zor idame etmek zorunda kalmışlardır. Tabi bunun için de bekledikleri banka sırası da işin bir diğer zor yanıdır.

> *Bir bankanın önüne dizilmiş emekli bedenler arasındaydım yağmur başladığı zaman Ansızın bastırmıştı yağmur. Bir öğle sıcağında. Sokaktakiler oraya buraya kaçışıverdiler. Yağmurdan korunabileceği en yakın yere koşmuştu herkes*. (s. 5)

Akyüz'ün işçi emeklilerinin durumunu anlattığı bir diğer öyküsü de *Bir Sonbahar Günü* adlı öyküdür. Emeklilik olgusu Erol Usta üzerinden verilmiştir. Öyküde çalıştığı fabrikaya yirmi beş yılını veren ve buradan emekli olan Erol Usta'nın sıkıcı, boğucu yaşamı gözler önüne serilmiştir. Erol Usta, emekli olduktan sonra boşluğa düşmüş ve tekdüze bir yaşam sürmüştür. Toplum dışına itilmiştir. İlgisiz kalmıştır.

> *Geri çağrılmak demek bir evin dört duvarı arasında kuşlar gibi çırpınarak boğulmaktı. Her şeyine karışır olmuştu karısı. İçtiği sudan, yediği*

ekmeğe kadar. Bahçeye çıkmak için bile izin alması gerekiyordu ondan . (s. 14)

Boğucu yaşam, karısının azarlamalarıyla, toplumun kayıtsızlığıyla da birleşince iyice çekilmez olmuştur. Erol Usta için bu sıkıcı yaşamın güzel olan tek bir yanı vardır o da üç ayda bir emekli aylığını almaya gittiği gündür. Bazen de evlerinin iki sokak arasındaki Veli'nin marangozhanesine gitmiştir veya Arnavut Necmi'nin eski bağına gitmiştir. Çünkü burada tam yirmi beş yılını verdiği mensucat fabrikası görünmektedir. Erol Usta, sırf bu yüzden sık sık oraya gitmekte ve uzun uzun çalıştığı yılları hatırlamaktadır. Hatta bir defasında dayanamayıp fabrikaya gitmiştir. Amacı eski günleri yâd edip fabrikayı dolaşmak olsa da bekçiler izin vermemiştir. Erol Usta da çaresizce evine geri dönmüştür.

Yalvaran bir sesle mırıldandı:
-Şöyle biraz gezinsem fabrikanın içinde!
-Olur mu öyle şey be amca! dedi hemen bekçi.
-Hiç olmazsa şu binanın oraya kadar gideyim!
-Sen bizi işten attıracaksın galiba!
-Birazcık… Çabucak çıkar giderim sonra…
Sinirlenmeye başlamıştı bekçi.
-Olmaaz! Çık artık dışarıya. Seninle uğraşacak zamanımız yok! (s. 22)

Erol Usta evine geldiğinde doğruca yatak odasına gitmiş ağzındaki yalancı sigarayı, pardösüsünü ve elindeki ağaç dayanağını bir köşeye fırlatmıştır. Aylardan beridir ilk kez gerçek bir sigara içmiştir. Bu da içtiği son sigara olmuştur.

Yazar *Uçan Balonlar* adlı öyküsünde emekli olan işçilerin durumuna da değinmiştir. Yağmur yağdığı zaman sıkıntıyla kapanıp kaldıkları dört duvar aralarından, yağmur dindiğinde ise nasıl bir yaşama sevinci içine girdiklerinden bahsetmiştir. Çünkü o kadar tekdüze bir hayatları vardır ki dışarıda yağan yağmur bile onlar için farklı bir aktivite haline gelmiştir. Sanki kıymetli bir şeylerini kaybedip daha sonra bunu bulmuş gibi büyük bir sevinç yaşamışlardır.

Yağmur dinince, sıkıntıyla kapanıp kaldıkları dört duvar aralarından yavaşça dışarıya çıktılar işçi emeklileri. Kimileri yokuşu ağır ağır tırmanıp kahvehaneye geldiler. Çardağın altında güneşe karşı oturdular. Bambaşka bir duygu veriyordu onlara bu tatlı sıcaklık. Değerli bir şeylerini yitirip, yeniden bulmuşçasına seviniyorlardı. (s. 25)

Yazar *Çaydanlık* adlı öyküde işçi emekçisi olan Sarı Mehmet'in yaşadığı olaylardan bahsetmiştir. Bir yağ fabrikasından emekli olmuş Sarı Mehmet, birini buldu mu hemen geçmişteki anılarını anlatmaya koyulur. İçinde Almanların çalıştığı bu fabrikada çok ağır şartlar altında çalışan önce etrafı süpürme işi verilen Sarı Mehmet, kışın da vardiyalı çalıştırılır. Gecenin bir yarısı buz gibi betonları yıkamak zoruna gitse de katlanmak zorunda kalır. Üşümemek için bir de çay içmeyi çok sevdiği için gizlice içeriye soktuğu çaydanlık bir gün başına iş açar. İçerde gizlice saklayıp üstüne çaydanlığı koyduğu ispirto yüzünden az kalsın havaya uçacak olan fabrikayı son anda fark eder. Çünkü mühendisler kazandaki basıncın tuhaflığını fark ederler. Sıcaklık gittikçe artmaktadır. Herkes telaşla fabrikayı boşaltmaya çalışırken Sarı Mehmet, olanları fark eder ve çaydanlığın altını kapatarak onu dışarıya çıkarmaya çalışır. Fakat tam bu anda biriyle çarpışır. Bu durumun onun yüzünden olduğu ortaya çıkar. Fakat işinden atılmaz. Hatta onun sayesinde ustabaşının da izniyle işçilere artık günde iki bardak çay verilir. İşte Sarı Mehmet, bu işçilik anılarını kimi bulduysa ballandıra ballandıra anlatmaya koyulur.

> *Sarı Mehmet, tüm bunları yeniden yaşıyormuşçasına coşkuyla anlatır, anlattıkça donar dudaklarındaki gülümseyiş. İki uzun bacaya takılıp kalan gözlerini garip bir hüzün doldurur, bakışları düşüncelerle durağanlaşır. Anlatısı bittikten sonra bir süre böyle kalakalır o düşünceler içinde. İçmeye unuttuğu sigarası ya parmaklarının arasında döner, ya da kendi kendine yanıp gider.* (s. 82)

Yaşlı Adam, Güvercin ve Genç Kız adlı öyküde emekli öğretmen olan Turgut Bey'in yaşamı anlatılmaktadır. Turgut Bey, evinin küçük balkonunda çevreyle ilgilenerek gün geçirmeye çalışan biridir. Yine diğer emekliler için geçerli olan sıkıcı yaşam onun için de ortak bir özelliktir. O da bu sıkıcı yaşamından biraz uzaklaşmak için evin balkonundan dışarıyı izlemeye başlamıştır. Zaten hayatına bir parça dahi olsa renk getiren güvercin ve kızı o zaman tanımıştır.

> *Odanın balkona açılan dar kapısından çıkar ve kendisini hemen duvara dayalı eski koltuğun içine atardı. İki adımlık betonu adımlamaya bile gücü yetmiyordu. Balkon evin arka bahçesine bakıyordu. Zaten orada bir sürü arka bahçe birbirine karışmıştı. Uzaklardan denizin kokusu duyulur, kendisi görülemezdi.* (s. 79)

Sevgiyle Anımsamak adlı öyküde işçi emeklisi olan ve yaptığı iyiliklerle çocukların gönlünde taht kurmuş olan Sabri Usta anlatılmaktadır. Söz konusu öykü şu

an yönetici asistanı olmuş gencin çocukluğunda önemli bir yere sahip olmuş olan Sabri Usta'yı anımsamasıyla başlamıştır. Sabri Usta, öykünün anlatıcısı ve arkadaşları için bir kurtarıcı vaziyeti görmektedir. Onların her türlü sıkıntısıyla ilgilenen Sabri Usta yirmi beş yılını fabrikada çalışmakla geçirmiş ve oradan emekli olmuş biridir. Emekli olduktan sonra hayatını bu çocuklarla ilgilenmeye adamıştır. Daha sonra Sabri Usta'nın kızı doğum yapınca o da Ankara'ya kızının yanına taşınmaya karar vermiştir.

> *Ne iş verirlerse. Temizlikçilikten başladım, makine tamir ustası olup çıktım. Sırtımda yük taşıdım, kazanlara kömür attım, bacalarda kurum temizledim, ustalara çıraklık ettim… Hiç yılmadım, verilen işin her zaman en iyisini yapmaya çalıştım. Sonunda makine bakım ustalığından emekli oldum. Ömrümün en güzel yılları o fabrikada çalışmakla geçti.* (s. 10)

3.2.5. Gelecek Kaygısı

Bireyler yaşamlarını sürdürmek için çalışmaya ihtiyaç duyarlar. Olumlu bir niteliği olan çalışma hayatı bazen de olumsuz bir yapıya bürünebilmektedir. Olumsuzluktan kasıt güvencesizliktir. Bu durumda çalışanlar işini tamamen kaybedeceklerini düşündüklerinden büyük bir korku, huzursuzluk ve mutsuzluk içine girmektedirler.

Çünkü güvence çalışma hayatı açısından son derece önemli bir olgudur. Ekonomik ve toplumsal yaşamın getirdiği bazı değişimler, yeniden yapılanmalar, iş yaşamında esneklik uygulamaları işçilerde önemli bir kaygı meydana getirmektedir. Yine sıkça yaşanan ekonomik krizler ve rekabet ortaya çıkan kaygıyı daha da şiddetlendirmektedir (Dursun, Bayram, 2013: 23). Dolayısıyla güvencesizliğin meydana getirdiği gelecek kaygısını Akyüz'ün bazı eserlerinde de görmek mümkündür.

Bu temayı ele aldığı öyküleri *Beyaz Güvercin*'de *Yalnızlıkta Bir Kadın Samuray Fırtınası*'nda *Kış Duyguları, Uzun Trenler, Samuray Fırtınası, Kelebeği Kurtarmak* olarak söylenebilir.

Yalnızlıkta Bir Kadın adlı öyküde güvencesi olmayan bir yarının toplum üzerindeki etkilerine değinilmiştir. İşini kaybetmemek için canı pahasına çalışan işçilerin durumu gözler önüne serilmiştir. Sonunda korkulan olmuştur. Kazanın

patlaması soncu birçok işçi yaralanırken birçoğu da ölmüştür. Söz konusu öyküde de yine kadının eşi de bu patlamada ölmüştür.

> *-Kocan gelmedi mi kız! diye bağırmıştı kadın. Fabrikada bir şeyler olmuş galiba, ana baba günü gibi önü. Şimdi oradan geliyorum. Ağlayan mı istersin, sızlayan mı, bağıran mı, çağıran mı… Kazan mı patlamış ne, yaralananlar, ölenler varmış…Bir koşu gidiver istersen…* (s. 9)

Kış Duyguları adlı öyküde de güvencesi olmayan fabrika işçilerinin durumu anlatılmıştır. Necmi Usta ve arkadaşlarının tüm ısrarlarına rağmen fabrikadan denize açılan kanala bir türlü korkuluk takılmamıştır. En sonunda ise Necmi Usta'nın bir arkadaşı bu kanala düşerek canından olmuştur. Bir işçi daha işverenlerin sorumsuzluğundan dolayı canından olmuştur.

> *Umursamadılar… Bir sürü okumuş adam… Sanırsın bir korkuluk yaptırmayı akıl edemezler. Sanırsın koca fabrikanın iki çubuk demir alacak parası yok!... Korkuluk yapılmazsa kanal çevresinde çalışmayız dedik de biraz ilgilenir olmuşlardı. yok müdürden onay bekliyor, yok projeleri çiziliyor, yok bütçeye para konuyor, yok bilmem ne diye oyalanıp duruyorduk işte…* (s. 19)

Uzun Trenler adlı öyküde de yine kahramanlar, güvencesi olmayan fabrika işçileridir. Canları çıkana kadar çalışmaktadırlar. Nermin Abla da bunlardan biridir. Onun yorgunluğunu oflanmalarını söz konusu öykü anlatıcısından duymak mümkündür. İşin en kötü yanı da insanın çaresiz kalmasıdır. Çünkü çaresizlik insana her şeyi yaptırır. İncelediğimiz öyküde de hem Nermin Abla hem diğer işçiler için de böyle bir durum söz konusudur. Onların çalışmama gibi bir lüksleri yoktur.

> *Yorgunluk oflamalarını, sızlanmalarını duyardık. Sanki yorgunluğunu üstünden atıyormuşçasına soyunup, altının paçaları kat kat kıvrılmış bir erkek pijamasını giyerdi hemen.* (s. 19)

Ses adlı öyküde de hiçbir güvencesi olmayan işçilerden söz edilmiştir. Öykünün başkahramanı Yusuf, gözlerinden onun vardiya arkadaşı ise canından olmuştur. Yine söz konusu bu öyküde de işverenler tarafından hakları sömürülen işçiler olduğunu söylemek mümkündür. İşçinin canı da emeği de fabrika sahipleri tarafından hiçe sayılmıştır.

> *-Birden bağırdı. O gür sesi fabrikanın demir yüreğini parçalarcasına çevremde yankılandı… Yerimden kalkıp, aşağıya inen merdivenin demir*

basamaklarını deli gibi atladım. Alt katta karanlık her yanımı sarıvermişti. Yüreğimi ürperten bir korku da… Çakılıp kalmıştım olduğum yere… (s. 40)

Kapitalist ekonomi, işçinin emeğini en ucuza indirmeyi başarmıştır. Söz konusu işçiler artık bıkma derecesine gelmişlerdir. Teknoloji de hız kesmeden gelişmeye başlayınca insan emeğine olan ihtiyaç git gide azalmıştır.. Düşük bir ücretle çalışan işçiler adeta canlarından bezmişlerdir. Teknolojinin de hızla ilerlemesi sonucu insan gücüne olan ihtiyaç oldukça azalmıştır. *Samuray Fırtınası* adlı öyküde de bunu görmek mümkündür. Hiçbir güvencesi olmayan işçiler canla başla çalışmaktadırlar.

Ortalık yerdeki döküm sobaya kürek kürek kömür atıyorlardı ama yine de atölyede çalışanların elleri ancak bir bardak çayın sıcaklığıyla ısınabiliyordu. Üstelik işler de yolunda değildi atölyede. Büyük tornalardan ikisi de durmadan arızalanma hastalığına tutulmuşlardı yine. Bir türlü iş çıkmıyordu. (s. 52)

Kelebeği Kurtarmak adlı öyküde de hiçbir güvencesi olmayan işçiler vardır. Söz konusu öykünün kahramanı Pervin, atölyede çalışan biridir. Öykünün sonunda da işten ayrılmak zorunda kalır. Yine Pervin'in annesi de evlere temizliğe gitmektedir. Fakat artık onu da pek çağırmazlar.

Pervin, o kış haftalıklarından para biriktirip sırtına giyecek bir palto ya da kaban alamadı. Kollarını iki kat kıvırdığı o eskimiş erkek ceketiyle aylarca gitti geldi. (s. 60)

3.2.6. Gurbet

En büyük acılardan biri gurbete mahkûm olmaktır. Kişi geride bıraktıklarının hasretini çeker ve tüm zorlukları tek başına göğüslemek zorunda kalır. Çünkü gurbet uzakta kalmayı gerektirir. Anadan, babadan, eşten, dosttan kısacası tüm sevdiklerinden… Gurbeti en çok mesafeler anlatır. Bu mesafeler de beraberinde imkânsızlığı getirir. Böylece kişinin iç hasreti kavurucu bir çöl güneşi gibi içini yakar durur. Hiç şüphesiz Abdurrahman Akın'ın gurbet üzerine yazdığı makalesi söylediklerimizi doğrular niteliktedir.

O günkü gurbetçilerimizin ruh hallerinde gördüklerimin özeti şuydu; ne olursa olsun içlerinde bir şeyleri başarabilmenin mutluluğu ve kelimelerle anlatılamayan ve bu başarıdan dolayı bakışlarındaki sıcaklığın insanın yüreğini ısıtan tarafı…

Sanki şöyle der gibiydiler bakışlarıyla; her zaman sana ulaşmayı temenni ettim, senin özleminle tüm sıkıntılara göğüs gerdim, yeri geldi aç kaldım, yeri geldi üstüme başıma alamadım. Geçmek bilmez günlerin ardından sana kavuştum. İşte geldim buradayım![21] Akyüz'ün söz konusu bazı eserlerinde de gurbetçi işçilere yer verdiğini görürüz.

Bu temaya yer verdiği öyküleri *Denizkızı ve Çocuk*'ta *Dede ve Torun Yağmurda Kuş Sesleri'*nde *Eski Zaman Yaraları, Buz İçinde Ateş Gördüm Karanlık Dağda Bir Yol'*da *Nar Ağacı Mektupları, Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar, Şehre Karanlık Çökünce* olarak söylenebilir. Yine *Yengeç Hayalleri* adlı romanda da işlenen bir diğer tema da budur.

Dede ve Torun adlı öyküde gurbetçi bir işçi ve geride bıraktığı ailesi üzerinden bu durumu görmek mümkündür. Söz konusu öyküde anlatılan adam, çocuğunun da kendisi gibi gurbetçi bir işçi olmaması için canla başla çalışmaktadır. Çocuk bir gün evlerine gelen ve dedesiyle konuşan yabancı adamı merak eder. Eve gelen adamın babasının arkadaşı olduğunu öğrenir. Babası okumasını çok istediği oğluna arkadaşıyla birlikte okul malzemesi göndermiştir. Ayakkabı, çanta, kalem vs. Çocuk bunları görünce çok sevinir. Fakat yine de babasının geldiğine dair, okula gittiği ilk güne dair bir düş görmekten kendini alıkoyamaz.

> *Odanın içinde gezinmeye başladı. Evden çıkıp, okula doğru gidiyordu şimdi. Usunda kurduğu bir düş oyunuydu bu. Oyunu sürdürüp, okulun kapısından içeriye girdi. Orada kendisi gibi bir sürü çocuk daha vardı. Sonra bir dershaneye girip sıralardan birine oturdu. Çantasındaki defterleri, kalemleri çıkartıp sıranın üzerine dizdi. Güleç yüzlü bir öğretmen gelip saçlarını okşadı. Sevinç içinde kalemini eline alıp deftere bir şeyler yazmaya başladı.* (s. 74)

Eski Zaman Yaraları adlı öyküde geçim sıkıntısından dolayı ailesini bırakıp başka bir yere çalışmaya gitmek zorunda kalan emekçi işçinin yaşamından bir kesit sunulmuştur. İşçi olmak zorsa gurbette işçi olmak iki katı zordur. Hem çalışanlar için

[21] https://www.cayhaber.net/gurbet-bizim-kaderimiz-makale,1251.html

hem de onların aileleri için. Yazarın diğer öykülerinde olduğu gibi bu öyküsünde de gurbetin zorlu yönlerini görmek mümkündür.

> *Postaneden bu gün para almak ne kadar mutlu etti sizi gördün. Yeniden o sıkıntılı günlere mi dönelim. Bir süre daha katlanmamız gerek bu ayrılığın acısına.* (s. 25)

Buz İçinde Ateş Gördüm adlı öyküde üvey babanın baskıcı tutumu karşısında Almanya'ya kaçak işçi olarak gitmek zorunda kalan anlatıcının abisi ortaya çıkmaktadır. Abinin gurbet ellere gitmesiyle tüm aile için durum daha da zorlaşmıştır. Söz konusu abinin gurbete gidişinin altında yatan haklı sebepleri vardır. Çünkü artık daha fazla bu baskıcı tutuma dayanamamaktadır. Bu nedenle oyla karısı yaşadıkları bu yerden biran önce kurtulmak istemektedirler.

> *Abimin kaçak işçi olarak Almanya'ya gitmek istemesi de evin içini oldukça karıştırmıştı. O günlerde geceleri sabahlara kadar bunu konuşurlardı abimle yengem. Ben yengemden duyardım. Yengem tek çıkar yollarının bu olduğunu, abimin çok para kazanmasıyla kısa zamanda kendi başlarına bir ev düzüp, buradan kurtulabileceklerini söylerdi. Benim de gerçekleşmesinden çok mutlu olacağım bir düştü bu.* (s. 69)

Nar Ağacı Mektupları adlı öyküde siyasi gerilimlerden dolayı içinde yaşadığı ülkeyi terk edip Norveç'e sığınmacı olarak giden Güney Bey'in yaşadığı zorluklar üzerinden şekillenmiştir. Güney Bey'in yaşadıkları, öykünün bir diğer kahramanı ve aynı zamanda Güney Bey'in belki de ilk ve son arkadaşı olan anlatıcı kişi ağzından verilmiştir. Öykümüzün kahramanı da çalışmak için şirket tarafından Norveç'e gönderilmiştir. Burada tanıştığı komşusu ve arkadaşı olan Güney Bey'in hayatına dair bilgileri okuyuculara aktarmıştır. Güney Bey üniversitede akademisyen olacakken siyasi nedenlerden dolayı sığınmacı olarak Norveç'in bir kasabasına yerleşmek zorunda kalmıştır. Uzun süre burada kalan Güney Bey git gide yabancılaşmıştır. Onun için en acısı da memleketi İstanbul'dan uzak kalmasıdır. Son derece içine kapanık olan Güney Bey anlatıcımızla arkadaş olunca artık sırlarını ona anlatmıştır. Babasının ölmeden önce diktiği nar ağacından fakat taşralı bir adamın evini yaparken ağacın artık giderek yok olduğundan, kendisinin üniversitedeyken tekrar başka bir nar ağacı ektiğinden, annesinin ona gönderdiği mektuplardan, kısacası tüm hayatından söz etmiştir. Fakat daha sonra kalp yetmezliğinden dolayı ölen Güney Bey'den anlatıcıya geriye kalan cesedinin yakılıp küllerinin içine koyulduğu bir kutu ve bir mektup

kalmıştır. Güney Bey, mektubunda da anlatıcıdan bu külleri gübre niyetine annesine vermesini bunu nar ağacının dibine dökmesini ve kendisinin de en kısa sürede onu ziyaret edeceğini söylemiştir. Öykü, anlatıcının bu şehirde işinin bittikten sonra bu kutuyu alıp Güney Bey'in annesine götürmek için yola koyulmasıyla sona ermiştir. Fakat anlatıcı şehre vardığında ne Güney Bey'in tarif ettiği ahşap evi görmüştür ne de nar ağacını. Çünkü her tarafa apartmanlar yapılmıştır.

> *Sevgili Dostum, yakında İstanbul'a geri döneceğini, söylemiştin. Adresini arkaya yazdığım, kolayca bulabilmen için bir de yol tarifi yaptığım Üsküdar'daki evimize gidip annemi görmeni istiyorum. Küllerimi verip, oğlun sana iyi bir ağaç gübresi gönderdi dersin. Nar ağacının toprağına serpip her sabah parmaklarıyla karıştırsın. Benim yerime ellerini öper, o anne göğsüne başını dayarsın. Oğlun da yakında gelir demeyi unutma…* (s. 30)

Saat Kulesindeki İnatçı İhtiyar adlı öyküde de gurbette çalışan işçilerin yaşadıkları karşısında duydukları hüzün anlatılmaktadır. Onlar annesinden, babasından, ailesinden kısacası sevdiklerinden ayrı kalmanın ince sızısını yüreklerinde hissederler. Fakat elden bir şey gelmediğinin farkındadırlar. Ayakta kalmak için yaşamak için bu gurbete katlanmak zorundadırlar.

> *Oysa nazlıca gelen akşamın beklentisi, barakadaki duş suyunun damlayarak akmaya başlamasıyla daha boşa çıkar, ilerleyen zamanın ağırlaştırdığı bir sıkıntı gurbetçi işçilerin barakalarından yükselen bağlama seslerinin hüzne boğduğu geceye karışırdı.* (s. 69)

Şehre Karanlık Çökünce adlı öyküde Cafer'in yanına çırak olarak aldığı İdris'in daha önce küçük yaşta bu gurbet eline geldiğini söylemek mümkündür. Gurbetin merkezinde İdris ve ailesi vardır. Yine İdris'in askere gitmesiyle bu gurbete bir yenisi daha da eklenmiştir. Ceylan gelin için asıl zor günler yeni başlamıştır.

> *İdris diye bir çırağı oldu sonradan, çocukluktan gurbete çıkmış bir garibandı, acımış yanına almıştı.* (s. 100)

Yengeç Hayalleri adlı romanda da hayatlarını idame ettirmek için doğup büyüdükleri memleketlerinden ayrılıp başka bir memlekete gitmek zorunda kalan ve burada yalnızlaşan ve mutsuzlaşan iki kardeşin hayatlarına değinilmiştir. Gurbet sancısını özellikle Tekin üzerinden görmek mümkündür. Çünkü daha yeni adım attıkları bu büyük şehirden pek de umutlu değildir. İçini şimdiden büyük bir korku kaplamıştır. O her ne kadar doğup büyüdüğü yerden ayrılmak istemese de bunu

yapmaya mecbur kalmıştır. Artık yapılacak tek şey bekleyip kaderine razı olmaktır. Tekin de bunu çok iyi bildiğinden mecburen gurbet acısına dayanabildiği kadar dayanmaya çalışmıştır.

> *Göz ucuyla Kerim'e baktım. O da benzer bir düşüncenin içinde olmalıydı ki bakışları ayaklarının ucuna düşmüştü. Suratını karartması bana anlamsız geliyordu, istediği tam da buydu, neşeli olması gerekirdi, oysa şimdi içi rahat değildi, yarın sabah her şeyin daha zor olacağı bir güne uyanacağımızı iyi biliyordu. Bunlar aklıma gelince bu şehrin bile bir şeyler vermeye niyetli olmadığı daha ilk günden belliydi diye söylendim.* (s. 14-15)

3.2.7. Ezen-Ezilen Çatışması

Bu çatışmada kimin gücü kime yeterse mantığı devreye girer. Geçmişten bu yana hep güçlülerin borusu öttüğü için savaştan onlar kazançlı çıkmıştır. Ezen-ezilen çatışması bir çeşit iktidar savaşıdır. Hemen hemen toplumların çoğunda bu çatışmayı görebiliriz.

Dolayısıyla bir yerde ezen-ezilen çatışması varsa orada sınıf mücadelesi var demektir. Bir taraftan üst tabakaya mensup olanlar yani sömürenler bir taraftan da alt tabakaya mensup olanlar yani sömürülenler yer almaktadır. Bunun en büyük nedeni güçlü olanın zayıf olan üzerinde kurmaya çalıştığı iktidar mücadelesinden kaynaklanmaktadır.[22] Bu mücadeleyi Akyüz'ün bazı eserlerinde de görmek mümkündür.

Bu temaya yer verilen öyküleri *Yağmurda Kuş Sesleri*'nde *Demir Paralar Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Karanlık Dağda Bir Yol*, *Alman Generalin Kızı*, *Hayalimdeki Gibi Söyle* olarak ifade etmek mümkündür.. *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarda da bu temaya yer verilmiştir.

Kapitalizm olgusunun olduğu her yerde ezen-ezilen çatışması vardır. *Demir Paralar* adlı öyküde de işverenler tarafından ezilen işçilere dikkat çekilmektedir.

[22] http://www.incisozluk.com.tr/w/ezen-ezilen-%C3%A7at%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1/

Zavallı işçiler karlı bir havada gece çalışmasına yetişmek için fabrikaya doğru yol almışlardır. Yolda rastladıkları bir mısırcının ateşinde ısınmaya çalışmışlardır.

> *Yaşar da ben de yola çıkmadan önce iyice ısınmak istiyorduk. Az bir yolumuz olsa da bu soğuk fabrikaya varana kadar bizi daha epeyi hırpalayacağa benziyordu. Tükenmiş bir enerjiyle sabaha kadar çalışmak da zor olacaktı.* (s. 81-82)

Karanlık Dağda Bir Yol adlı öyküde de her yerde olduğu gibi ezilenler hep güçsüzler olmuştur. Ailesi tarafından hapsedilen şiddet gören küçük kız ve her şeyden mahrum bırakılan bir dağ köyünde cehalet içinde yaşamaya mahkûm bırakılan köylüler zincirin ilk halkasını oluşturmaktadırlar. Söz konusu köyün elektriği, suyu hatta bir sağlık ocağı dahi yoktur. Yine tüm bunların yanı sıra kızlar da okula gönderilmemektedir.

> *Okula gönderilmeyen kız çocukları konusunda gidip konuştuğunda 'Bunlara jandarma, mahkeme, ceza pek para etmiyor,' demişti yaşlı muhtar. Boşuna uğraşmamasını, üzüldüğünle kalacağını söylemiş, elektriği, suyu, sağlık ocağı olmayan köyün bir sürü başka derdinin yanında bunun bir mesele olmadığını anlatmaya çalışmıştı.* (s. 13)

Alman Generalin Kızı adlı öyküde de büyük balık küçük balığı yutar misali ezen-ezilen çatışmasına yer verilmiştir. Bir taraftan kızıyla bir başına kalan annenin verdiği yaşam mücadelesi diğer taraftan onun bu çaresizliğinden faydalanmaya çalışan balıkhanenin patronu ve tabi bir de iş yükü atında ezilen diğer işçiler… Kısacası güçlünün güçsüzü ezmeye çalıştığı bir dünya algısı üzerinde durulmuştur.

> *Her yer kanlı balık artıklarıyla doluydu ve bu iğrenç görünümü pis bir balık kokusu iyice kötüleştiriyordu. Ayaklarımıza birer eski lastik çizme geçirip, sırtlarımıza her yanları delik naylon tulumlar giydikten sonra asık yüzlü yaşlı bir kadının gösterdiği balık yığınını beton tezgâhın üzerindeki ağaç kasalara dizmeye başladık.* (s. 41)

Hayalimdeki Gibi Söyle adlı öyküde işlenen bir diğer tema ezen-ezilen ilişkisidir. Bu olgu işveren-işçi üzerinden anlatılmıştır. İşçilerin hak ettikleri değeri görmemeleri bunun bariz bir örneğidir. Söz konusu öyküde işveren yanlısı bir sendika ortaya çıktığı için işçiler durmadan kavga etmeye başlamışlardır.

> *Toplu sözleşme zamanının yaklaştığından, işveren yanlısı bir sendika ortaya çıktığı için fabrikada havanın elektriklendiğinden işçiler arasında kavganın eksilmez olduğundan söz edip duruyordu.* (s. 86)

Yusuf'un Defteri adlı romanda da yine her zamanki gibi güçlü olanın borusu ötmüştür. Bir tarafta padişah, paşa, vezir sadrazam diğer tarafta balıkçı Salih gibi yoksul insanlar. Tımar Beyi Ali Tarık'ın Yusuf'u zorla Meletis'in yanından aldırıp falakaya yatırması, Dördüncü Murad'ın yasağa uymayanlar karşısındaki baskıcı tutumu, Arnavut Pala'nın Hasan'a, Anika Teyze'ye ve Heleni'ye yaptıkları, Yapılan eşkıya baskınları, üvey babası tarafından sokağa atılan Heleni'nin durumu tüm bunlar ezen- ezilen ilişkisinin varlığını göstermektedir.

> *Yusuf ne olduğunu henüz kavrayamamıştı, ama Meletis'in tedirginliğinden, askerlerin ürkütücü bakışlarından ve sert konuşmalarından başının derde girmek üzere olduğunu sezinlemişti. Bu yüzden askerlerin dediklerine sessizce boyun eğmenin akıllıca olacağını düşündü.* (s. 105)

Yengeç Hayalleri adlı romanda haksızın haklıyı ezdiği dolayısıyla güçlünün ön plana çıktığı bir dönemden söz edilmiştir. Darbe olunca suçsuz yere birçok insan da bundan payına düşen acıyı almıştır. Kimi öldürülmüş kimi de haksız yer onca yıl hapis yatmak zorunda kalmıştır. Suçsuz yere hapse girenlerden birisi de hiç şüphesiz Tekin ve Kerim'in babasıdır. Yine Tekin'in patronunun tüm hıncını ondan çıkarmaya çalışması da ezen-ezilen ilişkisinin olduğunu göstermektedir.

> *Üzerindeki kirli, buruşuk elbiselerinin içinde en az on kilo zayıflayıp bir deri bir kemik kalmış bedeni, solgun yüzü ve içine çökmüş göz yuvalarıyla sağlıksız bir görünümdeydi. Eve dönmek onu canlandırmış, o akşam yemekte daha bizlerle konuşurken yüzü gülmüş, gözlerinin içi parlamıştı.* (s. 38)

3.2.8. Acı

Akyüz'ün eserlerinde yer alan önemli bir tema da acıdır. Kahramanlar, acı içinde geçen bir hayat sürmektedirler. Dolayısıyla Akyüz'ün acı temasına yer verdiği öyküleri *Yağmurda Kuş Sesleri*'nde *Eski Zaman Yaraları, Usta ile Zehra, Karlı Günün Cinayeti, Buz İçinde Ateş Gördüm* olarak söylenebilir. *Yusuf'un Defteri* adlı romanda da bu temayı görmek mümkündür.

Eski Zaman Yaraları adlı öyküde işsiz kalan bir adamın içine düştüğü çaresizlik onu ailesinden koparıp gurbete sürüklemiştir. Geride ise onun yolunu gözleyen, acı çeken bir çocuk ve bir eş kalmıştır. Çocuk ilkokula başladığı zaman babasının gelmemesine oldukça içerlenmiştir. Her gün babasının geleceğini umut

ederek evlerinin yanındaki yokuşu gözlemlemektedir. Fakat artık bundan da yorulmuştur. Çünkü babası her gelmediğinde o daha büyük bir acı hissetmiştir.

> *Akşamları karanlık ortalığa çökünceye kadar yokuşu gözlemeyi bırakmıştım, her gece yüreğimde aynı sızıyı duyarak, aynı üzüntülü duyguları üstüme yorgan yaparak uyumaya çalışmak yormaya başlamıştı. Başka çocuklar gibi ben de sabahları sevinç içinde evden çıkmak, okuldan neşe içinde dönmek istiyordum. Bütün suçlu, başka çocuklarınki gibi beni elimden tutup okula götüreceğine hiçbir şey söylemeden alıp başını giden babamdı.* (s. 23)

Usta ile Zehra adlı öyküde babası öldükten sonra genelevde çalışmak zorunda kalan Zehra'nın ve ailesinin acı dolu hayatları anlatılmaktadır. Zehra, hayatın darmadağın ettiği mutlu ailesini çocukluğunda babasının eve getirdiği sıcak ve çıtır çıtır bir çift ekmeğin kokusunda hatırlamaktadır. Duygusal ilişkiler yaşadığı dökümhanede çalışan genç, bir gün onu mutlu etmek için elinde çıtır çıtır sıcak iki ekmekle gelir fakat bu Zehra'yı çok üzer ve genç adamı oradan kovar.

> *Zehra, daracık merdivenin ağaç basamaklarından çıkıp gıcırdayan bir kapının ardındaki o nem ve küf kokulu odaya ilk kez adım attığında, yüreğine yüklenen bunca acının artık son noktasına geldiğini düşünmüş, o an öleceğini ya da toz olup odanın plastik yer kaplamasının kirli renkleri içinde kayboluvereceğini sanmıştı. Böyle olmasını da çok istemişti.* (s. 42)

Karlı Günün Cinayeti adlı öyküde işlenen hâkim temalardan biri acıdır. Söz konusu öyküde İstanbul'un soğuk ve karlı bir gününde beş kişi bir meyhanede yan yana gelmişlerdir. Bunlardan çingene kemancı ve emekli polis komiseri karlı bir günde yaşadıkları anılarını anlatmışlardır. Kemancı bir zamanlar çok sevdiği karısının gerçekte masum olduğunu ve onun geneleve düşmesinin sorumlusunun bu emekli komiser olduğunu öğrenmiştir. Daha sonra bu acıya dayanamayarak cebinden çıkardığı bıçakla komiseri öldürmüştür.

> *Biz korku dolu bakışlarla ayağa fırlarken kemancı çakıyı yeniden cebine sokup ağır adımlarla kapıdan dışarıya çıktı. İhsan Bey, sanki olayın şaşkınlığından iri iri açılmış gözleriyle kemancının aralık bıraktığı kapıya bakıyordu. Neden sonra küt diye başı masadaki meze tabaklarının üstüne düştü. Yaşar'la koşup gelen garson onun başını kaldırmaya çalışırken aralık kapıdan yarı gövdemi uzatıp dışarıya baktım. Rüzgârın hızı kesilmiş, kar daha hızlı yağmaya başlamıştı. Cadde boştu. Kemancı da ortalıkta görünmüyordu.* (s. 65)

Buz İçinde Ateş Gördüm adlı öyküde zorba bir üvey babanın acımasızlığına çaresiz bir şekilde boyun eğmek zorunda kalan bir ailenin dramı söz konusudur. Bu üvey baba küçük çocuğu sürekli dövmekte, büyük çocuğun zar zor kazandığı üç beş kuruşa el koymakta, karısını ise dayaktan geçirmektedir. Söz konusu öyküde baskıcı üvey babadan dolayı acı çeken aile bireylerinin durumu oldukça üzücüdür.

> *Oysa tüm acımasızlığı üstündeydi Arap Mustafa'nın. Annemin yalvarmalarını dinlemiyordu bile. Bahçenin ortasındaki kayısı ağacının dallarından sarkan çamaşır ipinin ucunu çekip, beni bileklerimden asma çardağının kalın dikmesine bağladı. Suratıma iki tokat daha atıp, annemi içeriye itekledi. Arkasından kendisi de gidip, kapattı kapıyı.* (s. 75)

Yengeç Hayalleri adlı romanda babanın ölmesiyle mutlu aile tablosu yerle bir olmuştur. Geriye çocuklarını bırakıp başka bir adamla giden anne, istemediği halde bir suça bulaşmak zorunda kalan ve hayatını bundan sonra bir kaçak gibi yaşamak zorunda kalan Kerim, bir de gidecek hiçbir yeri olmayan hiçbir hedefi olmayan ve yalnız başına kalan Tekin'in yaşadıkları anlatılmaktadır. Romanda yaşanılan tüm bu acılar karşısında, tutunmaya çalışan insanların direnişleri söz konusudur.

> *Oralardan bir yerden bir şişe su alıp elime tutuştururken 'Hep üzüntüden bunlar' dedi. Babamın kalp krizi geçirmiş olmasının nedenini açıklamaya çalışıyordu. 'Merak etme ama baban güçlüdür, çabuk atlatır'. Bunu söylerken sesi inandırıcı bir tondaydı, içimde bir rahatlama hissettim, oysa baban sabaha çıkamadı, Ölümü başımıza gelebilecek en kötü olay oldu. (*s. 74)

3.2.9. Kapitalizm

Kapitalizm, egemen sınıfın yani güçlünün hüküm sürdüğü ekonomik sistemin adıdır. Özel mülkiyet yalnızca güçlünün elindedir. Haksızlığın, adaletsizliğin ideolojisi olan kapitalizm, insanların egoist, kıskanç ve bireyci olmasına neden olmuştur. Bu sistemde her zaman güçlünün borusu ötmektedir güçsüzse ezilmeye mahkûmdur.

Bir çeşit sermaye sistemi olan kapitalizm, adından da anlaşılacağı üzere sermayenin egemenliği üzerine kurulmuştur. Sermaye teknik bir olgudan ziyade kapitalist ilişkileri oluşturan toplumsal bir ilişki niteliğinde olmuştur. Kapitalizm, sermaye sınıfına dayanan toplumsal bir sistemdir (Karataş, 2011: 5). Bu sistem varlığını sürdürmek için sürekli sömürmek zorundadır. Onun bu yapısı uzun bir süre

eleştiri konusu olmuştur. Yaslandığı tek bir ahlak vardır o da kendi varlığını sürdürmektir. Çünkü varlığını sürdürmek için sürekli büyümek zorundadır (Omay, 2010: 128). Bundan dolayı kapitalizmin olduğu her yerde haklarını alamayan, sömürülen ve ezilen bir işçi sınıfının varlığından söz etmek mümkündür. Bu durumu da sık sık gündeme getiren yazarlar olmuştur. Bunlardan birisi de Hüseyin Akyüz'dür.

Söz konusu temaya yer verdiği öyküleri *Beyaz Güvercin'*de *Yalnızlıkta Bir Kadın Denizkızı ve Çocuk'*ta *Denizkızı ve Çocuk Yağmurda Kuş Sesleri*'nde *Yağmurda Kuş Sesleri, Demir Paralar Karanlık Dağda Bir Yol'*da *Hayalimdeki Gibi Söyle* olarak söylenebilir.

Yalnızlıkta Bir Kadın adlı öyküde en büyük suçlular işverenlerdir. Çünkü kendi çıkarları için işçilerin hayatlarını tehlikeye atmışlardır. Eskimiş, artık ömrünü tüketmiş kazanı üretim düşecek diye bir türlü elden çıkaramamışlardır. Bu da birçok insanın hayatına mâl olmuştur. İşin en acı yanı da işçilerin bunu bilmelerine rağmen sırf mecburiyetten bu duruma katlanmış olmalarıdır. Kapitalizmin ağır şartları altında ezilen işçiler söz konusudur.

> *Bir gün başımıza bir iş açacak bu kazan, derdin. Eskimiş, artık ömrünü tüketmiş kazanı üretim düşecek diye işverenin bir türlü elden çıkarmadığını, sendikanın o yüzden uyarı grevi yaptırmayı düşündüğünü anlatırdın. Düşünceli gözlerle uzaklara bakıp, canımızın üç metrelik bez kadar bile değeri yok, diye söylenirdin.* (s. 9-10)

Denizkızı ve Çocuk adlı öyküde de düşük bir ücretle çalışmak zorunda kalan hatta bazen maaşlarını bile çok geç almak zorunda kalan emekçi işçilerin durumuna bir gönderme vardır. Selim'in babası da aynı dertten muzdariptir. İşçiler fabrika yöneticileriyle anlaşamadıkları için uzun bir süredir grev halindedirler.

> *İşçilerin sendikasıyla fabrika yöneticileri bir türlü anlaşamadıkları için uzun bir süredir fabrikada grev vardı. Bütün işçiler gibi babası da bu ay maaşını alamamıştı. Bir köşede birikmiş paraları da yoktu. Bu yüzden babası akşam eve yine asık suratla gelince ona da bir şey anlatamadı.* (s. 19)

Eğer bir yerde sömürü, aşağılanma, grev varsa orada kapitalizmin olması kaçınılmazdır. *Yağmurda Kuş Sesleri* adlı öyküde de fabrika işçilerinin yaptıkları grev söz konusudur. Hatta öyküde anlatılan adamın felçli olması da bu grevde

yaralanmasından dolayı olmuştur. Söz konusu öyküde de diğer işçi öykülerinde olduğu gibi emeği sömürülen işçiler ve direnişleri mevcuttur.

> *Bir grev kırıcının tabancasından çıkan parmak ucu kadar merminin neden olduğu sakatlığı fabrikadaki büyük grevin kötü bir anısıydı. Felçli kalıp, sol tarafı bacağından, koluna, yüzüne kadar tutmaz olunca bir baş temsilci olarak böyle bir zamanda arkadaşlarının yanında olmadığı için yine de kendini suçlamıştı.* (s.12)

Demir Paralar adlı öyküde zor şartlar altında yaşayan fabrika işçilerinin hayatına değinilmiştir. Çalıştıkları fabrikanın onları işe götürecek bir otobüsünün olmaması, ayrıca işçilerin geç kaldıklarında yevmiyelerinin kesilmesi kapitalizm olgusunun varlığına işaret etmektedir.

> *Saat neredeyse on bir olacak. Biliyorsun güvenliğin aksiliğini, geç kalırsak fabrikaya almazlar. O zaman hem soğuktan geberdiğimizle kalırız, hem de birer yevmiyeden oluruz. (s. 83)*

Hayalimdeki Gibi Söyle adlı öyküde kapitalizmin izlerini görmek mümkündür. Emeği sömürülen, düşük ücretle çalıştırılan fabrika işçilerine değinilmiştir. Söz konusu kahramanın babası üç kuruş para kazanan hayata karşı öfkeli biridir. Hatta tüm hıncını sigaradan çıkarmasının nedeni de budur.

> *Babamın fabrikadan aldığı para neredeyse üç kuruş, bir türlü iki yakamızı bir araya getiremiyor, bu yüzden hayata karşı öfkeli olsa da hıncını sigarasından başka bir yerden çıkaramıyor.* (s. 87)

3.2.10. Sosyalizm

Sosyalizm, eşitliğin, adaletin olduğu bir sistemdir. Kapitalizm sonucu meydana gelen tüm sömürülere karşı savaş açan bir ideoloji olarak sahada yerini almıştır. Sanayi devriminin yol açtığı gelir dağılımındaki eşitsizliği yok etmeyi hedeflemektedir. Bu ideoloji emeğin sömürülmediği bir hayat vadeder. Sınıf mücadelelerinin olmadığı ve herkesin eşit haklara sahip olduğu bir yaşamın varlığına dikkat çeker.

Üretim araçlarının ve iktidarın halk tarafından kontrol edilmesi gerektiğini savunan bu ideoloji emekçi bir sınıfın kurulmasıyla da doğrudan bağlantılıdır. Kökenini Fransız İhtilali'nde dile getirilen siyasal ve sosyal eşitlik ilkesinden almıştır. Marksistlere göre Sosyalizm Kapitalizm'in yerini alacaktır. Çünkü Sosyalizm,

Kapitalist sistemi tamamen ortadan kaldırmayı kendine hedef olarak seçmiştir (Atasever, 2010: 18).

> *Sosyalistler, halklar arasındaki savaşları daima barbarca ve canavarca bulmuşlar ve kötülemişlerdir. Bizim savaşa karşı tutumumuz gene de aslında burjuva pasifistleri ile anarşistlerden farklıdır. Her şeyden önce, biz, bir yanda savaşlar ile öte yanda bir ülke içindeki sınıf savaşımları arasındaki ayrılmaz bağlılığı; sınıflar ortadan kaldırılmadan ve sosyalizm kurulmadan savaşların ortadan kaldırılmasının olanaksızlığını ve iç savaşların, örneğin, ezilen sınıfın ezene, kölenin köle sahiplerine, serflerin toprak beylerine, ücretli işçilerin burjuvaziye karşı verdikleri savaşların haklılığın, ilerici niteliğini ve gerekliliğini tamamen kabul ederiz. (Lenin, 2003: 11)*

Bu ideolojinin Akyüz'ün eserlerinde de kendine bir yer bulduğunu görmekteyiz. Onun özellikle bu tema bağlamında yazılan öykülerinde emeği sömürülen işçilerin yaptıkları grevler bunu doğrular niteliktedir.

Akyüz'ün bu temaya yer verdiği öyküleri *Denizkızı ve Çocuk*'ta *Denizkızı ve Çocuk Yağmurda Kuş Sesleri'*nde *Yağmurda Kuş Sesleri Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Hayalimdeki Gibi Söyle* olarak söylenebilir.

Denizkızı ve Çocuk adlı öyküde fabrika işçilerinin kendilerine yapılan haksızlıklara dayanamayıp greve başlamalarına ve bu grevin de olumlu sonuçlanmasına değinilmiştir. İşçiler sonunda haklarına kavuşmanın mutluluğunu yaşayabilmişlerdir. Söz konusu öyküde sosyalizmin galip geldiğini söylemek mümkündür.

> *İçeriye girdiğinde beklediğinin tersine her akşamki sıkıntılı hava yoktu. Çünkü fabrikada anlaşma olmuş, grev sona ermişti. Üstelik işçilere yarımşar maaş da avans dağıtılmıştı. Bu yüzden babası annesi, babaannesi bu olayın verdiği sevinmeyle gülüşerek konuşuyorlardı.* (s. 25)

Eğer bir yerde kapitalizm varsa hakkını arayan direnen sosyalist işçiler de görmek mümkündür. *Yağmurda Kuş Sesleri* adlı öyküde de hakkını aramak için çabalayan işçiler anlatılmıştır. Özellikle grev esnasında felçli kalan adamın Maksim Gorki'nin *Ana* romanındaki Pavel ile kendini özdeşleştirmesi ince bir sosyalizm mesajı vermektedir.

> *O anda Pavel'in yüreğinde yanan ateş babamın da içini kavurmuştu. Bütün bedeni, hatta oturduğu tekerlekli sandalye alevler içinde yanmaktadır. Sokaklara*

düşmek, elinde bir bayrak askerlerin üzerine yürüyen Pavel'in peşine takılmak isteği vardır içinde. (s. 13)

Hayalimdeki Gibi Söyle adlı öyküde emeği sömürülen işçilerin haklarını savunmak için yaptıkları grevlere değinilmiştir. Sonunda bu çabaları boşa gitmemiş istediklerini elde etmişlerdir. Bu haklı direniş sosyalizmin de bir tema olarak işlendiğinin bir göstergesidir.

Kış gelmeden grev bitti. Uygun bir zam yapılacak, işçinin birikmiş paraları da verilecekti. Bütün mahallelinin yüzü gülüyordu, babamın da neşesine diyecek yoktu.(s. 89)

3.2.11. Kuşak Çatışması

Kuşak çatışması, tutucu bir tarzı benimseyen yetişkinlerle yenilikçi bir tarzı benimseyen gençler arasında meydana gelen bir olgudur. Geçmişten bu yana devam eden bu çatışmayı baba ve oğul arasında da görmek mümkündür. Ataerkil bir toplum düzeninin olması sebebiyle baba otoriter bir kimliğe bürünür. Dolayısıyla bu otoriteye boyun eğen çocuklar belli bir yaşa gelince buna karşı çıkar böylece kaosun ilk kıvılcımları oluşmaya başlar.

Babalar içlerinde ukde kalan ve yapamadıkları ne varsa oğulları aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışırlar. Tabi bu durumda çocuklar da kendi hedeflerine yoğunlaştıklarından sürekli bir çatışma hali meydana gelir. Böylece olay git gide büyür ve içinden çıkılamaz bir hâl alır (Yüce, 2018: 1267). Bir çeşit kimlik krizi diye adlandırabileceğimiz baba-oğul ilişkisi sonucunda toplumla arasındaki bağı koparan, tutunamayan, bulunduğu ortamdan sürekli kaçmaya çalışan, Büyümesi olanaksız, huzursuz ve mutsuz çocuklar meydana gelir (Sayak, 2018: 645). Dolayısıyla bu denli gündeme gelen bu ilişkiyi yazarların da eserlerinde işlemesi kaçınılmazdır. Örneğin bu çatışmaya eserlerinde yer veren yazarlarımızın Orhan Pamuk, Aka Gündüz, Mahmut Yesari, Reşat Enis, Kemal Tahir, Samim Kocagöz, Kemal Bilbaşar, Muzaffer Buyrukçu, Sulhi Dölek, Talip Apaydın, Tarık Dursun K. vb. olduğunu söyleyebiliriz.[23]

[23] https://www.haber7.com/kitap/haber/390367-romanimizda-baba-ogul-catismasi

Yine Hüseyin Akyüz'ün bazı eserlerini de bu tema çerçevesinde şekillendirdiğini görürüz.

Söz konusu temaya yer verdiği öyküleri *Bütün Düşlerin Akşamı*'nda *Bütün Düşlerin Akşamı Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Gazeteci Çocuğun Ölümü* olarak söylenebilir. *Yengeç Hayalleri* adlı romanında da bu temaya yer verilmiştir.

Bütün Düşlerin Akşamı adlı öyküde baba ve oğlun farklı görüşleri benimsemesinden dolayı kuşak çatışması meydana gelmiştir. Siyasal baskılara dayanamayan baba, karısını, çocuğunu kısacası kendisine ait ne varsa her şeyi geride bırakarak Ege Kıyılarında bir köye yerleşmiştir. Aynı zamanda kendisi bir tarih profesörüdür. Bütün bu olaylardan sonra reklam yazarı olan oğlunun kendisine karşı olan kırgınlığı hiç geçmemiştir. Yıllarca görmediği babasının ölüm döşeğinde olduğunu öğrenen reklam yazarı, son bir defa babasını ziyaret etmek için gitmiştir. Öykü, yıllar sonra yeniden bir araya gelen baba ve oğlun birlikte geçirdiği birkaç günü anlatmaktadır.

> *Yaptığım yanlışlığın korkunçluğunu göremeyecek kadar bir zafer sarhoşluğu içindeydim. Aylardır düşlediğim şey gerçekleşmiş, ağzımdan kaçırıverdiğim basit bir kelimeyle onu mat etmiştim. Kapıyı vurup çıktım. Bence artık ipler kopmuştu. Ya da böyle olmasını çok istiyordum. O geceden sonra eve gitmeye başladım.* (s. 15)

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde Ersin ve babasının bir çatışma halinde olduğunu görmek mümkündür. Bu durumun oluşmasına sebep olan tek şey baba Cavit'in sorumsuz davranışlarıdır. O, kumar illetine bulaşmış ve ailesini kırıp dökmüştür. Artık geriye döndüğünde ise hiçbir şeyin aynı olmadığını görmüştür. Ersin, resmen öfkeyle dolup taşan biri haline gelmiştir. Cavit, yeni evlerine geldiğinde Ersin, onu kovmaktan beter etmiştir.

> *Söyle ona bir daha buralara gelmesin! dedi Ersin, öfkesinden yüzü kıpkırmızıydı. Tamam, oğlum, dedi Seher teyze yatıştırmaya çalıştığı oğlunu evin bahçesine çekti.*(s. 66)

Yengeç Hayalleri adlı romanda babasıyla çatışma halinde olan Kerim'dir. O, her ne kadar hayal ettiği müzisyenliği istese de babası onun kolayca iş bulacağı bir bölümde okumasını istemiştir. Kerim, çaresiz boyun eğmiştir. Hiç istemediği bir

bölümü okumak zorunda kalmıştır. Çok mutsuz olduğu için de derslerinde bir başarı sağlayamamıştır. Zaten babasının ölümünden sonra okulu da bırakmıştır.

> *Babamın zamansız ölümü bir yerde ona bu sırtından kurtulmanın yolunu açınca, annemin uyarılarına kulak asmadan okulu bıraktı Annem henüz kendini toparlayamamıştı, onunla uğraşacak gücü kendinde bulamayınca çok üstüne gitmedi.*(s. 83)

3.2.12. Yardımlaşma

Toplumsal değerler açısından yardımseverlik son derece önemli bir olgudur. Çünkü karşılaşılan zorluklar ancak yardımlaşma yoluyla çözülebilir. İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak için birbirlerine gereksinim duyarlar. Bundan dolayı da toplumda bulunan bireyler yardımlaşma ve dayanışma içinde olmak zorundadırlar. Bu şekilde birlik ve berberlik olunca birçok şeyin üstesinden gelinebilir. Yardımseverlik duygusu hiçbir menfaate dayalı değildir çünkü bu duygu içten gelir.

O halde yardımseverlik, karşılıksız, tevazu ve sevgi ile gönülden gelerek ötekinin menfaatini gözeterek yani tamamen egoist tutumdan uzak fedakârca yapılan bir tür iyiliktir diyebiliriz (Gültekin, 2021: 31). Hüseyin Akyüz'ün araştırmaya konu olan bazı eserlerinde de böyle bir tabloyla karşılaşmak mümkündür. Söz konusu eserlerde birbirine yardım eden kahramanlar sık sık karşımıza çıkmaktadır.

Yazarın bu temaya yer verdiği öyküleri *Samuray Fırtınası*'nda *Uzun Trenler Denizkızı ve Çocuk*'ta *Sevgiyle Anımsamak* olarak söylenebilir. *Yusuf'un Defteri* adlı romanda da bu temaya yer verilmiştir.

Uzun Trenler adlı öyküde öne çıkan bir diğer tema da yardımlaşma ve dayanışmadır. Kenan'ın arkadaşları Nevzat, Hasan ve Cemil ona hep yardım etmişlerdir. Yeri geldiğinde sırtında taşımışlar yeri geldiğinde ona derme çatma da olsa idare edebileceği bir araba yapmışlardır. Söz konusu öyküde Kenan'ın arkadaşları ondan hiçbir zaman yardımlarını esirgememişlerdir.

> *Kenan'ı sırtta taşımak oldukça güçtü. Bir yere giderken sırayla sırtlansak da daha birkaç sokak boyu yürümeden hepimizin soluğu kesiliyordu.* (s. 20)

Sevgiyle Anımsamak adlı öyküde çocukların her türlü sorununu çözmeye çalışan yardımsever Sabri Usta, anlatılmaktadır. Onların patlayan topundan çıtası kırılan uçurtmalarına, bozulan bisikletlerinden yırtılan ayakkabılarına kadar her türlü konuda yardım elini esirgememiştir. Hatta yaz tatili bitip okullar açılınca çocuklara defter, kalem vs. almıştır.

> *Topumuzu yapıştıracak bir yapıştırıcı, Zımpara kâğıdı, yama için lastik parçaları, bir bisikleti onarmaya yetecek tornavida, anahtar, küçük bir İngiliz anahtarı, topuğu düşen bir ayakkabıyı onarmak için birkaç çivi… Şimdi usuma gelmeyen daha birçok şey.* (s. 8-9)

Yusuf'un Defteri adlı romanda yardımseverlik olgusunu birçok kişi üzerinden görmek mümkündür. Anne ve babaları ölünce kimsesiz kalan Yusuf ve Hasan'a kol kanat geren Şehla Hoca, onları evlatlık vereceği aileler bulmuştur. Yine tüccar İbrahim'in Yusuf'u öz evladı gibi benimseyip onun için yaptıkları, daha sonra tüccarın ölümüyle yine kimsesiz kalan Yusuf'a Holifira ve annesinin sahip çıkması, Filitz'in en kıymetli hazinesi olan defterini Yusuf'a bırakması, Yusuf'un yanına gittiği hekimin Yusuf'a bu işin bütün inceliklerini öğretmesi, Hasan'ın Heleni ve Anika teyzeye yaptığı iyilikler tüm bu yardımseverliğin birer kanıtıdır.

> *Hasan, kimsesizlik ve yalnızlık duygusundan kurtulacağını düşündüğü için Anika Teyze'yle Heleni'nin yanındaki kulübeye gelmelerine çok sevinmiş ilk gün eşyaların yerleştirilmesine yardımdan başlayıp onların her işine koşturmaya çabalamıştır. Her ün balıktan dönerken onlara da mutlaka birkaç balık ayırıyor, balığın bol olduğu günlerde de fazladan eline geçecek paranın bir kısmıyla onlara fırından taze çörek, bakkaldan helva, mum, kandil yağı gibi şeyler alıp getiriyordu.* (s. 44)

3.2.13. Kadına Yönelik Şiddet

Ülkemizdeki en büyük sorunlardan birisi de hiç şüphesiz kadına şiddettir. Bunun sayısı her geçen gün artmaktadır. Binlerce yüz binlerce kadın haksız yere acı çekmekte ve katledilmektedir. En acısı da tüm bunlar yaşanırken hiçbir şey olmamış gibi suçluların kendini aklamaya çalışmasıdır. Yaptıkları marifetmiş gibi bununla övünmeleridir. Dolaysıyla kadına yönelik şiddetin savunulacak hiçbir tarafı yoktur.

Bu şiddetin, her ırktan, her etnik kökenden, her coğrafi bölgeden, her dinden ve her sosyoekonomik düzeyden kadına yönelik olduğunu söyleyebiliriz. Kadına yönelik şiddet sağlık sorunu olarak, yaralanmalar, psikolojik rahatsızlıklar, travmalar,

ölüm gibi ciddi sonuçlara yol açmaktadır. Ataerkil toplumlarda kadınlar erkeklere oranla daha fazla şiddete maruz kalmaktadırlar (Najafova, 2020: 1).

Dolayısıyla ataerkil bir toplum olan ülkemizde de bu durum görülmektedir. Birçok yazarın kitabında bu tema işlenmiştir. Bu temaya yer veren yazarlardan biri de Hüseyin Akyüz'dür. Onun bu tema çerçevesinde yazdığı öyküleri *Beyaz Güvercin*'de *Cankurtaran* ve *Beyaz Güvercin* olarak söylenebilir.

Cankurtaran adlı öyküde aile içi bir şiddet vardır. Ayşe Kız'ı seven delikanlının fabrika önüne gelmesi babasının kulağına gitmiştir. Bundan ötürü Ayşe Kız, babası tarafından sevmediği biriyle sözlendirilmiş ve aynı zamanda şiddet uygulanmıştır. Ertesi gün işe gittiğinde yediği dayaktan yüzü, gözü şişmiştir. Ayakta duracak hali kalmamıştır.

> *Ertesi gün işe geldiğinde yüzü gözü şişler, çürükler içindeydi kızın. Bir gecede çökmüş, bitmiş, erimişti sanki. Uykusuzluktan ve yorgunluktan ayakta duramıyor, bir yaprak gibi sallanıyordu durduğu yerde.* (s. 34)

Beyaz Güvercin öyküsünde de kadına şiddet bir diğer tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu şiddet hem psikolojik hem de fiziksel bir boyuttadır. Hiç sevmediği ve kendisinden yaşça büyük olan Manifaturacı Necati'yle evlendirilen ve daha sonra kocasından da rakı sofrası hazırlamadı diye şiddet gören Birgül üzerinden verilmiştir.

> *-Birgüül!... Girsene kızım, ne baktın kaldın öyle?*
> *Kız içeriye, tavandaki sinek pislikli ampulün aydınlığına geçince görebildiler ancak onun ağzındaki, burnundaki kurumaya başlayan kanı. Saçı başı darmadağın, yüzü gözü şişlikler, kızarıklıklar içindeydi. Bir adım yürüdü o kadar, kapının önüne yığılıverdi.* (s. 65)

3.2.14. Bâtıl İnanışlar

Bâtıl inançlar, gerçeklikle alakası olmayan ve ne yazık ki birçok toplumun körü körüne inandığı hurafelerdir. Toplumdan topluma değişim göstermektedir. Birçok insanın bu hurafelerden dolayı hayatı kaymıştır. Fakat bazı insanlar bunu bile bile yine buna inanmayı tercih etmişlerdir. Kehanete dayalı olan bu olguyu dinimiz reddetmektedir.

Dolayısıyla bâtıl inanışların çoğunun cehaletten kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bazı insanlar kendilerine söylenilen her şeye inandıkları için dini

duyguları sömürülmüştür (Ulaşan, 2019: 84). Özellikle bu inanışların en sık görüldüğü yerlere baktığımızda karşımıza köyler çıkmaktadır.

> *Bâtıl inançların geri kalmış toplumlarda yaygın olduğu görülür. Bu durumla daha çok da köylerde karşılaşılır. Köylerin, gerçeğe aykırı değişik inançların ortaya çıkmasına uygun bir yapısı vardır. Böyle bir yapının meydana gelişinde düşünce ve yaşayıştaki geriliğin payı büyüktür. Bâtıl inançların konu edildiği romanlardan biri Kara Toprak'tır. Bu romanda, bazı olaylar ve durumlar karşısında çaresiz kalan insanlarda görülen bâtıl inançlar üzerinde durulur. Bunlardan biri Adana'da halkın yılanlardan kurtulmasıyla ilgilidir. Boyalısakal'ın annesi ve yaşlı birkaç kadın hacca gitmek istemişlerdir. Kendilerine, Adana'daki Ulu Cami'in mezarlığı ortasında bir kuyu bulunduğu ve bu kuyunun, içine inenleri Mekke'ye giden bir yola ulaştırdığı söylenmiştir. Denilenleri yapmışlar fakat kuyudaki yılanlar onların Mekke'ye gitmelerini engellemiştir. Şehir halkının yılanlardan kurtuluşuna dair köyde ortaya çıkan inanç da bu olayın bir sonucudur.* (Kaplan, 1997: 126)

Hiç şüphesiz insanların bu olguya körü körüne bağlanmalarının nedeni bu durumun bazı din adamları tarafından kullanılması sonucu gerçekleşmiştir. İnsanların duyguları sömürülmüştür. Akyüz'ün bazı eserlerinde de böyle bir tabloyla karşılaşmak mümkündür. Bu temaya yer verdiği öyküleri *Karanlık Dağda Bir Yol*'da *Karanlık Dağda Bir Yol* ve *Alman Generalin Kızı* olarak söylenebilir.

Karanlık Dağda Bir Yol adlı öyküde söz konusu durum psikolojik rahatsızlığı olan küçük bir kız üzerinden verilmiştir. Öykü, dağ köyüne yeni atanan bir öğretmenin ağzından anlatılmaktadır. Söz konusu öğretmen, yeni atandığı elektriği, televizyonu, kaloriferi olmayan bu köyde tüm zorluklara göğüs germek zorunda kalır. Bir gün der anlatırken camın kenarına gelen bir kız dikkatini çeker. Öğretmen dayanamaz ve kızın derdini öğrenmeye çalışır. Kız öğretmenden kendisini kurtarmasını ister. Öncelikle duruma anlam veremeyen öğretmen daha sonra kızın kendisine getirdiği çizimlere bakar ve kızla bunun üzerine konuşurlar. Kız sürekli halüsinasyonlar görmekte fakat bu durum kimse tarafından anlaşılmamaktadır. Babası tarafından bir odaya ayaklarından bağlanılarak hapsedilmektedir. Çünkü ailesi hatta etrafındaki insanlar bile ondan korkmaktadırlar. Bir defasında öğretmenin kızla konuştuğunu gören bir kadın kıza musallat olan cinlerin ona da musallat olacağını söyleyerek öğretmenin uzak durmasını söylemiştir. Fakat tüm bunlara aldırış etmeyen öğretmen her ne kadar bu kız için bir şey yapmak istese de yapamamıştır. Çünkü bir sabah kalktığında köydeki kalabalığı gören öğretmen, kızın babasının kim olduğu belli olmayan bir adam

getirdiğini ve bu adamın da cin kovacağım derken döve döve kızı öldürdüğünü öğrenmiştir. Bu durum karşısında üzüntüden yıkılan öğretmen hiç kimseye bakmadığı kadar bir nefretle kızı öldüren adamın yüzüne bakmıştır. Onun yüzünü tırmalamak o uğursuz bakışlarının ışığını söndürmek istese de bunu yapamamıştır. Öfkeyle kendini kapıya atarken jandarma minibüsünün motoru ondan önce davranmıştır. Eli hızlıca ileriye atılan minibüsün kapı kolu yerine bir boşluğu yakalayınca sendeleyip yere yuvarlanmıştır. Birileri yerden kaldırdığında ise jandarma minibüsü çoktan köyün çamurlu yolunda kaybolmuştur.

> *Kadın kızın babasının neyin nesi belli değil bir adamı eve getirdiğini söyledi. Adam gece olunca, cinleri kovacağım deyip kızla bir odaya kapanmış. Bitişikteki komşuları ne olduysa hepsini duymuş. Adamın yüksek sesle duaları, kızın ağlamaları saatlerce sürmüş. Zavallı kızın 'Kurtar beni annem!' diye bağırırken sesi kesilmiş. Ne anası ne babası ne de evden başka biri bir bakayım dememiş. Sabah adam kızın ölüsü başında namaz kılıyormuş. Cin kovacağım derken döve döve öldürmüş.* (s. 19)

Alman Generalin Kızı adlı öyküde de batıl inanışın izlerini görmek mümkündür. Generalin kızı Ruth'un kendini astığı evin lanetli olarak uğursuz olarak görülmesi bunun bir kanıtıdır. Eve dair birçok korku hikâyesi anlatılmıştır. Hatta öyle ki Ruth'un elinde bir çamaşır ipi alıp içerde dolaşan bir hayalet olduğunu söyleyenler bile olmuştur.

> *Cenazesini şehir belediyesi kaldırdı, nereye gömüldüğü bile belli olmadı. Ona yapılanın aynısı sonraları eve de yapıldı. Lanetlenmesi yetmez gibi bir de olmadık korku hikâyeleri yakıştırılınca Ruth elinde bir parça çamaşır ipiyle içerilerde dolaşan hayalet oldu.* (s. 45)

3.2.15. Siyasi Baskı

Siyasi baskının olması demek kişinin dar bir kalıba bürünmesi demektir. Yani özgürlüğün kısıtlanması bir konu hakkında açıkça fikir beyan edememektir. Bir çeşit ayrımcılıktır. Kişi haklarının ihlalidir. Çoğu kez haklıya hakkını vermemektir.Özetle her türlü siyasi ayrımcılık için siyasi baskı terimini kullanmak mümkündür. Kişinin vatandaşlık haklarının kısıtlanması, şiddet, hapis, yargısız infaz, işkence vs. gibi olgular buna örnek olarak gösterilebilir. Geçmişten günümüze kadar olan süreçte

birçok kişinin bu baskıdan payına düşeni aldığını görürüz. [24] Böyle olunca bu durum yazarların dikkatinden kaçmamış ve eserlerinde yerini almıştır. Bu yazarlardan birisi de Hüseyin Akyüz'dür. Onun bazı eserlerinde siyasi baskı temini görmek mümkündür. Bu temaya yer verdiği öyküsü *Bütün Düşlerin Akşamı*'nda *Bütün düşlerin Akşamı* olarak söylenebilir. Yazar ayrıca *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanlarında da bu temaya değinmiştir.

Bütün Düşlerin Akşamı adlı öyküde işlenen siyasi baskı temi aslında öyküyü oluşturan en önemli temalardan biridir. Çünkü hemen hemen her şey bu eksende gelişmiştir. Tarih profesörü olan adam bu baskılara dayanamadığı için ailesini terk etmiştir. Bir çocuk belki de hayatı boyunca üzerinden atamayacağı ezikliğe babası tarafından yeterince ilgi görmediği için boyun eğmiştir ve tüm bunların altında yatan başka bir sebep varsa da en önemlisini siyasi baskı oluşturmaktadır. Olaylar 12 Mart sonrası döneme tekabül etmektedir. Tarih profesörü adam hiçbir haklı neden gösterilmeksizin içeri alınmıştır ve günlerce tutuklu yargılanmıştır. Serbest bırakıldığında ise artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığını fark etmiştir. Bütün kariyeri bir hiç uğruna elinden alınmıştır.

> *Serbest bırakılıp geri döndüğümde üniversitedeki odamın kapısında artık ismim yoktu. Bir öğrencim kitaplarımın yırtılıp yerlere atıldığını, duvarları süsleyen başarı belgelerimin siyah boyalarla karalandığını, tören elbisemin bir kuklaya giydirilip yakıldığını ağlayarak anlattı. İşte bütün bunlar beni yıkmıştı. Birden kendimi onuru kırılmış bir adam gibi gördüm. Benim için artık her şey boştu. Ben bir hiçtim, yaşam bir hiçti. Böyle bir paniğe kapıldım ve cebimde bir intihar mektubuyla günlerce ortalıkta dolaştım.* (s. 31)

IV. Murad tahta çıktığı dönem tütün, kahve ve içkiyi yasaklamıştır. Yasağın nedeni olarak İstanbul yangını gösterilmektedir. Bundan dolayı kahvehaneler yıktırılmış tütün içenlerin hakkında ise fetva çıkarılmıştır. Bu tütün içenler eğer orduya mensuplarsa elleri, ayakları kırılıp boyunları vurdurulmuştur. Ayrıca Yeniçeri ve isyancıların toplanma mekânı olan meyhaneler de kapattırılmıştır. Yasakların amacı kaybolan devlet otoritesini geri getirmek olsa da kurallar çok katı uygulandığı için halkın gözünü ölüm korkusu bürümüştür. IV. Murad yasağa uymayanların

[24] https://tr.wikipedia.org/wiki/Siyasi_bask%C4%B1

öldürülmesini emretmiştir. Kendisi de kıyafet değiştirerek halkın arasına karışmış ve yasaklara ne ölçüde uyulduğunu kontrol etmiştir.[25]

Tüm bunların kıskacında Akyüz'ün *Yusuf'un Defteri* adlı romanını incelediğimizde de böyle bir durumla karşılaşmak mümkündür. Söz konusu romanda da IV. Murad dönemi ve bu dönemde meydana gelen yasaklar balıkçı Salih ve ailesi üzerinden verilmiştir. Yasaklara uymayanlara kesilen cezalar halkta ölüm korkusunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Çünkü uygulanan yasakların ihlal edilmesi sonucu kesilen bu cezaların bedeli oldukça ağır olmuştur. Bir de insanların söz konusu işkenceleri bizzat kendi gözleriyle görmeleri bu korkunun iki katına çıkmasına neden olmuştur.

> *Şehri saran kan kokusu ve korkudan elbette haberi vardı. Kimilerinin ağızlarına tütün çubukları sokulmuş, kiminin ellerine rakı ibrikleri tutturulmuş, kiminin bellerine şarap testileri bağlanmış, kimisi eziyet işkence görmüş, hatta kimi kabadayılığa özenmiş yeni yetme delikanlılar olan insanların yol kenarlarındaki, meydanlardaki çınar ağaçlarının dallarına asılarak öldürülüşlerini çok duymuş, bazılarını kendi gözleriyle de görmüştür.* (s. 14)

Yengeç Hayalleri adlı romanda da siyasi baskı temine değinilmiştir. Söz konusu romanda ordunun ülke yönetimine el koyduğu darbe zamanına değinilmiştir. Suçsuz yere birçok kişinin hapis cezasına çarptırıldığı dönemde Tekin ve Kerim'in öğretmen olan ve hiçbir suçu olmayan babaları da bu durumdan nasibini almıştır. Bir süre hapis cezası yatan adama çıktıktan sonra kimse iş vermemiştir. En son karısının kardeşinin yardımıyla girdiği bir işte emekli olana kadar çalışmak zorunda kalmıştır. Fakat bu durum da git gide geçim sıkıntısına düşen aileyi kurtarmaya yetmemiş adamın karısıyla sorunlar yaşamasına neden olmuştur. En son babanın ölümüyle aile dağılmıştır.

> *Babam her akşam eve bir önceki akşamdan daha asık suratlı, daha yorgun görünümlü olarak geliyor, kapıda karşılayan anneme hemen tutuklanıp götürülen memurların, öğretmenlerin, işçilerin haberlerini veriyordu.*

[25] https://www.mynet.com/4-murad-alkol-ve-tutunu-osmanlida-neden-yasakladi-110102906668#:~:text=Sultan.,olarak%20%C4%B0stanbul'daki%20kahvehaneler%20y%C4%B1kt%C4%B1r%C4%B1l%C4%B1r.

İsteksizce oturduğu akşam yemeğinden sonra gazeteyi alıp salondaki tekli koltuklardan birine oturuyor, gözü bir yandan televizyonda oluyor, askeri yönetimin sıkça yinelenen bildirileri okunmaya başlanınca gazeteyi bırakıp sıkıntı içinde onları dinliyordu. Bize belli etmemeye çalışsa da her an birilerinin gelip kendisini de götürebileceği, duyulan kötü olayların kendi başına da geleceği düşüncesi her geçen gün onu biraz daha ürkütüyordu. (s. 35)

3.2.16. Kimsesizlik

Kimsesizlik, bireyin kendini yalnız hissetmesi durumudur. Ailesinin olmaması ve kimsenin yanında bulunmamasıdır. Bazı bireylerin ailesi isteyerek onu bırakır bazılarının ise öldüğü için bırakmak zorunda kalır. Her iki durum da kimsesizliğe işaret eder. Bundan dolayı bireyler kendini koca dünyada yalnız hissederler. Dolayısıyla kimsesizlik, adından da anlaşılacağı üzere kimsenin olmaması ve bireyin tek başına yaşam mücadelesi vermesi anlamına gelir. Yalnız başına verilen bu mücadele bazen taşıması ağır bir yük haline gelir. Nejat Gümüş, *Herkesin Bir Kimsesi Vardır; Bir de Kimsesizliği* adlı makalesinde bu durumu çok güzel ifade etmiştir.

Kimsesizliğimi buldum bir köşe başında, duvar dibinde. Yanına gitti, diz çöktüm onun gibi… Yanakları ıslaktı. "Nerelerdesin?" diye sordum, sitem dolu. "Birbirimizden başka kimsemiz olmadığını bilmiyor musun?" dedim. Başını kaldırdı, elinin tersiyle gözlerini sildi. "Biz birbirimizin kimsesi değiliz, kimsesizliğiyiz," dedi… [26]

Akyüz'ün bazı eserlerinde de aynı manzarayla karşılaşmak mümkündür. Söz konusu temaya *Yusuf'un Defteri* ve *Yengeç Hayalleri* adlı romanında yer vermiştir.

Yusuf'un Defteri adlı romanda en belirleyici temalardan biri kimsesizliktir. Romandaki karakterlerin başına ne geldiyse kimsesizlikten gelmiştir. Söz konusu roman, Haliçli bir balıkçının kimsesiz kalan ikizleri Yusuf ve Hasan'ın bu süreçte başlarına geleni konu edinmektedir. Tabi bir de Hasan'ın sevdiği kız Heleni vardır. Romanda Haliçli bir balıkçı olan Salih'in Sultan Murad'ın tahta oturduğu zaman Hasan ve Yusuf adını verdiği ikizleri doğar. Evlerinde yangın çıkınca anne ve babası

[26] https://kiltas.com.tr/herkesin-bir-kimsesi-vardir-bir-de-kimsesizligi/

ölen bu çocuklar evlatlık verilir. Kardeşler bundan dolayı birbirlerinden ayrılmak zorunda kalır. Yusuf bir tüccarın yanına Hasan ise bir kiremitçinin yanına verilir. Başkasının yanında sığıntı gibi yaşamak istemeyen Hasan buradan ayrılır ve babasının sandalıyla balıkçılık yapmaya başlar. Gidecek bir yeri olmayan Hasan kilisenin yapışığındaki kulübede yaşamaya başlar. Daha sonra babaannesi Anika'dan başka kimsesi olmayan Heleni de babaannesiyle birlikte diğer kulübeye yerleşir. Hasan bu süreçte Heleni'yi sevmeye başlar. Aşkı da karşılıksız değildir. Fakat yaşadıkları acımasız gerçekler karşısında kavuşmaları artık birer mucizeye bağlıdır. Yusuf ise bir tüccarın yanında kardeşi Hasan'a göre daha iyi şartlarda yaşamaktadır. Bu tüccarla birlikte bir seyahate çıkarlar. Fakat bir eşkıyanın baskınına uğrarlar. Bu yolculukta yanlarına almış oldukları Floransalı hekim ile Yusuf'a sahip çıkmış olan tüccar ölür. Hekim son nefesinde en değerli hazinesi olduğunu söylediği defteri Yusuf'a verir. Bir kez daha kimsesizliğini hisseden Yusuf, defterin sırrını çözmek ve kardeşine kavuşmak umuduyla yollara düşer.

> *Sabah, Balıkçı Salih'le karısının kömür olmuş bedenleri bir kenarda burun çekip ağlayan Hasan'la Yusuf'un bakışları önünde evin enkazı altından çıkarıldı. Doğru dürüst yıkanamadan da öğle namazında toprağa verildi. Şehlâ Hoca mezarlıktan döndükten sonra cenazeye katılan mahalleliden sözü geçecek birkaç ileri geleni yanına çağırıp, anasız, babasız, evsiz, barksız kalan ikizlerin ne olacağı konusunda onlarla konuşmak gereği duymuştu. Birkaç günlüğüne onlara bakıp sahip çıkmak, karınlarını doyurmak, yatacak yer bulmak elbette sorun değildi ama sonrası önemliydi. Bu çocukların ortalıkta kalıp sefil olmasına göz yumamazlardı.* (s. 26)

Yengeç Hayalleri adlı romanda kimsesizlik kıskacında debelenen isim Tekin'dir. Yaşam artık onun için çok daha zor bir hâl almıştır. O aynı zamanda hem annesini hem abisini hem de geçmiş yaşamının mutlu günlerini simgeleyen badem ağacını kaybetmiştir. Bu acı ömür boyu ona yetecek niteliktedir. Annesi yaşadıkları evi satıp başka bir adamla giden, abisi bulaştığı suçtan dolayı kaçak yaşayan, Tekin, kimsesiz kalmıştır.

> *Gecenin bir yarısı uyanıp hayatımın neye benzediğini düşünmeye başladım. Dağ başına bırakılmış evcil bir hayvanın karanlık çökerken başına neler gelebileceği konusunda değişik hayaller yarattım, buna takıldım, o evcil hayvan ben oldum. Yaban hırıltıların sardığı bir karanlıkta her şey benim başıma geldi.* (s. 7)

3.2.17. Ölüm

Yaşamın son bulması hadisesi ölüm olarak adlandırılmaktadır ve her canlı bir gün muhakkak bu duyguyu tadacaktır. Ne zaman geleceği, yeri, saati belli değildir. Ölümün soyolojik bir olgu olduğunu söylemek mümkündür. Sosyal yaşamla iç içe olan bu olgu İnsana, insanın yaşamına ait, toplumsal ilişkilerce şekillenen ve sosyal yaşamla iç içe olandır (Burcu, Akalın, 2008: 30). Dolayısıyla birçok yazar ve şairin eserlerinde tema olarak seçtikleri ölüme, Akyüz'ün *Karanlık Dağda Bir Yol* adlı eserinde yer alan *Gazeteci Çocuğun Ölümü* ve *Bacanak Rüyası* adlı öykülerde de rastlamak mümkündür.

Gazeteci Çocuğun Ölümü adlı öyküde ölüm teması gazetecilik yapan Ersin üzerinden verilmiştir. Fakat öykünün sonunda da bu ölüm bir sonuca bağlanmamıştır. Çünkü Ersin'in kendisinin mi canına kıydığı, yoksa yanlışlıkla mı bıçağın üstüne düştüğü, yoksa babası tarafından mı öldürüldüğü belli değildir. Öyküde bu üç ihtimal söz konusudur. Onu çok yakından tanıyan anlatıcı dahi bu ihtimallerden hangisinin olduğunu kestirememiştir. Ortada çözüme kavuşmayan esrarengiz bir ölüm kalmıştır.

> *Ersin, annesini zorla götüren babasının işlediği bir cinayetin kurbanı mı olmuştu yoksa annesini alıp giden babasının arkasından can havliyle koştururken tökezleyip, öfkeyle eline aldığı kendi bıçağının üzerine mi düşmüştü? Belki de annesinin babasıyla kaçıp gidişini görünce kahırlanıp, canına kıymıştı. Onu yakından tanıyan biri olarak doğrusu bu sorunun yanıtını ben de bulamadım.* (s. 6)

Bacanak Rüyası adlı öyküde ölüm temine yer verilmiştir. Bu olay anlatıcının bacanağı üzerinden verilmiştir. Bacanak, bir gün atölyede işine ara verip anlatıcıyı da yanına alarak gitmiştir. Anlatıcı her zamanki gibi meyhaneye gideceklerini düşünmüştür. Fakat bu defa bacanak onu ormanlık alanda bir dereye götürmüştür. Patika bitince kayalardan kopan taş parçalarıyla yığılı iki adımlık bir yerde sıkışıp kalmışlardır. Burası yüksek bir bayırdır. Anlatıcının dikkatini bu bayıra tutunup otlardan yemek isteyen fakat bunu başaramayıp kayalara çarpıp ölen atlar çekmiştir. Fakat bacanağın bu olay karşısında tepkisiz kalması dikkatini çekmiştir. Anlatıcı çok geçmeden işin iç yüzünü öğrenmiştir. Meğerse bacanak hasta ve çok az ömrü kaldığından böyle davranıyormuş. Öykü, anlatıcının bacanağının bu çırpınışına üzülmesiyle son bulmuştur.

Boş veeeer dedi. Nehrin azgın sularında gözleri ölüm korkusuyla açılarak sürüklenen zavallı ata umursamaz bir bakış atarak.
'Biliyor musun hastayım, çok az ömrüm kaldı! (s. 97)

3.2.18. Ötekileştirme

Ötekileştirme geçmişten bugüne güncelliğini yetirmemiş bir kavramdır. Ön yargı ve ayrıştırmayı içermektedir ve maalesef birçok toplumda bunun izlerine rastlamak mümkündür. Güçlünün güçsüzü ezmesi olayıdır. Benzer olmayanı etiketlemektir.

Kısacası bireyin kendisine benzemeyeni yok sayması ve onu değersizleştirmesi olayıdır. Burada insanlar üstünde üstünlük taslama söz konusudur. Dolayısıyla ötekileştirmenin olduğu yerde adil bir düzenden söz etmek imkânsızdır. Çünkü bu olgunun olduğu yerde sınıf çatışması, baskı ve bir çeşit zulüm söz konusudur.

En acısı da ötekileştirmenin sürekli devam etmesidir. Bunun nedeni de ayrımcılığa itilen bireylerin başkalarına ayrımcılık uygulamasından ileri gelmektedir. Böylece bu bir silsile şeklinde devam eder (Ateş, 2016: 19). Dolayısıyla ötekileştirme, farklı olanı anlama, onlarla empati kurabilme ve uyumlu bir yaşam sürmenin önündeki en büyük engellerden biridir (Sağlam, Yaşar, 2017, 135). Bu türden bir engeli Akyüz'ün bazı eserlerinde de görmek mümkündür. *Karanlık Dağda Bir Yol* adlı eserinde yer alan *Nar Ağacı Mektupları* adlı öyküsünde bu temaya yer vermiştir. Yine *Yusuf'un Defteri* adlı romanda da işlenen bir diğer tema ötekileştirmedir.

Nar Ağacı Mektupları adlı öyküde siyasi gerilimlerden dolayı sığınmacı olarak gitmiş olduğu Norveç'te buranın halkı tarafından ötekileştirilen Güney Bey'in zorlu geçen hayatı anlatılmaktadır. Sırf sığınmacı olduğu için lanetli biriymiş gibi insanlar ondan kaçmışlardır. Dolayısıyla Güney Bey'in anlatıcıdan başka yakınım diyebileceği kimsesi yoktur. Anlatıcı onun durumuna oldukça üzülmüştür.

Yıllardır bu şehirde yaşıyor olmasına karşın benden başka yakınım diyebileceği başka birinin olmaması üzücüydü. Kalıcı dostluklar kurmak konusunda pek becerikli olmayabilirdi çekingenliği, içe kapanıklığı da bunu zorlaştırıyordu belki ama bana göre asıl neden onun lanetli biri gibi kendisinden kaçılan bir sığınmacı olmasıydı. (s. 28)

Yusuf'un Defteri adlı romanda ötekileştirme olgusu din üzerinden verilmiştir. Defterin sırrını çözmek için Latince öğrenmesi gereken Yusuf, bunu Holifira'nın

papaz olan amcası Meletis'ten öğrenmeye çalışmıştır. Kilisede Meletis'ten Latince dersleri öğrenen Yusuf, Müslüman olduğu için Köylüler tarafından dışlanmıştır. Yine bu köylülerden biri Türk köyüne gittiğinde hem Meletis'i sevmediğinden dolayı hem de biraz gevezeliğinden dolayı orda burada Yusuf'tan bahsetmiş, biraz da abartarak papazın genç bir delikanlıyla kilisede ne yaptığı belli değil gibisinden imalı sözlerde bulunmuştur. Bu durum tımar beyi Ali Tarık Bey'in kulağına gidince iki askerini Yusuf'u almaları için göndermiştir. O sırada Meletis, ona İncil'den Latince öğrettiği için durum tamamen yanlış anlaşılmıştır. Bu sefer de Yusuf'un din değiştirip Hristiyanlığa geçtiği zannedilerek falakaya yatırılıp işkenceye maruz kalması ve ötekileştirilmesi söz konusu bir olay olarak karşımıza çıkmaktadır.

> *Yusuf, köylünün kendini bir Müslüman çocuğu olarak pek benimseyemediğinin, kilisede papaz ile birlikte kalmasından hoşlanmadıklarının farkındaydı. Zaten bu konuda Meletis de kendisiyle konuşmuş köyün içinde dolaşmamasını özellikle kilisenin içinde görünmemesini istemişti ondan.* (s. 102)

3.2.19. Namus

Namus, son derece önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler yaşamları boyunca namuslarına zeval gelmemesi için ellerinden gelen her şeyi yapmışlardır. Namus bireylerin arasındaki işbirliğini sağlamak için son derece önemlidir. Dürüstlüğü ve erdemli olmayı gerektirir. Onu kaybetmek büyük bir utancı beraberinde getirir bu da bireylerin etraf tarafından sevilmemesine ve dışlanmasına neden olur. Son derece önemli bir norm olan namus Akyüz'ün *Karanlık Dağda Bir Yol* adlı eserinde yer alan *Alman Generalin Kızı* adlı öyküsünde de işlenen bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alman Generalin Kızı adlı öyküde üzerinde durulması gereken önemli temalardan biri de namustur. Öykü boyunca muhtaç olan bir kadının son derece gururlu ve namusundan asla taviz vermeyen yönü üzerinde durulmuş ve kadının dik ve ağırbaşlı duruşu okuyucuya sunulmuştur. Kendisine iş yerinde kötü niyet besleyen patrona ağzının payını vermiştir.

> *Hevesi elbette kursağında kaldı, kolay bir av sandığı annem elbette onu bu yaptığına pişman etti ama adamın yüzünde derin tırnak yaraları oluşmasının karşılığı biz de işsiz kaldık.* (s. 47)

3.2.20. Emek

Emek olmazsa hiçbir şey olmaz. Bu denli önemli bir kavram olan emeği Akyüz'ün *Denizkızı ve Çocuk* adlı eserinde yer alan *Dünyanın En Güzel Çiçeği* adlı öyküsünde de görmek mümkündür. Söz konusu öyküde varlıklı bir adam olan Selim Bey saray yavrusu gibi olan evinin bahçesinde çiçekler yetiştirmektedir. Bahçede birçok bahçıvan çalışmaktadır. Selim Beyse bahçenin keyfini sürmektedir ve kendisine bahçesinde ekmesi için bin bir zorlukla getirilen çoğu çiçeği beğenmemektedir. Bir gün gördüğü bir düşle hayatı tamamen değişmiştir. Düşünde gördüğü o güzel çiçeği bulmak için ülke ülke gezmiştir. Fakat eli boş bir şekilde geri dönmek zorunda kalmıştır. Çiçeği unutup hayatına devam etme kararı vermiş olsa da bir gün yine aynı düşü görmekle kabuk tutan yarası tekrardan kanamıştır. Bu defa da mal varlığının yarısını alıp ülke ülke çiçeğin peşinde gezen Selim Bey, parasını dolandırıcılara kaptırmıştır. Geriye döndüğünde ise ne saray yavrusu evi ne de ailesi kalmıştır. Çocukları para yüzünden kavga etmişler ve nereye gittiklerini kimseye söylememişlerdir. Karısı ise köyde akrabalarının yanında kalmaya başlamıştır. O da karısının yanına gitmiştir. Burada köylülerin de kendilerine destek çıkmalarıyla hayatlarını idame ettirmeye çalışmışlardır. Bir yamaçta yer alan değirmende yaşamaya başlamışlardır. Yaşadıkları yerin toprağına çiçek ekmek her ne kadar imkânsız gibi görünse de Sabri Bey çiçek sevdasından vazgeçmemiştir. Bir bahçe yapabilmek için kayaları söküp sırtında taşımış ve bir yaz boyunca ölesiye çalışmıştır. En sonunda da bahçesini yapmayı başarmıştır. Bir sabah bahçesine bakmaya gittiğinde gördükleri karşısında şaşırmıştır. Çünkü düşünde gördüğü ve her yerde aradığı çiçek kendi bahçesinde yetişmiştir. Bu da bize emeksiz yemek olmadığını bir kez daha kanıtlar niteliktedir.

> *Selim Bey, oraya küçük bir bahçe yapabilmek için tam bir yaz ölesiye çalıştı. Her sabah daha günün ilk ışıklarıyla uyanıp kaya parçaları sökmek için dışarıya çıktı. Zorluydu kayalar, bıçak gibi el kesiyorlardı. Yılmadı. Kazmanın, küreğin girmediği yerleri elleriyle eşeledi, bıçağın kesmediği çalı parçalarını dişleriyle kopardı. Koca koca kayaları sırtında taşırken zorlu bir çalışmanın yüreğinde uyandırdığı sevinç duygusunu da yaşadı.* (s. 45)

3.2.21. Sanayileşme

Ekonomi anlamında sanayileşmenin önemli bir payı vardır. Fakat doğaya ve insanlara verdiği zararlar bu katkıyı göz ardı etmemize neden olmaktadır. Özellikle

de fabrika bacalarından doğaya karışan zararlı dumanlar çevre kirliliğine ve insan sağlığının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. İşte Akyüz'ün *Denizkızı ve Çocuk* adlı öykü kitabında yer alan *Mutluluklar Ülkesi* adlı öyküde de böyle bir durum söz konusudur. Söz konusu ülke henüz sanayileşmenin, fabrikalaşmanın olmadığı bir kenttir. İnsanlar mutlu bir şekilde yaşarken fabrikaların kentin ortasına kurulmasıyla düzenleri alt üst olmuştur. Öykünün kahramanları Ahmet ile Ayşen de sanayileşmenin olduğu dönemde dünyaya gelen iki kardeştirler. Apartman dairesinde yaşadıkları için gökyüzünü, güneşi dahi doğru düzgün görememişlerdir. Fakat bir gün tüm cesaretlerini toplayarak belediyenin koruduğu yemyeşil bir park olan ve o kentin eski görünümünü de yansıtan bu yere gitmeye karar vermişlerdir.

> *Yaşamlarında ilk kez güneşe bu kadar yakın duruyorlardı. Çünkü bu kentte güneş ancak ender zamanlarda görülebilirdi. Bir süre durup seyretmeden edemediler onu.* (s.71)

3.2.22. Zengin-Fakir Çatışması

Zengin ile fakir arasındaki çatışma geçmişten bugüne süregelen bir konu olmuştur. Zenginler içinde bulundukları konumdan dolayı kendilerini üstün görmüşler ve her fırsatta fakirleri ezmeye çalışmışlardır. Fakirlerse çoğunlukla bu duruma başkaldıran bireyler olarak gündeme gelmişlerdir. Zengin-fakir arasındaki uçurumun büyümesinin en büyük nedeni sanayi devriminden sonra gerçekleşmiştir. Batı iyicene güçlenmiştir. Çünkü Batının ekonomik sistemi olan kapitalizm finans tekelleriyle dünyayı baskı altına almıştır. Böylece zengin daha zengin fakir daha fakir bir konuma gelmiştir (Bozan, 2017: 406). Kısacası zengin ve fakir arasındaki uçurum günden güne büyümüştür. Akyüz'ün bu temayı seçmesinde de bu uçurumun etkisi büyüktür. Söz konusu temaya yer verdiği öyküsü *Karanlık Dağda Bir Yol* adlı öykü kitabında bulunan *Hayalimdeki Gibi Söyle* adlı öyküdür.

Hayalimdeki Gibi Söyle adlı öyküde zengin-fakir çatışması mahalleli ve Nihan'ın babası üzerinden verilmiştir. Mahalleli kendileri yoksulluk içinde sürünürken onların zevk içindeki hayatlarına ve umursamaz tavırlarına karşı bilenmişlerdir. Bir taraftan zengin- fakir çatışması bir taraftan bu çatışmanın ortasında kalan satış

danışmanı adamın kalbine gömmek zorunda kaldığı aşkı üzerinde durulması gereken önemli bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır.

> *Babam 'Mahalleli haklı,' diyordu, 'Biz ekmek derdindeyken onlar nelerle gün geçiriyor, insanların ayarlarını bozdular'. Nusret amcayla selamı sabahı kesmişti, onu gücendirmemek için annem de kahve içmeye geçmez olmuştu.* (s. 89)

3.2.23. Kader

Alın yazısıdır. Kişi kaderinde ne olduğunu bilmez. Allah'ın kendisine verdiği akıl ve irade sayesinde hayatına yön vermeye başlar. İnsanlar daha doğmadan kaderleri yazılmıştır. Onlar da önceden belli olan ve yazılmış olan yazgılarını yaşarlar. Kesinlikle bunu sorgulamazlar ve Allah'ın ilmi konusunda şüpheye düşmezler.

Allah yaşamı ve ölümü yaratmış ve her insana bir ömür biçmiştir. Dolayısıyla evren için de bir ömür biçilmiştir. Ömrü son bulunca evren de yok olup gidecektir. Bu da açıkça göstermektedir ki Allah, yarattığı her şey için bir kader tayin etmiş ve bir takdirde bulunmuştur (Aktepe, 2012: 87). Akyüz de *Yusuf'un Defteri* adlı romanında bu temaya değinmiştir.

Yusuf'un Defteri adlı romanda kader olgusu belirgin bir işleve sahiptir. Hasan'ın Heleni'yle tanışıp âşık olması, Osmanlı padişahının Heleni'yi görmesi ve onu beğenmesi, Hasan'ın öldüğü sanılarak Haliç'e atılması ve burada onu gören kaptanın sayesinde kurtulması, Yusuf'un Filitz'le karşılaşması, Holifira'nın Yusuf'a yardım etmesi, Yusuf'un Cafer Çelebi'nin yanına çırak gitmesi, Gülbade hastalanınca hekim olarak Yusuf'un çağrılması, Eşkıya Veli'nin kafileye düzenlediği baskın, ölüm döşeğindeki Heleni'ye çağrılan hekimin Yusuf olması… Tüm bu önemli olaylar birer rastlantıdan ibarettir. Bu durum da kahramanları okuyucunun gözünde güçsüz bir konum getirmektedir. Kahramanların mücadeleci yönlerine karşı bir iz olmadığından dolayı kader olgusu daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. [27]

> *Hasan, öldü sanılarak, boynuna geçirilen iple birlikte Haliç'in sularına atıldığı o gece kendini son bir güçle suyun yüzüne çıkartmış ve iri bedenini*

[27] https://huseyinakyuz.blogspot.com/

kaderinin insafına bırakmıştı. Haliç'in karanlık sularında kırık bir dal parçası gibi ne kadar sürüklendiğinin hiç farkında değildi. Aslında hiçbir şeyin farkında olamayacak kadar kafasındaki dayanılmaz ağrıyla oyalanıyordu beyni. Ateşin etini yakması gibi bir ağrıydı. Giderek daha alevli yanıyordu, giderek daha çok acı veriyordu. Gözlerini bu acıyla yummuştu ve bedeniyle ruhunu bütünüyle gecenin karanlığına teslim etmişti. (s. 152)

SONUÇ

Türk edebiyatında ilk defa işçileri, onların sorunlarını anlatan bir edebiyat kolunun gelişmesi son derece önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gelişimin en büyük nedeni birçok yazarın, işçilerin yaşadığı bu olaylara bizzat şahit olmaları ve çoğunun da işçi kökenli olmasından ileri gelmektedir. Elbette aralarında bu kökene mensup olmayıp, yaşanılanlara tanık olmayanlar da vardır fakat onlar da son derece başarılı eserler meydana getirmişlerdir. Türk edebiyatında işçiyi ele alan ilk esere baktığımızda bunun Mahmut Yesari'nin *Çulluk* adlı eseri olduğunu söylemek mümkündür. Eserde tütün fabrikası çalışanlarının yaşadığı sıkıntılar anlatılmaktadır. Sosyal eşitsizlik ve yozlaşma teması üzerinde durulmuştur. Yine Sadri Ertem, Reşat Enis, Halikarnas Balıkçısı, Orhan Kemal, Kemal Tahir vs. bu tarzda yazan birçok yazarı örnek vermek mümkündür. Bu yazarlardan birinin de Hüseyin Akyüz olduğunu söyleyebiliriz.

Dolayısıyla söz konusu çalışmada Hüseyin Akyüz'ün hikâye ve romanları tema bakımından incelenmiş olup İşçi edebiyatındaki konumuna değinilmiştir. Fakat çalışmamız yazarın sadece işçi sorunlarını ele aldığı eserleriyle sınırlı değildir. Yazarın diğer eserleri de tema bakımından incelenmiştir. Bunun en büyük nedeni ise Akyüz'ün kaleme aldığı eserlerinin Türk edebiyatı açısından ne kadar önemli olduğunu ortaya koymak ve daha çok tanınmasını sağlamaktır. Yazarın hem toplumcu hem de bireyci tarzda yazdığı eserleri mevcuttur.

Toplumcu Gerçekçi çizgide yazdığı eserlerinde kahramanlar genellikle işçi ve emekçilerdir. Bu kahramanların çoğu fabrikada çalışan işçilerdir. Yazarın da işçi kökenli oluşu, uzun yıllar fabrikalarda çalışmış olması onda böyle bir duyarlılık meydana getirmiştir. Hiç şüphesiz işçilerin içinde bulundukları ağır ve zor çalışma koşullarını, emekliye ayrılan işçilerin içine düştükleri boşlukları, iş kazalarını, düşük ücretle çalışan ve hiçbir güvencesi olamayan işçilerin yaşamlarını gerçekçi bir şekilde eserlerinde işlemiştir. Onun özellikle bu duyarlılıkla yazdığı öykülerini *Beyaz Güvercin, Samuray Fırtınası* ve *Yağmurda Kuş Sesleri* adlı eserlerinde topladığına şahit olmaktayız. Diğer eserlerinde de yer yer işçilerin yaşamlarına değinen yazar, bireyin sorunlarını da ön plana çıkarmayı ihmal etmemiştir. Özellikle *Bütün Düşlerin Akşamı, Karanlık Dağda Bir Yol* adlı eserlerinde daha çok bireyin içine düştüğü

bunalıma, buhrana yer verilmiştir. Yazarın söz konusu çalışmamıza dahil olan eserlerinde işlediği temalara baktığımızda ise sosyal ve bireysel temalara yer verdiğini görürüz. Hiç şüphesiz bunun en büyük nedeni yazarın hem toplumcu hem de bireyci tarzda eserler kaleme almasından ileri gelmektedir.

Söz konusu çalışmada yer alan sosyal temalara baktığımızda emekçi halkın yaşamından, işçi emeklilerinin içine düştükleri konumdan, kapitalizmden, yoksulluktan, yarının güvencesizliğinden, kuşak çatışmasından, yabancılaşmadan, kadına şiddetten, batıl inanışlardan, ezen-ezilen çatışmasından, göçlerden, gurbetten vs. daha birçok olgudan kesitler görmek mümkündür. Yine bireysel temalara baktığımızda bireylerin içine düştüğü bunalım, yalnızlık, mutsuzluk, çaresizlik fakat bunun yanı sıra ne olursa olsun kaybetmedikleri umut kırıntısı, hayal, huzur vs. bireyi ilgilendiren daha birçok temayla karşılaşmak mümkündür. Tüm bu temalar çalışmamız boyunca ayrıntılı bir şekilde irdelenmiştir.

Yazarın kahramanlarının genellikle sıradan insanlar olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü onun söz konusu kahramanları bazen bir grevde bazen bir sokakta karşımıza çıkabilmektedir. Kadın kahramanların ön plana çıktığı bazı öykülerinde bu kadınlar geçim derdini omuzlayan, eşleri ölmüş veya çalışamayacak duruma gelmiş çocuklu kimselerdir. Kahramanların çoğu dar gelirli ailelerden çıkmış ve hayatın yükünü bir kambur gibi omuzlarında taşımak zorunda kalmışlardır. Yine yazarın bireysel sorunlara eğildiği birçok öyküsünde kahramanlar son derece bunalımlı tiplerdir ve her ne kadar içinde bulundukları bu ruh halinin ağırlığı altında ezilseler de onlar için önemli olan şey kaybetmedikleri umutlarıdır. Bu umut arayışı onların hayata sıkı sıkı bağlanmalarının en büyük kanıtıdır.

Mekân unsuruna baktığımızda ise genellikle gecekondu semtleri ve fabrikaların seçildiğini söyleyebiliriz. Yine kapalı bir mekân olarak ev unsuru da önemli bir yer tutmaktadır. Kuşkusuz iş yeri de bunlardan biridir. Açık mekânlara baktığımızda ise daha çok sokak, park, bahçe vs. karşımıza çıkmaktadır. Onun eserlerinde de birçok yazar gibi mekânlar, kahramanların ruh hâli üzerinde önemli bir yere sahiptir. Çokça kullanılan kapalı mekânlar mutsuzluğun, içe dönüklüğün, iletişimsizliğin, aidiyetsizliğin, yabancılaşmanın bir sembolüdür. Yine yazarımızın dil ve üslup anlayışına baktığımızda ise son derece sıcak, samimi, doğal bir anlayışla

karşılaşırız. Anlatımda karışıklığa rastlamak mümkün değildir. Cümlelerin kısa, kurallı ve yerinde kullanılması anlatımın son derece başarılı bir boyut kazanmasını sağlamıştır. Yazar eserlerinde anlaşılır olmaktan yana olduğu için kapalı ve süslü bir anlatımı tercih etmemiştir. Soyut nitelikte olan olguları dahi çoğu kez somutlaştırarak okuyucuya aktarmıştır.

Özetle Akyüz'ün toplumcu ve bireyci tarzda kaleme aldığı eserlerinde şematik kişilerin ve olayların yaratılmadığını söylemek mümkündür. Kahramanlar, yaşamın içinde var olan, ekmek kavgası peşinde koşan, çoğu kez bocalayan fakat yine de umudunu kaybetmeyen kişiler arasından seçilmiştir. Dolayısıyla yazarın, söz konusu eserlerinin Türk edebiyatı açısından özellikle de İşçi edebiyatı açısından önemli bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

Acar, O. K., Soydemir, B. (2017). "Dini Perspektifte Emek Ve Emek Sömürüsü: İşçi İşveren Üzerinden Bir Değerlendirme. ***PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,*** 3(4), 59-73.

Aktepe, O. (2012). Kaza-Kader'in Mahiyeti ve Değişip Değişmemesi Problemi. ***Kelam Araştırmaları***, 10(2), 69-90.

Akyüz, H. (1983). ***Beyaz Güvercin***. İstanbul: Varlık Yayınları.

Akyüz, H. (1993). ***Samuray Fırtınası***. İstanbul: Ufuk Matbaası.

Akyüz, H. (1998). ***Bütün Düşlerin Akşamı***. (Birinci Baskı). İstanbul: Anadolu Basımevi.

Akyüz, H. (2010). ***Yusuf'un Defteri***. (Birinci Baskı). İstanbul: Kavim Yayıncılık.

Akyüz, H. (2012). ***Yağmurda Kuş Sesleri***. (Birinci Baskı). Ankara: Sega Yayıncılık.

Akyüz, H. (2013). ***Sevgiyle Anımsamak***. (Birinci Baskı). Uzak Kitaplar.

Akyüz, H. (2019). ***Karanlık Dağda Bir Yol***. (Birinci Baskı). İstanbul: Cinius Yayınları.

Akyüz, H. 1998). ***Deniz Kızı ve Çocuk***. (Birinci Baskı). Uzak Kitaplar.

Akyüz, H. (2019). ***Yengeç Hayalleri***. (Birinci Baskı). İstanbul: Cinius Yayınları.

Arslan, K. O. (2015). İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri Bağlamında Temel Bir İlke Olarak İnsan Onurunun Korunması. ***TBB Dergisi***, *1*55-172.

Atasever, A. (2010). ***Milli Mücadele Döneminde Sosyalizm***. (Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı. Din Sosyolojisi Bölümü.

Ateş, G. (2016). ***Çocuk Tiyatrosu Metinlerinde Ötekileştirme***. (Yüksek Lisans Tezi), Anakara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Beysan, N. (2008). ***Hak Kavramının Hukuk Felsefesi Açısından Analizi***. (Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bingül, İ. (2014). **Orhan Kemal Edebiytında İşçi Oluş ve Ücretli Hayat**. İstanbul: Gram Yayınları.

Bozan, M. (2017). Yoksulluk Algısına Farklı Bir Bakış. Bartın Üniversitesi ***İ.İ.B.F. Dergisi***, 8(15), 389-410.

Bulut, Y. (2021). Sabahattin Ali'nin Hayatında Aşkın Yeri ve Aşk Temli Şiirlerinin

Tem, Dil ve Üslup Açısından İncelenmesi. ***Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi***, 0(22), 409-422.

Burcu, E., Akalın, E. (2008). Ölüm Olgusu üzerine Sosyolojik Tartışmalar. ***Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi***, 29-54.

Can, G. (1990). Emeklilik ve Yaşlılık Dönemi Uyum Sorunları. ***Kurgu Dergisi***, 8(8), 633- 637.

Çelik, G. (2008). ***Dostluk ve Eğitimi***. (Yüksek Lisans Tezi), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dağlı, B., Arslan, A.A. (2020). Temsiller Bağlamında Umut Kavramı. ***Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi***, 26(44), 1-9.

Dalgalı, B. (2019). ***Merhamet Odaklı Terapi Yaklaşımı ve Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme***. (Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Durmuş, S. (2018). ***Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Eserlerinde Karamsarlık Teması***. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dursun, S., Bayram, N. (2013). İş Güvencesizliği Algısının Çalışanların Kaygı Düzeyleri Üzerine Etkisi: Bir Uygulama. ***İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi***, 15(3), 20-27.

Geçtan, E. (2016). ***İnsan Olmak***. İstanbul: Metis Yayıncılık.

Gültekin, M. (2021). ***Yardımseverlik Değeri ve Psiko-sosyal İşlevleri: Kur'an Ayetleri Bağlamında Bir İnceleme***. (Yüksek Lisans Tezi), Karabük: Karabük Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Fakültesi.

Gümüş, S. (2016). ***Tezer Özlü'nün eserlerine Bunalım Edebiyatının Etkisi***. (Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gümüşsoy, M. (2009). ***Kur'an'da İhanet Kavramı***. (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri: Erciyes Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İbrişim, N. (2008). ***Yoksulluk ve Yoksulluğun Ölçülmesi ve Türkiye Üzerine Analizi***. (Yüksek Lisan Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kahraman, H. İ. (2018). ***Sabır Kavramının Semantik Tahlili***. (Yüksek Lisan Tezi), Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kalkay, D. (2018). ***Türk Romanında Yoksulluk Teması***. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaplan, R. (1997). ***Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Köy***. Ankara: Akçağ Yayınları.

Karataş, T. (2011). ***Küreselleşme Sürecinde Finans Kapitalin Yükselişi ve 2007-2009 Dünya Ekonomik Krizi***. (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaya, U.,Serçeoğlu, N. (2013). Duygu İşçilerinde İşe Yabancılaşma: Hizmet Sektöründe Bir Araştırma. ***Çalışma ve Toplum***, 36, 311-345.

Kayıhan, İ. (2017). ***Necip Tosun'un Öykülerinde Yapı ve Tema***. (Yüksek Lisans Tezi), Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kemal, O. (1952). **Cemile**. İstanbul: Varlık Yayınları.

Kiraz, S. (2015). Kitle, Kültür, Bunalım ve Yabancılaşma. ***Mavi Atlas***, 5, 126-147.

Lenin, V. İ. (2003). ***Sosyalizm ve Savaş***. Eriş Yayınları.

Makal, A. (2008). Türkiye Emek Tarihinin Bir İzdüşüm Alanı Olarak Edebiyat. **Çalışma ve Toplum Dergisi**, 3(18), 15-40.

Nafile, N. (2013). ***Su Duruluğu***. Ankara: Kurgu Kültür Merkezi Yayınları.

Najafova, L. (2020***). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Araştırmaların Sistematik Derlemesi.*** (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Omay, U. (2010). ***Sosyal Haklar Kapitalizmin Tek Taraflı Anlaşması Mı?*** II. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu, Denizli. 121-138

Önal, N. E. (2018). Burjuvazinin "İnsan Bencildir" Tezinin Eleştirisine Doğru. ***Madde, Diyalektik ve Toplum***, 3, 212-225.

Sağlam, T., Ç. Yaşar, M. (2017). Teoride, Pratikte ve Araştırmalarda Öteki ve Ötekileştirme. ***Turkish Studies***, 12(3), 135-154.

Sayak, B. (2018). Fahim Bey'in Deliliği Bize Ne Anlatır? Baba-Oğul İlişkisi Etrafında Kimlik Krizi. ***Turkish Studies***, 13(20), 631-647.

Soykan, Ç. (2003). Öfke ve Öfke Yönetimi. ***Kriz Dergisi***, 11(2), 19-27.

Süalp, M., Güneş, A. Süalp, Z. (2011). **Sınıf İlişkileri Sureti Soldurulmuş Bir Resim mi?** Ankara: Bağlam Yayıncılık.

Süreya, C. (1995). ***Sevda Sözleri***. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Uğurlu,Y. S. (2020). Türk Romanında Verem Üzerine Bir İnceleme. ***Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi***, 8(15), 57-69.

Ulaşan, D. (2019). ***Metin İlkin'in Hikâyelerinde Yapı, Tema ve Anlatım*****.** (Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uzunkaya, F.(2020). ***1980 Sonrası Türk Romanında Yabancılaşma***. (Doktora Tezi), Ardahan: Ardahan Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Ünaldı, H. (2011). ***Türk Romanı ve Yabancılaşma: Bir Edebiyat Sosyolojisi Denemesi***. (Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yaşar, H. (2016). ***Süreyya Berfe'nin "Ufkun Dışında" Adlı Eserinin Türkçe Öğretim Programındaki "Duygular" Ana Teması Açısından İncelenmesi***. (Yüksek Lisans Tezi), Siirt: Siirt Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yaşar, S., Taşar, M. O. (2019). Kavramsal Olarak Yoksulluk ve Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Politikalarının Etkileri. ***Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi***, 19(38), 118-144.

Yıldız, D. Ç. (2011). İbrahim Zeki Burdurlu'nun Eserlerinde Sevgi Değeri. ***Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi***, 29, 203-230.

Yüce, M. (2018). Baba-Oğul-Otorite Üçgeninde "Kırmızı Saçlı Kadın" ve "Trans-Atlantik". ***DTCF Dergisi***, 1267-1277.

Zorkul, T. (2006). ***Peride Celal'in Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir Araştırma.*** (Doktora Tezi), Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnternet Kaynakları:

Erişim: (https://www.cayhaber.net/gurbet-bizim-kaderimiz-makale,1251.html), Erişim Tarihi: 15.05.2020

Erişim: (http://blog.milliyet.com.tr/inatcilik--nereye-kadar-/Blok/?BlokNo=296023), Erişim Tarihi: 18.05.2020

Erişim: (https://www.neoldu.com/ask- nedir-9635h.htm), Erişim Tarihi: 12.04.2021

Erişim: (http://apelasyon.com/Yazi/684-kiskanclik), Erişim Tarihi:15.04.2021

Erişim:(https://www.salihbora.com/eserlerimiz/sarkilarimiz/n-sarki/nasil-inansam-bilmem-bu-uzun-ayri), Erişim Tarihi:20.04.2021

Erişim: (https://www.haber7.com/kitap/haber/390367-romanimizda-baba-ogul-catismasi), Erişim Tarihi: 25.04.2021

Erişim:(https://www.mynet.com/4-murad-alkol-ve-tutunu-osmanlida-neden-yasakladi-110102906668#:~:text=Sultan.,olarak%20%C4%B0stanbul'daki%20kahvehaneler %20y%C4%B1kt%C4%B1r%C4%B1l%C4%B1r.), Erişim Tarihi: 01.05. 2021

Erişim: (http://www.noronpsikiyatri.com/psikiyatri/korku-nedir/), Erişim Tarihi: 10. 05.2021

Erişim: (https://kiltas.com.tr/herkesin-bir-kimsesi-vardir-bir-de-kimsesizligi/), Erişim Tarihi: 16.05. 2021

Erişim: (https://huseyinakyuz.blogspot.com/), Erişim Tarihi: 19.05.2021

Erişim: (https://indigodergisi.com/2012/01/sabir-en-zor-sanattir/), Erişim Tarihi:20.05.2021

Erişim: (http://kentgazetesi.biz/gonul-kirginligi/), Erişim Tarihi: 23.05.2021

Erişim: (http://www.feniksdergi.org/ozgurluk-nedir/), Erişim Tarihi: 25.05.2021

Erişim:(https://www.evrensel.net/yazi/81155/calisma-yasaminin-iki-yuzu-ve-isciler), Erişim Tarihi: 27.05. 2021

Erişim: (https://dunyadanismanlikmerkezi.com/olum-korkusu/), Erişim Tarihi: 13.02.2022

Erişim: (https://fikirdengirisime.com/hayalkurmaninonemi/#:~:text=Hayal%2kurmak%20bize%20farkl%C4%B1%20pencereler,bizi%20bir%20yerlere%20ula%C%9FtC4%B1rma%20iste%C4%9Fi.&text=%C3%96nemli%20olan%20hayal%20kurmak%20ve,t%C3%BCm%20olanaklar%C4%B1%2C%20%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma%20azmini%20g%C3%B6stermektir), Erişim Tarihi:22. 02. 2022

Erişim: (http://www.divanyoludergisi.com/sevginin-onemi/), Erişim Tarihi: 23.02.2022

Erişim: (https://tr.wikipedia.org/wiki/Siyasi_bask%C4%B1), Erişim Tarihi: 05.03.2022

Erişim: (http://www.incisozluk.com.tr/w/ezen-ezilen-%C3%A7at%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1/), Erişim Tarihi: 12.03.2022

Erişim:(https://www.insanokur.org/turkiye-isci-romanlari-bir-derleme-ve degerlendirme-diyar-saracoglu/), Erişim Tarihi: 20.03.2022

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı	**: ERDEM MİHRİBAN**
Uyruğu	**: T.C**
Doğum Tarihi ve Yeri	**:**
Telefon	**:**
E-mail	**:**

Eğitim

Derece	**Eğitim Birimi**	**Mezuniyet Tarihi**
Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı	2019

iş Deneyimi

Yıl	**Yer**	**Görev**

Yabancı Dil

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSANSÜSTÜ TEZ ORİJİNALLİK RAPORU

11/08/2022

Tez Başlığı / Konusu:

“ Hüseyin Akyüz’ün Hikâye ve Romanları Üzerine Tematik Bir İnceleme”

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam **161** sayfalık kısmına ilişkin, 13/06/2022 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından **TURNİTİN** intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **% 4** (Yüzde Dört) dır.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal İçemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

11 /08 /2022
Mihriban ERDEM
Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : Mihriban ERDEM

ÖğrenciNo : 19920001016

AnabilimDalı :.Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Yeni Türk Edebiyatı

Statüsü: Y. Lisans ■ Doktora □

DANIŞMAN	**ENSTİTÜ ONAYI**
TAHİR ZORKUL	U Y G U N D U R
11/ 08/ 2022	/ / 2022